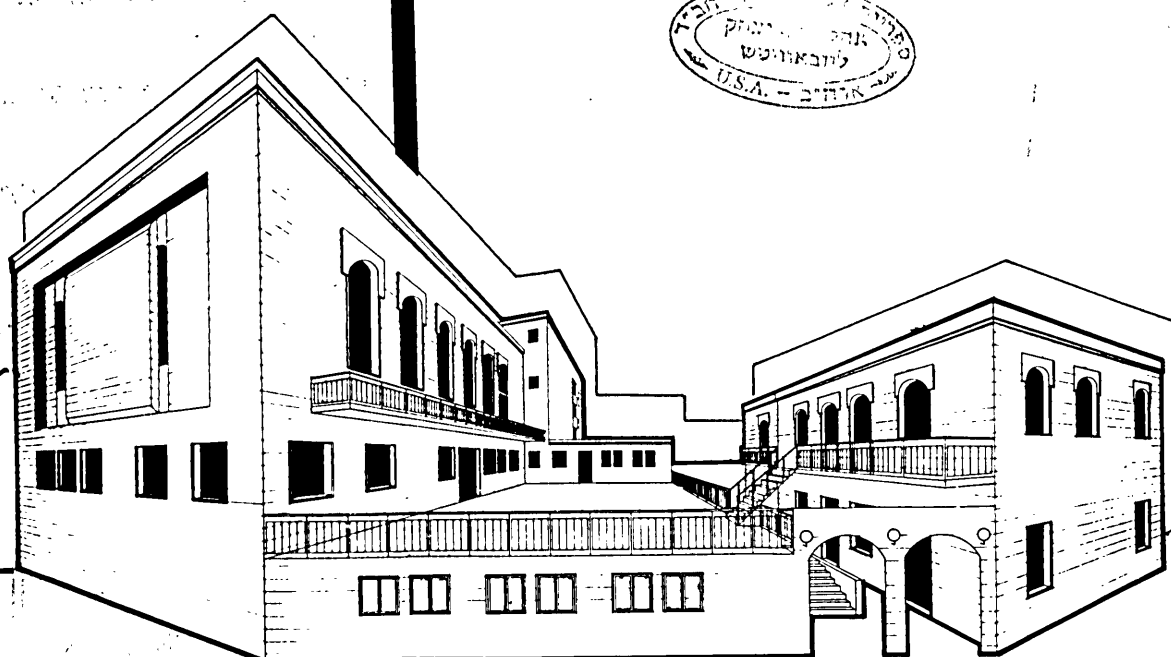

אור החור

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
 ע"י חיים תשס"ט

מוסדות "אהל אברהם אלימלך"
 רח' חסידי קרלין 3-1 ירושלים

עם הקובץ

הן אמות שכל המעיין בעינא פקיאח במכתביו הרבים אשר כבר נדפסו, עפעפין
נבחנו בכוח עליון מיוחד בו יתכן (כהגדרת נבוני מדע חכמי לב) להשפיע לכל
דכפין דרך הקנה שהיא בחי' **קולמוס הלב** אוצרות טללי תחי ומעיינות מים
חיים להרוות ולעורר נפשות ישראל להתדבק למקור צורם וחוצבם ולעבדו
ית' שכם אחד בשמחה וטוב לבב, וכפי שצויין כבר אשר ממש כל מילה
בהם שקולה ומדודה מפיקה נוגה ונופת צופים ואין די באר ערך סגולתם
ולזאת מרבים אנו להביא בגליונות אלו מדי פעם ככל שאפשר מכת"ק הללו
אשר לא ראו אור הדפוס, ועתה נוסיף על הראשונים בג' כתבי יקר על חג
המצות הבעל"ט לחבוש מזורי לב ולעדן נפשות כל דורשי הטוב שאינה אלא
תורה ויראה שקדמה לה אשר בזכותה עתידין להיגאל בעידן שבו ישועות
מקיפות וליה כיום יאיר לעם סגולה בקרוב ובמהרה דידן אנסי"ו.

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

ת.ד. 16324 מיקוד 91162

אמרות טהורות

מכבוד קדושת מרן אדמו"ר מוהרמ"מ זצוקללה"ה זי"ע.

בשלח

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות י"ד, ט"ו). "מיד קפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים ואמר הושיעה כי באו מים עד נפש" (מדרש חז"ל) יש להבין דאם צריך היה הים להבקע לתשועת כלל ישראל למה נתעכב הדבר דוקא עד שקפץ נחשון לתוך הים ובאו המים עד נפשו – הוא ומשה היכן היה ולמה לא קפץ מושיען של ישראל ע"ה בעצמו לתוך הים?

אכן הענין הוא, דכידוע נתעורר קטרוג למעלה: "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז". והכף היתה שקולה וזקוקה להכרעה כל שהיא כחוט השערה, ומהי חוט השערה זוהי מסירת נפש על דרך שאמרו "נשחטה חציה טרפה נשחטה רובה, רובה כל שהוא, כחוט השערה כשרה". ומשרע"ה דהרגיש בזה, אלא שמעוכב היה בדבר בידעו שתכלית הגאולה ותכלית מעשה שמים וארץ כולו היא מתן התורה צריכה ועתידה להיות על ידו ואינו בדין שיעמיד עצמו בסכנה, ולא ידע איפוא עצה לנפשו וצעק אל ה'.

והנה הצעקה מטבעה היא פרי המבוכה והיפוך להסתכנות במס"נ ולכן אמר לו ה': "מה תצעק אליי?! כלומר אין כאן מקום לצעקה כ"א אדרבה למס"נ, שהיא הדרושה כאן להכרעת הכף, ואם אמנם אתה א"א לך עתה לעשות הדבר בעצמך, "דבר אל בני ישראל ויסעו" ימצאו מי שהוא אחר מישראל שדבר מסה"נ יעשה על ידו, ובשמוע זאת נחשון בן עמינדב "מיד קפץ לתוך הים", ותהי הישועה.

ומרע"ה שכאמור, רק יעודו במתן התורה עמד בדרכו למסה"נ, הנה ברדתו מן ההר ומצא מה שמצא ושמע מה ששמע, ומאחרי שהתורה כבר נתנה וכל עכוב למס"נ הנכספה לא הי' עוד, מיד מהר אליה לא רק בגופו כ"א גם בנשמתו ממש, ואמר "מחני נא מספרך אשר כתבת". ואמנם גם מס"נ זו עשתה את שלה להצלת ישראל.

חמשה עשר בשבט

ידוע הוא שהצדיקים פעלו ביום זה מיני ישועות שונות עבור הכלל, וכן מפוי מזקיני רבה"ק הרדצ"ש זי"ע שעסק בעידן זה בסגולת תיקונים כו', והענין הוא מפני שהזמן גרמא ברי"ה לאילנות שהם נבראו קודם החטא הקדמון ואז היה העולם בתיקונו.

ארז"ל (מכות כ"ד) בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי, ביאר אדמו"ר זי"ל כי אכן אפשר לו לאדם להיות מופלג בתורה ואעפ"כ אמונתו אינה תקועה בלבו כאורז"ל (ב"ב ע"ה) רבי דרוש ולך נאה לדרוש כו' וא"ל ר' יוחנן ריקא אלמלא לא ראית לא האמנת, הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אמר ע"ע, בוודאי לא מגיע לי שכר על עבודתי בזמן שנקראתי "רבי אלימלך" רק על העת שנקראתי "מיילך" כי אז לא ראיתי ולא השגתי שום השגות ורק התאמצתי באמונה פשוטה גרידא, ועוד אמרו זי"ל (פסחים נ"י) עולם הפוך ראיתי עליונים כו', כי בהיותו בעוה"ז ראה עולם הפוך (משם בעוה"ב) דהיינו ההסתרה הגדולה ולמרות זאת התחזק לחיות באמונתו ית' ולהאמין בכל אות ותג מדברי חכמים, וזה ענין הכי אז ירננו כל **עצי היער** (תהילים צ"ו) דהיינו אפי' הפחות שבפחותים מישראל שנקרא ג"כ עצי יער (בחי עץ לעומת הפרי) כי כל איש ישראל יש לו חלק ונחלה בבית המקדש שנקרא יער, ועל אף היותם בבחי נמוכה זו מ"מ ירננו לעתיד מזה גופא על האמונה שהיתה בהם בעת שריותם בחשוכא והיא שהחזיקתם.

יתרו

וכל העם רואים את הקולות. (רואים את הנשמע רש"י בשם המכילתא) אומרים בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שלפני חטא אדה"ר היי ביכלתו של כל אבר מאיברי האדם לעשות כל הפעולות מלבד אלה שנקבעו עבורו, ולאחר החטא נעדר כוח זה, וז"ש הכי (תהילים ל"ח) אין שלום בעצמי מפני חטאתי, והנה ארז"ל (שבת קמ"ו) ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, ולפ"ז הגיעו ישראל במעמד הר סיני למדרגת אדה"ר קודם החטא שאז כאמור לא היתה הגבלה בכל האיברים מעשות כל הפעולות הנדרשות וממילא היי ביכולת העין לעשות פעולת האוזן, ולכן ישראל במעמדן שם הגיעו לדרגה של רואים את הנשמע.

כי תשא

איתא בגמ' (חגיגה ב') יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות, וביאר אדמו"ר ז"ל באופן זה, שאם האדם בעצמו אינו בבחי' הטוב, אזי יכול הוא להרהר ולדבר על הצדיק, כי כשחטאו ישראל בעגל כתיב בהם והביטו אחרי משה (שמות ל"ג) וארז"ל (במס' קידושין ל"ג) ח"א לגנאי וח"א לשבח מ"ד לגנאי כדאיתא, (ובפירש"י שם הביא את דברי המדרש ר' תנחומא יעו"ש) כי אז יכלו לדבר סרה על הצדיק, אולם אח"כ כששבו בתשובה כתיב וירא אהרן וכל בני ישראל את משה כי קרן עור פניו, והיינו שראו עליו קרני הוד, וכן להלן כתיב ויקהל משה לשון הפעיל (כמבוי ברש"י שם דהיינו שאינו אוסף אנשים בידים אלא בדיבור) כיון שהי' למחרת יום הכיפורים שמחל להם הקב"ה על עונותיהם אכן פעל עליהם משה בדיבור לבד לבוא אליו, (ובספר הח"ן ח"ב, אות א' עמוד ז', להרה"צ ר"ן וינטרויב ז"ל הביא תורה זו בשם אדמו"ר נ"ע אלא שקיצר בלשונו).

פורים

ותוסף אסתר ארז"ל (ב"מ מ"ב) אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין אסתר היינו הסתר וסמיה (כאורז"ל אסתר מן התורה מנין שנא' ואנוכי הסתר אסתיר וגו') ועי"ז ותוסף, הברכה מצויה דהיינו ענין ההוספה.

ותפול לפני רגליו הוא הרגילות שבאדם שנדרש ממנו לשנותו ולהפכו בחי' נפילת הרגילות, וממילא מכניס בזולתו (הרואה את מעשיו אלו) ג"כ הרהור תשובה לצאת מן הרגילות שלו, ובכוח זה (של שבירת הרגילות בעצמה) פעלה אסתר המלכה על אחשורש, והיינו ותפול לפני רגליו לצאת מן הרגילות שלו ולשנות את טעמו לטובתן של ישראל.

כל הפושט יד נותנים לו (ירושלמי פ"ק דמגילה) הוא מכיון דארז"ל (שבת פ"ח) הדר קבלוה בימי אחשורוש כו' קיימו מה שקיבלו כבר, דהיינו שקיבלו אז את התורה מאהבה, ועל מידה זו אמר הכתוב (משלי י') על כל פשעים תכסה אהבה וזהו הענין שאכן נותנים לו.

שביעי של פסח

ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי (מכילתא בשלח ב') אמר בשם זקינו רבה"ק רבי אלעזר מענדיל זי"ע שבאר"י כולם רואים בשוה, ונאמר משמו של אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט הקי' זי"ע שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא, והנה תכלית יציאת מצרים היתה בכדי להיכנס לאר"י וממילא היתה כבר אז מחשבתם באר"י והי' בחינתם שם ולכן ראו כולם בשוה (את הגילויים הקי').

בחלקם נעתקו מספר הח"ן להרה"צ ר' נח וינטרויב ז"ל

אמרות טהורות מיבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בשלח

ט"ו בשבט

אז ירננו כל עצי יער, ביאר אדמו"ר שליט"א את הענין ע"פ מארח"ל עתידין עצי סרק שיעלו פירות, ועי"ז תהא הברכה שורה עליהם ויתעלו במעלתם וזוהי השמחה שתהיה להם אז.

יתרו

ואת שני בניה אשר שם האחד גרשום כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלוקי אבי בעזרי ויצלינו מחרב פרעה, והנה באוה"ח הק' דקדק על ענין זה בזה"ל: כי לצד מעם קריאת השמות מעמו של זה (אליעזר) קדם למעמו של שם גרשום שבתחילה הצילו מחרב פרעה ואחר בא למדין וגר שם, והארץ האוה"ח לכאר את דקדוקו דמצד סדר הדברים היה לו להקדים השם אליעזר כנו', והסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א את הענין ע"פ דברי הרה"ק הרי"ד מבעלזא זי"ע לאחר מבאי ביתו שהיה נצרך לעניניו בכ"פ לנסוע לברלין והיה מתאונן לפני רבו על הברחו זה מכיון שרוח היהדות היתה שם באופן אחר כידוע, ורבו הק' היה מדבר על לבו בכ"פ בדברי חיזוק וכדו', פ"א בהגיעו לרבו, שאלו הרב האיד הוא מסתדר כיום בברלין וענה שכבר הרגיל עצמו למצב זה, אזי נענה אליו רבו הק' ואמר שמוכרח הוא מעתה להפסיק את נסיעותיו לשם, כי בכל זמן שעדיין הרגיש את עצמו שם כור בארץ נכר לא היה רוח המקום משפיע עליו משא"כ עתה אין הדבר טוב עבורו. ועפי"ז יובן הענין בכאן דלכן קדם הענין דגר הייתי בארץ נכריה דהיינו בארץ מדין למרות שהיה הדבר אחר שניצל משה רבינו ע"ה מחרב פרעה, כי זה היה שבחו שהרגיש עצמו שם כגר בארץ נכריה לא ללמוד ממעשיהם (אפי' ברכות) ועי"ז מובן השבח דיוצילני מחרב פרעה. דגדול עתה ערך ההצלה ע"י שהמשיך ללכת בדרך הטוב והישר שזוהו עיקר חיי האדם.

משפטים

וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. יתבאר ע"ד אומרים ז"ל במס' קדושין חניא רבי שמעון בן אלעזר אומר

והנה מצרים נוסע אחריהם, פרש"י בלב אחד כאיש אחד, ד"א והנה מצרים נוסע אחריהם ראו שר של מצרים נוסע מן השמים לעזור למצרים (תנחומא), יתבאר ע"ד דכתיב גבי דור הפלגה ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' שהיו ביניהם באחדות וזה אשר החלם לעשות דהיינו שהיה בהם הכח להרע כו' וכ"ז שהיו באחדותם לא היתה היכולת להענישם, לכן הפרידם הקב"ה וכלל את שפתם, כמו"כ היה הענין בכאן עם המצרים שהיו כאיש אחד בלב אחד וכי' ועי"ז גדל בהם הכח כ"כ עד שסייעו בידם והיינו שהביא רש"י בפ' הכ' ראו שר של מצרים נוסע מן השמים כו', ועד"ז מצינו בבית ראשון על אף היותם עובדי ע"ז ושאר עבירות מ"מ ע"י כח האחדות שהיתה בהם, איתא בגמ' (יומא ט') בידה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים (פ') שהראשונים היו אכן עדיפים).

איתא במדרש הים ראה וינס, מה ראה וינס ראה ארוננו של יוסף. להבין ענין ההשתייכות דארוננו של יוסף לקריעת ים סוף נ"ל ע"פ דאיתא בספר פרשת דרכים על מאה"כ (בראשית ל"ז) ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם, ופירש"י שהיו אוכלין אבר מן החי, ולכאורה יפלא הענין לחשוב על שבטי י"ה (עדות לישראל) שאכלו אבר מן החי אלא נראה דהשכטים ויוסף הצדיק נחלקו ביניהם בגוף הענין אם יש להם דין ישראל (למרות שקדמו למתן תורה) או דין בן נח, והם סברו על עצמם שיש להם דין ישראל ומה שאכלו אבר מן החי מיירי במפרכסת דמותרת לישראל ואסורה לכן נח, ולכן יוסף הצדיק לשיטתו דהיה לה דין בן נח סבר שהדבר אסור להם משא"כ השכטים דסברי שיש להם דין ישראל לכן מותרים הם במפרכסת, ועד"ז יתבאר דברי המדרש ראה ארוננו של יוסף כו', דהנה בקריעת י"ם היה הקיטרוג על ישראל הללו עובדי ע"ז והללו עוע"ז, וענין הקיטרוג היה על שעבדו ע"ז בשיתוף דהרי היה להם אמונה בהקב"ה, והרמב"ם פוסק דע"ז בשיתוף מותר לכן נח, ולכן בעת הקיטרוג כשהים ראה ארוננו של יוסף תיכף גם ונקדע לבני ישראל ע"י המתקת הקיטרוג שלפי שיטתו של יוסף היה להם לישראל קודם מתן תורה דין בן נח שמותר בשיתוף.

מימי לא ראיתי צבי קיין וארי סכל כו' אני שנבראתי לשמש את קוני כו' אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, נמצא שע"י הגירעון במעשי הטוב מקפח האדם את פרנסתו, ולעומת זה ע"י תיקון המעשים ברבות הטוב מתברכת פרנסתו, וז"ל אומרם ז"ל מאן דאכיל לאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה (דהיינו אף מה שנשאר לו באופן מקופח כאמור מתבייש הוא עם זה בגלל דלות מעשיו) וזה פ' הכתוב וברך את לחמך ואת מימך דהיינו ע"י תיקון מעשיו ברבות הטוב פרנסתו מתברכת ונה' בבחי' שלו דהיינו "לחמך, מימך" ואז זוכה ל"הסירותי מחלה מקרבך" ע"ד שפ"י בספה"ק תפארת שלמה את מארז"ל, כל האוכלין אדם אוכל וכל המשקין אדם שותה בשבת לרפואה, כי מאכלי ש"ק מסוגלין לרפואה וכמאה"כ רק שבתו יתן מלשון "שבת" ואז ורפא ירפא, וזהו שע"י שיזכה ל"וברך את לחמך ואת מימך" כאמור אז יהיה ה"הסירותי מחלה מקרבך".

תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו, איתא במדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, להבנת ענין השתייכות ב' הדברים נ"ל עפ"י דאיתא בספה"ק קדושת לוי בשם הרמב"ן על מאה"כ מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ, כי תחפץ הוא מלשון חפצא, דהיינו אם יאירו לו לאדם באוזה התעוררות בעבודת הש"ת אז יראה להלביש זאת תיכף במעשה בפועל בכדי שתתקיים בידו, ועד"ז הוא הענין בכאן כי בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע והיה להם התעוררות לעבודתו ית' אז אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה להביא התעוררות לידי מעשה וקיום, ועל מה שהיה הדבר דווקא במצוה זו, הוא כי במצוות מעשיות הלא צריך מקורם להכנת המעשה וכדו', משא"כ בויקחו לי תרומה כתיב מאת כל איש אשר ידבנו לבו דהיינו נדבת הלב שאפשר לקיימה תיכף וע"י תשאר אכן מיד ההתעוררות באופן נצחי.

פורים

חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע יתבאר ע"פ מאמר הגמ' (ב"מ פ"ה) רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלישתכח גמרא בבלאה מיניה, וכן ידוע מוקני רבה"ק הרבי רצ"ש זי"ע מירושלים שעלה לארה"ק בהיותו בן ז' וכבר למד מקודם נפ"ת ומהרש"א ואז נשתכח תלמודו, והתחיל ללמוד באר"י מחדש, ואח"כ אמר על עצמו שנחסך מאתו המאה צומות (האמורות), וביאור הענין הוא כידוע כי בכדי שהאדם יגיע למדרגות גבוהות יותר מוכרחים מקודם להתבטל ממנו המדרגות

התחתונות ובכדי ללמוד תורה בא"י שהיא מדרגה גבוהה יותר (כארו"ל אין תורה כתורת א"י) היה מוכרח לשכוח תלמודו הקודם, וז"ל אומרם חייב אינש לבסומי בפוריא כו' כי בפורים קיבלו ישראל התורה מאהבה כארו"ל (שבת פ"ח) הדר קיבלוה מרצון שהיא מדרגה גבוהה יותר ולכן צריך להיות הענין של עד דלא ידע.

פרשת פרה

איתא בגמ' (יומא י"ד) והוה הטהור על הטמא, על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא, ופרש"י אם הוה על הטמא נעשה טהור ואם הוה על הטהור נעשה טמא, (וזהו שיסד הפייטן לטהר טמאים לטמא טהורים). ומסיק בגמ' שם היינו דקאמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, וביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א פ' הדברים דאמרתי אחכמה היינו הסיבה שהיא רחוקה ממני, דבגלל שחשבת עצמי לחכם וכו' היא רחוקה ממני, וזהו הענין בפרה אדומה המטהרת טמאים מי שיודע מך ערכו ומטמאת טהורים מי שחושב עצמו לטהור.

נזוד הסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א את ענין השתייכות דברי שלמה המלך ע"ה אמרתי אחכמה וגו' לפרשת פרה אדומה עפ"י דברי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע על הא דארו"ל כל ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. דעת היינו טהרות כדאיתא בגמ' (שבת ל"א) ודעת זה סדר טהרות, היינו שהת"ח שאין בו טהרה נבילה טובה הימנו, ועפ"י יובנו הדברים דאמרתי אחכמה שהיא דעת דהיינו טהרה כגו' ומ"מ והיא רחוקה ממני.

ויקרא

ויקרא אל משה וגו' מאהל מועד לאמר, ופרש"י צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים מן המרגלים ואילך לא נתייחד הדיבור עם משה כו'.

להבנת ענין דברי הכיבושין בכאן יתבאר ע"פ דברי רבה"ק מהרש"ש מקארלין זי"ע כלש"ק: דער גרעסטער יצה"ר איז אז מיא פאר געסט אז מיא איז איין בן מלך, וכפי דאיתא בשם צדיקים על מאה"כ וחכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק וגו' דמה ענינו אחר התוכחה לישראל, אלא דהיא גופא התוכחה הגדולה להם על היותם בני אברהם יצחק ויעקב ומעשיהם עתה אינם כהוגן, וזהו דברי הכיבושין בכאן שאמר משה לישראל בשבילכם הוא נדבר עמי דהיינו שע"י יכירו בגודל מעלתם.

נרשמו ע"י המשב"ק הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שליט"א

מתורת רבותינו

שמואל פרוש

לפורים

בספח"ק בית אהרן דף ס"ז כתב וז"ל: כתוב זאת וזכרון בספר וגו' כי מחה אמתה את זכר עמלק וגו', פי' על ידי מה שנכתב בספר ע"ז נמחה זכר עמלק, כל מה שהספר נכתב יותר דהיינו תורה שבע"פ, אזי יותר נמחה זכר עמלק, כל איש ישראל כל מה שהוא עושה צריך לראות שבזו העשי' יתמחה הזכר של עמלק, וכאשר יהי' נזהר בזה כל בר ישראל, אזי בטוח אני אשר חיש מהר יהיו פטורים מכל הצרות עכ"ל.

להבנת דבריו הק' נקדים תחילה בביאור קצת את דברי כ"ק רבה"ק מוהרמ"ם ז"ע על הא דאיתא בגמ' (יומא כ"ב) שאול באחת ולא עלתה לו דוד בשתים ועלתה לו, ופי' ע"פ דאיתא שם בגמ' על מאה"כ אצל שאול בן שנה אחת במלכו א"ר הונא כבן שנה לחטא פי' שלא חטא כלל ולא השתייך לזה ולכן לא ידע ולא הרגיש כלל את מהות ענין החטא והיצה"ר, ולכך לא כילה את כל אשר בעמלק כפי שנצטוו מפני שעמלק הוא ענין הסמ"א ושאול מצד עצמו לא הרגיש בחטא ולא השתייך כלל למהותו כאמור, וזהו הענין דחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור לברוך מרדכי פי' שיתעצם לעלות במדריגה כזו שלא ידע כבר את ענין החילוק דארור המן דהיינו מחיית עמלק לברוך מרדכי עכ"ל.

ויתבאר ע"פ דברי הנועם אלימלך בספר הק' (פ' נשא דף ע') וז"ל: ולבני קהת לא נתן כו' בכתף ישאו, נראה לפרש כי נאמר אצל שאול משכמו ומעלה גבוה מכל העם, ואמר שמואל הנביא הראיתם אשר בחר בו השם כי אין כמוהו כו' ובגמ' מפני מה לא נמשכה מלכות שאול מפני שלא נמצא בו שום דופי ותמוה אדרבה בשביל שלא היה בו שום דופי ה' טוב שימשך עדי עד, ונראה כי בגמ' איתא גדולה עבירה לשמה וקשה מה זה שייכות אצל עבירה לשמה וכי מי ציווה לעשות עבירה שיהא שייך אצלה לשמה, אבל נראה דהאמת הוא כך דהנה כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו כ"א להיטיב לברואיו ע"י השפעות השפע מעילא לתתא אלא שלזה צריך איתערותא דלתתא ע"י מ"נ וזה ה' הכיון בנתינת התורה לישראל ובנשים ונפלאות שעשה עמנו כדי שנאמין בו ית' באהבה ויראה ונוכל לקבל טובותיו השפעה העליונה, נמצא השפע אינו כ"א ע"י הצדיק המשפיע, והצדיק אשר הוא רוצה להשפיע לבני אדם צריך הוא לדבק עצמו עמהם כדי להשפיע כל דבר הצורך לטובת' כי מי שרוצה לעשות איזה טובה לחבירו אינו יכול לעשות לו הטובה בשלימות כ"א ע"י שידבק עמו באחדות גמור וא"כ הצדיק צריך לדבק עצמו בכל ישראל כדי להטיב להם ואיך הוא עושה עם הבעל עביר' חלילה הלא אף שהוא בעל עבירה אעפ"כ צריך להשפעה ולחיות ואיך יתקשר הצדיק עמו לזה אמר הגמ' גדולה עביר'

לשמה שהצדיק עושה ג"כ איזה עבירה אלא שהיא לשמה ועי"ז יכול להתקשר עם הבעל עבירה ג"כ ויטיב לו ג"כ וענין עבירה לשמה הוא כך כמו אצל שאול דכתיב וירב בנחל ודרשו שרב על עסקי נחל עם על נפש אחד כו' בהמה מה חטאה והי' נראה לו זה שיהרוג הבהמות של עמלק עבירה גדולה, אבל אם היה יכול לעשות עבירה לשמה הי' עושה והורג את הבהמות ג"כ כיון שצוה המקום ב"ה מה לך שנראה לך עבירה יהי' עבירה לשמה אלא שמרוב צדקותיו שלא הי' בו שום דופי לא הי' יכול לעשות אפי' עבירה לשמה וממילא כיון שלא הי' יכול לעשות עבירה לשמה לא הי' יכול להתחבר עם הבעל עבירה להמשיך עליהם השפעה כי במה הי' דבוק עמהם, והמלך צריך להטיב לכל ישראל לכולם שוין אפי' לבעלי עבירה ח"ו וזהו שאמרו מ"מ לא נמשכה כו' מפני שלא הי' בו שום דופי ולא הי' בידו להטיב לכולם וכנ"ל ולזה נאמר אצל שאול שהי' משכמו ומעלה גבוה מכל העם, פי' כי השכם הם הכתפיים ונרמזים אל החסדים המגולים כענין שנא' וישכם אברהם בבוקר כנודע, ושאול עם החסדים שלו שהי' צריך להשפיע גבוה מכל העם כי לא הי' בו שום דופי נמצא שלא יכול להאחד עמהם כלל כי הי' למעלה מהם ולא הי' יכול להשפיע אליהם כ"א שהם יתאחדו עמו פי' שיהיו צדיקים ויאחדו עמו במדרגתו אבל הוא לא יכול להוריד עצמו אליהם כנ"ל שלא הי' יכול לעשות שום עבירה קלה לזה אמר שמואל להעם הראיתם כו' כי אין כמוהו פי' ראי' הוא הבטה פי' שצריכין אתם להביט ולהתקשר בו כי אין כמוהו שאין בו שום דופי ולא יוכל להוריד אליכם להשפיע לכם וצריכין אתם להעלות עצמכם אליו לקבל על ידו השפע שלכם כי בהכרח השפע הולכת ע"י המלך וזהו ולבני קהת לא נתן וגו' בכתף ישאו כי על ב"ק שהיו צדיקים הי' עבודת הקודש שחל עליהם ומה הי' עבודת הקודש בכתף ישאו שהי' צריכין להוריד השפע הנקרא בת' כנ"ל ודוק הטיב ותהי' מתוק לחיק, עכ"ל הרב בעל נועם אלימלך ז"ע.

הרי דברים ברורים אשר שאול המלך הי' בבחינה גבוהה מאד שלא הי' מסוגל להשתייך עם איוו שהיא עבירה וכפי רבינו מוהרמ"ם נ"ע עליו כבן שנה לחטא שלא השתייך לענין של חטא ולכן אף לא הרגיש מהותו, ובביאור יתר יתחווירו לפנינו עומקן של דברים בספר הק' חסד לאברהם להרה"ק מוהר"א המלאך ז"ע (בהרב המגיד הק' ממעורימש נ"ע) דף ו' וז"ל: ענין חמלת שאול על אגג הוא עמלק הענין הוא כך כי יש ב' מיני צדיקים הא' הוא צדיק עילאה שאין יכול להנהיג הדור שאין הדור יכול לסבול אותו כי הוא משכיל גדול וזה היה ענין שאול משכמו ומעלה גבוה מכל העם דהיינו ההשגה שלו הי' כ"כ

גדול שאין הדור יכול לסבול אותו כי הוא מחכמה עילאה שאין יכול לבוא למדרגת תחתונים כדי להגביה הדור, ובאמת לא הי' בא למלוכה והי' במדרגה אחרת כמ"ש הגם שאול בנביאים, והחילוק שבין מדרגת נבואה למדרגת מלוכה נלמד ממשו שהיה אב לנביאים ואמר על עצמו ונחנו מה דהיינו שבא כ"כ ליראה גדולה עד שאינו עושה מסך כלל ונשאר הקב"ה בכבוד מלא כל העולם ואינו מחשיך כלל וכלל כ"כ יראה גדולה (יש) (היה) לו ובאמת בא מזה למדרגה גדולה שאין הדור יכול לסבול אותו ובאמת למדרגות שהוא נחלה בלי מצרים ובאמת לא הי' בא שאול למלוכה, והמלוכה היתה אצלו בשאלה דהיינו שמקודם לא הי' מלך וכשרצו להביא מלך ויהי ניכר ענין מלוכה היה צריך לבוא בתחילה ע"י הו"ל דהיינו ע"י צדיק גדול שהי' בו חכמה גדולה ובאמת לא הי' יכול להנהיג את הדור עד שבא לדוד ושלמה ועל ידם נתקיימה המלוכה אבל שאול לא הי' יכול להנהיג הדור כי משכמו ומעלה גבוה מכל העם עד האמור, והי' בו מדת רחמנות כאמור וירב בנחל על עסקי נחל והי' כוונתו רק לשם שמים כמ"ש (הצאן ישחמו לעולה למען זבוח לה) ובאמת אינו כך (כי) כמו שצריך מדת רחמנות כן צריך מדת אכזריות (כי) כמו שצוה הבורא שצריך לרחם על מה שצריך רחמנות כן צוה להיות אכזר במה שצריך אכזריות, והמשל בזה ענין המילה אף שהי' הבורא ית' יכול לברוא שלא יצטרך לחתוך ערלה ברא ערלה וצוה לחתוך אותה, אבל שאול הי' במדרגה יותר גדולה שהוא נחלה בלי מצרים ולכן חמל על הצאן שהוא מדרגת משיח דהיינו שרצה להעלות הניצוצות של עמלק שלא יצטרך להכרית אותם רק שיתבטלו מעצמם והניצוצות יעלו מעלה מעצמם וזה אי אפשר עד ביאת משיח צדקינו אבל היום צריך להכרית אותם כ"כ עד שימותו וכשימותו אז יעלו הניצוצות הקדושים למעלה, והוא הי' במדרגה גדולה כיכ שרצה שיעלו הניצוצות הקדושים מעצמם לכך חמל עליהם וזה היה מדרגת משיח צדקינו שיבא במהרה בימינו אמן עכ"ל.

מדבריו למדנו שישנם ב' מדרגות וכחיות בצדיקים, הא' המעלה ומדרגה הכי גבוהה שאינו יכול להצטמצם ולרדת אל התחתונים ולהשפיע עליהם להעלותם ממקום הימצאם למקורם ושרשם הגבוה, וחפצו הוא שהם בעצמם יעלו אליו בהתעלות גמורה עד כדי התבטלות עצמית כליל ליוצרים וכוראם, ואכן הדור בשפלותו אינו יכול לסבול צדיק במדרגה גבוהה כגון זו וכסיום דברי הרה"ק המלאך שענין עבודה כעין זו אינה יכול להתקיים בזמן הזה עד ביאת משיח צדקינו וזו היתה בחי' של שאול המלך ע"ה, והבחי' הב' היא עבודת הצדיק באופן השתייכות גמורה לבני דורו ע"י שמוריד עצמו ממדרגתו ומעלה אותם מלמטה דהיינו מקום הימצאם והיותם עד למקורם שלמעלה והוא מכרית מהם את בחי' העמלק שבהם ומעלה אכן את הניצוצות החבויות בתוכם דהיינו כתוך כאויא לשרשם הגבוה.

ולהבנת דברי המלאך הנו' מבחי' הגבוהה של משה רבינו ע"ה שלא השתייך מצד עצמו לשום ענין שבחמא, נצטט מספר

קבוצת כתבי אנדה להגאון החסיד ר' אברהם שטרן ז"ל דף קנ"א וז"ל: שמעתי ביחוד מפה לאוזן בסוד אחת השיחות שלי עם הה"צ ר' משה לייב ז"ל מחלם בן הה"צ ר' נחומטשי' ז"ל בהה"צ ר' אברהם המגיד מטריסק זללה"ה שהקשה זקינו הנ"ל על מקרא שבפרשתנו י"ז י"א, וילינו וגו' אתם המיתם וגו' שלאחר שהשפיל משה את עצמו והלך בחברת זקני ישראל אל דתן ואבירם לפייסם איך הי' פתחון פה לעדת בני ישראל להתלונן עדיין על משה ואהרן, ותירץ במעשה שכשנפטר רבינו האלשיך הקדוש לחיי עד ואהר"י ז"ל לוזה לבית עולמו אמר כתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועל האדם השלם הזה אני מעיד שלא חטא כלל, ואי קשיא הא כתיב אין צדיק וגו' התירוץ האמיתי הוא כיון שכתוב כן נמצא מי שאינו כן זהו בעצמו חמא' והענין פלאי אלא שמוכן מדברי הספר הק' תולדות יעקב יוסף על משנת ר"ה כ"ט א', כל מי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן שכאשר בני הדור חוטאים ח"ו בפועל ובזדון ואין להם עוזר וסומך לתקנם ולהעלותם אז הקב"ה החושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ממציא שמין חמא כל שהוא לגדול הדור במחשבה או בשוגג, או מן החטאים שאמרו ז"ל עליהם "כאילו" בשבת ק"ה המקרע כלים בחמתו יהא בעיניך וכו' וכו' כע"ז כו', וכבר אמרו חז"ל בברכות אם ראית ת"ח שעובר עברה כו' וודאי שעשה תשובה ובהרהור תשובה של הת"ח גדול הדור על השוגג והכאילו מכנים הרהורי התשובה בלב בני דורו שחטאו באלו החטאים בפועל ממש ואפי' בודון ממש ח"ו עד שנתקנין כולם ורמוזהו ז"ל באבות פ"ד מ' י"ג ששגגת תלמוד עולה ודון שתשובת הת"ח על שגגתו מעלה ומתקן את ודון הקהל שמביאים לתשובה, וזהו כל המחויב בדבר מוציא, ושאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

ועתה מובן כי הכנעת משה רבינו לפני בעלי מחלוקתו מעיד שלא הי' במשה ואהרן שום שמין פגם וחטא של מחלוקת כלל ולכן לא הי' אז בדור מי שיעלה אותם ויתקנם על ידי הרהור תשובה שלו וזה הי' כוונת התלונות בני ישראל אתם המתם וגו' שעל ידי גודל קדושתכם שלא הי' בכם תערוכות חמא גרמתם שימותו עכ"ל בשם המגיד הק' מטריסק ז"ע.

ועפ"ז יובנו דברי המלאך הק' הנו' בענין מדרגת מרע"ה שלא הי' שייך בבחי' להורדת עצמו ולהשתייך לעניני הדור כי מצד עצמו הי' בבחי' הביטול הגמור לעצמותו ומהותו ית' ולכך לא הי' באפשרותו לעשות ולפעול הטוב הגמור לאותם החוטאים ולהעלותם לשרשם.

ועתה נוסף לבאר את המשך דבריו של רבה"ק מוהר"מ ז"ע שהבאנו, הייב אינש לכסומי כפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי פי' שלא ידע בכלל על המושג של ארור המן דהיינו מחיית עמלק לבין ברוך מרדכי, הנה בספר שערי אורה להגה"ק מוהר"ב ז"ע מלויבאוויטש (שער הפורים דף צ"ט פיסקא ל"ו) כתב וז"ל: ומעתה יש להבין למה גדלה שמחת פורים מכל שמחת יו"ט דכתיב בהדיא כו' עד שחייב אינש לבסומי כו' דהנה כל שמחת יו"ט הוא ע"פ התורה דכתיב

ושמחת בחגך וכן ושמחתם לפני ה' וכו' בהיות ידוע בשורש בחי' יו"ט שהוא בחי' מוחין דאימא דכתיב בה אם הכנים שמחה כו' לפי שהשמחה היא בבחינת גילוי ההעלם כידוע ובכל מועד ורגל יש גילוי ההעלם מאור א"ס ב"ה בבחי' בינה בפסח בבחי' חסד כו', וזהו ע"פ בחי' סדר ההשתלשלות דסוכה וממלא וע"כ בא מצות השמחה ביו"ט ע"פ התורה ושמחת כו', אבל בפורים עיקר השמחה הוא למעלה מבחי' ההשתלשלות דסוכה וממלא דהיינו רק מבחי' עצמותו ומהותו ית"ש ממש דוקא כנ"ל שזהו ע"י בחי' מס"ג שלמעלה מן הטעם ודעת וע"כ אין השמחה בבחי' טעם ודעת כמו שמחת יו"ט שהוא בחי' בינה אם הכנים שמחה כו' אלא למעלה מן הטעם ודעת (וע"כ וכו') וכל בחי' שמחה שלמעלה מן הדעת לגמרי גדולה ביותר להיותה למעלה מבחי' ההשתלשלות לגמרי לכן הפליגו רז"ל בשמחת פורים כי חייב אינש לבסומי עד דלא ידע כו' להיותה למעלה מבחי' הדעת מטעם הנ"ל, ע"כ חייב לבסומי כ"כ עד שתהי' השמחה למעלה מן הדעת ולא ידע בין ארור המן כו' ולא תהי' השמחה ע"פ הדעת כו' וד"ל ומה שתלו ענין השמחה שלמעלה מן הדעת בהבחנה זו שבין ארור המן כו' אין הכוונה שישתווה ח"ו למצות בין ארור המן כו' שבודאי המן ארור לעולם כו', אלא שתהי' השמחה מצד עצמותו ית' דוקא דקמיה כולא כלל כו', כחשיכה כאורה שוין ממש מפני העדר תפיסת מקום כו' כמ"ש במ"א ושם אין הפרש בין ארור המן כו' וזהו עד דלא ידע ההפרש בין כו' וד"ל עכ"ל.

ודבריו אלו ששמחת יו"ט היא מבחי' סדר ההשתלשלות ושמחת פורים היא למעלה מזה מובאים ג"כ בקוצר ביאור בספר תורה אור לאביו הק' הרב מלאדי ז"ע (דף צ"ו), ובאמת הן דבריו של החסד לאברהם שהבאנו דענין עבודה גבוהה כזו (עד למעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו ההשתייכות לזה העולם) א"א לעסוק בה בעקירת העמלק ע"י הביטול העצמי בכדי שהניצוצות יתעלו מעצמם, עד ביאת משיח צדקינו ולכן הענין בעבודה זו הוא רק כפורים שבחי' מצד עצמו גבוהה מאוד עד שנוקקים למסירת הטעם והדעת משא"כ בשאר יו"ט שבחי' שמחתם הוא ע"פ התורה, ע"ד הני אם הכנים שמחה דהיינו בחי' ההמשכה וגילוי ההעלם ע"י סדר ההשתלשלות המורה על קיום העבודה בעוה"ז בימינו אנו דהוא דוקא ע"י התעלות מלמטה למעלה ממדרגה למדרגה כנ"ל.

ועד"ז איתא בספר דברי סופרים להנה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (דף כ"ג ע"ב) וז"ל: ופורים הוא התחלת תורה שבע"פ ע"י דהדר קבלה מאהבה (שבת פ"ח) ותוקף החשק שזהו יסוד התורה שבע"פ כפי גודל החשק והאהבה שיש לדברי תורה למסור נפשו עליה כן הוא השגת חכמתו והמפתחות המתגלין לו מהמשכת חכמה עליונה (ענין זוה"ק ח"ב פ"ה) שלמעלה מהבינה והדעת ידיעת והשגת אדם והתחלת התעלות הדינין שמשם המשכת מציאות הרע בפועל הוא מהבינה, אבל בחכמה שם אין שום מציאות של רע כלל כי הכל עלה במחשבה בשוה לפניו דשם הוא למעלה מהידיעה והבחירה ומה שמתברר בסוף הכל גלוי שם במחשבה תחילה, וע"כ המשתה ושכרות דפורים הוא

עד דלא ידע בין ארור כו' דמצד הסתלקות הדעת אין ידיעה להבדיל בין ארור לברוך והכל שוה לפניו, ובעוה"ז הוא רק ע"י שכרות כי מצד דעת האדם הוא ההבדלה בין טוב ורע וקודש וחול, ורק אם אין דעת הבדלה מנין (ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב) ובעוה"ז דעת קנית מה חסרת (מ"ר ויקרא פ"א) אבל שלימות הידיעה של נדע הוא שיוגיע למקום חסרון הדעת שמהו הוא המשכת שלימות קנין הדעת עד שאין חסר כלום כשיכור דכול"י עלמא די"ל וזהו השמחה דקדושת ימי הפורים שזכו לה ישראל בימי מרדכי ואין כאן מקום לבאר יותר עכ"ל.

וכן במאמרי הרב מלאדי ז"ע עה"ת עמוד שצ"ג מבואר ג"כ עד"ז, ומעתה יובנו דברי רבינו מוהר"ם נ"ע שכפורים צריכים אכן להגיע למעלה גדולה כזו אשר שם אין ההבחנה בין ארור המן כו' מצד דכולא קמ"י כלל חשוב כמבין והלשון אין ההבחנה שם הוא בדוקא (כדברי השערי אורה הנו' שבודאי המן ארור לעולם אך שם במדרגה זו לא שייך ענין ההפרש בין כו' לברוך כמבואר. ועיין בשפת אמת להרה"ק מגור ז"ע (בתורה שאמר כפורים דף צ"א) שהביא כעין זה בשם זקינו הנה"ק בעל חידושי הרי"ם ז"ע.

ואחרי שנתבאר לנו ב' הכנינות בעבודות הצדיקים, הצדיק שהוא בבחי' חכמה עילאה ותכלית עבודתו היא מלמעלה למטה, והדרך הב' שהוא בחי' צדיק שעבודתו במידת המלכות מלמטה למעלה והוא המשתייך עם בני דורו להעלותם אתו, יתחווירו לפנינו דברי רבינו חזקוני בבית אהרן שהבאנו שכל מה שהספר נכתב יותר דהיינו תורה שבע"פ איז יותר נמחה וכו' עמ"ל וזהו תכלית עבודתו של כל איש ישראל לראות שבעשיותיו ימחה וזכרו של עמלק, הרי שמפרש הענין דכתוב זאת זכרון בספר דהיינו תורה שבע"פ שהיא בחי' מלכות כמאמר אלי' וזכור לטוב (בתיקון בפתח אלי') "מלכות פה תורה שבע"פ קרינן לה" שהיא מלמטה למעלה כנו' (משא"כ תורה שבכתב שהוא בחי' חכמה עילאה כמ"ש בוזה"ק (ח"ב דף פ"ה, וקכ"א) אורייתא מחכמה נפקת ובחינתה מלמעלה למטה) וכדברי הנה"ק מקאמאראן ז"ע בספר נתיב מצוותיך ע' ל"ד וז"ל: כל אשר תמצא לקשר המלכות במחשבה סוד החכמה, (מחשבה זו חכמה זוהר שמות כ' א') זהו מלמטה למעלה, פי' שהאדם צריך להתאמץ בעבודתו להעלות כל עשיותיו לרצון הכורא ב"ה, ולסרות שהבאנו לעיל שהענין המיוחד בימי הפורים הוא צורך להתרומם לבחי' שהיא למעלה מטעם ודעת אשר שם אינו שייך ההבחנה בין ארור לברוך כנו' מ"מ הרי מוכח מדברי החסד לאברהם והשערי אורה האמורים שבחי' הארור דהיינו הרע מצד עצמו נשאר בהוויתו וזה תכלית חובת האדם למחות אותו מקיומו, כעבודה שמלמטה למעלה כדברי רבינו חזקוני שיראה כל בר ישראל שעי מה שהוא עושה יתמחה הזכר של עמלק, וי"ש כל מה שהספר נכתב יותר דהיינו תורה שבע"פ בחי' מלכות שהיא העבודה שמלמטה למעלה דווקא ע"ז אכן ימחה וזכר עמלק היינו הרע בשרשו ועצמו, וכמ"ש הכהן מלובלין ז"ע בדברי סופרים הנ"ל שכפי' גודל המס"ג על העבודה בתורה שבע"פ כן יגיע לו אחי"כ ההתגלות באותה מידה, וזה ג"כ סיום דברי רבינו שכאשר יח' נזהר כזה כל בר ישראל דהיינו בבחי' האמורה ביגיעה

הראוי ע"י יתמחה שורש הרע דהיינו בחי' העמלק בשלימות ואז יהי' התגלות האור הגמור בגאולה העתידה, ובלשון רבינו "אזי בטוח אני אשר חיש מהר יהי' פטורים מכל הצרות" וכמ"ש בחדש לאברהם הנז' שהמחי' הזאת אכן תהי' בעת ביאת משיחנו בב"א.

ועפ"י יתבארו גם המשך דברי רבינו בלש"ק: **אמור"ר** **וצוק"ל** אמר שכפי התענוג והחיות של כ"א שמקבל בפורים כך הוא בליל שימורים, וכפי שהוא בליל שימורים כך הוא ביום הכיפורים כ"א לפי מדרגתו בעבודת השי"ת, פי' התענוג והחיות שמקבל בפורים דהיינו ענין קבלת התורה שבע"פ והעבודה שבה במסייג כמבואר בדברי סופרים שהוא היסוד של מחיית עמלק כך הוא בליל שימורים שאז הענין הוא בהתעלות ודקות יתר דהיינו השבתת שאור (אפי' במשהו) וכפי מדרגת החיות שבו בעבודה זו כך הוא ברוממות יתר ביום הכיפורים שהוא בחי' מעין עולם הבא (כמ"ש במאמרנו בגליון ד' בענין יוה"כ"פ) ובה ג"כ עדיין שייך ענין העבדות שמלמטה למעלה כמ"ש הגה"ק מלאדי ז"ע בתורה אור דף צ"ב עיי"ש, ולמרות שבחי' יוה"כ"פ היא ההשפעה מלמעלה למטה כאמור שם במאמרנו שההארות נמשכות אז מבחי' עוה"ב לפני ה' תסחרו כו' מ"מ תכלית ההשפעה היא שע"י יתעורר כח התשובה באדם להעלות כל עשיותיו בעוה"ז מלמטה למעלה, ובעבודתו בבחי' זו יתעורר כח הרע דהיינו מחייה נמורה ושלמה של העמלק וביטולה העצמי שזה אכן משתייך לענין יוה"כ כדאיתא במדרש (ב"ר פרק ס"ה) ונשא השעיר עליו את כל עונותם, השעיר הזה עשוי שנאמר הן עשו איש שעיר את כל עונותם עונות תם שנאמר ויעקב איש תם ע"כ.

ידוע דשורש הרע שבעשיו הוא הקליפה שבעמלק וע"י השעיר לעזאזל שבעבודת יוה"כ נמחה זכרו של עמלק ואז בא לבחי' סוכות כמ"ש הרמב"ן עה"כ ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית שבנה לו בית גדול ובו מגדל עוז להשגב מפני עשיו, כי הסוכה היא צל ומחסה מקליפת עמלק ונקראת צילא דמהימנותא שע"י נתגלה אור השי"ת ואורו של מלך המשיח כידוע, וזהו ענין אחדות הבחי' שבפורים ויוה"כ וכמובא בספד"ק שפי' יום כיפורים הוא כמו פורים (ענין בתורה אור להגה"ק מלאדי ז"ל דף צ"ה) ששניהם הם בדרגא שלמעלה מהדעת (כאמור שיוה"כ הוא בחי' עוה"ב ובפורים ענין השמחה שבו הוא עד דלא ידע) מ"מ בשניהם ישנו הענין שבעבודה מלמטה למעלה, ביוה"כ ע"י התעוררות התשובה ובפורים ע"י מחיית עמלק ובחי' עבודה זו היא עיקר התיקון לכל ישראל ונשלמת לגמרי ע"י השפעת הצדיק המשותף ומתחבר למדרגתם ובחי' של ישראל כאשר הם ומעלה אותם במחיית הרע עד גמר התיקון שאז יהי' ביאת משיחנו בב"א, וכפי שהביא רבינו אח"כ את דברי המדרש מלחמה ל'ד' בעמלק מדור דור מדורו של משה ל'דורו של שמואל, ומדורו של שמואל ל'דורו של מרדכי, ומדורו של מרדכי ל'דורו של מלך המשיח, פי' כי משה רבינו ע"ה התחיל במחיית עמלק ואח"כ הקים את המשכן (גילוי אור השי"ת) וכן כדורו של שמואל נצטוו ישראל על מחיית עמלק ואח"כ הוקם משכן שילה ובהמ"ק הראשון, ובדורו של מרדכי היה הענין דהכרתת הזמן וזרעו שהם שורש עמלק ואח"כ נבנה הבית השני, (וענין בספר צדקת הצדיק להגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין ז"ע פוסקא קע"ו, ורמ"ד) ואי"ה בגמר המחיה של בחי' העמלק בשלימות יתגלה אורו יתברך שבעתים ויכנה הבית השלישי ע"י אש שלמעלה בב"א ע"כ.

לפמח

מורה לנו הקב"ה הדרך לכל איש ישראל לשמור ולעשות ולדבק בכל לרצונו הפשוט ע"י מחשבות מהורות, וזהו דבר אל ב"י ויסעו, צריכים לילך תמיד עד שישגו חיות הקב"ה ולא לעמוד ח"ו על מקום אחד, ואין שיעור לזה כי ברגע אחת באפשרי להלך הרבה בעבודת השי"ת, עכ"ז לא יתנו מרגוע לנפשם רק לילך תמיד ממדרגה למדרגה כי גבוה מעל גבוה שומר כי ברוחניות של הקב"ה לא ישיגוהו משיגי הגוף ואם ילך כל ימי חייו מחיל אל חיל לא ישיג אותו, עכ"ז צריך האדם להתחזק בעבודתו ולעשות כל מה שבידו לעשות ולא עליך המלאכה לגמור וכו', הרב הצדיק הקדוש מוריני ר' שלמה קארלינער אמר מהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום, זה כשהוא הולך ברגליו אבל כשרוכב על סוס מוב בוודאי יכול לילך ביום אחד הרבה יותר, וזהו משל הדומה לנמשל על הרוחניות שיוכל לילך ביום אחד הרבה והרבה בעבודתו ית"ש ולהשיג חיות הבורא עד אין סוף כן מחויב האדם לילך בכל יום ויום, וכשאדם עושה כן והולך בכל יום למעלה ראש אז מרם יקרא ואני אענה אימתי לכל אשר יקראוהו באמת, זה ידוע שאותה בחי' השיגו ישראל על הים לזה א"ל הקב"ה מה תצעק אלי, והיה מרם יקרא ואני

בספר הק' בית אהרן דף פ"ט ע"א הביא וז"ל: איתא במדרש מה תצעק אלי זהו שאמר הכתוב והיה מרם יקרא ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע וכפי שמבואר שם במדרש ע"ו, הנה איתא בסידור האר"י ז"ל הקדוש, כתיב קרוב ה' לכל קוראיו, ואח"כ הוא אומר לכל אשר יקראוהו באמת, רק הפי' הוא שהוא קרוב לכל קוראיו, ומי שיודע הקב"ה מחשבתו המהורה שיקרא אותו באמת עונה לו קודם שיקראוהו, והנה זהו הכל כפי שדברנו שהכל תלוי במחשבה כשמדבק מחשבתו להקב"ה מחשבה טובה וזכה אזי הוא בא לבחי' הנקרא קודש, עונה לו הקב"ה תיכף על מחשבתו המהורה מרם יקרא, לזאת כישראל היו נתונים בצרה על הים, הים סוער והשונא רודף וישראל דבקו עצמם במחשבתם המהורה להקב"ה: לזה א"ל הקב"ה דב"ר אל בני ישראל ויסעו, פי' אתה תנהיג לשון דבר אחד לדור ויסעו, הם יסעו היינו שילכו מחיל אל חיל עד שיתדבקו בהשי"ת ויבואו לידי מס"ג, וכיון שבאו לתוך הים במס"ג ודבקו מחשבתם לבחי' יו"ד הנקרא נקודה עליונה כמו שדברנו ובאו לבחינה עליונה ודבקו עצמם להשי"ת וסוף מעשה במחשבה תחילה, וזה מרם יקראו בפה ואני אענה רק ע"י המחשבה, וכמו כן

אענה עוד הם מדברים ואני אשמע: ואיתא במדרש לע"ל כל אחד עומד ומשמיע תלמודו וכביכול ב"ה וב"ש עומד ומשמיע כנגדם ג"כ, שנאמר אז נדברו יראי ה' ויקשב ה' וגו' כי הרב הצדיק רש"ק אמר כשאדם בא לעולם האמת שזהו עיקר התכלית להכין לו מזה העולם להעולם האמת שואלין אותו בשם אצל איזה רב היית, וכשאומר מזה הרב או מזה הרב, שואלין אותו אם יש לך לומר מה ששמעת ממנו, וזה הפירוש לע"ל כל אחד עומד ומשמיע, והשיב לו תלמיד אחד מתלמידיו אני הכנתי לי מה לומר בשמכם, עכ"פ השי"ת יתן לנו לב מהור ומחשבה מהורה ומהמחשבה יתפשוטו לכל האברים ויקויים בנו והיה מרם יקראו ואני אענה, לדעתי יכול להיות כי שביעי של פסח הוא אותה בחי' עצמה של ר"ה, והראיה דאיתא שכן בתקיעותא דרב בבבל תלתא ובכן ובכן, וזהו ידוע שהם השלשה שמות הקדושים היוצאים מג' פסוקים של ויסע ויבא ויט שכתוב בתורה אצל קריעת ים סוף שנתעורר אז החסד אל ע"י התשובה והמס"נ שעשו ישראל על הים וכאו למעלה מהזמן ועי"ז התעורר הקב"ה חסדו הגדול וקרע להם את הים, וכמו כן כשישראל עושין תשובה ברה"ב ובפרט בעת תקיעת שופר מעורר הקב"ה השלשה שמות הקדושים הנ"ל וממשיך על ישראל ע"י חסדיו המרובים חיים טובים ושפע ברכה, וזה ידוע שהשמות הק' נקראים בספרים ע"ב גשרים היינו שעל ידם עברו את הים ויכול להיות ע"פ מילתא דבדיחותא אשר לזה מרגלא בפומיה דאינשי כשיבוא משיח אי"ה נלך על גשר של נייר, היינו ע"ב גשרים הנ"ל הקדושים הכתובים בתורה הקדושה על נייר בעת קריעת ים סוף עכ"ל רבה"ק נ"ע.

הנה עומק דברי רבינו וביחוד מה שהביא בשם האר"י הק' ז"ע אשר מי שהקב"ה יודע במחשבתו הטהורה שיקראוהו באמת היינו עד כדי התדבקות בהשי"ת בבחי' של מס"נ אוי טרם יקרא בפה ואני אענה, הקב"ה עונה לו רק ע"י הרהור מחשבתו הטהורה, יתבארו באופן יתיר ע"פ דברי הצדיקים בספה"ק שתמציתם יובאו לפנינו, וכריש נציין את דברי הוזה"ק (שהבאנו מקודם) מחשבה זו חכמה, ונוטריקון ב' התיבות הם אכן כך מחשבה חשב מה, חכמה כח מה, דהיינו בחי' הביטול וההתכללות הגמורה באור אין סוף ב"ה, וכל מה שהאדם עמל בעצמו להיבטל בעיניו יותר אוי זוכה ומקבל חיות ושפע הקו' מחי החיים בגילוי וריבוי יתיר כמ"ש הרב מלאדי ז"ע בסידורו דף פ"ג וזלה"ק כתיב יראת ה' לחיים ע"י הביטול והיראה שנמשכת מבחינת מלכות עילאה מחי החיים תבוא אור השפע בגופות הנבראים בקיום נצחי משא"כ כשאין הנברא בבחינת יראה וביטול כל כך אין לו חיות ושפע כ"כ וכל מה שיש בו בחינת ביטול יותר, ביותר מקבל אור וחיות ממקור החיים כמ"ש יראת ה' לחיים כמו נר שכל זמן שהפתילה כלה ונכללת באש יותר יוגבר בה שללבת האש ויכנס בתוכה וא"כ גם למעלה כתיב כי ה"א אש אוכלת הוא הרי נכנס אור אלהי לפי שיש בו בחינת ביטול ביותר ולכך המלאכים ביותר נצחיים לפי שיש בהם בחי' היראה יותר מן הנשמות עכ"ל.

הרי מפורש יוצא שכל מה שהאדם עמל יותר להיבטל בעיני עצמו זוכה ונכלל בהתכללות גמורה בבחינה יתירה בחי' החיים

ב"ה ששם אין ערך וקיום למהות הנס לעומת הטבע והכל שוין לפניו ית' כמו שביארנו לעיל ע"ד דכולא קמ"י כלא חשיב ועד"ז יתחזרו דברי האר"י ז"ל האמורים כי מי שקורא להקב"ה באמת היינו במסירות נפש ובביטול והתכללות גמורה בו ית' אוי עונה לו הקב"ה קודם שיקרא בפה מכיון שהגיע לבחי' עליונה זו ששם אין חילוק והפרש בין נס למבע ובענין שלפנינו הוא בין בחי' גשמית לרוחנית דהיינו בין דיבור למחשבה דהכל שוין שם ולכן ישראל שעמדו על הים וא"ל הקב"ה למשה דבר אל ב"י ויסעו פי' שיגיעו למדריגה זו כמ"ש רבינו ותיכף כשקיימו זאת ובאו למדרגת מס"נ שהלכו אחר נחשון אל היום ענה להם הקב"ה ובטלו אצלם עניני הטבע דהיינו הצמצום וההנבלה ונהפך להם מעשה בקיעת הים כדבר מבני כמ"ש הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע (בסוף ספר נועם אלימלך, ליקוטי שושנה ד"ה) או יאמר ע"ד שפרשתי ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו ית"ש ורוממותו וגדולתו ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל וגדלתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם, וזה הפי' ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים פי' שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים, וזהו הפך ים ליבשה שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממות אל וגדולתו ית"ש עכ"ל.

ומה שהתחיל רבינו בענין לכל אשר יקראוהו באמת דהיינו מידת האמת כפשוטו, וסיים בבחי' של מס"נ הנה ביאר זאת כמ"א בדברים מפורשים יותר שמוכאים בספה"ק ב"א להלן במילין דרכנן דף קנ"ז בלש"ק עם קאן ניט זיין אמת אפילו איין תנועה קטנה אהן מס"נ הרי שמי שאכן בחינתו הוא במידת האמת הגיע בוודאי מקודם לענין של מס"נ בפועל.

ולהלן בדף צ"א ע"ב כתב רבינו דברים אלו בפירוש יותר וזל"ק: דקדק בפסוק והי' טרם יקראו ואני אענה, דמשמע בלי שום קריאה ותפילה, ואח"כ כתיב עוד הם מדברים כו' משמע דדיבור יש רק קודם גמר דיבורים יענה אותם, והאר"י בדבריו שיש ב' בחי' אותם הקטנים במדרגתם צריכים תפלה, אבל אותם הזוכים לבחי' עליונה שבחינתם למעלה מהדיבור אינם צריכים שום דיבור ותפלה רק והי' טרם יקראו ואני אענה, ועד"ז הוא בפסוק קרוב ה' לכל קוראיו שמשמע לאחר הקריאה ואח"כ כתיב לכל אשר יקראוהו לשון עתיד שרצונם לקרוא באמת להשי"ת ואח"כ כתיב רצון יראיו יעשה, רק הכל הוא על דרך אלו השני בחינות שדברנו, וכתיב ראו עתה כי אני אני הוא, הם הב' אני, שלמעלה אין מצדי שום השתנות רק מפאת המקבלים, עכ"פ באותו הפעם היו ישראל במדריגה עליונה ע"י הכנתם במס"נ עכ"ל והן ההן הדברים טמט כפי שבארנו באורך משמעות ענינם.

ובתוך הדברים שהבאנו הזכיר רבינו בלש"ק כשמדבק מחשבתו להקב"ה מחשבה טובה זוכה אוי הוא בא לבחי' הנקרא קודש ע"כ, הנה בגילוי הקודם (ע' 10) הבאנו את דברי הוזה"ק פ' משפטים דף קכ"א ב' ואנשי קודש תהיו לי

ויכוין כל הסודות ולא יניח תפילין במעשה כל מחשבתו אינה כלום ויעבור על מ"ע, והטעם דהנשמה לא חסר לה כלום אף מרם שירדה לעולם וכל ירידתה לעולם הוא לתקן את הגוף או הבחינה התחתונה שבנפש וע"כ בלי מעשה בפועל אינה כלום, ורק המעשה בפועל הוא מוכך את הגוף ולעומת הודרכות הגוף כן תהיה מעלתו בנבואה כי הנשמה כמו שהיא יכולה להשיג גבוה מעל גבוה אלמלא הגוף שהוא מכסה על הנשמה, וע"כ לפי שיעור זיכוך הגוף תשיג הנשמה, וע"כ משה רבינו ע"ה שהוא ה" מוזכך בתכלית וגופו ה" מקודש יותר ממלאכי השרת ע"כ לא חצץ הגוף בפני הנשמה, ולכן לא קם נביא עוד כמשה, ושאר הנביאים אינם יכולים להשיג יותר מכפי שיעור הזיכוך, וע"כ על הים שהיתה מסי"ג עצומה והשליכו את נפשו מנגד שוב לא היה הגוף שלהם מפסיק והיתה הנשמה יכולה לבוא להשגות היותר גדולות מה שלא ראו הנביאים כנ"ל, ולפי"ז יוכן נמי מה שלא היו צריכים למצות מעשיות לבוא לבחי' גבוהה כמו לעתיד מה"ט גופי' הוא שמסירות נפשו הוא שהביאתם לבחי' גבוהה זו עכל"ק.

וכל הענין והוראת הדרך להגיע למעלה גדולה זו ה" מוכרח להיות ע"י משה רבינו ע"ה כפי שהביא הרה"ק רבי משה אליקים בריעה ז"ע בן הרב המגיד הק' ז"ע מקאזניץ בספרו באר משה דף פ"ו ע"ב וז"ל: או יאמר ג"כ עזה"ד כו' ואנו לדרכינו ג"כ נלך בעקבותיו בביאור הכתוב וזהו ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי אתה ידעת היטיב שאתה באת כבר למדריגה זו לצאת מכל וכל הטבעיות אל בחי' חוץ לדרך הטבע ולמעלה מן הזמן להבטל ממש במציאות אצלו אך ההכרח להביא כללות ישראל ג"כ למדריגה זו, וזהו דבר אל בני ישראל נהג בחי' זו אל כללות בני ישראל ויסעו לצאת מן הטבע אל חוץ לטבע ואז ממילא יבוא להם הישועה וכו' עכל"ק, הנה ברור מילל הרב ז"ל כדברי רבינו דבר לשון מנהיג שמרע"ה ינהיג את ב"י במעלה ובחי' שלמעלה מן הטבע ועי"ז יושעו וכמ"ש הרה"ק בעל שפת אמת ז"ע בספרו (בליקוטים) דף נ"ח ענין עצת יתרו (כו) וז"ל: והנה מרע"ה דעת תורה, ובוודאי ה" טוב כן שילמדו ממנו בעצמו, אולם נבול תבול בסופא דדרגין כי בני"ו היו בדרגא תתאי ולא היו עולים עד בחי' מרע"ה (וזהו טוב הדבר כו' לעשות בבחי' עשיה ובבחי' זו ה" טוב עצת יתרו) עכל"ק.

ולזה הביא רבינו המשך דבריו בשם רבינו הרש"ק מהלך אדם בינוני י' פרסאות ביום וזהו כשהולך ברגליו אבל כשרוכב על סוס טוב בוודאי יכול לילך ביום א' הרבה יותר וזהו משל הדומה לנמשל ברוחניות שיכול לילך ביום א' הרבה והרבה בעבודתו ית"ש ולהשיג חיות הבורא עד אין סוף כן מחויב האדם כו' וכשעושה כן אז מרם יקראו כו' וממשיך בדברי המדרש לע"ל כל אחד עומד ומשמיע תלמודו כו' והביא בשם רבינו הרש"ק כשאדם בא לעולם האמת שזהו עיקר התכלית להכין לו מזה העולם כו' שואלין אותו בשם אצל איזה רב היית כו' (פי' ע"י איזה צדיק נתעלית במעלה ומדריגה) ומסיים שזהו והי' מרם יקראו ואני אענה היינו ג"כ דווקא ע"י הצדיק המשפיע ומרומם את האדם להעלותו כנ"ל לבחי' ומדריגה הגבוהה כמבואר, וכמ"ש רבינו להלן (דף

וגו' בקדמיתא קדוש והשתא קודש, מה בין האי להאי א"ר יוסי דא לעילא ודא לאו הכי כו' בהאי אתר איקרי קדוש ולעילא לעילא קודש ע"כ, והבאנו שם גם את דברי הגה"ק מלאדי ז"ע בתורה אור שביאר את ענין ההפרש בין קדש לקדוש, שקודש מורה על ענין ההמשכה מסוכך לממלא לומר שהוא ית' קדוש ומובדל מזמן ומקום כו' אבל קדש בלא וי"ו הוא עצמות אין סוף ב"ה כו' שאז הוא ענין הקדושה וההבדלה בעצמותו ולא שהוא קדוש ומובדל מתחתון הימנו בלבד, כו', וכן בלק"ת בפ' אמור האריך יותר להעמיד הענין על בוריו ועומקו, ורבינו עצמו בדף פ"ח ע"כ הסביר הדברים בביאור יתיר וז"ל: ומה שאומר המדרש בשכר האמונה קרא אותם קודש, זה ממילא מובן אחרי שירדו ישראל בעמקי הים כאמונה שלימה בוודאי היה להם אז מסי"ג והגיעו למדריגה הקדומה לעולם ולזה הם נקראים קודש ולא קדוש כי קדוש נקרא דבר המקבץ חיות מגבוה ממנו אבל קודש הוא עצם כי עצם הדבר נקרא קודש והחכמה עליונה נקרא קודש היינו מחשבה עליונה נקרא קודש, ומה מתפשטת לכל האברים והמדות, והחכמה מאין תמצא מעצם אי"ן כי היא רק נקודה עליונה ולזה כשנסרו ישראל עצמם על קדושת השם באו לעצם הקדושה הנקרא קודש, וכמו כן החיוב עליון תמיד בעת עשיית המצות של הקב"ה ובעת שמחתינו כשמגיע להזמן שהיה אז בפועל ועתה נתעורר ג"כ כל הבחינות וצריך כל אדם לקיים כל דבר ע"י עשיית המצוות וליומוד התורה ובעת התפלה לדבר בחיות הקודש בעובדא במילולא וברעותא דלבא ומחשבתו המהורה במס"ג גמור ולייחד הכל לנקודה עליונה הנקרא קודש ע"כ.

ובחניע האדם לבחי' זו אזי אין לפניו שום מסך מבדיל בין ענין יל נס לעומת הטבע ובכוחות הרוחניים דשם הכל שוין מחשבה ודיבור כמו שנתבאר.

ענין ההתעללות דווקא ע"י הצדיק

והמשיך רבינו לומר שהעלאת בני ישראל לבחי' עליונה זו צריכה להיעשות דווקא ע"י הצדיק להדריכם ולהנהיגם להגיע לזה ובלש"ק: לזה א"ל הקב"ה דב"ר אל בני ישראל ויסעו, פי' אתה תנהיג לשון דבר אחד לדור, ויסעו, הם יסעו היינו שילכו מחיל אל חיל עד שיתדבקו בהש"ת ויבואו לידי מסי"ג ע"כ, ויתבארו הדברים קמעה עפ"י דאיתא בספר שם משמואל להנה"ק מוהר"ש ז"ע מסוכטשוב (בתורה) לפסח דף ק"ה) וז"ל: כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל (הוא הגה"ק בעל אבני נזר ז"ע) התעורר למה ביציאת מצרים הוצרכו למצוות מעשיות פסח ומילה ובקריעת ים סוף לא הוצרכו מאומה, ואמר הטעם משום שבאו אז לבחינה גבוהה כמו לעתיד ומצוות במילולא לעתיד לבוא עכ"ל, ועדיין אינו מובן שעכ"פ היו צריכים למצוות מעשיות כדי שיוכו לבוא לבחי' זו.

ונראה לפרש דהנה אמרו ז"ל (מכילתא פ' בשלח) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יהוקאל וכל שאר הנביאים והטעם יש לומר דהנה ידוע דמחשבה הוא יותר במעלה ממעשה, שזו בחוש הנכבד שבאדם שהיא המחשבה אבל המעשה היא באברים גשמיים מ"מ אם האדם יחשוב בתפילין

שע"י יוכלו לחזור ולהגיע בקלות אל הקו' עד לבחי' ביטול הגמור שהוא מעלת המרכבה לשכינה הק' וזהו גופא הוא ג"כ דוקא ע"י הצדיק הדבוק בו ית"ש תדיר כמבואר לעיל.

אח"כ המשיך רבינו בלש"ק: לדעתי יכול להיות כי שביעי של פסח הוא אותה בחי' עצמה של ר"ה, והרא"י דאיתא (זוה"ק ח"ב דף ג"ב) שכן בתקיעותא דרב בבבל תלתא ובכ"ן ובכ"ן ובכ"ן כו', ועי"ז התעורר הקב"ה חסדו הגדול וקרע להם את הים, וכמו"כ כישראל עושין תשובה בר"ה ובפרט בעת תקיעת שופר מעורר הקב"ה הג' שמות הק' הג"ל וממשיך על ישראל ע"י חסדיו המרובים חיים טובים ושפע ברכה, עיין זוהר הק' דף ג"ב ע"א דאיתא, תלת ובכ"ן ובכ"ן שבתפלת ר"ה ויו"ב הם לקבלי הגי' תלת ויסע ויט כו' גימטרי' ע"ב (ובכ"ן יתקדש שמך, ובכ"ן תן פחדך, ובכ"ן תן כבוד, מס' מקדש מלך) ובמאמרינו הקודם (בגליון ד' ע' 8) ביארנו הענין באורך ע"פ מה שכתב רבינו בכ"א לר"ה (דף קל"ג) וז"ל בתוך דבריו: ומה וכן אין ללידה היינו שהכח נמצא מבחי' אין ללידה שיהי' הולדה טובה, ואיתא בראשית ברא בחוכמא, והחכמה מאין תמצא, וזהו וכן אין שמקבל מאין ללדת, ומתעורר החסד ע"י קול השופר, וזהו י"י בקול שופר עכ"ל, ונתבאר שם באורך דברי רבינו אלו שע"י בחי' הביטול העצמי שבאדם יהי' הולדה טובה, והחכמה מאין תמצא שבחי' החכמה דהיינו כח מה (נקודה בהיכלא) מקבל מאין שהוא ביטול הגמור שאינו כלום, ללדת דהיינו לשנות הטבע ולעורר החסדים בהולדה חדשה ע"י קול השופר שהוא קול גרידא בלא דבור קול פשוט ביטול עצמי ה' בקול שופר הוא שם הוי' בחי' הרחמים להמשיך על ישראל הטוב הגמור דווקא ע"י הביטול וזהו אותה בחי' עצמה שבשביעי של פסח כמ"ש באורך שע"י ההכנעה והביטול המשיכו עצמם לבחי' עליונה ששם עניני הנס והטבע שוין.

ענין ע"ב גשרים

ובסיומן של דברים כתב רבינו וז"ל: וזה ידוע שהשמות הק' נקראים בספרים ע"ב גשרים היינו שע"י עברו את הים, ויכול להיות ע"פ מילתא דבדיחותא אשר לזה מרגלא בפומיה דאינשי כשיבוא משיח אי"ה נלך על גשר נייר היינו ע"ב גשרים הג"ל הק' הכתובים בתורה הק' על נייר בעת קריעת י"ם ע"כ. הנה בספר עין חיים להגה"ק מוהר"ח ז"ע (דף צ' ע"ב בהגה"ה) כתב וז"ל: והם ע"ב גשרים של מימי החסד, ועיין פ"י הדברים במבוא שערים שער ע"ה ח"א פ"א שמבאר שהוא שם (הוי') ע"כ שהוא בחדש והם ע"ב גשרים צינורות השפע, ועיין בספר שושן סודות איך שמבאר ששם ע"ב הוא שם הוי', והוא גימט' חסד.

ובמאמרי הרה"ק מוהר"ש ז"ע מלויבאוויטש תרכ"ז דף ט"ז הביא וז"ל: וכנודע שביצ"ט ה' הגילוי מבחי' שם הוי' וכמ"ש ושמי' ה' לא נודעתי להם, אמנם ע"י התנלות שבמצרים ה' בחי' כור הברזל לצרף בהם את ישראל כו', אך הנה לעיל יהי' ג"כ של שם הוי' אמנם יהי' בבחי' שם הוי' דלעילא עכ"ל.

ועתה יובנו דברי רבינו, ע"ב גשרים דהיינו מימי החסד, וזהו ענין המילתא דבדיחותא על גשר נייר דהיינו שם הוי' שם החסד

צ"א ע"ב) בלש"ק ובפרט שדבוקו עצמם במשה שהוא ה' בוודאי במדרגה עליונה כמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו וכיון שהגיעו למדרגה עליונה א"ל הקב"ה מה תצטק אלי כי אינך צריך לצטק רק בבחי' והי' מרם יקראו, כמו שביארנו וכן לעיל בדף כ"ג ע"ב ד"ה ורצון ויראיו פ"י רבינו וז"ל: שהכנים רצונו והלבישו ברצון ויראיו, ומיראיו מגיע הרצון אל רצון כל בית ישראל כי רצון הוא אותיות צנור להשפיע כנ"ל, ויראיו הם צנור להשפיע על ידם והם ממוצעים בין רצונו ובין רצון כל בית ישראל, הכל כמו שנתבאר שכל העלויות לבית ישראל הם דווקא ע"י הצדיק שהוא הצינור המשפיע, והממוצע בין ישראל לאביהם שבשמים.

ועפ"י יתיישב לנו דקדוק קטן דאם הגיעו ישראל ע"י זיכוך הגוף ומסיין למעלה ומדרגה כזו שאפי' לא הוצרכו כבר למצוות מעשיות כמ"ש השם משמואל הנו' א"כ למה באמת לא נמשך הדבר אצלם אח"כ, ולפי"ד הרה"ק בעל נועם אלימלך ז"ע בפרשת יתרו אכן יובן הענין וז"ל שם: וידבר אלפים את כל הדברים האלה לאמר, איתא בזה"ק את כל זו אברהם ונראה לפרש דאיתא קיים אברהם אבינו ע"ה כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולכאורה מדיכין ה' יודע התורה, אך באמת שהי' אברהם אבינו ע"ה מקדש א"ע ומדבק עצמו בהבורא ב"ה בדביקות גדול והי' מסתכל בעולמות העליונים תמיד, ע"י זה הבין והשיג שלעולם זה שייך מצות ציצית דהיינו שהשורש רוחניות שלמעלה מורה על עשיית מצוה זאת, ולעולם זה שייך מצות תפילין וכן כל עולם ועולם השיג ע"י דביקותו, אבל אנחנו משיגים השורש מצוה ומקורה ע"י התורה הקדושה כשאנו עוסקים בתורה הק' לשמה והוא מחמת שהשי"ת ברוב רחמיו דבר והכנים הדבקות בהתורה הקדושה ונתן לנו התעוררות בהתורה למען נוכל להתעורר אח"כ מלמטה למעלה בהתדבקות להשיג השורש ומקור כל מצוה ומצוה, וזהו וידבר אלפים את כל זו אברהם פ"י שכל השגות התורה שהשיג אברהם ע"י דבקותו ובמדרגות התדבקות זאת דבר השי"ת לנו את כל הדברים האלה, לאמר פ"י שגם אנחנו נוכל אח"כ לומר בדבקות ולעורר מלמטה למעלה וק"ל עכ"ל.

וברשימות דברים להרה"ח ר"י חטריק שיחי' דף רפ"ב הביא בשם הרה"ק הרשב"י מלויבאוויטש ז"ע שהסביר את האמור בספרי' שהאבות היו כל ימיהם בבחי' מרכבה, ולא הפסיקו אף לרגע קט משנות חייהם את דביקותם והתקשרותם העצמית בביטול גמור ושלם להבורא ית' היינו מפני שחיו בעוה"ז קודם מתן תורה ואז אם היו מפסיקים דביקותם הנצחית אזי היו מוכרחים לחזור ולהתחיל בעבודתם והשגתם, משא"כ אחר מתן תורה אף אם האדם מפסיק מדביקותו ע"י המצוה שעושה בכל פעם (כמצוה ועושה) חוזר להגיע עד לבחי' מרכבה ממש, ומעתה יובן הדבר כי אכן רק האבות הק' ומשה רבינו ע"ה שהי' בכוחם להיות מקושרים ודבוקים בכל עת להבורא ית' היו יכולים באמת להשיג הבחי' והדרגות הק', אבל ישראל שלא יכלו לעמוד במדרגה זו בתמידות והוכרחו להתחיל מחדש בכ"פ לזה הקב"ה ברוב רחמיו (כלשון הנועם אלימלך הנו') דבר והכנים הדביקות בהתורה הק' ונתנה להם

שהתגלה ביצ"מ ואח"כ בעת קריעת ים סוף כמ"ש בתורה"ק ויסע ויט כו' ואף לעתיד יגאלו ישראל בו בבחי' דלעילא בקרוב ובמהרה דידן אמן.

לפי דברינו אלו נתבאר ג"כ דברי רבינו בעמוד הקודם דף פ"ח ע"ב ד"ה ועוד נוכל לומר כו', ועל הדגשת דבריו שם בענין שירת הים י' ע"ש המחשבה נאמרה נבאר אי"ה בא' המאמרים הבאים.

ענין ב' הבחינות בעבודת הצדיקים

הנה אחרי שנתבאר באורך אופני שני הבחי' בעבודת הצדיקים בעוה"ז, הא' שהיא בבחי' גבוהה ומרוממת מאד עד לחכמה עילאה ועבודת צדיק זה הוא מלמעלה למטה, והב' שעבודתו הוא להעלות אתו את נשמות בני ישראל להשיבם אל חיק אמותם וצור מחצבתם דהיינו מלמטה למעלה, יתחווירו היטיב דברי רבינו הזקן וי"ע בספח"ק בית אהרן פ' אלה מסעי שהאריך שם לבאר ענין זה וולש"ק שם (דף ק"כ) אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויכתוב משה את מוצאים למסעיהם עפ"י ה' ואח"כ כתיב ואלה מסעיהם למוצאיהם, והוא תמוה, מקודם כתיב מוצאיהם למסעיהם ואח"כ כתיב מסעיהם למוצאיהם:

ונכל' לומר כי יש שני אופנים הנקרא מסע, אחת בחינת מסע, החיות של הקב"ה נמשך לזה העולם ומפני שהוא אל גדול ונורא הוא קושר דבר רוחני בדבר גשמי וממשיך חיותו שהוא רוחני מאוד וקושרו בזה העולם שהוא גשמי מאד, והשנית בחינת מסע מלמטה למעלה שישראל נוסעים מלמטה למעלה מעלה אחר מעלה עד שמגיעים לחיות הכורא חי החיים הרוחני, וזו"ה ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, היינו להודיע לבני ישראל אשר קדושתו וחיותו הוא תמיד מקרב עמו לישראל, וזהו מוצאיהם היינו מוצא פ"י ה' הוא החיות למסעיהם מלמטה למטה, ואלה מסעיהם למוצאיהם, היינו שצריך כל איש ישראל לנסוע ממטה למעלה עד שיוגיע למוצא פ"י ה' היינו חיותו הרוחני, כי הוא המקור והשורש של חיות הרוחני הנמצא בזה העולם, כי התורה נעלמה מעיני כל חי רק שהקב"ה הלביש אותה בלבושין בכדי שתוכל להיות בזה העולם השפל והגשמי בין אנשים ב"ו, עכ"ל.

והן הן הדברים שביארנו דישנם ב' מיני עבודות הא' שממשיך החיות של הקב"ה לזה העולם וקושרו בדבר הגשמי דהיינו שמוריד כל הבחינות הגבוהות לעוה"ז והוא הנק' מלמעלה למטה, ולעומתו ישנו האופן השני (בלשון רבינו) בחי' מסע מלמטה למעלה שיהיו בני נוסעים מעלה אחר מעלה בכדי להגיע לחיות הכורא חי החיים הרוחני המקור והשורש של כל החיות הנמצא בזה העולם שהוא מלוכש בלבושין דהיינו גופי תורה ומצוותיה בכדי שיוכל להתקיים בעולם הזה הגשמי, וכל ההתעלות מצד בני ישראל הוא דווקא ע"י הצדיק כמאמר רבינו בהמשך דבריו וול"ק: ולזה צריך כל אדם לנסוע להתורה הק' כ"א לפי מדרגתו וכוהו והן הן גופי תורה היינו הגופים של תורה וצריכים לנסוע קל מהרה להתורה, הרב הקדוש מורינו הרב רש"י זצוק"ל אמר אדם מהלך עשר פרסאות ביום, אבל כשיושב על סוס טוב וחבוש ורוכב עליו אז יכול

לנסוע כמה וכמה פרסאות בכל יום, ומי חכם ויבין דבריו הקדושים כי הם תורת אמת, ביד משה ואהרן, היינו ע"י מי יכול להיות שני הנסיעות הנ"ל הוא ע"י משה ואהרן, כי יש בחינת צדיק שמקשר את הקב"ה עם ישראל, היינו שממשיך החיות של חי החיים בתוך לבבות בני ישראל ועי"ז הם מטיבים דרכיהם ואז נתקשר רצון הכורא להטיב להם, ויש עוד בחינת צדיק שמקשר את ישראל לאביהם שבשמים ותמיד הוא עוסק בדבר זה לעשות יחוד בני ישראל עם הקב"ה, וזהו ביד משה ואהרן, כי זה איתא בספרים, שמשה שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא וע"י בחינתם יכול להיות מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם שהם ג"כ ב' בחינות הנ"ל, עכ"ל.

הנה מ"ש רבינו הן הן גופי תורה פ"י ב' הבחינות וסוגי העבודה הנו' כמ"ש בפירוש שצריך כ"א לנסוע להתורה"ק לפי מדרגתו וכחו וע"י ב' הבחינות מגיעים אכן אח"כ להכמה עילאה והוא דווקא בעבודת הצדיק אבל שאר כל אדם אינו יכול להתפשט לגמרי מעיני עוה"ז ולהגיע לזה בעצמו כי אם דווקא ע"י צדיק אמת שבדורו שזוכה להיות מקושר אליו והוא אשר מעלהו מלמטה מעלה אחר מעלה עד לבחי' עליונה של חיות הכורא חי החיים הרוחני כנ"ל כמ"ש בשם אדמו"ר הק' הרש"ק וי"ע אדם מהלך עשר כו' אבל כשיושב על סוס טוב כו' יכול להגיע כמה וכמה פרסאות בכל יום דהיינו במעלות ומדרגות שלא יכול בשו"א להגיע בעבודתו העצמית, ישיג אכן ע"י התקשרותו בהצדיק המאיר נתיבותיו ומעלה אור נשמתו לפניו ית"ש, והמשיך רבינו לומר ביד משה ואהרן היינו ע"י מי יכול להיות ב' הנסיעות הנ"ל הוא ע"י משה ואהרן, כי יש בחי' צדיק שמקשר את הקב"ה עם ישראל, היינו שממשיך החיות של חי החיים בתוך לבבות ב"י ועי"ז הם מטיבים דרכיהם ואז נתקשר רצון הכורא להטיב להם, ויש עוד בחינת צדיק שמקשר את ישראל לאביהם שבשמים ותמיד הוא עוסק בדבר זה לעשות יחוד בני ישראל עם הקב"ה (היינו מלמטה למעלה כמ"ש) וזהו ביד משה ואהרן, כי זה איתא בספרים, שמשה שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא וע"י בחינתם יכול להיות מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם שהם ג"כ ב' בחינות הנ"ל, ע"כ.

להבין ענין זה דשושבינא כו' נעתיק בכאן את דברי הגה"ק בעל הצמח צדק זי"ע מלויכאוויטש כספר אור התורה פ' מטות (ע' א. ש"ד): שורש משה הוא מבחי' אור אבא עצמי כמ"ש ונחנו מה, מה דחכמה עצמה כמ"ש כי מן המים משיתיהו וגו' ממים עליונים דחכמה עילאה כידוע ע"כ ובפ' תצוה (ע' א, תקנ"ז) — הביא מענין אהרן הכהן שהוא שושבינא דמטרוניתא פ"י שמעלה את המלכות שנקרא מטרוניתא שביורה כו' ומעלה אותם מעולמות ב"ע לעולם האצילות.

ובאור התורה בפ' שמות (ע' ר"ז) האריך בביאור הענין וול"ק: וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים, פ"י בחי' הוי' להיות שבו דוקא שורה אור אין סוף ב"ה שם מתחברים משה ואהרן ונק' תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין

כו' כי משה שושבינא דמלכא עד"מ להביא החתן לגבי הכלה ואהרן הוא שושבינא דמטרינותא להביא הכלה לגבי החתן ונמצא באמצעות משה ואהרן שורה בהם שם הוי' ונקרא תרין רעין וכו' כאשר מתחברין יחד זה בעליה וזה בירידה כו', והו' שלפעמים נאמר משה תחילה ואח"כ אהרן כמ"ש הוא משה ואהרן כו' ולפעמים אמר אהרן תחילה ואח"כ משה כמ"ש הוא אהרן ומשה כו' כי שניהם אחד הוא כי מאחר שעולה אהרן למעלה ומשה יורד למטה אז שניהם כאיש אחד בהתחברם ולכך אמר משה ונחנו מה על שניהם יחד כאילו הם במדריגה אחת ושורש אחד ממש וד"ל (לפי ששניהם מבחי' מה דחכמה בחי' בימול) עכ"ל.

הרי לפנינו ביאור דברי רבינו שעי' ב' הבחי' האמורות בהצדיקים מתהווים הענינים של מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם דהיינו התעלות ישראל למטה למעלה ע"י הכוח וההמשכה של מלמעלה למטה (מקודם) והם כאמור ע"י הצדיקים שעבודתם הם באופני הבחי' האלו כדברי רבינו וזהו ביד משה ואהרן כו' וע"י בחינתם כו' ובביאור של הרב הצ"צ שמשוה שהוא שושבינא דמלכא בחי' חכמה עילאה מתחבר לבחינתו של אהרן שהוא שושבינא דמטרינותא בחי' מלכות שלמטה ועי"ז מתעלים ישראל ממדרגתם שלמטה עד לבחי' הגבוהות ששם מושפע אור חי החיים בהתגלות כמ"ש רבינו ואח"כ המשיך בדבריו וז"ל: וזהו כלל ש"ל כל העולם, וזה ג"כ יש בפרטות, ובכל יום ויום יש ג"כ ב' בחינות הנ"ל היינו שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, חדשים לבקרים כו' היינו שהקב"ה מחדש בכל יום חיות מחודש בחיותו הרוחני ונצחי לזה העולם, וצריכים אנו בני ישראל לראות לנסוע מעלה אחר מעלה עד שנגיע למוצא פ"ה ה' כנ"ל וזאת צריכים לעשות בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ופשיטא בכל חודש ופשיטא דפשיטא בכל שנה צריכים לראות לעשות מצות ומעש"ט שעל ידם יכולים להגיע למוצאיהם למקור החיות של ישראל כמו שדיברנו מקודם עכ"ל. (ועיין בליק"ת להגה"ק מלאדי ז"ע ריש פ' מסעי).

והוא הכל כמו שנתבאר באורך יתיר שעי' ב' הבחינות והמדרגות האמורות בעבודת הצדיקים בהתחברות יחד מתעלים בני ישראל למקורם ושרשם בשלימות הראוי והגמור. ועד"ז איתא בצוואת הריב"ש (לרבינו אור שבעת הימים מרנא הכעש"ט הק' ז"ע, הוצאת קה"ת סימן קכ"ח) וז"ל: צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגא, כי הנה יש ב' מיני צדיקים, ושניהם צדיקים גמורים אך החילוק ביניהם האחד הוא תמיד בדביקות בהש"ת ועושה עבודתו המוטלת עליו והוא צדיק רק לעצמו כו' כלומר שאינו משיפע מצדקתו לאחרים וזהו הנמשל לארו שאמרו רז"ל שאינו עושה פירות שהוא רק צדיק בפ"ע ואינו עושה פירות שיחזיר אחרים למוטב וירבו ויפרו צדיקים בעולם, זה אינו עושה אלא לעצמו (ומ"מ) ישגא ומרבה שכרו, אבל הצדיק הב' הוא נמשל לתמר העושה פירות וזהו כתמר יפרח כלומר שהוא מוציא יקר מזולל ומפריח ומרבה הטוב בעולם, וזהו שאמרו רז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים כו' ר"ע שזה הצדיק הב' הגו' הוא הנקרא בעל תשובה פ"ה שהוא בעל ואדון על התשובה, כי הוא החוזרם

למוטב ורבים השיב מעון וגרם תשובה בעולם, שכרו כפולה ומכופלת הרבה יותר מן הראשון הנ"ל אף שגם הוא צדיק גמור עכ"ל.

(על מהות הס' צוואת הריב"ש העיד ביקר מהדווא הגה"ק מלאדי ז"ע באיגרות הק' שבתוך ספר התניא, איגרת כ"ה דף קל"ח וז"ל להבין אמרי בינה מ"ש בספר הנק' צוואת ריב"ש הגם שבאמת אינה צוואתו ולא ציוה כלל לפני פטירתו רק הם ליקומי אמרותיו המהורות שלקטו לקומי בתר לקומי ולא ידעו לכוין הלשון על מתכונתו, אך המכוון הוא אמת לאמיתו ע"כ).

הרי לפנינו מפורש יוצא יסודות איתן מגלה רזין אור החסידות רבינו הבעש"ט הק' נ"ע ששני הצדיקים העובדים את בוראם בב' הבחי' האמורות נקראים צדיקים גמורים והיתרון של הא' לעומת הב' הוא ענין העלאת ישראל בני דורו אתו עמו כמ"ש מקודם, ולפי דרכינו יתחוויר לנו בהבנה זעירא מן זעירא לפי קט שכלנו ענין השיטה המחולקת בין הצדיקים הקדומים קדושי עליון באופני ודרכי השפעתם על החסידים המקושרים אליהם כידוע ומפורסם, ואשר כחלקם אף באו בדפוס וביניהם בס' בית רבי (מדור רבינו הק' רבי שלמה מקארלין נ"ע) וז"ל: כשהרה"ק (הוא רבינו הרש"ק ז"ע) ביקש לקבוע דירתו בעיר ביעשנקוביץ (פלך ויטעבסק) ורצה ע"ז הסכמת הרב מלאדי (הוא הגה"ק בעל התניא ז"ע) השיבו הרב שהוא מסכים רק על אלו הג' תנאים, שלא להשפיל הלומדים (עייין בס' שמע שלמה מדור הסיפורים דף ח' בהערות ישרש יעקב) שלא להשפיל פרומקייט מבעית כו', ושלא יאמר שהצדיק צריך לישא את הצאן (כוונת הרב מלאדי נ"ע היתה שהחסידים ייגעו בעצמם עד שאכן יגיעו למדרגות נשגבות) ועל הב' הדברים הראשונים הסכים (רבינו הרש"ק) אך על הדבר הג' לא הסכים וקבע משכן קדשו בלאדמיר ע"כ.

ובאמת עדיין אנו צריכים למודעי למה אכן לא הסכים רבינו הרש"ק נ"ע על התנאי הג', אולם לפי מה שנתבאר מדברי הרה"ק המלאך ז"ע בספר חסד לאברהם והנועם אלימלך וכן משאר הס', הק' שענין העבודה שמלמעלה למטה אין הדור סובלה עד לימות המשיח שאז יהיה התיקון השלם וההתגלות, אולם לע"ע אין להצדיק העובד את בוראו בבחי' זו שום שייכות לבני דורו, משא"כ בחי' העבודה שמלמעלה למטה שהצדיק משפיל עצמו לרדת ולהתקרב למידתן של ישראל בני דורו ולהעלותם כאמור היא אכן המתקיימת בזה העולם ומקרכת את התיקון השלם לעיל אי"ה, לכך יובן ענין סירובו של רבינו הרש"ק ז"ע להסכים לתנאי הג' שהחסידים יתרוטמו בעצמם כ"כ כמו שביארנו מספה"ק שעלייתן האמיתית עד לתיקונם ושליומות הגמור הוא אך דווקא ע"י הצדיק שמוריד עצמו אליהם לבחינתם ומרומם אותם וזהו אכן תפקידו בעוה"ז לישא את משה העם על שכמו כאמור ולא להמשיך עליהם שפע וחיות אור קודש מלמעלה למטה אשר בזה לא ישתייכו אליו כראוי כל זמן שלא נגע בבחינתן הנמוכה והעלם אתו משם כמבין, ורבינו עצמו כתב כן במכתבו שנדפס על ידינו (בגליון אור הגנוז, ג' ע' 21) בתחילת דברי קדשו שם וז"ל: להאלופים המקורבים לע"ה והרוצים בלבם עבודת הבורא ורצונם שיעשה חסדם

ורצונם "על ידי" כו' וכן בסיום המכתב חזר וכתב וז"ל: כ"ד האוהב לכל "ובפרט להרוצים עבודת הכורא על ידי" והגה"ק בעל צמח צדק ז"ע הביא בספר אור התורה (בראשית ע' 668) וז"ל: וזוה יובן הדיבור ששמעתי אומרים שאמר אדמו"ר ז"ע (הוא זקינו הק' מלאדי ז"ע) על הצדיק ר' שלמה קארלינער ז"ע שהיו מרעישים העולם ממנו וממופתיו ואמר עליו שהוא רק טפח גבוה מהארץ זהו בחי' וצדיק יסוד עולם, וצדיק מושל ביראת אלקים שמושל על בחי' מלכות שם אלקים לכן יוכל לעשות נפלאות וכו' עכ"ל, והאריך שם הרב הצ"צ על דברים אלו של זקינו הרב ז"ע, (והענין אחד שבמ"א תמך יתדותיו ב' הנה טפחות נתת ימי וגו' כמ"ש בספר שמע שלמה) ובאמת הן הן הדברים שאמרנו כי למרות שמצד עצמם ב' הצדיקים הם כאותה בחי' העליונה מ"מ הצדיק הזה בורר לעצמו דרך העבודה שמלמטה למעלה לטובת הכלל ולכן אינו חפץ להתרומם כליל כל כך ולהתנזר משארית ישראל ונשאר בגובה טפח מן העולם, ושליטתו הוא בבחי' מלכות כמאמר הצ"צ, בכדי להעלות הכל אתו.

ובדברים האלה כתב תלמידו ממשיך דרכו ושיטתו הק' במכתב שהלקו נדפס בספר הק' בית אהרן דף י"ח והחלק הב' נשמט שם ונמצא בהעתקה בשלימות מכ"י עתיק שהי' ת"י החסיד המפורסם רבי ישראל דוב הלוי שיפמאן ז"ל, וז"ל: והי' בפרטות נקראים ג' עמודים ובכללות כולם הוא עמוד אחד שהעולם עומד עליו וצדיק שמו, ומוכרח הוא לדעתו ורצונו לכלול עצמו עם כולם, הנה כי כן יבורך גבר ירא ד', יברכה ד' מציון מפני שהוא בשם נקודת ציון יכונה עכ"ל (ולבאר מהות בחי' ציון שהוא מלכות דאצילות עיין בספר עטרת צבי להרה"ק מזידטשוב ז"ע פ' בשלח דף נ"א ד"ה אר"ש אתקין קוביה) אך הדברים ברורים כמאמרו עמוד א' שהעולם עומד עליו וצדיק שמו, שהוא צדיק יסוד עולם כמו שנתבאר לעיל וכפי שהזכרנו את דברי רבינו כפי רצונו כו' שרצון הוא אותיות צינור להשפיע ע"י יריאיו שהם הממוצעים בין ישראל לאביהם שבשמים כל הטוב הגמור כו'. ועפ"י יתבאר ג"כ דברי רבינו הק' הרמ"מ ז"ע שאמר בעת שסי' המעשה הידועה מרכינו הרש"ק ז"ע (והאיר לי א' שהובאה ג"כ בספר דברי אלימלך להרה"ק מוהר"א מגראדזינסק ז"ע בשם אביו הק' הרמ"מ ז"ע ממאגליניצא), שפ"א בעת נסעו בדרכו והי' זה במורד ההר והשיפוע הי' גדול, התחילו פתאום הסוסים לרוץ בבהלה באין מעצור ואז הפסיק רבינו הק' מדביקותו לרגע קט ואח"כ התמרמר מאד ע"ז וקיבל על עצמו מסי"נ ממש לתקן הדבר בתשובת המשקל והיינו כי הי' צריך אז לעבור דרך הספר והגבול, ובמכון עבר הגבול אשר לפי נימוס ומנהגם היו רשאים לירות אחר העובר כאופן בלתי מורשה בקנה שריפה ר"ל והיה אז ביראת סכ"נ מ"מ לא הפסיק כלל בהיסח הדעת מדביקותו בעת עברו הגבול ובוזה תיקן הענין כאמור, והוסיף ע"ז רבינו הרמ"מ ז"ע שזוהו שארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד מייננט מען אויף אזא בעל תשובה וויא רבי שלמה קארלינער, והוא כפי שהזכרנו את דברי הצוואת הריב"ש שזוהו הצדיק שעבודתו להעלות עמו את בני דורו ולהשיבם לצור חוצבם והם הנקראים בעל ואדון על ענין התשובה.

ולאור כל זה יתבאר לנו ג"כ ענין הדברים שסי' הגה"ח ר' חיים מענדיל ז"ל בשמו של רבינו הזקן ז"ע אשר שמע מאביו רבינו הק' הרא"ש מסטאלין ז"ע כי בימי רבו הק' הוא רבינו הרש"ק ז"ע הי' קיטרוג גדול למעלה בענין התפילה ובל' דער דאוונען האט גיוואלט אוועק גיין פון דיא וועלט עהר האט גיואנט אז עהר האט זאך נישט ביא וועמען האף צו שטעלין וקיבל רבינו הרש"ק על עצמו את ענין התפילה בהוסיפו בלש"ק, "ואני תפילה" ואדמו"ר הרא"ש מסטאלין ז"ע הוסיף אח"כ בלש"ק דער רבי איז גיווען דער דאוונען אליין היינט זאגין מיר ואני תפילה" ואדמו"ר הזקן בסיימו את סיפורו הוסיף אף הוא בלחישת בלש"ק על עצמו "היינט זאגין מיר ואני תפילה", והוא כי ענין עבודת התפילה הוא באופן שמלמטה למעלה כדאיתא בספר הק' תולדות יעקב יוסף פ' אחרי וז"ל: מדר הדרג' לעבודת ה' ממטה למעלה כבוד בזאת יבוא אהרן אל הקודש משא"כ ח"ו למעלה למטה וכן שמעתי ממורי בענין תפילת היום שיהי' ע"ד אני מעורר את השחר ואין השחר מעורר אותי שימרח ויתייגע בהדרג' עד ברוך שאמר שהוא נגד עולם העשי' שהוא למטה מקום הקליפות ואח"כ יכולין יותר מברוך שאמר עד ישתבח שהוא יצירה ואין שם קליפות כ"כ כמו בעשי' ומישתבח עד עמידה יכולין יותר ובעמידה הוא היח' והיוווג האמיתי יפשוט א"ע מן הגשמיות כ"ש בא"ח סי' צ"ח ואז נעשה תחילה מ"נ ואח"כ בא מיין דוכרין ויוולדת זכר וכו' עכ"ל.

וכן בספר תורה אור להרב מלאדי ז"ע פ' וישב דף ל' ד"ה כה אמר ה' ביאר שם שענין עבודת התפילה הוא מבחי' שלמטה למעלה, ובוזה יובן הענין ע"ד המבו' שאופן עבודת קדשו של רבינו הרש"ק ז"ע הי' כנו' בבחי' שמלמטה למעלה להעלות אור לבבות בני' לפני השי"ת ולכן השתייך לענין התפילה כמבו' שזוהו ענינו מלמטה למעלה וכהדגשת תלמידו רבינו הרא"ש מסטאלין ז"ע שהוא הי' התפילה בעצמה ז"א מהות הבחי' הזאת, וכך החרו החזיקו אחריו תלמידו אדמו"ר הרא"ש מסטאלין שאמר ע"ע ואני תפילה ודרך עבודתו הי' ג"כ באופן התפילה ברוממות עוז כידוע ואף שיטתו הק' היתה בעבודה שמלמטה למעלה כנו' מדבריו באיגרתו וכ"פ בדברי תורתו הק', וכן בנו רבה"ק הזקן ז"ע שאף אצלו היתה ענין העבודה שבתפילה כאנפין נהירין ובמידה רבה עד למאד כספו' ודברי תורתו הק' מלאים ומבוססים על אדני יסודות איתן אלו בספר הק' בית אהרן שיעקר העבודה הוא דווקא ע"י הצדיק להעלות את בני דורו כו' ולכן אף הוא לחש על עצמו דברים אלו של ואני תפילה היינו העבודה שמלמטה למעלה.

ביאור השיטה הב' בעבודת הצ'

והנה שיטת הגה"ק הרב מלאדי ז"ע היתה אכן בעבודה שמלמטה למטה ובדרך זו השפיע על אנשי שלומו ומקורביו להחדיר בליבותם את השראת השכינה הק' ע"י איתערותא דלעילא ובעבודתם זו יעלו אליו לרום מדריגתו להתקשר עמו ולכן ביקש מרכינו הרש"ק ז"ע שלא יאמר שהצדיק צריך לישא את הצאן כמבואר וכן אנו רואים את דבריו באיגרתו שנדפסה בס' איגרות קודש אגרת כ"ד ששם מעלה את דרכו הק' זו ומסתייג

מאד ממה שהחסידיים מבלבלים את עניני עבודתו בצרכיהם הפרטים שבעוה"ז, ולפי מה שביארנו את אופן עבודה זו מובנים שם היטיב דברי קדשו כי ברום בחינתו הק' אין שום הבדל בין ענין הרע והצער לבחי' הטוב והחדוה (דהיינו חסדים גלויים) הנשקפת ונראית לעין האדם בעוה"ז, וכזה יוכן גם המעשה המפורסמת ממנו שפ"א שאל את בנו הק' הרב מו"ה דובער ז"ע (האדמו"ר האמצעי מלויבאוויטש) כמה התפללת היום, והשיבו שהתפלל ב"וכל קומה לפניך תשתחוה" אפילו קומת א"ק (בחי' גבוהה מאד למעלה מאצילות), ואח"כ שאלו בנו הק' ובמה התפללת אתה השיבו אביו הק' "שהתפלל עם הסמטענדר", ופי' גדולי החסידים את ד"ק שכונתו היתה בזה שא"ס נמצא למטה (בחומר ובגשם) כמו למעלה והן הן הדברים שכתבנו שתפילתו היתה בעבודה שמלמעלה למטה ובבחי' זו אינו תופס שום מקום לחלק בין דבר רוחני לגשמי והכל מאוחדים שם. אולם למרות שיטתו הק' הוזה הידועה ומפורסמת כאמור מצינו למופת במקורות שונים שיוכחו להלן שאין הדברים כפשוטם כ"כ ואכן הם בהפשטת יתר מקט בינתינו כמו שהביא בספר רשימות דברים (להרה"ר יהודה חיותיק שיחי, דף ע"ב) מדור הרב מלאדי פיסקא כ"ו ממה ששמע בעצמו מהחסיד המפורסם (המשפיע דיישיבת ת"ת) רבי שמואל גרונס אסתרמן ז"ל שהרב מלאדי אמר פעם בעת התוועדות י"ט כסליו על עצמו שהוא

"בינוני". ובאותה התוועדות נכח גם הנגיד החסיד המפורסם ר' מרדכי מליעפליע שדרכו בעבודה הי' באופן דוֹגֵנֶה לבו וגו' היינו כשנפשו הכחי' הפילה בעצמו מחשבה זרה הי' נענה ואומר כינו לבין עצמו כמתרעם, אני מרדכי לעפלער חסיד של רבינו (מלאדי) ואיך מלאך לבך להפיל בי מח"ו, ונענה אז לרבו הק' מלאדי כהאי לישראל הנה בוודאי אין אני צדיק אבל עכ"פ הנני בינוני, ובוודאי כ"כ הוא "צדיק" ונענה לו הרב מלאדי כי בבינוני יש כמה מדרגות עכ"ל, ולכאורה הדברים אינם מובנים כ"כ כי הלא מבחי' העצמית הרי הי' אכן במדרגת צדיק גמור (כפי שיראה הרואה מעלת ובחי' הצדיק בספרו תניא קדישא) ומה גם כפי המוכח לעיל שדרכו בעבודתו הי' בבחי' שמלמעלה למטה אולם יתחוויר לנו קמעה כוונתו הק' ע"פ מה שהביא נכדו הק' הציצ' זי"ע בספר אור התורה פ' ויקהל (ע' ב' קס"ג) וזלה"ק: בחי' אתכפא הוא לכאורה ודאי למטה ממדרגת אתהפכא כמבואר בתניא ח"א פ"ט שזהו ההפרש בין מדרגת הבינוני לבחי' ומדרגת צדיק, מ"מ מצד בחי' הביטול שיש באתכפא יותר הוא מעורר ההמשכה דסובב כל עלמין, אלא שכדי להמשיך האור בכלי הוא ע"י אתהפכא כו' ולכן גם הצדיק שכבר הגיע לבחי' אתהפכא חשוכה לנהורא עד שהרע שנאוץ אצלו ומאוס ממש מ"מ צריך לעורר בנפשו בחי' אתכפא כמארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גור עלי, אך היינו דוקא בבשר חזיר וכיוצא בזה שאין נפשו של אדם מחמדתן, בזה צ"ל אפשי ומה אעשה כו' ולא כן בגזל ועריות שנפשו של אדם מחמדתן בזה משוכה יותר כשהדבר מאוס אצלו בתכלית עכ"ל.

הרי גילה בכאן הרב הציצ' נ"ע יסוד מוצק בענין זה, אשר למרות הגיע האדם למדרגת הנעלה של צדיק שהרע שנאוץ

אצלו ומאוס בתכלית והוא שולט על רצונו שליטה מלאה וגמורה ואדרבה הפך את ענין הרע לטיע בידו למוכ ביום רצון השי"ת כמ"ש הרב מלאדי בתניא שהוא ע"ד מאה"כ ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו, מ"מ לתועלת ההמשכה דסובב כ"ע זקוק הוא עדיין לבחי' אתכפא לעורר ענין זה בנפשו ולהשתייך אליה בבחי' ואופן של דקה מן הדקה המופשטת מקט בינתינו ובודאי ע"י ישתייך יותר לאלו הסובבים אותו להמשיך עליהם אור השפע דסובב כל עלמין להתעלות ע"י בעבודתם, ולכך אמר הרב מלאדי זי"ע על עצמו שהוא בינוני ואכן ישנם כמה מיני מדרגות בזה ובאופן בחי' מסוימת דקה מאד שבתוך עניני הבינוני השתייך הרב מלאדי בעבודתו למוכת המשכת הסוכ"ע לרווחתן של ישראל היינו המושפעים מדרך קדשו להתקרבות מעשיית רצון השי"ת ובבחי' זו עבדי רבנן שלמא בהדיהו כי לא הרי אנשים גדולים במעלה רמי מחשבה ומעשה כתלמידי הרב מלאדי בנו הק' הרר"ד זי"ע מלויבאוויטש, הרה"ק בעל הציצ' זי"ע, הרה"ק הר"א מסטראשעלע נ"ע ועוד, שאכן צירפו ויזכרו את בחי' הנר"ן שבהם להשתייך לדרך עבודת רבם הק' שהי' מלמעלה למטה להתעלות דווקא ע"י בעבודת הק' וכן תלמידי רבינו הרש"ק זי"ע קדושי עליון כאדמו"ר הק' מוהר"א הזקן מסטאלין זי"ע הרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע, הרה"ק מוהר"א מסטראליסק זי"ע ועוד שאכן לגבי התעלותם של אלו הי' יכול הצדיק להמשיך עליהם אור וחיות במידה שיתרוממו ע"י ביגיעה עצמית עד הגיעם לבחי' חכמה עילאה כמב' ולא הי' צריך לשאת אותם במשא ממש כנו' אולם לגבי שאר אנשים שאינם גדולים בגובה המעלה כמוהם ומכ"ש אנשים פשוטים שאין הצדיק רשאי להשאירם במצבם ומעמדם הדל עכ"פ מעת שבאו לחסות בצל קורתו ואין ביכולת נפשם בשו"א להתרומם לכדם בכוחות עצמם אפי' ע"י השפעת אור וחיות מבחי' גבוהה כנו' מכיון שזה נמשך ממדרגתו ואופן של איתערותא דלעילא דהיינו מלמעלה למטה שהוא שלול ומופשט מהשגתם ואינם נאחזים בזה ולכן זקוקים המה להשתייכות הצדיק אליהם ע"י בחי' אתכפא שבו דהיינו הרגשת הרע והכנעתו שזה שייך בבינוני כמבואר ואז נצמח להם מזה מוכנת השליטה, ולפי"ז יוצא לנו שחילוקי השיטות הק' שבין רבינו הרש"ק והרב מלאדי נ"ע לא נשארה אח"כ בעיקרן של דברים כמו שהוכחנו אלא בצורה ובחי' ואופן שבו ישאו את משא העם לרוממם ולהעלותם במעלות העבודה הצרופה ובמובן דק מן הדק שאינו משתייך כלל להשגת קוצר בינתינו, ומעתה יוכן לנו דברי קדשו של הרה"ק מוהר"ן זי"ע (והובא בספר כוכבי אור פיסקא מ"ו) מברסלב שהתבטא על הרב מלאדי בתואר "שר האלף" ויתבאר ע"פ דברי הרה"ק הרבי ר"א זי"ע בספר נועם אלימלך (פ' יתרו דף מ"א) וז"ל: עתה שמע בקולי איעצך ויהי אלוקים עמך וכו' ואתה תחזה מכל העם וכו', נ"ל דכך אמר יתרו למשה רבינו ע"ה איעצך כו' דהנה הצדיק הדבוק תמיד בדביקות אמיתית ושלשיות בעבודת השי"ת בלתי אפשרי שיפנה א"ע שיעסוק עם בני אדם תמיד בכל עיתים רק בעיתים ידועים בהפסק א"ע מן הדביקות אז יכול להתערר עמהם ולכן אמר למשה איעצך שתהי' דבוק תמיד באלוים ולא תצטרך לפסוק מהדבקות דהיינו ואתה תחזה מכל העם כו' ע"ד דאיתא בזוה"ק הי' דבר ה' אל אברהם במחזה ואיתא שם שהי' המלאכים מקמרגים על אברהם שהי'

ה' נראה אליו ועדיין לא נימול ולכן נראה אליו ה' במחזה, מחזה הוא לשון תרגום שאין מלאכי השרת מודקקין לו דהיינו כדי להעלים ולהסתיר בפני המלאכים כאלו ההתראות של השי"ת אל אברהם אינו ע"פ אמיתית גמור רק במחזה כמו לשון תרגום שאינו באמת כלשון הקודש, והוא שאמר יתרו ואתה תחזה מכל העם פי' שתבחר אנשים כאלו שלא יהיו דבוקים לגמרי בו ית"ש באמת גמור כי האנשים כאלו לא יהיו יכולים להתערב עם העם לשפוט אותם בכל עת רק אנשים כאלה תבחר שהם צדיקים וקרובים להדבקות ואינם דבוקים באמת לגמרי בו' וזהו מכל העם שיהיו מקובלים לכל העם שישפוט אותם בכל עת ואתה תשאר תמיד בדבקותך ויהי אלי עמך עכ"ל.

ובספר אורח לצדיק לבנו הק' מו"ה אליעזר ליפא ז"ע מחמלניק עמוד ע"ד כתב וז"ל: או יאמר ואתה תחזה וכו' שזהו שאמר במשנה תורה הכו' לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם, זהו שאמר כאן אנשי חיל הוא נגד חכמים שאמר שם כולם בחכמה עשית ועיקר הכח של כל הברואים הוא מהחכמה ולכך אנשים שהם בחכמה הם אנשי חיל כלומר אנשים שהם שורש כל הכוחות ויראי אלוקים שאמר כאן הוא נגד ונבונים שאמר שם שיראה רוממות הוא בבינה ואנשי אמת שאמר כאן הוא נגד וידועים שאמת הוא מדת דעת, ושונאי בצע הוא נגד מדת מלכות ששונאים מה שהקליפות גוזלים השפעות ממדת מלכות ועובדים עבודתם לבטל מהם להשפיע למדת מלכות, וזהו ואשימם בראשיכם כתיב חסר יו"ד ומפרש רש"י שם לשון חטא הוא ורצה לומר מה שהקליפות חוטפים וגוזלים ממדת מלכות ואשימם תהי' אתם נותנים, בראשיכם דהיינו במדת מלכות בו' ושמת עליהם שרי אלפים שהוא נגד חכמה שהוא אלוף חכמה, ושרי מאות הוא נגד בינה כי אות היא הנאמר בשבת מאות רצה לומר מאות רמז על בינה ומלכות הרומו בשבת כי בחכמה אינו ניכר שום אות ובבינה כבר היא ניכרת ובמלכות הוא

הנהגה ע"י אותיות עכ"ל.
הרי לנו מדבריו שבחי' החכמה לבדה אינה יכולה להשפיע לזה העולם כי בה אינו ניכר שום אות ומוכרחת לכא אחרי' מידת הבינה שהיא ההתפשטות להשפיע במידת מלכות מדריגה התחתונה לקיום העולם והוא ממש כדברינו עכשיו על שימתו של הרב מלאדי שהוכרח אכן להשתייך בדקות לבחי' בינוני בכדי להעלות אתו את המושפעים לבחי' הגבוהות יותר כמאמר הנועם אלימלך הנו' שאינו יכול להתערב עם העם כ"א ע"י הפסקה מעט מדבקות אמיתית, ואח"כ כתב האורח לצדיק כלש"ק: או יאמר מתתא לעי"א שרי אלפים כנגד מדת מלכות שישמרו האלפים אלפים אדני' שלא יהי' שום דין בו' ע"כ, ולפי"ז יוכן דברי הר"ה"ק מבראסלב שהוכחנו על הרב מלאדי שהוא שר האלף דהיינו שהשתייך ג"כ לבחי' מלכות בעבודת הבינוני מלמטה למעלה למוכתן של ישראל.

והן הן דברי רבינו הק' מוהר"ם ז"ע ע"ד חילוקי העבודה בין זקינו הק' הרבי ר' אליעזר מענדיל ז"ע לבנו הק' הרבי ר' דודל ז"ע שהוא ע"ד הכדלי עבודת הק' בין רבינו האר"י הק' ז"ע לבין רבינו הבעש"ט הק' ז"ע ובלש"ק: "דער ריה"ק

האט אויף גיהויבן זיינע מענטשן אין די עולמות העליונים, אין "דער בעש"ט הק' האט אראפ גינמען דיא עולמות העליונים אונטן", כמ"כ היתה עבודת הק' של הרבי ר' אליעזר מענדיל בדביקות גמורה בעולמות העליונים וכמו שאמר רבינו הר"ם בפעם אחרת כלש"ק על הרא"ם "ער איז געווען גאר גרויס כו' און אויף דיא וועלט האט עהר שפאנצירט אין "דיא עולמות העליונים" ועבודתו הק' היתה מלמעלה למטה בדביקות מופלגת וכך אכן נסתלק לב"ע באמצע יחודו הק' בעת נטי' ועלה לשמים מתוך דביקות עילאית, ולעומתו בנו הק' הרבי ר' דוד ז"ע הי' דרך עבודתו כנו' באופן דמלמטה למעלה ולכן השתייך יותר לענין התפילה כמ"ש (בגליון ד' בכיזור ארוך) את דברי רבינו מוהר"ם נ"ע עליו כלש"ק "דער זיידא האט גימאכט דעם נוסח התפילה דאס האט עהר איבער גילאזט אויף דער וועלט" והוא כנו' שענין התפילה שייך לבחינת העבודה שמלמטה למעלה ז"ע.

ביאור באימרת קדשו של רבינו הפ"ק הרא"ש מסמאלין ז"ע

איתא בספח"ק בית אהרן דף י"ט בתורות שאמר רבינו הפ"ק הרא"ש מסמאלין ז"ע וז"ל: איתא בגמרא, חד אמר ייתי ולא אחמיניה, וחד אמר ייתי ואחמיניה ואוכה לישב במילא דכופיתא דחמרי' ופרש"י בצל גללים של חמור, ולכאורה תמוה איך שייך פלוגתא רחוקה כל כך ועוד למה לו לומר שישב בכופיתא דחמרא:

ונכלל לומר שיש לנו בקבלה מאדמו"ר הרב הקדוש מקארלין שכשמוכרין שם של התנא או של אמורא צריך לחרוד מאד, ובאמת יש שני בחינות צדיקים שבדור, יש צדיק אחד שהוא בחי' אב להדור שהוא מוליך שפע ברכה להדור, ויש צדיק בחי' א"ם להדור והוא ממתיק תמיד הדינים מהדור, כמו שהאם מרחצת צואה בנה ומייפתהו לפני אביו תמיד עכ"ל.

ולפי מה שנתבאר באורך ב' הבחינות בעבודת הצדיקים בעוה"ז יתחווור היטב דברי רבינו כאן, כי למרות ששני הצדיקים הם בבחינתם העצמית בשורש ומקור הגבוה של חכמה עילאה כמ"ש וכפי מאמר רבינו הרש"ק ז"ע שכשמוכרין שם של התנא או אמורא צריך לחרוד מאד, ולא חילק בשום ענין בבחינתם העצמית, מ"מ כיון שחלוקתם היא באופני העבודה בעוה"ז הא' שהוא ממשיך העבודה בענין ובחי' שמלמעלה למטה ממדרגת חכמה עילאה שעי' אינו יכול להשפיע למטה כראוי מצד בחי' הנמוכה של אלו הצריכים לקבל ממנו שאינם משתייכים עמו כמאמר האורח לצדיק הנו' שבחי' החכמה אינה מתחלקת לשום אות היינו שאינה מסוגלת להתפשט בעצמה ולהשפיע בתחתונים לבדה, משא"כ העבודה בבחי' השני' שהיא כאמור מלמטה למעלה במידת המלכות יכולה להמתיק הדינים ע"י השתייכותה עמהם והעלאתם ממקום הנמוך לשרשם ומקורם הגבוה כמבואר באורך וזהו אכן פי' דברי רבינו הרא"ש נ"ע י"ש צדיק אחד שהוא בחי' אב להדור שהוא מוליך שפע ברכה להדור" אב הוא בחי' חכמה כידוע שהיא משפיעה אך כנקודה בהיכלא והשפע ברכה שלו לבדו הם רק למי שראוי ברום

מדרגתו להשתייך אליו, כי הוא בעצמו אינו יכול להשפיע למדרגות הנמוכות יותר מצד שבו אין מושג של התחלקות בין טוב לרע ושם אין ענין פנים חיו כי כולא קמא כלא חשיב כמו שביארנו כבר והם אינם יכולים מצד עצמם לעלות ולהשתייך אליו ולעומתו הצדיק העובד בבחי' השני' ובלשון רבינו "ויש צדיק בחי' אם להדור והוא ממתיק תמיד הדינים מהדור" א"ס היא בחי' מלכות כידוע שמקבלת ההשפעה מבחי' הגבוהות ממנה היא היא שיכולה להמתיק הדינים מהדור ע"י השתייכותה עמהם כמו "שהאם מרחצת תמיד צואת בנה ומייפתהו לפני אביו תמיד" וע"י העבודה הזאת שמלמטה למעלה הוא מעלה אותם בכל התעלות שלו בבחינתו וממתיק הדינים (שהם בחי' מלכות) מעליהם עד שמייפה אותם לפני אביהם שהיא בחי' החכמה ומעמידם במקומם ושרשם, וממשיך רבינו בלש"ק: ונוכל לומר שזה ג"כ בחי' אבות העולם ה"לל ושמאי, ולזה כשבא הגר לפני שמאי דחפו כאמת הבנין, כי הוא ה' בחי' אב ולא רצה להמריח עליו לרחצו ולטהרו, אבל ה"לל ה' בחי' א"ם צואת המריח עליו הרבה כאם על בנה ורחץ אותו עד שבידר אותו לאמיתו עכ"ל. והנה הלשון אבות העולם שנקט רבינו על ה"לל ושמאי יתבאר ע"פ דברי קדשו של הרב הצ"צ באור התורה פ' מטות (ע' א' ש"ג) וז"ל ונקראים אבות העולם פ' לפי שהם שרשי כל החיות לזכות או לחוב מה שעתידי כל תלמיד לחדש בתורה ע"כ, ועל בחי' שמאי וה"לל שכתב רבינו שהם בחי' אב ואם, נ"ל עפ"י הגה"ק מלאדי ז"ע בלקוטי תורה שיר השירים דף מ"ח וז"ל: ת"ר כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש אומרים כל זה כמות שהיא וב"ה אומרים כל זה נאה וחסודה, הנה כל זה הוא בחי' כלתה נפשי דהיינו בחי' כלות הנפש שיש בכל ניצוץ נשמות ישראל לייכלל ולירבק בה' ית' ואהבה זו ישנה בהם בתמידות וכמ"ש למען יומרך כבוד קארי תדיר ולא שכיך ואפי' בפחותי הערך ע"ה ועוברי עבירה יש בהם בחי' אהבה זו אלא שאינה מורגשת בנפשם בבחי' גילוי כו' אלא שהיא בבחי' מקיף מלמעלה ואע"ג דאיהו לא חזי מול' חזי, אך כדי להוציא אהבה זו הנק' כל זה מהעלם אל הגילוי להיות מאיר בנפשם בבחי' גילוי הנה ע"ז שאלו רז"ל כיצד מרקדין כו' אמרו ב"ש כמו שהיא כו' כי להיות בית שמאי שרשם מבחי' הגבורות עליונות ע"כ נק' שמאי כענין שאמרו רז"ל ע"פ ושם דרך כו' כל השם אורחותיו דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא, היינו שלפ"ע הסור מרע כך יהיה המשכה אח"כ מבחי' כל זה כלות הנפש שמלמעלה וזה כל זה כמות שהיא כלומר כמו שהיא העליה מלמטה מבחי' אתכפיא מסור מרע אם רב ואם מעט וכך יהי' המשכת בחינת גילוי כלות הנפש בנפשו כו', אבל ב"ה שרשו מבחינת החסדים חולק על ב"ש שלא יהיה המשכה לפי ההעלאה אלא אדרבה תחילה יהיה מלמעלה למטה, ויהי' אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה והיינו שהעשה טוב יהי' קודם לסור מרע כי מעט אור דוחה הרבה מן החושך וע"כ נקרא ה"לל מלשון בהלו נרו עליו ראשי, גם ה"לל מלשון שבת והילול דהיינו ע"י שבחים בהתכוננות גדולת ה' ממילא יפלו הרע כו' עכ"ל, ופי' הדברים הוא כי להיות ב"ש מבחי' הגבורות ע"כ דחפו לגר כו' ולא רצה להמריח עליו לרדת מבחי' הקדושה לרחצו ולטהרו ולהשתייך אליו, וחפצו היה שיתעלה בעצמו ע"י בחי' אתכפיא דהיינו סור

מרע לדקדק באורחותיו עד שיעלה מאליו עד לבחי' ומדריגה הגבוהה של כלות הנפש דהיינו ביטולו העצמי שהוא בחי' חכמה כמב', אולם ב"ה ששרשם מבחי' החסדים חלוקים ע"ד, וסברי דאדרבה הצדיק בעוה"ז צריך לעבוד בבחי' אם להמריח הרבה על ישראל (דהיינו לרדת למדרגתם הנמוכה) לרחצם ולטהרם כהאם הרוחצת את צואת בנה כו', והיינו שהצדיק ישפיע עליהם ההמשכה ע"י העשה טוב שלהם ואז ממילא יתעורר עליהם הענין של מעט אור דוחה הרבה מן החושך וכל מה שיתעלו יותר ע"י השפעת הצדיק עליהם מהאור העליון עד למטה בבחינתם ישתייכו יותר אל הצדיק ויגבר כוחם להמשיך בעבודתם עד הגיעם לבחי' החכמה שלמעלה וזהו אכן דרך ההתרוטמות מלמטה למעלה ע"י הצדיק המוכך היטיב את מעשיהם שיהיו ראויים להתעלות ע"י (והפ"י) מלמעלה למטה ככאן היינו השפע או הקדושה שהקב"ה משרה על המצוות שנעשו כהוגן בכדי שיע"ז יתרוטמו עד לתכלית הגיעם לבחי' החכמה כאמור) ובאמת לע"ל יהי' הלכה כב"ש והעולם יצטרף ויתלבן כראוי ואז יהיו ראויים להתעלות אף מבחי' הדין מלמעלה למטה כפשוטו בלי שום סיוע וע"י לקבל את אור החכמה הגבוהה כמו שהבאנו לעיל מספח"ק.

והמשיך רבינו הרא"ש בלש"ק: גם יש לנו בקבלה כי כל תנא ואמורא הנזכרים בהגמרא הקדושה ה' יכול להחיות מתים כמו שמצינו אצל רבי ואנמינוס על ר' חייא שמצא את העבד במערה, ואיתא בגמרא עתידים צדיקים להחיות את המתים, שנאמר עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו, וגמרינן משענת משענת מאל"ש ע"כ.

הנה במידור הרב מלאדי דף רל"ז: מובא וז"ל: מחי' מתים כו' פ' מבחי' הגבורות דע"י ששם הוא בחי' מלא דבדולחא כידוע, מזה יהיה חיות ושפע למטה ונק' מלא דנטיף מעתיקא, והוא המל' שעתידי להחיות בו את המתים כמ"ש כי מל' אורות מליך וכמבואר בזהר ובדרו"ל, והרי לכאורה אינו מובן איך יתכן שיבוא אור דעתיקא לידי הגשמה עצומה כ"כ להחיות בו המת המוטל בקבר בעפר הארץ, אך הנה הענין הוא דמתצמצם אותו בחי' המל' העליון כ"כ בצמצום אחר צימצום עד שיתגשם ויהי' לחיות גשמי גם להגשמה גדולה כמת המוטל בקבר, ואמנם להיות ירידה גדולה כזאת אין זה אלא מצד תיגבורת בחי' החסד העליון דעתיקא לכך נתצמצם וירד כ"כ עד למטה מטה כו', ונמצא הצמצום הגדול מורה החסד הגדול וזה ששייך לומר מחיה מתים לאתה גבור כו' דהא בהא תליא עכ"ל.

הרי לפנינו שענין תחיות המתים הוא בחי' גבורה שכחסד דהיינו תיגבורת חסד העליון דעתיק ולכן הצדיקים הק' שהשתייכו לבחי' זו עוד בהיותם בעוה"ז יכלו ככוחם זה להחיות מתים, וזהו שאמר רבינו שיש לנו בקבלה כי כל תנא ואמורא הנו' בגמרא הק' ה' יכול להחיות מתים.

וממשיך רבה"ק בזה"ל: א"כ נוכל לומר הפלוגתא של שני הדעות הנ"ל, מאן דאמר ייתי ולא אחמיניה ה' בחי' אב להדור, וזה ה' דעתו הלא הוא בעצמו א"צ למשיח כי בידו כעת ג"כ להחיות מתים להשיג בעצמו בחי' תחיית המתים, ועבור הדור לא הודקק עצמו, ומ"ד ייתי ואחמיני לא חשש

עבור עצמו כלל רק שהי' בחי' א"ם להדור ורצה דווקא בטובת הדור שימיהו ויודככו ושיתעלה כל העולם וחס מאד על הנשמות העשוקות שיציל אותם משם, לזה אמר ייתי ואחמיני ואזכה לישוב כו' היינו שאזדכך עצמו שאוכל להשיב אף הנשמות המונחים בכופיתא דחמרא כפירש"י בגללי החמור, היינו כל הנשמות המונחים בכופיתא בעמקי הקליפות ולבררם ולהעלותם לשרשם: עכ"ל.

וביאר הדברים הוא כי הצדיק שהוא בחי' אב להדור מידת הגבורה שמצד עצמו אינו יכול להשתייך להדור אלא להוליך שפע כמאמר רבינו ולא להמתיק הדינים מהדור ובכחי' הגבוהה משיג את ענין תחיית המתים ויכול כבר עתה נ"כ להחיותם, הוא אשר אינו צריך לצפות לביאת המשיח כי הוא נמצא בעצמו בבחי' זו ואינו מודקק לדורו כמבואר והוא ע"ד דאיתא בגמ' ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור זה אורו של משיח, וע"י הקלקול בעולם נתחלק האור ונגנו לצדיקים דהיינו הצדיק שהוא בבחי' הגבוהה כאמור שאצלו אין שום ענין התחלקות ולכן אין לו השתייכות להדור, ולכך אמר ייתי ולא אחמיני' כי אינו צריך לו והענין שבין תחיית המתים לימות המשיח ביאר הגה"ק הצמח צדק ז"ע באור התורה פ' בראשית (ע' 2256) וז"ל: בזמן התחי' יהיה הגילוי למטה ממש עד שהגוף לא יצטרך לאכול ולשתות כלל והיינו לפי שיהי' הגילוי כמו באצילות ממש, משא"כ בימות המשיח יהי' עולם כמנהגו נוהג אלא שאעפ"כ יהי' גילוי אלקות ביותר, והיינו כי הגילוי יהי' רק בפנימיות אבל לא כ"כ שגם בחיצוניות שהוא הגוף יהי' רק מזה ממש, משא"כ בתחיית המתים יהי' הגילוי גם בחיצוניות שהגוף יהי' מזה, וזה לפי שאו יהי' הגילוי ממקום גבוה יותר שלכן נמשך למטה יותר כי נעוץ תחילתו בסופן ולכן ירדו האבות ומשרע"ה מג"ע העליון להתלבש בגוף בזמן התחי' כו', וזמן התחי' שהוא נעלה יותר הרבה מאד מהג"ע יעוי"ש עכ"ל.

ובביאר יתר נמצא דבר זה בדברי הרב מלאדי בספר תורה אור (דף ע"ג) וז"ל: אך הענין הוא שיש ב' בחינות בגילוי אור א"ם ב"ה, הא' בבחי' ממלא כל ע"מין, והב' בבחי' סובב כ"ע, והנה ג"ע הוא מבחי' ממכ"ע, ביו"ד נברא העוה"ב שראשיתו מחכמה וכשנמשך לבינה או מתגלה תענוג עוה"ב וג"ע, אלא

שג"ע העליון הוא מבינה דבינה וג"ע התחתון הוא מבינה דמלכות לכך אין תענוג זה מתגלה אלא לנשמות, אבל לע"ל בתחיית המתים יתגלה בחי' סוכ"ע, ושם הנשמה והגוף הם שוין עכ"ל.

מדבריהם למדנו שבחי' תחיית המתים היא למעלה מענין ימות המשיח ועוה"ב, ולכך הצדיק שעומד בעוה"ז בזיכור גופו במדרגה גבוהה כ"כ של תחיית המתים שאז מתגלה האור בגילוי כזה שהנשמה והגוף הם שוין לכן אינו מצפה יותר לענין ביאת המשיח כדברי רבינו ז"ע, אך מ"ד ייתי ואחמיני' שאינו חושש עבור עצמו כלל ולמרות מדרגתו הגבוהה משפיל עצמו לטובת הדור ע"ד מוריד שאול ויעל והוא בחי' הא"ם להדור לרצות ולטהרם לטובתם להעלות כל העולם אף הנשמות העשוקות שנפלו אל תוך עמקי הקליפות, אמר ייתי ואחמיני' ואזכה ולישב כו' דהיינו שהוריד עצמו לבחי' ומדרגה שיצטרך אף הוא לצפות לאורו של משיח ולתחיית המתים בכדי להעלות את הדור כפי שסיים רבינו שאוכל להשיב אף הנשמות המונחים בכופיתא דחמרא כפירש"י בגללי החמור היינו כל הנשמות המונחים בכופיתא בעמקי הקליפות ולבררם ולהעלותם לשרשם ע"כ ז"ע ועכ"א.

האמת ניתן להיאמר שלא עלה בדעתי אף לרגע קט שכיוונתי למחשבות מדרגות הצדיקים ושיטתם בקו' ברום ועומק השגתם, אולם מכיון שהדברים מפורסמים ואף באו בדפוס לכן אמרתי בל אהיה בגדר אל תמנע טוב וכו', ותמכתי יתדותי בדברי רבינו הזקן אדמו"ר הק' בעל ה"בית אהרן" ז"ע אשר (כפי המובא בכתבי הרה"ח ר"מ הכהן רוזנפלד שליט"א) שאל פעם את אנשי שלומד אם מספרים הם סיפורי צדיקים, באמרו שהצדיק מרוי"ן תיקן כל עניניו ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים, וכששאלוהו מדוע הוא עצמו אינו נוהג כך, השיב כשמספרים סיפור "און מיהאלט נישט דערביי איז דאס ליגן אבער צו חסידים גיעהר דאס נישט" עכ"ל. ונעד"ז ביאר הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע בספר זכרון זאת פרשת שמיני ד"ה ויקריבו אש זרה כו' את ההפרש בין ענין הדיבור לכתובה באדם שאינו כ"כ בבחי' האמת ואכן העליתי הענין בהסברה ע"פ המובא בספרים הק' כאשר יחזה עין הרואה שכל דבר הוא מיוסד ע"פ תורת איתן תלמידי רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' ז"ע והבאים אחריהם ששתו ממי באר מים חיים.

... וזהו כל ימי חיך שצריך כל אדם לעסוק כל ימיו בתורה ומצות ולייחד הכל להקב"ה בכדי להביא לימות המשיח, ויראה האדם שיבוא לפני הקב"ה עם כל הימים שלו שלא יאבד ח"ו לילה או יום אחד בלי עבודת של הקב"ה, רק לקשר הכל, כל הימים והלילות שלו להקב"ה, כמ"ש ואברהם זקן בא בימים, וכשיעשו ויקיימו כל ישראל כמו שדברנו בוודאי יהיה ביאת משיחנו בבי"א.

בית אהרן לפסח

מכתבי קודש מרבינו מקארלין זי"ע לחג המצות

מכתב א

בי"ה עמ"י עשי"ן

אקרא שלום וברכה בחדש בו ישועות מקיפות לאהובי ידידי הנאמנים יושבי ארצינו הק' בעיר תל אביב ה' עליהם יחיו ויתברכו ברב טוב וחסד עליון עליהם תמיד. אחדשה"ט באהבה.

מנהג אבותינו הק' מימים ימימה לבוא עם הספר בימים הללו מעניינא דיומא להחסידיים והידידים אשר בארץ הק' ומנהגם הקדוש שמור גם לנו ויהי"ר מלפני ה' השוכן בציון שבזכותם הרב נזכה שיהי' דברי יוצאים מלב וממילא יכנסו ללב, ובוה כלנו יחד כאחד ע"י התקשרות זל"י נזכה שיהי' כל העשיות ומצות מעשיות הנעשות ע"י נעשות כמצוה עלינו מספרים הק' ומפיהם המסורים לנו כי עיקר כל העשיות לעורר לב האדם ולהסיר החמץ זהו השאור המעכב רצון הבורא ית"ש ובוה ישכיל ויבין לכוונות הרמוזים בכל העשיות הנעשות בימים הללו, ובוה נוכל לסדר סדר שיהי' סדר על כל השנה, ככתוב בספר הק' בי"א, **וראיתי דבר יקר בשם הצדיק מרוזין ז"ל** שסיפר שנהג רב אחד לדרוש בשבת תשובה ושבת הגדול להיפך ממנהג העולם בשבת תשובה דרש הלכות הגעלת הכלים ושבת הגדול הלכות תשובה, ושיבח את הרב הזה, ופי' בנו הצדיק הק' מסאדיגורא כוננו כי בימים נוראים בחי' גבורה בחי' יראה, אי"כ שפיר דרש הרב ה' הגעלה כי אז שייך להגעיל הכלים הם האברים שהם תשובה מיראה אבל בפסח מדת החסד בחי' אהבה אי"כ שפיר דרש לעשות תשובה מאהבה. ואז הלא אמרו חז"ל זדונות נעשו כזכויות מי יוכל לזכות לזה אולי היושבים בארץ הק' משום אשר ה' דורש אותה תמיד ואוירא דמחכים תתפללו יחד במקום שקבעתם לתפילה והקובע מקום לתפילתו אמרו חז"ל אלקי אברהם בעזרו אלקי אלקי אברהם ואלקי אבותינו יהי' בעזרכם שתתפללו באהבה וכל העשיות יהי' נעשים כאשר חפצו אבותינו הק' וישפיע לכם הש"י רוב ברכה ושפע טוב שתזכו לעבוד את ה' מתוך מנוחה והרחבת הלב והדעת ונזכה לראות עליכם רב טוב כאשר עם לבבי.

מנאי אוהבים דוש"ת ומברכם בכל הברכות והישועות ובפסח על התבואה יגזור הש"י עליהם גזירות טובות ברחמים רבים ותזכו לחוג החג הק' בכשרות דיצה חדוה כדת היום

ידידם מזכירים לטובה

אברהם אלימלך בהה"צ זצ"ל זי"ע

* * * * *

המכתב נעתק מגנזי הרב החסיד ר' אבא חיים שפירא ז"ל אשר נמנה בין חשובי יקירי הערכין של אנ"ש בדור העבר כפי אשר העיד עליו רבה"ק מקארלין נ"ע במכתבו אליו בלש"ק "ששימש כל צורכו אצל כ"ק אאמו"ר זי"ע וקיבל מזקני החסידים.

בימי חורפו זכה עוד להכיר ולהסתופף בצל המגיד הק' האדמו"ר הזקן מוהר"א מטריסק זי"ע, ולאחר מכן הסתפח בנחלת עבדי ה' ה"ה רבותינו הקה"ט זי"ע, ובהיותו בכאן ארה"ק מתושבי ת"א אף נמנה מאז בשנים על באי ביתו ומקושריו הגדולים של כ"ק רבה"ק מוהרמ"מ זי"ע, נפטר בשם טוב בחו' אדר שנת תשי"ד (נמסר ע"י ידידנו הר"ש פרוש הי"ו)

פערלאוו

נעת מעיית'ק יחשלם חנניא.

[Handwritten signature]

מכתב ב

ב"ה

**בחדש אשר בו ישועות מקיפות ימשוך הש"י חסדים טובים לאהובי ידידי יושבי בארץ החיים
עיי"ק טבר' תו"ב יהי' נשמרים ומוקפים בחסדים טובים.**

אחדשה"ט באהבה החג הק' ראש וראשון למועדים עומד ובא והוא המסוגל לישועות נפש
מיד שונא וכאשר אמרו חז"ל ואבותינו הק' על שבכל שנה ושנה יש יציאת מצרים וכן כתוב
בספר הק' שעיקר יציאת מצרים שיוצאים מרשות היצה"ר מאמינים אנחנו בדבריהם הק'
שעיי כל העשיות והכנות יכול כ"א לצאת ממצרים שלו ומכש"כ בפסח עצמו בלילה כיום
יאייר וסדר שהוא סדר על כל השנה וכשעושים העשיות הטובות ביגיעה רבה והכנה רבה לחג
הק' אז עיי אמר ספר החינוך "שאדם נפעל כפי פעולותיו וליבו ומחשבתו אחר מעשיו עיי
עיי עשיות הטובות שבדאי זוכים ללב טהור ובזה זוכים לדבריו הנאמרים "שמתוך הפעולות
הטובות אנחנו נפעלן להיות טובים וזוכים לחיי עד" אמנם מה אנחנו עם מעשינו הדלים והקטנים
אך עד מקום שידנו מגעת חפצנו לעשות כראוי ועיי יחשב עלינו כאילו עשינו, המצב הרוחני נורא
רק בהיתחזקות והיתאחדות יחד בלב אחד באהבת חבירים מקשיבים נוכל לסדר על כל וליקח
מזה חיות על כל השנה כמאמר המגיד הקדוש מקאזניץ בספרו הק' שבפסח נכלל ויכולים
להכין על כל השנה שאפילו בימי החול בימי ירידת המדרגות יכולים עיי להיות מקושר בעבודת
הש"י וזהו יהי כל מגמתנו ליקח מזה חיות על כל השנה ואתם יקירי יבקשו רחמים גם בעדינו
שנזכה לחוג החג הק' בכשרות ודיצה וחדוה וירחם על פליטת עמו ישראל לאמר לצרותם די
ולגאלינו בימים המסוגלים לישועה למען חילול שמו הגדול והקדוש ינקום נקמת דם עבדיו
ויביאנו לארצנו ברינה פדוים להודות לו שם שיר חדש אז ישיר שר לא נאמר אמרו חז"ל, והנני
ידידם דוש"ת באהבה ומברכם לחוג החג בכשרות ודיצה ומסיים ברכותי עם הברכות הנאמרות
מפי כ"ק א"י הרה"ק ז"ל זייע "בפסח על התבואה יגזור הש"י עלינו ועכ"י חיים טובים
ארוכים בשובע שמחות ורוב ברכות מנאי אהובם דו"ש וחפץ בהצלחתם ובאהבתם ולהיתחבר
באהבת חבירים מקשיבים לקול ה' עיי נקודת הלב מלב ללב אחד זה לשונו הק' זייע ויהי
שיתקיימו בהם ובנו ברכותיו הק'.

אברהם אלימלך בהה"צ זצ"ל מהר"י זי"ע

צולם מגוף הכתי"ק שהי' ספון ת"י הרה"צ ר' אלטר חיים הלוי ז"ל שו"ב שיפמאן מעיה"ק טבר' תו"ב

בעת פתיחת ירושלים תוכביא.

וזהו ענין גמול וזהו ה"א אלהים וזהו ה"א אלהים
הענין של גמול וזהו ה"א אלהים וזהו ה"א אלהים
של ה"א אלהים וזהו ה"א אלהים!

[illegible]

הנהגה קהילתית למסלול
הנהגה קהילתית למסלול

מכתב ג.

ב"ה

ישאו ברכה מאת ה' אהובי אנ"ש אשר בארץ הק' בעי"ק טברי' תו"ב הם וכל אשר להם ה' עליהם יחי' בכל הטוב תמיד יתברכו.

אחדשה"ט החג הק' הבעל"ט עומד כבר אחר כתלינו ולא נצרך אלא להעדפה כי בחג זה צריכים הכנה דרבה יותר מכל המועדים עד שאמרו חז"ל שואלין ודורשין לי יום קודם והכל כדי להכין אי"ע ולסדר סדר על כל השנה וכאשר שמעתי אומרים בשם כ"ק אבי מורי ז"ל על שאמר לאברכים שלמדו הלי' פסח אמר להם וכי כשלומדים כבר יודעים כדת מה לעשות אך עיקר הלימוד מי זאל גידינקען דעם יו"ט אך משונה שנה זאת מכל השנים כי רוב הצרות והתלאות וחשכות מחשיכים על הלב והשכל עד שאי אפשר לתת לב ולהיתבונן ככראוי וכבר צוחו קמאי כי מרוב הצרות כשל כח השכל ואנן מה נענה אבתרי' לכן חשבתי כבר למנוע מלבוא בכתובים אך בזכרי דברי הצדיקים אמרי קודש מכ"ק א"ז הרה"ק זי"ע אשר ידי המעשה גדול אשר בזה עצמו בעסק המצות מעשיות להכנת החג נתעורר למעלה ונפתחים שערי אורה להאיר נפש הדורש בעצה טובה איך להסיר מסך המבדיל ולפקוח עינים צופיות לטעום טעם וחיות הקודש וכל הספה"ק ואמונת אומן לנו אשר בכל שנה בהגיע הזמן חירותינו נתעורר הניסים ונפלאות וכאשר נמצאים אנחנו בצרה ומצוקה גדולה וה' ירחמינו ע"כ נשים על לב בימים אשר בו ישועות מקיפות ובפרט בליל היתקדש חג בהיתעוררות רחמים בעת פתיחת שערי ישועה להצלינו מכל גזירות קשות ולהוציאנו מאפילה לאורה אור גדול וחירות עולם, והכל יהי באגודת אחים יחד להיתאסף בימים הק' וכמאמר הק' בעל נועם אלימלך זי"ע שנראה כ"א מעלת חברינו וכמאמר אאמו"ר ז"ל צריך לאהוב החבורה עם החסרונות לכן יתקשרו יחד בלב שלם ובזה ימשיכו עליהם שפע רב ושלוש, אהובי כל אחב"י עיניהם נשואות למקום ומצפים לישועה בודאי העומדים בחצרות ה' קרוב להמלך יכולים לפעול ולהשמיע צעקתם כי יאזין הש"י תפילת עמו ישראל ברחמים להושיעם מיד מבקשי נפשם ולשפוך חמתו על הגויים שאכלו ואוכלים בכ"פ את יעקב ואת נוהו הישמו ישמידם ה' מתחת שמי ה' ואז יהי ישועתינו קרובה לבוא ירחם ה' שנזכה בקרוב כלנו יחד לגאולה שלימה

ידידם דוש"ת ומברכם שיזכו לחוג החג בכשרות דיצה וחדוה בישועות וכל טוב

אברהם אלימלך בהה"צ זצ"ל זי"ע

צולם מגוף הכתי"ק שהי' ספון ת"י החסיד המפורסם מוה"ר רבי ישראל דוב הלוי שיפמן ז"ל.

מייסד חסידות קארלין

כ"ק מרן הגאון הקדוש רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע

תקל"ב-י"ט ניסן-תשמ"ח

א. קארלין

עם הזכרת שם "קארלין" בלבד, חיל ורעדה יאחזימו, אף לאיש הפשוט וכ"ש לאיש הבינוני וכ"ש דכ"ש לאיש רם המעלה.

אמנם, קארלין, היתה רק עיירה ביבשת ליטא אולם קארלין בה"א הידיעה, קארלין הרוחנית, קארלין שבה השקיעו גדולי ומאורי ישראל את כל כוחם ואונם לגדל שם שמים ברבים, ליחיד ולצבור קארלין זו כשמוזכרים אותה, מתעוררים כל נימי הלב לתשובה ולכיסופים גדולים להשי"ת, הזכרת שם קארלין זו מעוררת לתפלה בהתלהבות, בהשתפכות הנפש, קארלין זו מעוררת לשמחה, עבדו את ה' בשמחה.

נשאלת השאלה: למה ומדוע?!

מה באמת מגלם בתוכו השם "קארלין", שכל כך הרבה יעורר את נפש האדם, שכל כך הרבה יחזק את היחיד והצבור, שכל כך הרבה יעודד את כל אחד ואחד?

אמנם כן, קארלין היתה אחת מערשות הזהב של החסידות, בה השתרשה, צמחה וגדלה החסידות, בה הושקעו כוחות נפשיים עצומים ועילאיים, בה הושקעה עבודה עצומה למען ולטובת כלל ישראל, מקארלין הוקרן אור החסידות הבעש"טנית, מקארלין יצאה חיות-אלוקית לכל ארבע פנות העולם, מקארלין יצאה אש להבת שלהבת להאיר ולהלהיב את לבות בני ישראל לאביהם שבשמים, מקארלין יצא שפע שמחה לבני ישראל, שמחה על שיהודים הנו, שמחה על שזכינו להכלל בעדת החסידים, שמחה ואהבה לכל נפש מישראל, יהי מי שיהי, ומכ"ש שמחה ואהבה לבורא כל עולמים.

שהיה אחד מעשירי ונכבדי עיר פינסק ולאחר מכן ממקורבי מרן הרב המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע.

סביב אישיותו של רבי יעקב זצ"ל נוצרו אגדות שונות וצדיקי הדור אמרו עליו שהיה מהצדיקים הנסתרים שבדור.

רבנו זצ"ל היה לו קבלת יחוס מזרע דוד המלך ע"ה, וכמובא בספה"ק היתה משפחתו של רבנו ח"י דורות צדיקים נסתרים וח"י דורות צדיקים ידועים, עד דוד מלכא משיחא.

ג. לידתו.

אודות לידתו ושנות ילדותו של רבנו זצ"ל ישנן אגדות שונות, ויתכן גם שאינן סותרות אחת את השניה. אולם, נביא בכאן, מחוסר מקום, גירסא אחת, ששמעתי מפי זקן חסידי קארלין בדור הקודם, מו"ר הרב רבי חיים מענדיל קוסטרומצקי זצ"ל, ומעשה שהי" כד הי" :

בעיר יענעווא ואח"כ בעיר פינסק שבמדינת ליטא שימש בסוף שנות המאה החמישית לאלף הששי, הצדיק הנסתר רבי יעקב זצ"ל כשמש בית הכנסת, כדי שעל ידי כך יוכל להסתיר את עבודת הקודש שלו. מספרים על רבי יעקב זצ"ל כי בעת שנתן את השמן בנר של בית-הכנסת, היה שופך, מרוב דביקותו בבורא ית"ש, את רוב השמן ליד הנר...

מנהג הי' בימים ההם בעיר פינסק, שבערב יום הכיפורים כשקהל המתפללים הגיעו לבית הכנסת ל"כל נדרי" התיישב כל אחד ואחד על מקומו ושמש ביהכניס היה מגיש לכ"א את ספרי התפלה (מחזור, תהלים וכד'), כך נהג גם רבי יעקב זצ"ל מדי שנה.

בערב יוהכ"פ של שנת תצ"ה הביאו מן השמים, את רבי יעקב לידי נסיון קשה (כמו שידוע אצל כמה וכמה מצדיקי

הוי, הוי קארלין! בקארלין הרגישו את מאמר חז"ל קוב"ה, אורייתא וישראל חד הן, לא די באהבת התורה הקדושה בלבד, לא די, מוכרחים לאהוב את בני ישראל, את כל אחד ואחד מבני ישראל, אפילו הפשוט שבפשוטים, כי בלי יהודים אין תורה, בלי אהבת יהודי אין אהבת הבורא ית"ש ואין אהבת התורה הק'.

בגלל כל אלו, ועוד כהנה וכהנה, מרגישים התעלות דקדושה אפילו רק עם הזכרת שם קארלין, וכשמגיעים להתעלות דקדושה מתעורר הרצון להיטיב את הדרך, לאהוב את הבורא ית"ש, לאהוב את עם ישראל וכו' וכו'.

בבואנו כעת, לחרוט בעט, זכרונות רבותינו הקדושים והטהורים זצ"ל זי"ע קשה, קשה מאד לעשות זאת, כי כתיבת היסטוריה אודות קארלין הרוחנית שהיתה אחד הענפים הגדולים של אילן החסידות הבעש"טנית, מעט מאד נכתב אודותם, גם חוקרי החסידות הגדולים המפורסמים לא חקרו ולא כתבו הרבה על חסידות זו (כנראה שה"הוצנע לכת שהנהיגו רבותינו הק' זי"ע בכל הנהגותיהם בחיים חיותם – השפיעו גם על הזולת שישאירם בהסתר). לכן, כל מה שאנו כותבים בזה – נכתב רק מפי השמועה מזקני החסידים, שקבלו איש מפי איש.

ב. הוריו הקדושים.

כ"ק מרן הקדוש והנורא הרב רבי אהרן הגדול מקארלין זצוקלה"ה זי"ע נולד בעיר יענעווא בשנת תצ"ו לאביו הצדיק הנסתר רבי יעקב זצ"ל שלפי המסורה הי' אחד מליו הצדיקים הנסתרים שבדור ולאמו הצדקנית הרבנית מרת פעריל ע"ה (שעל שמה נקראת משפחת רבותינו "פערילאווי") והיא היתה אחותו של החסיד הנגיד רבי מאנעלע מקארלין זצ"ל,

הדורות, שנולדו רק לאחר שהוריהם עמדו בנסיונות, ומעשה שהי' כך הי'. לפני "כל נדרי" כשכל הקהל ישבו כבר על מקומותיהם בביהכניס ורבי יעקב עבר מאחד לשני וחילק להם את ספרי התפלה, נדמה הי' לאחד מעשירי העיר, שרבי יעקב אינו ממחר כל כך להגיש לו את הספרים, ומרוב כעסו ניגש אליו וגער עליו וכן סטרו על לחיו דממה נשתררה בבית המדרש, כל הקהל נבהל והשתומם על כי בזמן קדוש כזה, לפני "כל נדרי", יכול מאן דהו להגיע לדרגא שפלה כזו להכות את רבי יעקב ועוד בביהמ"ד בפני קהל עם ועדה. הקהל חיכה לראות את תגובת רבי יעקב, ומה מאד נשתוממו לראות את רבי יעקב הולך תיכף ומיד ליד התנור של ביהמ"ד, מקום שם יושבים עניי ישראל, ואמר להם: דעו נא רבותי, אני רוצה לקבל עלי ג...., היות וגרמתי, אמנם לא במתכוון, ליהודי שיגיע לכלל כעס לפני "כל נדרי". בו בזמן שכל אחד חייב לרצות ולפייס את חברו, לכן, הוא מבקש מהם, שיתירו לו את הני.

רעש גדול התעורר בשמים ממעל, על התמימות והצדקות הזו של רבי יעקב, שלא די שלא התרגז על בעה"ב שביישו ברבים על לא עוול בכפו, אלא עוד קיבל עליו את סיבת חטאו של בעה"ב.

הרעש בשמים הלך וגדל, הלך והתרחב, עד שהביאו את הדבר לפני בית דין של מעלה, בשאלה: מה לעשות ברבי יעקב, יצא הפס"ד שבגלל הדבר הזה יוולד לרבי יעקב בזו השנה בן זכר שיאיר את עיני בני ישראל.

ואמנם בשנת תצ"ו נולד לרבי יעקב זצ"ל בן זכר ונקרא שמו בישראל אהרן והוא רבנו הקדוש זצ"ל.

ד. צעירותו.

על שנות ילדותו של רבנו לא ידוע כמעט דבר, ידוע רק כי רבינו התחיל עוד מילדותו להתנהג כאביו זצ"ל בדרך ההסתר וכל עבודתו היתה כעבודת הצדיקים הנסתרים.

כשרבנו זצ"ל הגיע לגיל עשר בערך, כשאורו של מרן קוה"ק הבעש"ט זי"ע התחיל להאיר על פני הארץ, התחיל הילד הזה להתגעגע מאד לראות את פני אור שבעת הימים מרן הבעש"ט זצ"ל אולם, מסיבות לא ידועות לנו, לא עלתה הדבר

בידו, וכשהגיע לשנתו השלש-עשרה כמה וכסף מאד לנסוע להבעש"ט זצ"ל להתברך ממנו ולבקשו שיניח לו את התפילין ביום הבר-מצוה. אולם, מגודל העניות ששררה בבית הוריו, לא הצליח להגשים את רצונו ומאווי.

על ענין ביקורו בהיכלו של רבינו הבעש"ט הק' זי"ע, מפורסמת אמרתו של נכדו רבינו הזקן אדמו"ר הק' בעל ה"בית אהרן" זי"ע בלש"ק, מיר האבין נישט בקבלה צו הער איז גיווען ביי דעם בעש"ט הקדוש, נאהר לויט דיא גרויסקייט אין דיא יאהרן איז עהר מסתם גיווען, והרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע אמר: אמנם אין לנו מקור מוסמך שזקני רבי אהרן הגדול היה אצל מורנו הבעש"ט אולם לא יתכן שקדוש עליון כזה לא ראה את הבעש"ט.

מסבות לא ידועות לנו, עבר רבנו זצ"ל עוד בשנות בחרותו, לגור אצל דודו הרב רבי מאנעלע זצ"ל, וכל התנהגותו של רבנו זצ"ל הית בהסתרה מוחלטת, עד כדי כך שגם רבי מאנעלע לא הבחין במשהו יוצא מן הכלל בהתנהגותו של העלם הזה.

מרבי מאנעלע לא נשאר דברי תורה בכתב, אולם מזקני החסידים שמעתי אומרים בשמו את המימרא דלהלן, וכך אמר: בשבת קודש אומרים "בפי ישרים תתרום" ולא "בפי מאנעלע" שוב אומרים "בשפתי צדיקים תתברך" ולא "בשפתי מאנעלע" שוב אומרים "ובלשון חסידים תתקדש" ולא "ובלשון מאנעלע" שוב אומרים "ובקר קדושים תתהלל" ולא "ובקר מאנעלע", אבל, הוסיף וצעק בקול רם: כשאומרים "ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל" מתכוונים גם למאנעלע.

ה. משפחת רבנו.

להרב רבי יעקב ז"ל נולדו מזוגות הצדקנית מרת פעריל ע"ה ארבעה בנים, ואלו הם:

א. מרן רבנו הקדוש והנורא זצוקללה"ה.
ב. הצדיק הנסתר רבי קלמן זצ"ל.

(חסידים מספרים שרבנו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בנו של רבנו זי"ע נסע בצוותא חדא עם עמיתו הק' השרף

מסטרעליסק זי"ע אל רבי קלמן ללמוד ממנו חכמת הקבלה).

ד. הרב רבי יצחק זצ"ל אביו של הגאון הצדיק רבי שלמה יוסף זצ"ל שהיה הרב דסטולין, ונמנה על סגל חבורת הק' של כ"ק רבינו הסי"ק הרא"ש מסטאלין זי"ע, ובשנת ת"ר לערך עלה לארץ ישראל והתיישב בעיה"ק טבריא ושם נפטר ביום י"א אייר תר"כ ושם מנו"כ.

ו. חתונתו וצאצאיו הקדושים.

רבנו זי"ע נשא את זוגתו הרבנית הצדקנית מרת לאה ע"ה. שני בנים ושתי בנות נולדו לרבנו מזוגתו הרבנית ע"ה:

א. הבכור, הרה"צ רבי יעקב זצ"ל, שהי' ג"כ מהצדיקים הנסתרים ונסע אחר כך לארץ ישראל ביחד עם חותנו הי"ה הרה"צ רבי אברהם מקארלין זצ"ל והיה בעי"ק צפתיו ולאחר מכן השתקע בעי"ק טבריא ושם מנו"כ.

(זקני צפת מספרים כי עד שבא רבי יעקב זצ"ל לצפת לא יכלו לרדת לטבול במקוה של האר"י הק' זי"ע בגלל שנחש היה כרוך על דלת המקוה ויראו לגשת אליו, ולרבי יעקב זצ"ל הי' מסירות-נפש, ניגש ופתח את דלת המקוה, ירד וטבל בו, ומאז נעלם הנחש ואיננו, ולאחר מכן התחילו הכל לטבול בו.

ב. הבן השני הוא רבנו הרה"ק רבי אשר הגדול מסטולין זי"ע נולד בשנת תק"כ ומילא מקום אביו לאחר פטירת רבנו הרב הקדוש רבי שלמה מקארלין זי"ע.

ג. הבת הראשונה של רבנו היתה הצדיקת מרת ח"י שרה ע"ה זוגתו של הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע, בנו של הרה"ק רבי נחום הגדול זי"ע, והולידה לו שלשה בנים ובת אחת, הי"ה: זי"ע א. הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זי"ע.

ב. הרה"ק רבי משה מקאריסטשוב זי"ע.

ג. הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשרקאס זי"ע.

ד. הרבנית מרת מלכה ע"ה שהיתה כלת הצדיקים הרב רבי ברוך ממעזיבוי זי"ע והרב רבי יוסף מיאמפאלי בן המגיד הקדוש הרב רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע.

ד. בתו השני של רבנו זי"ע היתה הצדיקת מרת רבקה (מרים) עי"ה שבזיווג שני היתה זוגתו של הרב רבי שלום שכנא זצ"ל בן הרב רבי נח זצ"ל וחתן הרב בעל ה"תניא" זי"ע בזיוויר ואבי הרה"ק בעל ה"צמח צדק" זי"ע וילדה ממנו בת אחת.

ז. ביאתו למעזריטש.

לאחר הסתלקותו לשמי רום של מרן קוה"ק הבעש"ט זי"ע. כשהרב המגיד זי"ע התחיל לנהל את עדת החסידים בעיר מעזריטש, התגעגע רבנו מאד לנסוע למעזריטש לקבל את פני"ק רבנו הרב המגיד, אולם, מאחר ולא היו בידו שום אמצעים כספיים לנסיעה ארוכה כזו, ביקש, כמה וכמה פעמים, מדודו הרב רבי מאנעלע זצ"ל, שהי מבא"ביתו הקרובים של רבנו הרב המגיד זצ"ל, וכאמור, הי' מעשירי ונכבדי העיר, שבעת נסיעתו למעזריטש להרב המגיד יקחהו אתו, אולם, רבי מאנעלע לא הסכים לכך והתחמק בתואנות שונות, אבל געגעו של רבנו לראות את הרב המגיד הלכו וגדלו, ולכן הציע לרי' מאנעלע שיקחהו אתו והוא יוביל את המרכבה במקום בעל-עגלה אחר. רבי מאנעלע שלא ידע ולא הכיר את גדולתו וקדושתו של רבנו זצ"ל, הסכים לכך, ויהי היום, ורבי מאנעלע התכוון לנסוע למעזריטש אמר לרבנו שירתום את הסוסים למרכבה ויתכוון לנסיעה למעזריטש.

רבנו זצ"ל שמח מאד על ההזדמנות הזו, שיוכל כבר לבקר אצל הרב המגיד, והתחיל, בצנעא, להכין את עצמו, בתוספות קדושה על קדושה ובתוספות עבודת הק' על עבודתו הק', שיהי ראוי והגון לראות ולקבל את פני"ק הרב המגיד.

רבנו רתם את הסוסים למרכבה, ולקח אתו, בצנעא את בגדי הש"ק שלו, ונסעו, הוא ודודו רבי מאנעלע למעזריטש. בדרכם התעכב רבי מאנעלע בכמה וכמה מקומות בהם היו חבריו מהחבריא קדישא של הרה"מ זצ"ל והיה מבלה עמהם ימים ולילות בדברי תורה וחסידות.

גם במשך כל הנסיעה הארוכה הזו, הסתיר רבנו בפני רבי מאנעלע את עבודתו הק'.

כשהגיע רבנו עם רבי מאנעלע למעזריטש, נסעו להאכסניא הקבועה

של רבי מאנעלע, רבי מאנעלע התלבש תיכף ומיד במלבושיו היפים וחגר את אבנטו ורץ לבית הרב המגיד זי"ע לקבל את ברכת השלום, ואת רבנו השאיר בהאכסניא בכדי שיקשור את הסוסים, יאכילם וישקם.

כשגמר רבנו להאכיל ולהשקות את הסוסים, רחץ את פניו וידיו הק', החליף את מלבושיו החול ולבש את בגדי הש"ק שהביא אתו ורץ גם הוא לבית מרן הרב המגיד זצ"ל לקבל את ברכת השלום ולרוות את צמאונו הגדול לקבל את פני"ק.

והנה, כאשר אך פתח רבנו את דלת ביתו של הרה"מ קם הרב המגיד ממקומו וצעד אל מול פני רבנו ואמר בקול רם: ברוך הבא הרב רבי אהרן! רבנו ניגש להרה"מ בהכנעה מוחלטת ונתן לו שלום והחזיר לו שלום. והוסיף הרה"מ ואמר: רבי אהרן! אני מתכה לכם כבר זמן רב.

רבי מאנעלע ששהה כל הזמן בבית הרה"מ, נבהל והשתומם בשמעו יוצא מפי רבו דבורים כאלו, על בן-אחותו שלא הכיר בו מעולם שום דבר מיוחד, ועוד לא נהג כבוד ברבנו בזה שהתיר לו להיות הבעל-עגלה שלו. והיה לו צער גדול ועגמת-נפש רב מזה ולא ידע לשית עצות בנפשו והאיך לפייס את רבינו.

רבנו ורבי מאנעלע נשארו עומדים על עמדם בבית הרה"מ עד שכל הבאים לקבל את ברכת השלום נפרדו מהרה"מ ועזבו את הבית. ניגש רבי מאנעלע להרה"מ וסיפר לו איך שרבנו נמצא בביתו זמן רב ובמשך הזמן לא השכיל לראות מאומה, אצל רבנו, וגם כעת, הוסיף רבי מאנעלע, השתמש ברבנו כבעל-עגלה שלו, וגם בכל הדרך לא זכה לראות אצל רבנו שום התנהגות עילאית ועבודה מיוחדת.

כשמוע הרה"מ זצ"ל שרבי מאנעלע השתמש ברבנו בתור בעל-עגלה, נבהל מאד וציווה על רבי מאנעלע שיקבל עליו נ... בחליצת מנעלים וכו', כמובן, קיים רבי מאנעלע מיד את ציווי רבו הרה"מ. והוסיף הרה"מ ואמר כדאי הוא רבי אהרן שהוא ישב בפנים המרכבה ואתם, רבי מאנעלע, תנהיגו את המרכבה.

רבנו זי"ע התקשר מיד בנר"נ שלו בקשר אמיץ וחזק לרבו הרה"מ ונשא שם במעזריטש ולא חזר עם רבי מאנעלע לביתו.

באיזו שנה הגיע רבנו לרבו הרב המגיד זצ"ל, לא ידוע בבירור, אולם, שמעתי שרבנו ה"ינוקא" זי"ע שמנו"כ בפרנקפורט אמר בשנת תרפ"א אונזער חדר פיהרט זיך שוין הונדערט און זעכטציג יאהר, ז.א. שרבנו הגיע למעזריטש בשנת תקכ"א בערך.

כמה פעמים שאלו את רבנו, מה קיבלת מרבך הרב המגיד? ענה ואמר גאר נישט (לא כלום) פעם לחצוהו ושאלוהו אם "לא כלום" קיבלת — על מה ולמה נסיעותיך אליו? ענה ואמר: קבלתי ולמדתי מרבנו ש"אני לא כלום" (אז איך ווייס אז איך בין גארנישט).

ח. שהותו במעזריטש.

מיום ביאתו של רבנו אל רבו הרב המגיד למעזריטש. נתקשר אליו בקשר אמיץ וחזק ולא מש ממש מתוך אהלו. ולמרות גילו הצעיר, נעשה יד ימינו של רבו הרה"מ ונתמנה כ"שר המלחמה" של ממלכת החסידות ולכל ענין קשה היה הוא שלוחו של רבו הרה"מ.

גם את שם הלוי של רבנו "הגדול" נתוסף לו בבית הרה"מ על-ידי כל החבריא קדישא וכולם קראו להאברך הצעיר, מצעירי החבורה, רבי אהרן הגדול.

שם נוסף היה לו לרבנו "רבי אהרן המוכיח", ושם זה ניתן לו בגלל נסיעותיו הרבות מעיר לעיר ומכפר לכפר להוכיח ולעורר את בני ישראל לאהבת ויראת הבורא יתייש.

רבנו הי' אומר: "אהבת עולם בית ישראל, עמך אהבת" אפילו בעת שבית ישראל משוקע באהבת עולם — עמך אהבת, הרי אתה, הקב"ה, אוהבם.

גדולתו וקדושתו של רבנו זצ"ל אין לתאר ולספר, גדולים וקדושים בדורות הראשונים פחדו לתארו, ומה נגיד אנחנו אזובי הקיר. קדושתו ממש כקדושת מלאכי-השרת, יראתו — כיראת השרפים. חריפות מוחו וכת זכרונם הנפלאים אינם בנמצא כמו שהעידו עליו רבו הרה"מ זצ"ל, ותלמידיו חברי החבריא קדישא,

רבנו הרב המגיד זצ"ל הי' אומר כי רבנו הוא יחיד בדורו באהבת הבורא שלו, וכי הוא בבחינת ענני הכבוד.

חסידים מספרים שהרבי רבי זישא מהאניאפלי זי"ע ביקש פעם מרבו הרה"מ זצ"ל שיאציל עליו מיראת האופנים, נעתר הרה"מ לבקשתו, כעבור איזה זמן הגיע הרבי ר"ז להרה"מ וביקשו (בגלל סיבה שאין כאן מקומה) לקחת ממנו חזרה את מתנתו. יראת האופנים. נענה הרה"מ ואמר: אתה אינך יכול לסבול "יראת אופנים" הנה, כאן עומד אברך צעיר (והראה בידו הק' על רבנו ששהה באותה עת בבית הרה"מ ועמד ליד חלון הבית והביט החוצה) שמלאכים, שרפים ואופנים נלקים בגלל יראתו הק' (ובלשון קדשו: מלאכים, שרפים ואופנים שמייסט מען פאר זיין יראה) ואפילו לא מכירין עליו את זה.

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל ה"תניא" זי"ע אמר: יראתו החיצונית של רבנו הוא כמו שאם היו עומדים סביבו חמשים חיילים חמושים בכלי יריה בידיהם ומכוונים את נשקם נגדו וכבר ירו את היריות והכדור אץ – רץ אליו. (אפשר להבין איזו יראה יש אז) – ופנימיות יראתו לאו כל מוחא סביל דא, ולחתנו הרב מו"ה שלום שכנא זצ"ל אביו של הרה"ק הצמח צדק זי"ע אמר בזה"ל: לו יצויר שיש לאדם אלף אלפים עיירות ביבשה ואלף אלפי ספינות בים טעונות באבנים טובות ומרגליות ואם יבואו ויגידו לו שבין לילה נאבד לו כרגע, הרי היה לזה השתוממות כשעה חדא כך היה לו לר' אהרן הגדול השתוממות לפני הבורא בכל שעה ורגע בכל יום, חוץ מקריאת שמע ותפילה.

רבנו הזקן הרה"ק בעל ה"בית אהרן" זי"ע הי' אומר שהוא פוחד לדבר מגדולתו של רבנו זי"ע.

ט. רבנותו בקארלין.

הרב המגיד ממעזריטש זצ"ל, מינה את רבנו כמגיד לגלילות ליטא ורוסיה הלבנה, והוא הי' הראשון שהתחיל לנהוג באדמו"רות ולנהל עדה קדושה של חסידים בעיירות ליטא וסביבותיהם. רבנו קבע את מקום משכנו בעיירת מולדתו, קארלין, אולם, לא התיישב במקומו לבד, אלא הי' סובב בכל העיירות של ליטא ודרש דרשות והגיד "מגידות" והלהיב את לבות בני ישראל לעבודת הבורא יתי"ש ורבבות רבות של בעלי תשובה עשה והכניסם תחת כנפי השכינה הק'.

הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע אמר: מקובלנו כי רבי אהרן הגדול זצ"ל עשה פ' אלף בעלי תשובה.

בצוואתו, המבהילה את הרעיון, ציוה רבנו, בין היתר, לחקוק על מצבתו "פ"י פ' הנולד מאשה פ' שהוא פ"פ אשר זכה וזיכה את הרבים כמה פעמים, וכמה פעמים מסר נפשו א"ע במסירות נפש על זה לפי שכלו לזכות את הרבים והי' מוכיח לרבים בתוכחה מגולה ואהבה מסותרת לקרב את ישראל לאביהם שבשמים ולייחדם ביחוד גמור וכו' וכו'".

עוד בבית רבו הרה"מ זי"ע לבש בגדי לבן בש"ק וסידר י"ב חלות לחוד על שלחנו של רבו, שרק יחידי סגולה זכו לזה.

הרה"ק מהר"י מרוזין זצ"ל אמר: החסידים חושבים כי הרבי רבי.... היה יד ימינו של הרב המגיד זצ"ל, לא כן הוא, אלא רבי אהרן הגדול זצ"ל הוא

שכלל החסידים בגלילות ליטא ורוסיה הלבנה נקראו "חסידי קארלין". וכן כל המתנגדים שהלשינו על החסידים בפני השלטונות, קראו את החסידים בשם "כת הקרלינים", ואף כשאסרו את בעל ה"תניא" זי"ע כתבו המנגדים בכתב המלשינות כי הוא שייך ל"כת הקרלינים".

תפקידיו של רבנו מטעם רבו הרה"מ לא הוגבלו רק להפיץ את מעיינות החסידות בין אנשים פשוטים, אלא גם להכניע את "שרי הצבא" של המתנגדים לחסידות ולקרנם בצל כנפי החסידות. לכל אדם גדול שהרב המגיד זצ"ל היה מעוניין להביאו אל טרקלין בית החסידות, הי' רבנו המוציא לפועל. ומרגלא בפומא של הרה"מ הק' על רבנו: לנצח ולהכריע "שר צבא" מוכרחים לשלוח "שר צבא".

בין "שרי הצבא" שרבנו הביאם למעזריטש היו: הרב הקדוש רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע בעל המח"ס "חיים

אהרן אל אורח קה"ל

חתימת יד קדשו

וחסיד, הרב הקדוש רבי שלמה מקארלין זי"ע (שהפך לתלמיד-חבר לרבנו) ונתמנה אחר כך לממלא מקומו, הגאון רבי רפאל אב"ד דהמבורג זצ"ל ועוד.

חסידים מספרים את השתלשלות העניינים איך שרבנו הביא את שלשת המאורות הגדולים הנ"ל למעזריטש:

פעם אחת קרא הרב המגיד לרבנו ואמר לו, כי בעיר אמדור ישנה מנורה ופתילה (בלשון קדשו: א האנגעגאסינע מנורה) וצריכים רק להדליקה. הבין רבנו שעליו לנסוע לעיר אמדור לחפש את "המנורה" ולהדליקה. תיכף ומיד נסע לאמדור ותחנתו הראשונה באמדור היתה בבית המדרש. שם מצא את רב העיר הלא הוא הרבי רבי חיים חייקא זצ"ל יושב ולומד, רבנו הרגיש מיד כי הוא הוא "המנורה" שרבו אמר לו להדליקה. התקרב רבנו אל רבי חיים חייקא והתיישב לידו, כעבור זמן קט

הי' יד ימינו, רמז וסימן לדבר, כי יום היארצייט שלו שחל ביי"ט ניסן הרמז בספירת העומר הוא "יאר – ימינך".

כאמור, מסר הרב המגיד זי"ע לרבנו את ההנהגה על גלילות ליטא ורוסיה הלבנה, ועוד בחיי הרב המגיד החל לנהל עדה קדושה בעיר מולדתו – קארלין, שהיתה ממבצריה הגדולים והחזקים של מנהיגי מתנגדי החסידות, ושם, בין האריות של מתנגדי החסידות קבע את בית מדרשו להפיץ משם את מעיינות תורת החסידות לבני עם סגולה, ולמותר הוא לציין ולתאר את גודל ההתנגדות שעורר נגדו ונגד הסרים למשמעתו בכלל ובפרט אחרי שהכניס והנהיג את תורת חסידות בתוך תוכם של קיני המתנגדים.

למרות שרבנו קבע את מקום הנהגתו ופעולתו בעיר קארלין – היה ונשאר כל כולו במעזריטש ומשם לחם את מלחמת החסידות בכללה. עד כדי כך

שאלו: וואס טוהט א יונגער-מאן?
(אברך, במה אתה עוסק?) ענה לו הרר"ח:
: מילערינט תורה לשמה (לומדים
תורה לשמה), שאלו רבנו: והיכן הם
ה"דברים הרבה"? (הלא רבי מאיר אומר
במשנה (אבות) כל הלומד תורה לשמה
זוכה לדברים הרבה, ולא עוד. — ולא
עוד, היכן הוא?) ומיד יצא רבנו את בית
המדרש ועלה חזרה למרכבתו. הדברים
המעטים הללו חדרו עמוק עמוק ללבו
הטהור של הרר"ח והתחיל להתבונן
בהם והלהיבוהו מאד עד כדי כך, שתיכף
ומיד רץ החוצה אחרי רבנו והשיגו כשהוא
יושב כבר במרכבתו, ניגש אליו וביקשו
שילמדו את דרך ה' האמתית, (יש
אומרים ששאלו אוואו נעמט מען דאס?)
ענה לו רבנו: אני איני יכול לעשות כלום,
רק עליכם לנסוע להרבי ושם תלמדו את
דרך השם. שאלו הרר"ח מי הוא הרבי?
ענה לו: הלא הוא הרב המגיד ממעזריטש.
תיכף עלה על מרכבתו של רבנו ונסעו יחד
למעזריטש ונהפך מיד לתלמידו.

על התקרבותו של רבינו הקדוש
מוה"ר רבי שלמה הלוי זי"ע מקארלין
להמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע ע"י
רבינו, לאחר שרבו המגיד אמר אליו
שהנו רואה אור גדול במדינת ליטא
וחפצו הוא שיביאו אליו, ואכן רבינו עשה
את שלו והרה"ק מוה"ר זי"ע נעשה
אח"כ לתלמידו של הרב המגיד ותלמידו
חבירו וממשיך דרכו של רבינו זי"ע, ראה
בחוברת אור הגנוז (גליון ג' ע' 16) גופא
דעובדא היכא הוה.

כאמור, ה' לרבנו התנגדויות עצומות
מצד ראשי ומנהיגי המתנגדים בעיר.
ראשי ומנהיגי עיר פינסק מינו את
הגאון רבי רפאל ז"ל לרב הכולל של
פינסק וגלילותיה. כשהגיע יום המיועד
לביאתו של הג"ר רפאל לפינסק יצאו
ראשי הקהילה והקהל לשערי העיר לקבל
את פני הרב החדש. אחר קבלת הפנים
בשערי העיר, ליווהו בני העיר לאכסנייתו,
בהגיעם להאכסניא ובחששם מהשפעת
רבנו כשיגיע אל הג"ר רפאל, אמרו פרנסי

העיר, מתנגדי רבנו, לרבי רפאל: בעירנו
נמצא אברך ההולך בבגדי לבן - בהתכוונם
לרבנו - ובטח יבוא לכאן בכדי לדבר עם
כב', עליו לדעת כי האברך הזה הוא
(הלעיו על רבנו במחלה מסויימת ר"ל)
לכן, אל ישים לבו אליו ואל דבריו.

כשהקהל עזב את האכסניא, ורבי
רפאל נשאר עם כמה מראשי הקהילה,
הגיע רבנו אל האכסניא, ונכנס לרבי רפאל
ואמר לו: ברוך הבא רבי רפאל המבורגר
רבי! רבי רפאל השתומם לשמוע דברים
כאלו, הלא מעולם לא ה' רב בהמבורג
וכעת מינוהו לרבה של פינסק, ומה
פתאום הוא קורא לי "רבה של המבורג"?
והוסיף לחשוב, כי ראשי הקהילה צדקו
בדבריהם על רבנו. רבנו התיישב ליד
השלחן ושאל לרבי רפאל: האם למדתם
הלכות השכמת הבוקר? ענה לו רבי רפאל:
כן. הוסיף רבנו ואמר אם יבוא אליכם
יהודי בשאלה כגון זו בהלכות השכמת
הבוקר ולא תענו לו כדין - פוגמים
באלו ואלו שמות הקדושים ובאלו ואלו
עולמות העליונים. כן המשיך לשאלו על
הלכות ציצית ותפילין, הלכות קריאת
שמע ותפילה כו' בפרטות בכל דין מסעיפו
השו"ע עד סוף כל שלחן ערוך
אורח חיים, משם עבר להלכות שבחלק
יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. ראשי
הקהילה שנכחו באותו מעמד, התפללו
לשמוע את צורת השאלות וחיכו לתגובת
רבם החדש רבי רפאל.

כשגמר רבנו את שאלותיו, פנה רבי
רפאל אל ראשי הקהילה ואמר להם: אתם
אומרים עליו - על רבנו - שהוא
(חולה) אני אומר לכם שאתם משוגעים
וחסרי-דעת. אח"כ פנה אל רבנו ושאלו:
מה עושים? אמר לו רבנו, נוסעים אל
הרבי, הלא הוא הרב המגיד ממעזריטש.
אמר הג"ר לרבנו, הלא הרב המגיד אינו
מכיר אותי, לכן, במטותא מכס, תנו לי
מכתב המלצה אליו, לקח רבנו דף נייר
וכתב מכתב להרב המגיד בזה"ל: יקבל
נא רבנו את המוכיז וכו' וכו' מכף רגל
ועד ראש אין בו מתוס, פצע וחבורה
ומכה טרי וגוי (פסוק בספר ישעיה). סגר
את המכתב ומסרו להגר"ר.

רבי רפאל וויתר על רבנותו בפינסק
ומיד נסע למעזריטש ומכתב רבנו בידו.
כשהגיע למעזריטש מסר להרב המגיד את
מכתב רבנו. הרה"מ קרא את המכתב

תקנות רבינו הק' ר' אהרן הגדול זצוק"ל זי"ע

א. בהיות כי ראה ראיתי את עני עמנו בני ישראל, ואיככה אוכל וראיתי
ברעה אשר ימצא ח"ו אביוני בני ישראל וצעקת הדלים, אשר יצעקו
מגודל כאב, ומדאגה בדבר אשר לא נכשל ח"ו בעון הרע המר הזה
מחמת גול עניים, בכך רבים נתעוררו ובחרו כל האסיפה בעלי תקנות,
בכדי להציל עשווקת אביונים, ועשו תקנות כפי הנראה לפי דעתם, וכבר
קבלו כל האסיפה על עצמם בח"ח ובאלה ובשבעה לאשר ולקיים את
כל דברי התקנות, פן יבא וכו' מהעושקים דלים לבטל התקנות, בכך
הנני גוזר, שכל מי שיבוא לבטל התקנות ולגרוע כח האביונים הוא
מוחרם בכל חומר חרם וארורים, כאשר יש בידי תוקף מאדמו"ר נ"י
עמוד הימיני, רבן של כל בני הגולה מ"מ דק"ק מעזריטש להסיר
מכשול מב"י עד מקום שידי מגעת.... בכך עצתי היעוצה שלא לפרוץ
גדר חז"ל, ושלא ילכד ח"ו במצודה ר"ל, ולהשומע יונעם ותבוא עליו
ברכת טוב.

כ"ד המדבר הק' אהרן במוה"ר יעקב ז"ל מקארלין

ב. גם באתי כמזכיר ותהי זאת נרשמת לדבר אמת, שתוקף גזרתי
בחרם חמור שלא ליקח קראפקי ממלמדים, דהיינו משכר למוד,
והנני גוזר בחרם על כל איש שלא לשכור הקראפקי הנרשם בשנת
תקכ"ה... אם לא שישכימו בעלי התקנות... או כל אנשי העיר כל
העניים והאביונים... והשואלים בקשיות כדי להפשיט עורות אביוני
ב"י בודאי מזרע גבעונים (הם) כ"ש חז"ל: שלשה מידות בישראל
וכו'... וכל המרחם על הבריות ירוחם מן השמים.

כ"ד אהרן מקארלין

באוצר הספריה בטטאלין נמצאו קטעים מפנקס העיר נסב"ז משנת
תקכ"ט והמה התקנות שהתקין רבינו בעניני סדרי הקהילה.

והביט בפני הגר"ר, וחוזר חלילה, לבסוף אמר: זאל ער געזונד זיין (כוונתו על רבנו) מיר זעהן דאך נישט אזוי, והוסיף קען זיין אז דער וועג האט איהם א טובה געטאהן. רבי רפאל נשאר במעזריטש להוסיף בעצמו קניני דעת ולהבין דרכו הקי של הרב המגיד זי"ע. ולאחר מכן קיבל הזמנה מראשי קהילת המבורג, לבוא ולכהן כרבה של המבורג. אז ראה והבין את דברי רבנו בעת שקיבל את פניו בבואו לעיר פינסק בברכת: ברוך הבא הרב דהמבורג.

אם דרכו של רבנו הי' להתראות עם כל גאוני הדור ההוא המתנגדים לחסידות להטותם מהתנגדותם – לא ידוע, ידוע רק על מספר פעמים שרבנו נסע לגאונים מהמתנגדים על מנת להתווכח אתם ולהראותם את טיב דרך החסידות שהיא על פי התורה.

הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע סיפר: בעת שגדולי המתנגדים התאספו בעיר שקלוב (זה הי' בשנת תקל"א) בכדי להטיל ח' על תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע ציוה הרב המגיד את רבנו שישע מיד לשקלוב בכדי לבטל את הדבר הזה, רבנו נסע מיד לשקלוב ולקח עמו את הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל ה"תניא" זי"ע כשהגיעו לעיר ניגשו מיד אל מקום האסיפה וביקשו רשות להכנס לאסיפה ולהוכיח למשתתפים שהתאספו שם, את צדקת הדרך הקי של מרן הבעש"ט והחבריה קדישא שלו. המתנגדים לא שנו לבקשתו ולא הרשו להם להכנס. נעמד רבנו לפני שער הכניסה ואמר: רבונו של עולם, "וברוב גאונך תהרוס קמיד"? ופירש את הפסוק בלע"ז: רבונו של עולם "וברוב גאונך" מיט די סך גאונים "תהרוס קמיד"? ווילסטו צוברעכין דיא וואס שטייען פאר דיר? והוסיף: דאס איז דער רבי און זיינע תלמידים וואס שטייען פאר דיר און דינען דיר. ורצה להמשיך ולסיים את הפסוק "תשלח חרונוך יאכלמו כקש". אחזו בעל ה"תניא" בידו ואמר לו: רבי אהרן! רבי אהרן! אהרן הלא הוא מידת החסד! ולא נתנו לסיים את הפסוק.

המשיך הרה"ק מרוזין זצ"ל, ואמר: ווען דער גרויסער לאזט אויס דעם פסוק, וואלט פון זיין אלעמען געווארין....

י. מלחמת המתנגדים בחסידות בכלל ובחסידות קארלין בפרט.

כאמור, היה רבנו זי"ע בין ראשי הלוחמים למען החסידות ו"שר הצבא" של רבו הרב המגיד זי"ע כמו כן היה האיש המיוחד מתלמידי הרה"מ שרבו מינה אותו לתפקידים הכי-קשים ולשליחויות הכי חשובות, להשיב מלחמה שערה, ובפרט לכיבוש מבצרים חזקים למען החסידות, וראו ברבנו את המגן החזק היחידי לשיטת החסידות בעיירות ליטא המתנגדית.

גם אביגדור, רבה של פינסק בימים ההם, הידוע בגודל שנאתו והתנגדותו לחסידים ולחסידות, (אגב, כפי המקובל הרי הוא הי' המבעיר שהבעיר את התבערה הגדולה נגד החסידים ומוריהם) שמביא בכתב הדילטוריא המפורסם שלו נגד החסידים, ראיות ואסמכתאות לדברי הנאצה שלו מספרי "הריב"ש" וה"תולדות יעקב יוסף", כותב גם כן: "בספרי הקרלינים כתוב כו' וכו'" וכן הוא ממשיך בכתב הדילטוריא שלו, "גם כל המתחברים אל ר' שניאור זלמן קרויים קרלינים, מפני שלאחרי מות שני החברים (היינו: מרן הבעש"ט והרב המגיד ממעזריטש זי"ע) היו בקארלין ר' אהרן ור' שלמה הראשונים שהלכו בעקבותיהם" וכן הלאה והלאה.

אמנם רבנו זי"ע לא הי' הראשון שהלך בעקבות מרן הבעש"ט והרב המגיד (וגם לא המשיך את ההנהגה אחרי פטירת מורו הרב המגיד, מאחר והוא נפטר לפני מורו) בהשפעת והרחבת תורת החסידות, כי כמה וכמה היו מתלמידי

מרן הבעש"ט ויותר מהם היו מתלמידי הרב המגיד שהמשיכו בהרחבת תנועת החסידות בכל גלילות ישראל, ובכן, למה באמת הדביקו את התנו של כת החסידות על רבנו, והמתנגדים כיוונו את עיקר בליסטראותיהם נגד רבנו, אי-אפשר לדעת בדיוק את הסיבה הנכונה שגרמה לכך, אולם, אביא בזה כמה סיבות, שיתכן ובגללם התנגדו דווקא לרבנו:

בגלל שרבנו הי' הלוחם העומד בשער, לכן, נלחמו אותו יותר מאשר עם כל מנהיג חסידי אחר, זאת ועוד, מאחר והעיר קארלין היתה בתוך תוכם של מבצרי המתנגדים דאז, ורבנו הופיע שם כאדמו"ר הראשון בערי המתנגדים להפיץ את תורת החסידות והצליח להבקיע את שערי המתנגדים – דבר זה העלה את חמתם הגדולה של המתנגדים נגד רבנו זי"ע, וכן בהיות ורבנו זצ"ל החזיר בתשובה רבבות אנשים – פ' אלף איש – והמתנגדים כשראו את כחו הגדול והעצום של רבנו, פחדו שבכוח זה יוכל להכניס תחת כנפי החסידות רבבות רבבות מבני ישראל ועי"ז יוכל לבטל את כל כח ההתנגדות שלהם נגד החסידות ומוריהם, החליטו, לכן, לירות את חיציהם המורעלות רק נגד רבנו, בכדי להחליש עי"ז את כוח השפעתו על קהל עדת הי'.

ומה גם היות ורבנו זי"ע עשה את החסידות לדבר השווה לכל נפש, החל מגאון ומנהיג עד איש פשוט, החל מעשירים מופלגים ועד לעני ואביון, ומזה חששו המתנגדים, מאחר וראו שכל אחד ואחד יוכל למצוא מקומו ב"חדרי" שבקארלין.

בעזה"י

אלדי יענה את של' אהובי ידיד ה' ה"ה הרבני המופ' הוותיק מה"ר אליעזר הלוי נ"י, והשני בדומה לו הרבני המופ' שמו מפאריס מהור"ר חיים נ"י.

אחד"ש באתי לעוררם שיהי שלי במעונם ויהי באגודה אחת נאגדים עם ידידנו כבוד המפורסם מוהר"ר אהרן נ"י כידוע שהדרכתו היא טובה בעיני אלדי ומדוע יסורו כי מה עול חיו נמצא להרהר חיו יסירו רוע מחשבת היצר לבל יהי ביניהם חיו שום פירוד ישוב הדבר לאיתנו ובל יקטן בעיניהם דבר זה ויהי זה שלו מאדוה"ש ומנאי אהו ד"ש ורוצה בתקנתם כל הימים.

דוב בער במוהר"ר אברהם זללה"ה

להרבני המופ' מ' שלמה נ"י גם אליו נאמר ככל החזיון הזה להתאמץ בחכמתו שיהי של' במחנם.

לגודל ההתנגדות שהיתה לרבינו בקארלין ערך רבו הרה"מ מכתב קריאה לשלום,

אבינו אחד, אלא מאי, שוב "אני", ש"אני"
אהי אברהם אבינו, שוב גאווה, לא! אינני
מסכים לזה.

יג. הסתלקותו.

בחודש ניסן תקל"ב, נכנס רבנו זי"ע אל
הקו"פ לרבו הרב המגיד זי"ע לקבל ממנו
ברכת הפרידה, לרגלי נסיעתו לביתו לחג
הפסח, הרה"מ פטרו לשלום, וכשרבנו יצא
את חדר רבו, יצא הרה"מ אל החבריא
קדישא ואמר להם שיעכבו את רבנו
מלנסוע, הם יצאו לרבנו וניסו לעכבו
וכשלא הסכים, אמרו לו, כי הרה"מ ציוה
עליהם לעכבו, בשמעו את דבריהם, נכנס
חזרה לרבו לשמוע ממנו על כך, אולם,
הרה"מ שוב פטרו לשלום, וכמקודם שוב
יצא הרה"מ אל החבריא קדישא ואמר
להם שיעכבו את רבנו מלנסוע לביתו,
שוב חזר המעמד על עצמו, עד שהגידו
לו כי הרה"מ ציוה עליהם לעכבו מלנסוע
אל ביתו, שוב נכנס לחדר הרה"מ, אולם,
קיבל פעם נוספת את ברכת הפרידה. כך,
לא זכו לעכבו, וביום י"ט בניסן תקל"ב
החזיר את נשמתו הטהורה ליצורה בן
ליו שנים.

כידוע כתב רבנו בצוואתו הנוראה
את הסדר איך לנהוג בו בעת יציאת
הנפש לשורשה וכן איך להתנהג אתו
בעת הטהרה ולאחר מכן במשך י"ב
חודש, ובין היתר, כתב להגיד שתי פעמים
פסוק "ואמרתם זבח פסח הוא" ויכונו
הראויים לכוון בשם הקדוש היוצא מזה
הפסוק שהוא וז"ל וכו'. מזה אנו למדים
שני דברים: א', שרבנו ידע את זמן
הסתלקותו, והב', כפי שהבאנו לעיל, כי
רבנו עלה קרבן על מזבח השם.

כשהגיעה הידיעה המרה על
הסתלקותו של רבנו למעזריטש, נכנסו
בני החבריא קדישא אל הרה"מ בטענה,
על שלא גילה להם את הסוד והסיבה
שביקשם לעכב את רבנו מלנסוע לביתו,
ענה הרב המגיד ואמר: כתיב על משה
רבנו "בכל ביתי נאמן הוא" — נשאלת
השאלה, האם יש מה לגנוב בבית ה'?
אלא הכוונה היא "לא כל מה שיודעים
אפשר לגלות לאחרים".

לאחר מכן אמר הרה"מ: נסתלק
אהרן, נסתלקו ענני הכבוד, ומה יש לנו
עוד לעשות בעולם הזה? וכידוע נסתלק
לעולמו הרב המגיד כעבור שמונה חדשים
בלבד.

זכותו הגדולה תגן עלינו עד ביאת
משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

מיט דעם וואס ער איז א יוד — איז עהר
א כפוי טובה און ס'איז א סימן אז ער
האט נישט דערהערט דעם "שלא עשני
גוי". (יהודי שאיננו שרוי בשמחה בזה
שהוא יהודי הרי הוא כפוי טובה וסימן
הוא שלא "שמע" את הברכה "שלא עשני
גוי").

ג. יראה — יראתו של רבנו זי"ע
היתה בבחי' יראה עילאה וגודל יראתו
לא יתואר. ידוע הוא, כי בעת פטירתו
של רבנו אמרו עליו בני החבריא קדישא
שהוא נשרף מגודל יראת השם, ולמרות
יראה כזו לא הרגישו בזה אלא הכל הי'
בהסתר גמור כאמור, אמר הרב המגיד
זי"ע שמלאכים, שרפים ואופנים נלקים
בגלל גודל יראתו של רבנו.

ד. התעוררות — אחת מדרכי עבודתו
הק' של רבנו היתה לנסוע מעיר לעיר
ומכפר לכפר לעורר את אחבניי' לאהבה
את השי"ת ולהפיץ את מעינות החסידות
בכל פנה ופנה, בכל מקום אשר תדרוך
כף רגלו, השפיע והזריח מאור התורה
והיראה והשאיר רישומא קדישא על כל
שומעיו.

ה. נגינה — חידוש נוסף הנהיג
רבנו בדרכי העבודה של החסידות והוא
— הנגינה, רבנו הי' הראשון בין תלמידי
הרה"מ שהכניס את הנגינה בדרכי
העבודה, כנראה, שעבודה זו היתה אצלו
בבחי' עבודת הלוויים בבית המקדש,
שזה מביא לידי התפעלות, התעוררות
והשתוקקות בכל נימי הלב, ושם בבית
רבו הק' בהסיבו לשולחנו בליל ש"ק נענה
פעם הרה"מ ואמר ר' אהרן יגן, ואז
התחיל לשיר את הזמר הק' "ייה אכסוף"
שהנחילו כמורשת לדורות.

על הניגון המפורסם בין חסידי
קארלין ששרים אותו על "הלל הגדול"
ישנה קבלה מדורי דורות שרבינו שמעו
מפי "המלאכים".

ו. ענוה — להתרחק מגאווה עד קצה
הגבול, ביטול ה"אנוכיות" ביטול ה"אני",
ידוע מה שענה פעם לאחד מהחבריא
קדישא — "אנכי יכול רק בורא העולם
להגיד. פעם אחת אמר: אם אברהם אבינו
הי' רוצה להתחלף אתי, לא הייתי מסכים,
והוסיף: אם יכולים להגיע למדרגות של
אברהם אבינו ושיהי' עוד אחד במדרגות
כאלו מה טוב, אבל להתחלף, זאת אומרת,
שאני אהיה אברהם אבינו ואברהם אבינו
יהיה כמוני, מה ירויח מזה בורא כל
עולמים? הלא אז ישאר שוב רק אברהם

בגלל כל אלה שהמתנגדים ראו בזה
את אחד הכוחות המופלאים שקמו בעדת
החסידים ומתוצאותיו חששו מאד, לכן
הסבו את מלחמתם נגד רבנו בעיקר.

יא. "חדר" קארלין.

כאמור, מיד לאחר שרבנו זצ"ל הגיע בפעם
הראשונה למעזריטש לרבו הרב המגיד
זצ"ל, נדבק לרבו בנר"י, ולא מש מאהלו
וידו לא זזה מידו, כך נשאר במעזריטש
זמן רב עד שהפך לאחר התלמידים
הקבועים והגדולים של הרב המגיד.

מתי התחיל רבנו לנהוג באדמו"רות
ולנהל "חדר חסידים" בקארלין? לא ידוע
לנו. אמנם, רבנו לא ניהל "חדר" חסידים
במלוא מובן המילה, כמו צדיקים אחרים,
בגלל, שכל כולו היה מסור לרבו המגיד
ולכל אשר שלחו הלך, וכן כש"עשה"
חסידים גם כן "העבירם" לרבו במעזריטש
והכניסם כתלמידי רבו.

למרות האמור, נדבקו אל רבנו
חסידים רבים בלוי"נ ששאבו ממנו את
מקור חיותם, ונתקשרו אליו בעבותות
אהבה ויראה, וביניהם גם כמה מגדולי
תלמידי הרה"מ זצ"ל.

כמה מכותבי ההיסטוריה החסידיים
מביאים שכבר בשנת תקס"ה היו כמה
בתיכנסת מיוחדים לחסידי קארלין, עד
שגם בוילנא "עיר הבריה" של מתנגדי
החסידות ייסד רבנו זצ"ל בית מדרש
לחסידי קארלין. ידוע שבשולחנו של הרב
המגיד עמדו, חוץ מכורסתו של הרה"מ
שני כורסאות נוספים, אחד עבור רבנו
ואחד עבור הרבי רבי מענדעלי מויטבעק
זי"ע.

יב. עבודתו הקדושה.

דרכי העבודה של רבנו היו שונות
מדרכיהם של חבריו תלמידי הרב המגיד
זי"ע. וכללו מספר אופנים כדלהלן:

א. התלהבות — ראשית, תפלה בקול
רעש גדול, זו אחת הדרכים שרבנו חידש
בדרכי העבודה של החסידים, בחינת "קול
ה' בכח" ו"כל עצמותי תאמרנה ה'",
תפלתו היתה בוקעת רקיעים ודרש את
זה גם מחסידיו.

ב. שמחה — שמחה בכלל ושמחה
שהוא יהודי, ומאד מאד הקפיד שכל
אחד ואחד יהיה תמיד בשמחה, ומרגלא
בפומיה: אז א יוד האט נישט קיין שמחה

שביבי נוגה מנועם זיוו של אדמו"ר הקדוש והנורא

רבינו אהרן הגדול מקארלין זיע"א

בהיכלו של רבו הרב המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א.

שלא הרגיש כלל מהנעשה עמו, וכשחבריו רצו להקיצו לא הניח להם רבם המגיד להפסיקו מדביקותו באמרו אליהם שעתה הוא מניח תפילין דמארי עלמא, ועל זה שנתבטל אז ממצוות מעשיות כתב רבינו בצוואתו אין אני יודע אם יש גרוע ממני וכו' כידוע.

עוד סיפר ממדרגתו של אדמו"ר ז"ל כי מלמעלה פתחו לפניו השערים ליתן לו כל השעשועים והתענוגים מכל העולמות ולא רצה בשו"א כי אם ביגיעה (נאחר מיט הארוואניע)

הרב הצדיק רבי אברהם יצחק מהארדאק זצוק"ל (שזכה להסתופף בצל ארבעה דורות מרבה"ק, ה"ה רבינו הזקן ובנו אדמו"ר הק' מוה"ר"א מדרוהוביטש זי"ע, רבה"ק מפפד"מ ובנו אדמו"ר הק' מקארלין זי"ע, ונחשב לאחד המיוחד מבין יחידה הסגולה שבדורו ואף זכה לכינוי ר' אברהם יצחק דער "מלאך") סיפר, כי כשבא הרה"ק ר' דוד הלוי המגיד מסטעפין זי"ע בימי חורפו להיכל המגיד, ראה שם אחד שהתפלל בשני זוגות תפילין, ושאל אודותיו אמרו לו שהוא הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, אח"כ ראה בצד מזרח שעומד אברך אחד ומתפלל וכל מילה ששמע ממנו ירד לחדרי בטנו וחתך את מעיו ובלש"ק: עהר האט מיר אלע גלידער צו שניטין, וכששאל אודותיו השיבוהו שהוא רבינו (הר"א הגדול) וזה היה ברי"ח והמנהג היה שם שלתפילת מוסף חבש הש"ץ שטריימיל מיוחד וכשרמוזו לרבינו לגשת לפני התיבה וסיבבו לחפש עבורו את המגבעת כנהוג הזדרז המגיד מסטעפין והוציא שטריימיל שהיה אתו אשר קיבלו מאיש שאינו הגון כ"כ ובכ"פ שלבשו הטרידוהו מח"ז רי"ל, וחשב לעצמו כי כעת הוא שעת הכושר להיפטר מטירדותיו אלו, ותיכף נתנו לרבינו שלבשו והתפלל בו, לאחר התפילה ניגש אליו רבינו ושאלו ממי

חזרו לחדרו של המגיד וסיפרו לפניו את פשר אזהרתו התקיפה של רבינו, כמענה לדבריהם צוה עליהם הרה"מ להתאסף כולם כאחד להיכל ביהמ"ד ע"מ לשהות שם עד שיעבור הזעם, רבינו בהבחינו זאת הבין את כוונת רבו הק' להטיל עליו את משימת הצלת הכלל ושיגר שליח לרבו כי לכה"פ יעזור ע"י בעבודתו, (הרה"מ לא השיבו כנראה ואכן נשאר הטורח עליו לבד) כשהתקרבו הפורעים לרחוב ביהמ"ד יצא רבינו לחוץ והתחיל לשאוג בקול גדול מאה"כ "למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק" תיכף בגמר דבריו נפלה חרדה ואימה גדולה על כל התוקפים אשר ברחו לנפשם והשאירו את העיירה מבלי לפגוע מאומה אף בקורטוב של רכוש ישראל.

כ"ק רבינו מוהר"י זי"ע (שמונ"כ בטבריה) סיפר מעשה כעין זו מזקינו הוא רבינו הק' ני"ע, כי בעת ששהה במעזריטש והגיעו לשם כנופיות הרוצחים ימ"ש, שאלה הרבנית הצ' אשת הרה"מ ני"ע לבעלה הק' האם להדליק הנרות של ש"ק מסיבת הפחד שהפורעים לא יראו אור ויבחינו בהאנשים אשר בבית, המגיד הק' שלחה לרבינו לשאול את פי קדשו בזה, אדמו"ר ענה להרבנית כמתמיה בלש"ק: וואס שבת ליכט ניט צינדן? וסיים רבה"ק מהר"י זי"ל בלש"ק "אין סיא איז טאקע גאר נישט גיווען".

פ"א נענה רבינו מוהר"י ני"ע ואמר בלש"ק: "ווער האט איהם גערופן דער גרויסער, דיא גרויסע האבין איהם גערופן דער גרויסער" (הכונה להצדיקים באי היכל המגיד הק' זי"ע), וכן הועד עליו שהיה שרביט הזהב של רבו המגיד הגדול ני"ע.

סיפר הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע האדמו"ר מקאזניץ, כי בעת שהותו של רבינו אצל רבו הק' במעזריטש עברו עליו פעם ג' מעל"ע רצופים בדביקות נפלאה

כותבי תולדות החסידות לדורותיהם האריכו רבות בתיאור גאונותו הענקית בנגלה כבנסתר, קדושתו העילאית וקומתו הטמירה של רבינו, בין הני שרפי מעלה עמודי עולם ראשונים כמלאכים ענקי הרוח שהיו גבוהים ונישאים מאד מבחי"העניקו חמה בקומתן" אשר אין אתנו יודע עד מה לתנות אף במשהו משגב ערך קדשם ועליהם נאמר "להם דומייה תהילה", ה"ה התלמידים אשר באו לחסות בצל האור הגדול שזרח ע"פ תבל מחצר קדשו וטרקלינו של כבוד קדושת אדמו"ר קוה"ק רבינו המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א, ולא באנו עתה אלא להוסיף עליהם גרירים קטנים מקובלים מדורות קדומים איש מפי איש עד לזקני החסידים אשר מימיהם שתינו וחרדת קדשם בהזכירם ענינים רמים אלו זכינו לראות במו עינינו.

הרה"ק רבי אהרן מטשרנאביל זי"ע (בן בתו של רבינו) סיפר שפ"א ביקש הרב המגיד ני"ע להתקין לו מנורה "הענג - לייכטער" בת שישים קנים רבינו היה זה אשר השתדל למען השגתה באיסוף כספים וכדו', ולאחר מכן העמידו אותה בבית מדרשו של המגיד, בעת ההיא השתוללו חבורות בליעל במחוזות אלו ועשו שמות בעירות קהילות היהודים בפריעת פרעות נוראות של רציחות נפש ר"ל ללא רחם, וכן בגזילת חמס וביזה של חפיצים יקרי ערך שהיו ברשותם, בהגיע הידיעה שהמון הפורעים מתקרבים למעזריטש נכנסו התלמידים המקורבים לרבם המגיד לשטוח לפניו את מועקת לבם, הרה"מ ני"ע צוה עליהם להסתיר עצמם במקום נעלם ואף להצניע את ספרי התורה וכלי הק' שהיו שם, כשנכנסו לביהמ"ד ורצו להוציא את המנורה הנז' הרגיש בזה רבינו הגדול ני"ע שהיה נוכח שם והפטיר אליהם בזעקה "מי הוא זה אשר ירהיב עוז בנפשו לגעת במנורת הרבי", לשמע דבריו

קיבל המגבעת הזאת, וכשסיפר לפניו פשר הענין הבטיחו רבינו שמהיום והלאה לא יוטרד כבר בעת התפילה וכו' כבעבר ואכן התפטר מאז מסבלו הרב.

זקני החסידים סיפרו אשר הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע מתלמידי אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט הקי' זי"ע היה מתאכסן לפעמים אצל חותנו של רבינו הגדול, הלה בהבחינו בגדולתו ביקש ממנו לברכו שיזכה לחתן ת"ח הגון עבור בתו, הרה"ק הררי"ד זי"ע נענה לבקשתו והאציל עליו ברכתו המבוקשת, לאחר מכן כשכבר השתדך עם רבינו ולקחו להיות חתנו, עבר הררי"ד בפעם נוספת על ביתו והתאכסן אצלו כבעבר, אזי התענין הרה"ק מאד בשאלות אודות התנהגותו של אדמו"ר זי"ע.

כמו"כ סיפרו זקני החסידים שתלמידי הרה"מ זי"ע היו מתאספים לחדר רבם הקי' בכל יום והקפידו שיהיו הנוכחים מניין שלם לאמירת אין כאלוקינו וכו', פ"א בעת שנחסר להם אחד להשלים המנין ביקש מאד הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שהיה אז צעיר לימים להצב י"ע עמהם המגיד הקי' לא הסכים לכתחילה לכך באמרו שאין זה לטובתו, אולם בלית ברירה כשלא מצאו אחד מבין התלמידים להשלמת החסר צירפו את החוזה הקי' למנין העשרה, כשהתחילו לומר אין כאלוקינו קפץ רבינו הר"א הגדול בהתפשטות ודביקות גדולה קפיצה אחת עד הספסל, ובאמרו אין כאדונינו קפץ בשנית עד השולחן ואח"כ עד תקרת הבית שאז למראה מחזה זה התעלף החוזה הקי' ונפל לארץ, כשהעירוהו מעלפנו הפטירו לפניו בטענה על אשר התאמץ כ"כ בבקשות לקבלו אל תוך החדר באמרו אליו אז מיא הייסט נישט דארף מען נישט גיין, השיב להם בלש"ק ניין נישט דערפאר (התעלף) נאחר בשעת עהר (רבינו) האט גיזאגט אין כאלוקינו וכו' יצא כרוז למעלה שילכו לראות איך שילוד אשה נותן שבח והודאה להבורא עולם וירדו כל הפמליא של מעלה לראות ולכך נתעלף. (והרה"מ רמז להם זאת מקודם בידעו שבעיני קדשו בודאי יחזה החוזה, מראות הקו')

עמיתו הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ביקש פעם מרבינו לבוא לעירו ולהוכיח לקהל המתנגדים

דשם אשר הציקו מאד להררי"ש אודות התנהגותו הקי' שהיתה מוזרה להם, בהגיע רבינו להעיירה כינס את אנשי הקהילה לביהמ"ד, עלה על הבעלעמער לדרוש לפניו, ופתח בדברי התנא ר' יוסי (שבמס' אבות) מימי לא עברתי על דברי חבירי יודע אני בעצמי שאני כהן ואף על פי כן אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן אני עולה, ופי' את הדברים כי למרות ידעו בנפשו שאינו ראוי לדרוש ולהוכיח לרבים, מ"מ כיון שנתבקש ע"י חבירו הקי' הרבי ר"ש לא יעבור על דבריו, והמשיך במאמרו ואמר רבי יוסי מעולם לא אמרתי דבר, "איך האב נאחד קיינמאהל נישט געזאגט קיין רעכט ווארט פאר'ן בורא כל עולמים" וגעו כל העם בבכיה כשהרהורי החרטה בקעו מקירות ליבם ובתוך כך סיים רבינו את דברי התנא במשנה "וחזרתי לאחורי" וכך ירד מעל הבימה כשהקהל התחילו לפייס ולרצות את רבם הקי' הרבי ר' שמעלקא זי"ע, (רבינו הרמ"מ זי"ע היה חוזר על דברי קודש אלו בהתרגשות עצומה בעת סיפרו זאת).

רבינו היה דרכו בקו' בעת ששבת במחיצת רבו המגיד הקי' להגיע למטבח הבישול בערש"ק ולתקן לעצמו חתיכת דג ואח"כ לתנה לתוך הקדירה, ובליל ש"ק בעת השולחן היה המגיד בעצמו מחלק הדגים לכ"א מהחבריא, ולרבינו היה נותן החתיכה שהוא עצמו סידר ותיקן לו בבית המבשלים כנו', הרה"ק מלאדי זי"ע "בעל התניא" שאף הוא היה בין מסיבי השולחן הבחין ברבו המגיד הקי' שכאילו מחפש איזה חתיכה בכדי לתת לרבינו, ובשאלו אודות זה נתוודע לו הענין ואז גמר בדעתו להגיע אחר רבינו למקום המבשלים בזמן קביעתו ולראות את מעשהו, כשגמר רבינו את תיקון חתיכת הדג כמנהגו ניגש הרה"ק מלאדי הוציא את החתיכה ועשה לעצמו סימן עליה, בליל ש"ק בעת שהרב המגיד נייע חילק את שיירי הדגים כדרכו בקו' עשה הרב מלאדי מיני תחבולות שונות עד שהחתיכה שתוקנה ע"י רבינו הגיעה לידו, והרה"מ הוכרח לתת לרבינו חתיכה אחרת (רגילה), לאחר מכן העיד הרב מלאדי זי"ע על עצמו שהחתיכה הזאת "האט עהם גידינט עשרים ושתיים שנה לעבודת הבורא."

ולחתנו הרב מו"ה שלום שכנא

זצוק"ל אביו של הרה"ק בעל הצמח צדק זי"ע נענה פעם הרה"ק מלאדי זי"ע ואמר: זיין גרויסקייט קענען מיר ניט זאגן, ניט מיר קענען ניט, נאחר מיר האבין מורא צו זאגן, וכשנשתדך אז הרב ר' שלום שכנא עם בת רבינו (בזיוו"ש) לאחר פטירת הרבנית ע"ה בת הרב מלאדי דחפו מאד הרב מלאדי לגמור הענין ואח"כ התייחס כאילו הוא עצמו נשתדך עם רבינו על אשר גידל את הרש"ש ז"ל אצלו כבן.

לאחר הסתלקות רבינו התאונן רבו המגיד הקי' ואמר: מיא האט פון מיר צו גינומען דיא כלי קאו (כלי מלחמה) ואין לנו מה לעשות עוד בעולם, ותיכף שידך את בת רבינו הצדקנית מרת חיה שרה ע"ה עם הרה"ק ר' מרדכי זי"ע בנו של הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנאביל זי"ע בעל ה"מאור עינים", וסיפר הרה"ק רי"מ זי"ע האדמו"ר מקאזניץ כי בעת כתיבת התנאים נכחו כל התלמידים חברי החבריא קדישא והרב המגיד כיבד את תלמידו הקי' הרבי ר' מענדלי זי"ע מויעפסק בקריאת התנאים, בהגיע הררי"מ להתיבות בת הרב מו"ה אהרן נתקף בעילפון חזק שהיה קשה מאד להעירו, עד שרבו הקי' בעצמו שם ידו על כתיפו ונענה אלי בשאלת תמהון: האם לא ראית מעודך את הרב ר' אהרן ולא הכרת אותו כי נבהלת מפניו כ"כ, אזי הקיץ הרבי ר' מענדלי זי"ע והשיב לרבו הקי' כי ראהו מיט אועלכע לבושים (מאירים) וואס דאס פאסט פאר א חד בדרא אדער א תרי בדרא, און אויף אזוי גרויס האב איך נישט גיוואסט, ולכן נתעלף מגודל הפריד שאחזו בחזות קדשו.

עוד סיפר הרה"ק רי"מ מקאזניץ כי הרה"ק הרבי ר' מעכליע זי"ע מזלאטשוב עשה פעם עליית נשמה וראה את אביו הקי' הרב ר' יצחק מדרוהוביטש זי"ע אוחז אברך אחד על ברכיו ופני האברך מכוסים במסוה מבהקת ומאירה מסוף העולם ועד סופו, שאל הרבי ר' מיכלי לאביו מי הוא האברך הלז והשיבו כי זהו ר' אהרן הגדול, אזי ביקש הררי"מ מאביו להראותו את פניו, וענה לעומתו כי צריך עוד זיכוך לזכות לזה.

כמו"כ מקובל שהרה"ק ר' לייב שרה"ס זי"ע היה רוחץ את ראשו של בנות רבינו הקטנות בכל ערש"ק לאחר הסתלקות אדמו"ר זי"ע.

על דברו נזהר היה בזהירה ושמירה
יתירה בכל אלה, לזאת מצאנו לנכון
להקדיש תשומת לב מיוחדת לדברים
שנכתבו ופורסמו מכבר השנים אף בין
אנשים כערכינו משוללי הבנה בדקות
טוהר ענינים רמים ולא נתחווירו כהלכה
בפירוש וביאור הראוי.

בספר בית רבי הביא הסיפור שפ"א
בליל ש"ק בהיות רבינו הר"א הגדול
ני"ע במעזריטש ישב בחדרו בפ"ע ושפתיו
היו מרחשן כו' והחבריא קדישא ישבו
בביהמ"ד וחזרו על תורת רבם המגיד הק',
לפתע הגיע המשרת של הרה"מ ושאלם
היכן בכאן הרב ר' אהרן, כי רבינו צוה
שיפסיק מלומר שיר השירים כי בהשיר
השירים שלו הוא מרעיש העולמות ורבינו
(הוא הרה"מ) אינו יכול לישן עי"ז, כך

הקי' בספריהם, וכפי אשר יסדו לעצמם
החסידים אשר טוב טעם וזקנים היתה
נחלתם וקנו חכמתם בנתיבי יושר מסילות
צדיקי עליון ני"ע במשך שנות הדורות,
להסתייג מלבוא ולהעלות על דל שפתם
הגדרות מילים על גודל מעלת הצדיקים
כמו שראו בעליל אצל מאוריהם הגדולים
צדיקי הדורות האחרונים אשר ביטלו
עצמם ומהותם כליל לעומת הצדיקים
הקודמים והזכירו שמם בסילודין וחרדת
קודש ועל אחת כו"כ לעומת אותם
שרפי מעלה ראשונים כמלאכים ה"ששים
גיבורים", ה"ה תלמידי האשל הגדול
רבינו המגיד הק' ממעזריטש זי"ע, שאז
הרחיקו עצמם נדוד בהדגשה מיוחדת
שאין אתם הכוח לרדת לסוף עומק דעתם
הקי' והשגותיהם העילאיות, ואכן כל אשר
יראת ה' היתה נטועה בליבו וזכה להשכיל

בעת הלוויתו של רבינו לא נתן תלמידו
חבירו רבי"ק הר"ש מקארלין זי"ע
לקיים את צוואתו ולבצע הדי' מיתות
האמורות שם, ואח"כ פתח את פיו
הקי' ואמר: הנה רש"י הקי' מפרש את
מאה"כ ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו
כי לקח אותו אלוקים, צדיק היה קל
בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה
וסילקו קודם זמנו, והקשה רבינו הרש"ק
שאם כך היו פני הדברים לא היה צריך
הקב"ה להעלותו אליו במדריגה גדולה
כו"כ ולעשותו מלאך מטי"ט (שר הפנים
המקשר כתרים לקונו וכו') אלא האמת
הוא שהפ"י הוא כך שחנוך היה בבחי'
גדולה כזו בהיותו בעוה"ז שאם היה מדבר
עם איזה איש אף בדברים פשוטים ובלא
תוכחה היה אותו האיש מתחיל להרהר
בתשובה לפני קונו, וכשראה הקב"ה שע"י
יתבטל כח הבחירה בעולם, לפיכך סילקו
קודם זמנו, וזה שכתב רש"י צדיק היה
וקל בדעתו לשוב להרשיע פ"י מלהרשיע
ועי"ז יסלק את הבחירה מהעולם ע"כ
סילקו קודם זמנו, וסיים רבינו הרש"ק
שאדמו"ר הר"א הגדול היה ג"כ בבחי'
זו (כידוע כי רבים השיב מעון פ' אלף
בעי"ת) ולכן מיהר הקב"ה לסלקו קודם
זמנו (בן ל"ז שנים).

נכדו רבינו הקי' מוהר"א מדרוהוביטש
זי"ע נענה פעם ואמר בדברו אודותיו:
דיא וועלט מיינט אז עהר האט
גימאכט (כו"כ הרבה) בעי"ת איז עהר
גישטאנן כשאחוריו לארון הקודש (כשאר
המגידים) וכך דרש ברבים, עהר איז
גיועסין אויף זיין שטוהל אין האט
גיואגט תורה שטילער וויא דער טאטאלע
(אדמו"ר הקי' בעל ה"בית אהרן" זי"ע)
אין ווער סיא האט גידארפט הערין האט
גיעהרט ביז טויענעטער פרסאות.

ידוע היטב לכל מבין אשר אך דרך
על מפתח החסידות וזכה לקלוט אל תוכו
ונפשו קורטוב של בושם ריח דעת ויראת
ה' עי"י עיון בשכל זך בספרי צדיקי האמת
ומכ"ש מי שזכה להסתפח בנחלת עבדי
ה' ולחזות במו עיניו את הליכותיהם
בקוי אשר כל תנועה מתנועותיהם היתה
מיוחדת לפניו ית"ש במסייני ממש באופן
שתפיסת שכלנו הגשמי רחוק הוא מאד
מלדעת ולהשיג אף במושג קט את גדולת
מדריגתם כאשר אכן הבחין עין הרוואה
לנכון את אורחות חייהם ועומק דבריהם

פ"ג

מ' אהרן הנולד מאשה פעריל שהוא מ' אהרן בן מ' יעקב ז"ל אשר
זכה וזיכה את הרבים כמה וכמה פעמים ומסר את נפשו במסירת
נפש על זה לפי שכלו לזכות את הרבים והי' מוכיח לרבים בתוכחת
מגולה ואהבה מסותרת לקרב את ישראל לאביהם שבשמים וליחדם
ביחד גמור שנפטר י"ט ימים בחדש ניסן שנת תקל"ב לפ"ק
תנצב"ה

שמע מפי אחד הרבנים מנכדי הגה"ק מלאדי זי"ע אולם בהוספות שלמטה הביא דבר חדש שהרה"צ ר' הלל מפאריטש זצ"ל (בעל פלח הרמון, מתלמידי הרה"ק מוהרד"ב זי"ע והרה"ק הצמח צדק זי"ע מלויבאוויטש) היה מספר זאת וזלגו עיניו דמעות בעידן זה באמרו שמזה נוכל להבין אפס קצה גדולת הרה"מ נ"ע שהגם שהשה"ש של הרה"א היה מרעיש עולמות עכ"ז השינה של הרה"מ היה יקר ביותר כו',

והנה עצם הסיפור ללא ההוספה (מהרה"א מפאריטש) מקובל היה בגירסה הנוכחית אצל רבוה"ק נ"ע צאצאי רבינו הרב הק' הגדול נ"ע (כמו שנצטט להלן) אולם הוספת הדברים היא שמשכה את תשומת לבנו להעיר נכונה על ענין מופשט כגון זה.

הנה בספר הק' בית אהרן בליקוטים דף קמ"ה הביא זי"ל: ודיבר מענין התקשרות ואהבת צדיקים זה לזה ואמר (הוא רבינו קוה"ק מוהר"א זי"ע שמנו"כ בדירוהוביטש) בזה"ל: אא"ז זי"ל (הוא אדמו"ר הרה"א הגדול זי"ע) היה בבחי' העלאת מ"ן, ורבו הקדוש המגיד ממעזריטש זצוקלליה היה בבחי' הורדת מ"ד, ולכן היה מעשה פ"א אחר סעודת ליל שבת שהלך אא"ז זצ"ל "לאכסניא שלו ואמר שיר השירים בחשאי שלא נשמע לשום בן אדם", ושלה רבו הק' לבקש מאתו שיפסוק מלומר שיה"ש שלא היה יכול לישן כ"ז שאומר שיה"ש, גם היה מסדר על שולחן רבו הק' הני"ל בפ"ע י"ב חלות בכל הסעודות של שבת קודש ע"כ. הרי לפנינו פירושן של דברים מפ"ק אדמו"ר מוהר"א זי"ע שיש כאן ענין של התקשרות ואהבת צדיקים זה לזה ובחינות קדושות של העלאת מ"ן והורדת מ"ד דהיינו השפעה וכו', ואין הדברים כפשוטם כלל של ענין שינה ואמירת דברים שבקדושה וכו' אלא כמו שנקרא בלשון חסידים "א רעכטער רעבישער ענין" שקצרה בינתינו מהשיגה אל נכון, אך מ"מ הרי נתפרשו הדברים ע"י רבינו מוהר"א, וכל חד לפום דרגא דיליה בהבנה והשגה בענינים נשגבים כגון אלו יזכה להבינו כפי אשר ישיג ידו בטוהרתו, אך על מה שהדפיס הדברים הנו' בשם הרה"א מפאריטש נ"ע ונמשכו אחריו בספרים שונים לצטטו כלשונו ועי"כ נתגשמו הדברים במשך השנים בין אנשים

שמקור בינתם רחוקה מאד מהשגת דקות ורמות ענינים מופשטים אלו, חפצנו להעיר בכמה נקודות: ראשית מאחר והמקור לדברי הרה"א מפאריטש הוא הספר בית רבי וכפי הידוע למי שמתמצא בתולדות החסידות ובסיפורי צדיקים וכו' בוודאי הבחין רבות באי דייקנויות שונות שבספר זה אשר הם לפעמים בדברים ידועים אף לכל מי שרק נמנה על עדות חסידי הצדיקים שבמדינות ומחוזות האחרות שקיבלו וידעו בבירור נכונות הדברים, זאת ועוד כי ברשימות דברים להרה"ח ר' יהודא חיתריק שיחי' הביא סיפור המעשה הנז' בשם המשפיע החסיד המפורסם ר' שמואל גרונם אסתרמאן זי"ל ואף סיום הדברים שהשינה של הרה"מ כו' הביא ג"כ בשם הרשג"א זי"ל, ובהערה למטה כתב וז"ל: אחרים מסיימים זה בשם הרה"צ מוהר"ר הלל מפאריטש ושככה כשסיפר זה, אבל מפורש שמעתי מהרשג"א שסיים מדעת עצמו:

הרי לפנינו מקור חשוב הסותר את דבר הבית רבי שמייחס הענין להרב ר' הלל נ"ע, וגרסת הרה"י חיתריק מתקבל יותר על הדעת, ראשית מפני עדותו ששמע זאת בעצמו מפי הרשג"א זי"ל ועוד כי רחוקה הסברה לומר על אדם המעלה כו' הלל פאריטשער אשר עליו העיד הרה"ק הצמח צדק זי"ע שהוא במדרגת חצי רבי ובוודאי הרגיש בנפשו שעליו להזהר יותר בדרי"ל "חכמים הזהרו בדבריהם" וכו', ולא לספר ענין זה עכ"פ בדברים כפשוטם, ואף אם נקבל את גירסת הבית רבי שהרב מוה"ר הלל נ"ע אכן סיפר המעשה והוסיף הדברים הנז' בלא ביאור קרוב הדבר להיות שסיפר הענין לפני אנשים רמי מעלה ובעלי השגה שלא היה נזקק להסביר לפניהם עומק הענין בידעו את טיב השגתם בעניני מדרגות וכדו', ועכ"פ לא סיפר זאת הרה"א לפני אנשים פשוטים ללא ביאור בכדי שיפרשו בעצמם הענין לפי קוצר השגתם, עוד הראני ידידי הרה"ש פרוש הי"ו את דברי הרה"ח ר' משה דוב ריבקיין זי"ל בספר אשכבתא דרבי ע' 14 בהערות שלמטה) שעמד על ענין זה בהבינו ג"כ שאינו כ"כ כפשוטו ואחר שהביא המעשה כמובא בספר בית רבי כתב וז"ל: אשר כמובן הסיפור הזה דורש ביאור והסבר שייכות הרעש בעולמות העליונים לשינת הרה"מ בעלמא הדין, ובכלל כי גם בכל פעם

שהרה"מ היה ישן, היה אסור אז להרה"א ללמוד או להתפלל או גם לומר תהילים, אשר לכאורה גם בתורתו ותפילותיו וגם באמירת תהילים שלו היה ג"כ מרעיש עולמות ע"כ, והאריך שם לבאר הענין ע"פ הבנתו בדרך החבי"ד אשר אין כאן המקום להאריך בזה, עכ"פ יפה כיון להקשות על הדברים כפשוטן כפי שראו עיניו בספר בית רבי, (ובמהלך דבריו השיג הרבה על גירסתו של הבית רבי) ותמיהני שאין בנמצא כ"כ מי שהרגיש בענין זה לטרוח ולבאר זאת, ולכן ראינו כאן ענין לתשומת לב מיוחדת למען אמיתותן של דברים שאינם כ"כ כפשוטם כאמור, וכבודם של צדיקי עולם מלאכי עליון הדבקים בו ית"ש בתכלית, ועוד חזון למועד אי"ה להעלות הענין בביאור יתר על יסוד דברי רבה"ק מוהר"א זי"ע מדירוהוביטש הנז' בתוספת נופך מהספרים הק' ע"י הרה"ש פרוש הי"ו במדור מתורת רבותינו.

ידוע הוא אשר הרה"ק ר' צבי זי"ע בנו יחידו של אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט הק' זי"ע התישב לאחר הסתלקות אביו הק' בעיר פינסק, ומקובל הוא אצלנו כי היו לו קשרי ידידות וקירבת דעת עם רבה"ק זי"ע אולם פרטם של דברים לא נודע לנו, וכעת הראה לי ידידי הרה"ש פרוש הי"ו רשימה מענינת מכ"י הרב החסיד ר' חיים אלעזר ביחאווסקי זי"ל מגדולי חסידי באברויסק (לויבאוויטש בוך תרפ"א תר"ט ס"י תרנ"ט) שכתב מפי השמועה מזקני החסידים וז"ל: הצדיק הקדוש ר' צבי הירש בן הבעש"ט היה אחר הסתלקות הבעש"ט בפינסק, שנשא אשה מפנינסק זיווג שני ע"פ ציווי המגיד ממעזריטש את בת הצדיק ר' שמואל חסיד והיה יושב בחדרו ועוסק בתורה גליא וסתים, ובכל ערב שבת היה הולך למרחץ לקארלין ואחר המרחץ היה נכנס לבית הצדיק הקדוש ר' אהרן מקארלין (הוא רבינו הגדול זי"ע), והיה אומר הרב ר' צבי שהוא במצרים והולך לגושן, היינו שקרא לפינסק מצרים וקרא לקארלין גושן, והצה"ק ר"א היה מכבד אותו בכל ע"ש במשקה מעד עכ"ל.

הרח"א ביחאווסקי האריך ש"ס בביאור נאה ע"פ דרושי חבי"ד על ענין גושן ומצרים וכן על הכוונה הק' בכיבוד במשקה מעד ואכמ"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אדמו"ר הרב הקדוש והנורא איש האלוקים רבינו דוד מלעלוב זיע"א נסתלק ז' שבט תקע"ד

צעניף מסתורין אופף את תעלומות חייו של איש האלוקים רבי דוד לעלובער זיע"א מזה כמאתיים שנה. אי פה אי שם התנוצצו כמה הבזקי אור מבעד לאדרת הפלאים המכסה בעד קרני האור המבהיקים מזיו קדושתו. רבות פעל בתפילותיו והוציא חפצו לפועל כי לא יודע לבני אנוש מי הוא ומה הוא. אפילו ממורו ורבו הרבי מלובלין זיע"א הצליח להסתיר גדלותו, העינים שראו מסוף העולם ועד סופו לא יכלו לחדור לגמרי מבעד למעטה הסוד עד אחרי הסתלקותו של רבי דוד כמפורסם. כפי שהתבטא על כך רביה"ק בעצמו זמן קצר לפני עזיבתו את זה העולם. שהצליח להסתיר את מהותו עד ביאת המשיח, רק מחותנו היהודי הקדוש ידע מעט ואיש זולתו לא ידע. אך עם כל זאת, משהו משפע האור המרובה פרץ החוצה והאיר על כל סביבותיו עד שכל חסידי פולין ואדמו"ריה הרכינו בפניו את ראשם. מצוקי ארץ העידו בו כי גדול הוא עד למאד, הרבי מלובלין אמר עליו שהוא **היסוד של כל הרעביס** (האדמורי"ם) ואילו הגה"ק האדמו"ר רבי חיים מצאנז קרא עליו "דוד מלך ישראל חי וקיים!" והוסיף אחרי שמו את המלים "נרו יאיר" הנכתבים רק על אנשים חיים! מהטעם האמור לעיל. הגה"ק מסוכצ'וב בעל אבני נזר אמר: כל אחד צריך שיהיה לו רבי בעולם הזה ולעולם הבא. אני לקחתי לי לרבי בעלמא דקשוט את רבי דוד מלעלוב! כל גדולי הדורות קראו אחריו מקודש מקודש. שמעו

התפשט בכל המדינות, וילך הלך וגדל משכמו ומעלה על כל צדיקי הדור ונורא הוא עד עצם היום הזה.

במה זכה בו אביו

בכפר ביאלא סמוך לעיירה לעלוב שבפולין (וי"א בכפר פראדלא הסמוך לעיר שטעקעטשין) נולד רביה"ק לאביו הרה"צ שלמה צבי ז"ל ולאמו מרת רבקה ע"ה. ושורש יחוסו מגיע עד דוד מלך ישראל. הדבר היה בשנת תק"ו, ארבע עשרה שנה לפני הסתלקותו של אור שבעת הימים מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א וכבר התפרסמה תנועת החסידות בהרבה גלילות.

נראה שעוד מגיל רך ביותר נודע ליחידי סגולה על הנשמה הגדולה שאותה למושב לה בבית כפרי פשוט, ומערכות הטבע ששודרו כדי הפלת מחיצות בין טבע לנס בפני הילד הפעוט. מסופר שכאשר הלכו שני האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' זושא והרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע למסעות גלותם, הגיע לאזניהם שמו של הילד המופלא והם סרו אל הכפר ביאלע לדירתם של הוריו. את אביו לא פגשו וגם אמו לא היתה בבית והם המתינו עד שחזרה. כשבאה לביתה בקשו ממנה שתספר להם על הנהגתו של אישה במשא ומתן, במאכלו ומשתהו, ובכלל כיצד הוא מתנהג כל הימים.

— "בעלי אדם פשוט הוא ואיני רואה בו כל הנהגות של קדושה וטהרה", פתחה וספרה להם האשה. "על פי רוב אין הוא שונה מיתר אחיו פשוטי העם. אולם בדבר אחד

מיוחד הוא מכולם. כשמגיע יום שבת קודש, בעת סעודת "עתיקא קדישא" כשמשורר את הזמר "ברוך ה' יום יום", מדי דברו בו ואומר את המלים "ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות לשמה" הוא מתלהב מאד, פורץ תיכף בבכי גדול ומכה את ראשו בכותל, פוטר את ידיו ומבקש מלפני השי"ת בבכי ובתחנונים שיזכה לבן כשר והגון, כך הולכת בכייתו ונמשכת זמן ממושך עד שאופסים כוחותיו והוא מתעלף, אזי צריכה אני להעירו ולהשיבו לתחיה".

בשמוע האחים הקדושים את תשובתה התמימה של האשה פתחו וענו כאחד: אם כך הוא. כבר אין כל פלא על מה שזכיתם לבן קדוש כזה...

היו כאלו שראו את המתנה הטובה שנפלה בחלקו, פרי הנהגה מופלאה של הרה"צ רבי שלמה, ומעשה שהיה כך היה: אל בית המזיגה של ר' שלמה בא פעם סוחר בהמות ורצה לקנות ממנו צמד בקר, הר"ש קצב את המחיר לסך חמישה עשר זהובים ואילו הסוחר דגן היה מוכן לתת רק שנים עשר זהוב, כיון שלא נשתוו ביניהם נפרדו לחיים ולשלום והסוחר פנה לביתו. אולם השעה דחקה לו ולמחרת שוב בא אצל הר"ש כדי לגמור המקח ומצאו עומד ומתפלל עטוף בטלית ותפילין. לא רצה להמתין עד שיגמור התפלה, נגש אליו ואמר לו שרוצה לקנות ממנו השוורים. ר' שלמה לא רצה לשוח באמצע תפילתו ואף לרמוז לו לא רצה ונשאר דומם, בראות

הסוחר שאין תשובה באה סבר שיש כאן מענה מרומז על אי רצונו למכור אלא במחיר הגבוה שנקב אתמול וגמר בדעתו לוותר ולשלם ככל אשר יושת עליו. אחרי שגמר הר"ש את התפילה שלף הקונה את צרור כספו והוציא מתוכו חמשה עשר זהובים, מתוכם קבל תיכף בחזרה שלשה... לפליאתו הרבה סח לו הר"ש כי בעת שנכנס לביתו והוא עודנו עומד ומתפלל מיד החליט להזיז לו המחיר ולהעמידו על י"ב זהוב, וזאת עוד בטרם פצה הקונה את פיו, ואדיר היה חפצו להיות דובר אמת בלבבו. (עיי' מסכת מכות כד"א: דובר אמת בלבבו כגון רב ספרא ובמ"ש רש"י שם)

בני דורו אמרו עליו כי בשכר עמידתו בגבורה בנסיון הלז זכה להעמיד בן קדוש וגדול כזה כמו רבינו.

ברבות הימים כשדברו נכבדות לבתו הרבנית לאה עם מי שהיה חתנו לאחר מכן הרה"ק רבי מאיר קרקובסקי זצ"ל. לא הסכים מתחילה אביו הרה"צ רבי יקים קראקאווער על השידוך ואמר כי הוא רוצה ליקח לבנו כלה יחסנית שהרי הם מגזע היחס: נכדי הב"ח (בן אחר בן) ובעל התוספות יום טוב. לעומתם הרבי ר' דוד לעלובר צאצא למשפחה פשוטה.

ענה ואמר רבה"ק: אם אני מיוחס אינני יודע, אך זאת יודע אני, שאבי היה דובר אמת בלבבו!

ומגודל החשיבות שיחס רבה"ק למעשה הנזכר נראה כי הצדק היה עם בני דורו של ר' שלמה והשקפתם כי במעשה זה זרע את השתיל הראשון לשושלת המעטירה.

כך הקמח לא תכלה...

"גם במעלליו יתנכר נער" תכונותיו הקדושות הלא הם הרחמנות ואהבת ישראל באו לידי בטוי במדה

בעוז רוח ושלות נפש השיב לה בנה "הלא תדעי אמי יקירתי, כי בוחר אני שיפליא בי אבי את מכותיו מאשר תהיה לו עגמת נפש קלה שבקלות, הלא אם יכה אותי יפיג בכך את כעסו העצור בלבו ובוחר אני בזאת!".

כשהתפרסם רבה"ק בכל הגלילות בגין נפלאותיו אשר

הראה והישועות הרבות שפעל עבור בני עמו הנדכאים והסובלים לא היה בכך כל חידוש, הלא "בוצין מקטפיה ידוע" ומאז היותו ילד פשוט צמחו כנפים לעובדות מדהימות שהתרחשו עמו. איך חידש את נסיו של אלישע הנביא וכעין מעשה בפך השמן ארע גם עמו לא אחת. הכל שחו בפליאה על כך שפ"א שלחה אותו אמו הצדקת אל האופה לקנות חלות קטנות, בזמן ששהה בבית המאפה ראה את האשה העובדת שם מודדת קמח מתוך השק הגדול. אמר לה "תמדדי בברכה". מיד נכנסה הברכה בקמח, היא מודדת ומודדת, ממלאת עוד כלי ועוד אחד והשק איננו מתרוקן, עד שאזלו כל הכלים במאפיה ועדין השק מלא ועובר על גדותיו, רצה בבהלה אל חנות הכלים שבעיר וקנתה כלים חדשים שהתמלאו אף הם בקמח, כשלא נמצאו עוד כלים ריקים נפסקה הברכה ותם הקמח. אחרי איזה זמן שב הילד אל האופה, פנתה אליו האשה ואמרה לו: ילד טוב, הלא תברך אותי עוד פעם שאמדוד בברכה, לבקשה זאת ענה לה בלשון פולנית "לאו בכל יומא מתרחיש ניסא".

ושוב מעשה והוא עודנו טליא כבר שית או שבע שנים הלך לביתו של האופה ורצה לקנות חלה קטנה אך בכיסו לא היו המעות הדרושות והוא בקש מהאופה שיתן לו בהקפה את החלה ויזקוף לחשבון אביו שלשה "גדולים". הסכים הנ"ל

נפרזה בעודנו ילד רך בשנים ומעלליו מאותה עת נתפרסמו בין יהודי פולין וסופרו מאב לבן שנים רבות כדבר פלא מיוחד. הנה אחד מהם: באותו הזמן טרם הגיע הילד לבגרות שריו היה אביו ר' שלמה בעניות גדולה, לא היה כסף בידו לקנות עבורו ועבור משפחתו מלבושים חמים הנצרכים לחורף הפולני שמוניטין יצאו לו בגלל קפאונו וכך הלכו בני הבית כששיניהם דא לרא נקשן בקרה הלוהטת. גם לבנו רבינו הקדוש לא היה שום מלבוש חם והוא נצטנן וחלה קשות עד שחייו היו בסכנה, בחמלת ה' עליו נתרפא מחוליו. האבא שפרנסתו היתה ממכירת יין שרף שהיה מייצר במו ידיו הרויח מעבודה זו סכומים זעומים. אכן גלגל החזור הוא בעולם והתרחש נס שהשתכר פעם סכום הגון. מהר האב וקנה לבנו מעיל חרפי עבה ומחמם לגודל שמחתו של הצדיק הקטן, ראה האב את שמחת בנו ושמח לבו גם הוא על קורת הרוח שהסב לו. אך כבר למחרת היה לו האות הזה, בלכתו אל החדר ראה תינוק קטן הלבוש בבגד קרוע בוכה ומיבב מרות על הקור הנושך בבשרו ללא רחמים, הילד לא הסס אף רגע, מהר ופשט את המעיל החדש שכל כך שמח אתו אתמול והלביש בחפז את התינוק הקפוא, צללי ערב נטו והוא חזר הביתה, תיכף ראתה אמו שהמעיל איננו. שאלה אותו, אמור נא לי "דוד לעהבן" היכן מלבושך החדש? ספר לה הפעוט לפי תומו שנכמרו רחמיו על עולל אחד שעצמותיו רחפו מקור והעניק לו את המעיל במתנה גמורה. "מהר קח את הלבוש בחזרה ממנו" תבעה ממנו האמא, "עוד מעט קט ישוב אביך ואם יראה מה שעשית, יתלקח כעסו ויכה אותך מאד, על כן חזור מהר לחדר ובקש מהילד ששייב לך את המעיל".

לבקשה ונתן לו בלא דמים ומיד בא על שכרו. הבצק ששכב בעריבה החל לתפוח ועלה פלאים שלא כדרכו עד שמלא כל "הבייט" (קערת הבצק) ומרוב גובהו עבר על גדותיה של הקערה וגלש החוצה. כדי שלא יתקלקל רצו והביאו סירים וספלים הרבה לשים בהם את העיסה — אז יצא שמו של הילד וידעו הכל כי "ברכה" בו.

כל העוסק בתורה בלילה...

"אם אין גדיים אין תישיש" (ירושלמי, סנהדרין פ"י ה"ב) ואם אמנם מעט העדויות והספורים על ימי חורפו של רבה"ק, באים לפיכך הגדרות שנאמרו מפי ענקי הרוח שבפולין ושופכים אור על התמדתו ותורתו שרכש מימי צעירותו, וכמו שאמר הגה"ק האדמו"ר מגור בעל חידושי הרי"מ זצוק"ל על רבה"ק שכשהיה בן כ"ה שנה כבר למד כל הש"ס ארבע עשרה פעמים! או למשל מה שאמר מחותנו היהודי הקדוש בשעה שהתירא לפסוק הלכה בנוכחות רבה"ק והטיל את המשימה על הרה"ג הצדיק רבי דוב בעריש זצ"ל אבד"ק בענדין. לשאלתו של זה האחרון אמאי לא יפטוק היהודי בעצמו על השאלה (של כשרות בשר) ענה היהודי: מפני שאני מתירא שלא אהיה מורה הלכה בפני רבו! חזר ושאל הרה"ג דוב בעריש הנ"ל, ואני? מפני מה לי אין לירא לפסוק הלכה בנוכחות רבי דוד לעלובר? א"ל היהודי הק' מפני שאין אתם מכירים אותו [היאך הוא גדול] ע"כ אין אתם צריכים לירא מפניו אבל אני מכיר אותו היטב! (מעשה זה שמע הרה"ח ר' מרדכי בראקמאן ז"ל מהרה"ח ר' משה חיים רונבלום בן עירו זאווערטשע והוא שמע זאת מאדמו"ר הגה"ק רבי אברהם מסאכטשוב בעמח"ס "אבני נזר", והניח זאת למשמרת בצנצנת

המן שלו, ה"ה ספרו "מגדל דוד" לתולדות חיי רבה"ק).

בהזדמנות אחרת כשכבר ירד מעט למעמקי צפונותיו של מחותנו אמר היהודי הק' לחסידיו: על כל דיבור ואמרה קצרה של מחותני הרבי ר' דוד מלעלוב (שהיה מקצר כידוע מאד בדבריו ומשמיע אמרות קצרות ביותר) יכולני לומר ארבע מאות פירושים וגם אז לא אמצא את עומק כוונתו כי עמוק עמוק הוא!

ואליהם מצטרף תנא דמסייע הרה"ק רבי ישעיה מפשעורדבורז' זצוק"ל שהרעיש עולמות בחריפותו וגאונותו וקלס את רבה"ק בזה"ל: בתורת הגלה היה גדול כהרבי ר' יהונתן אייבשיץ בשעתו, ובנסתר, מי יודע עד היכן הדברים מגיעים... **ופעם** נפגש הרבי מסוכטשוב בסעודה של מצוה עם אחד הרבנים שלא נמנה על גאוני הדור... מפני הכבוד פתח תחילה בשיחה תורנית עם הרב שלא מצא את ידי ורגליו בפלפולו העמוק של בעל האבני נזר והתקשה לעקוב אחרי שטף השאלות והתשובות שקלחו מפיו, הפסיק בעל האבני נזר מהמו"מ ההלכתי ופתח במילי דחסידותא. שאל את הרב:

— שמא יודע מר מדוע צייתה לנו תורתנו הק' לכסות את התפילין של יד בעוד שהתפילין שעל הראש נשארים מגולים?

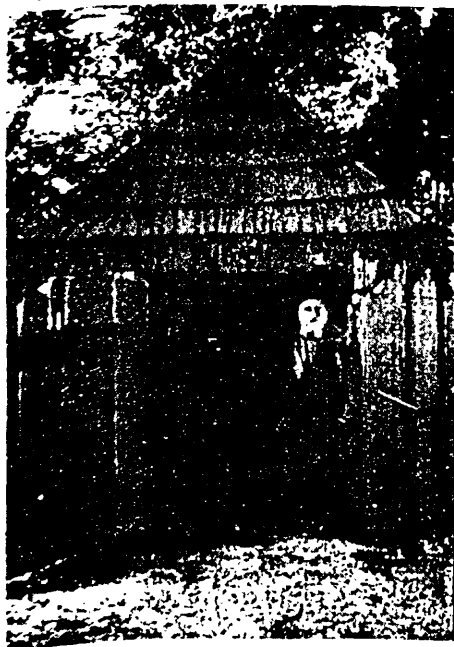
הוא שואל והוא מפרק. הענין הוא שכל מה שהמוח שבראש מגלה — הלב מכסהו. שני גדולים היו לנו: הרבי ר' יונתן והרבי ר' דוד מלעלוב, לשניהם אותו מוח כביר, כשרונותיו של הרבי ר"ד מלעלוב לא נפלו במאומה מאלו של "התומים", אלא שהרבי ר' יונתן גילה את מוחו והרבי ר' דוד כיסה אותו בליבו! (פרי קדש הילולים).

שיטה שלמה ותורת חיים היתה זו אצלו, גאונותו העצומה בכל משלה, לא רק בלימוד התורה. גם גאון בהסתרה היה, ואם על מופתיו ומעשי נפלאותיו באה עדותו שהתפלל ופעל במרומים לבל יהפכו לשיחה בפי הבריות, הנה על ידיעותיו ועומק למדנותו עמל קשות — מעשה בשר ודם — שלא יראו מבחוץ: "בלבי צפנתי אמרתך"... אך מפעם לפעם הוכרח לצאת מגדרו ובכמה הזדמנויות נדירות נתגלה כגאון אדיר בתורה שכל רז לא אניס ליה, חידושיהם וספרי שו"ת של הראשונים והאחרונים שגורים על פיו כלשונם, וידיעותיו בכל מכמני הש"ס חובקות עולם וכפי שכבר הבאנו לעיל פוק חזי מאן גברא רבא דקא מסהיד עליה.

עילוייה של פולין התורתית כהחידושי הרי"מ ובעל ה"אגלי טל" הם שענדו כתר תורה לראשו, וגאון המחשבה הרה"ק רבי שמואל מסוכצ'וב הוא הוא המתעמק בהסבר כמה מאמרות קדשו של רבינו (עיין "שם משמואל" פרשיות שמות, יתרו, תזריע, ועוד)

קילוסין אלו מחווים לנו באצבע על דיוקנו של הרבי הר"ד כשקדן עצום אשר מגיל רך ביותר המית עצמו באהלה של תורה ביגיעה על אנושית ועמל ממושך של שנים הרבה בטיפוס על הרי בתר, כל זאת בד בבד עם עבודה מפרכת שחכמות לא בחוץ תרונה ומלבד בוראו לא יכיר בן אנוש בלקח טוב אשר צפן בחובו.

שעה שעסקו חבריו במשא ומתן של הלכה ורצו להתיעץ בו ולשמוע את חוות דעתו, היה עונה להם קצרות "מאין אני יודע" ומסרב להענות לבקשתם, תמיד העמיד פני תם שאינו מבין את שיגם ושיחם בד"ת. אך כל העוסק בתורה מבפנים,

מכסה אותו, מעוצמת הגלגול שעשה ממקום גבוה לנמוך נורה גופו אל הנהר הקפוא בכח עצום ופוצץ את שכבת הקרח-תבר גזיזא דברדא, כך טבל עצמו שם. המבוגרים שבין הגויים הסתכלו בעינים לא מאמינות במעשים אלו הגובלים עם הסתכנות כפשוטה ולא יכלו הבן מדוע מענה עצמו ביסורי שאל כאלו, אחדים מביניהם שאלו אותו פעם "דוד, דוד, מפני מה אתה עושה כן? ואמר להם, זה הכל בשביל צרות ישראל".

אך השקצים, ילדי הגויים, כשנודע להם על גלגולי השלג שהוא עושה חמדו להם לעשות מעשה קונדס וטרם בואו אל ההר זרו על דרכו שברי זכוכית ובשעה שהתגלגל נבעו בבשרו פצעים רבים והדם שתת ממנו, אך הוא לא השגיח על זה והמשיך בעבודתו הקדושה כמקודם.

וספר הרבי מסנודי-ברוקלין הגה"צ רבי מנחם בן ציון רוטנברג זצ"ל מעשה מרעיש ששמע באחת מנסיעותיו אל העיר לעלוב לקראת ז' שבט להשתטח יחד עם המוני בני ישראל על ציון הצדיק. בנסיעה מעירו שטעקטשין ללעלוב קם

ישועות" אשר חשב אותו לבור, לחש לו הגאון:

— שנינו: לא עם הארץ חסיד!...

הציע לו הרבי כי יכנסו שניהם אל הבית פנימה, ושם ישוחחו בדברי תורה. עמדו ונכנסו והיו יושבים ועוסקים בתורה כל הלילה. הבוקר אור והגאון בעל "חוסן ישועות" נוכח לדעת כי לפניו צדיק אמת, אחד משרי התורה שלא עשה תורתו כתר לראשו. (פרי קודש הילולים)

טוב לי כי עניתי

אחת מתעלומותיו ופלאיו של רבינו היא פרשת סיגופיו ותעניותיו הבלתי נתפסים בשכל אנושי ומכ"ש בדור מגושם כדורנו אנו. ילאה השכל להבין כיצד יכל להתיישר ולהסתגף בעיניים קשים כל כך, מהיכן שאב את תעצומות הרוח ועוז הנפש לעמוד בגבורה עילאית בכל הנסיונות שהפיל עצמו אליהן, התיך וצירף את נפשו מכל סיג בכור המבחן. במאבק הנצחי שבין החומר לרוח, בין גוף לנפש, יצאה נפשו כשהיא מזוקקת שבעתיים, עשירה ומעוטרת בכל מיני סגולות חמדה שקשטו את דמותו והאירו אותה בשלל גוונים מאירים ובראשם כיהלום שבכתר מלכות מדת אהבת ישראל שעמל עליה ביגיעה משברת גרם. וכך כתב בהקדמת הספר מגדל-דוד איך "גלגל עצמו פעם מן הר לנהר וטבל את עצמו והתמהמה שם זמן רב, וזה היה בחורף ובקור גדול, וכששאלו לו מפני מה עושה כן, השיב: מה אעשה שעדיין לא הגעתי לכלל אהבת ישראל!"

מנהג טוב עשה לו לצאת בקור הגדול, בעיצומו של חורף אל העיירה ביאלה הסמוכה לעירו לעלוב שם היה מטפס על הר "גבוה לערך ה' או ו' קומות" ומשם היה מתגלגל בשלג הישר אל הנהר הזורם תחתיו ושכבת קרח עבה

תורתו מכרות עליו מבחוץ (מו"ק טז:) ואמצעים רבים לו למקום ב"ה לפרסם מסתורין שכבש בתוך תוכו, באחד מהם זיווג לרבה"ק את הגאון רבי אברהם צבי בעל שו"ת "ברית אברהם" כשנתארח אצלו בעיר פילץ בשבת תשובה. נוהג היה הרב ללמוד שעור עיון עמוק עם תלמידיו ולומר לפניו אחר כך דרוש גדול שנשב על השעור הנלמד, בקש הרב להרצות את דרושו לפני אורחו קודם שיגיד אותו לתלמידיו, אמר לו הרבי:

— כידוע לכבוד תורתו אינני תלמיד חכם ולפני שיגיד לי מר את דרשתו מוכרח הנני ללמוד מקודם לכן את הגמרא בעצמי...

וכדבריו כן עשה, פתח את הגמרא ולמד בקול רם ובנעימה מתוקה, והגאון רבי אברהם צבי ניצב לידו, מאזין לכל הגה היוצא מפיו, והנה שם לבו לאופן איך האורח מסביר לעצמו את דברי הגמרא בביאור נפלא וקולע המיישב כמאליהן את כל הקושיות והפירוכות שהכין לדרוש הגדול שעמד לומר, התפעל מאד מדרך הלימוד הישר והאמיתי עד שקפץ וקרא בקול "אם כן, שוב לא נותר לי מה לדרוש..."

כאשר עמדו לבנות מקוה בעיר צ'סטטוב כשהותר ליהודים להתגורר שם, נפגש שם הרבי הר"ד עם הרב הנ"ל המפורסם בחריפותו ובא אתו במשא ומתן בהלכות מקוה הקשות ואז יצא מגדרו והראה את כוחו הגדול במלחמתה של תורה. והג"ר רבי אברהם ינאי, תלמידו של הרב מפיוטריקוב שביהן כדיין בקראקע ולא נמנה על אוהדי החסידים, העיד לפני החסיד ר' אהרן מרקוס כי רבינו נתגלה אז כגאון מובהק בתורה אשר מעטים כמוהו.

ויש — והרבי ר' דוד בעצמו יצא מגדרו. פעם נפגש עם רבה של שטעקטשין, הגאון בעל "חוסן

החותן משנה יחסו

לאחר שנשא את זוגתו הרבנית הצדקת מרת חנה המשיך לזכך את גופו ביסורים קשים ומרים ושלגיה של פולין קלטו לתוכם פעמים רבות את גופו הדווי המתגלגל בתוכם כאילו היה זה מצע רך של נוצות. בעיני חותנו שהיה בעל בית פשוט לא נשאה התנהגותו חן כלל ועיקר ולא יכל דברו לשלום.

בעיירה פולנית אחת חלה זקן מתושבי המקום את חוליו אשר ימות בו. מצבו הלך והחמיר והגיע עד שערי מות, בערב שבת קראו בני ביתו לאנשי החברה קדישא שמהרו לביתו וחכו ליד מטתו ליציאת נשמה. לפתע הפך החולה את פניו אל הקיר ואח"כ הסב עצמו אל האנשים המחכים ואמר להם, לכו לדרככם, עדיין לא הגיע עתי להפטר מהעולם. בש"ק אחר סעודה שלישית ציוה למשפחתו שיקראו לאנשי הח"ק כי עכשיו בא זמנו. כשנאספו הללו אצל מטתו היו פניהם תמהות: מנין לו ליהודי פשוט לדעת מתי לא יכשר הזמן ואימתי כן להאסף אל אבותיו?

פתח וספר להם. אנכי בימי נערוטי הייתי משרת בכפר נעגיווא אצל בעה"ב אחד שהיה חמיו של הרה"ק הר"ד מלעלוב זצ"ל. פרנסתו של מעבידו היתה מושתתת על זקוק יי"ש ומכירתו וגם היה לו מסחר עם שוורים ובהמות ואני עבדתי אצלו בשריפת היין והפיכתו לספירט. פעם שלח אותי בעה"ב קודם שהאיר היום שאלך לשחוט איל אצל השוחט הגר בעיר הסמוכה, הדבר היה בימי החורף והקור האיום הסתנן מבעד למעיל הפרוה שלי וחדר עד לשד העצמות. כשהלכתי עם האיל ראיתי איש אחד ששוכב על הארץ בפישוט ידים ורגלים. רצתי מיד לראות מי זה האיש והזדעזעתי

דוד'ל, ושוב ראיתי כי אחר טבילתו בקרח וכפור עושה גם גלגול שלג.

ילד שובב הייתי, התכוננתי לעשות להרביין נזק גופני. מה עשיתי? קבצתי ביום הרבה חתיכות זכוכיות, ופוצצתי אותם לרסיסים, ואחר שידעתי המקום המכוון שהרביין מתגלגל שם, יצאתי לבדי בלילה ופזרתי את חתיכות הזכוכית על אותו המקום. כששניתי הדבר הרבה פעמים, הרגיש אבא איך שבאמצע הלילה אני נעלם לזמן מה, ושאלני אבא פשר הדבר, סיפרתי לו. נעשה אבא רוטן ורוגז על החוצפה העזה הזאת, ועל ההפקרות שכזו. ופקדני אבא שתיכף למחר עלי לילך להרביין ולומר שאבא פקד עלי ללכת אצלו ולפייס אותו על הדבר המכוער שעשיתי.

ובהכרח נאלצתי לציית פקודת האב החזקה. ובאתי אל הרביין בפיך ברכיים ובדמעות שליש ובקשתיו שיאמר לי מטי.

צדיקא דודקע הזקן פנה אלי ואמר לי: אך, הנה פעולה טובה עשית עמדי. העמדת אותי בנסיון גדול, ואני עמדתי בנסיון, בודאי היה יצרי מפתה אותי להזניח העבודה הקדושה של גלגול שלג במקום שמפוזר שם חתיכות זכוכיות כדי שלא אפגע בגופי. ולא נעניתי להיצר, וממש אתה מחיה אותי בהודעה כזו כי אתה, אתה היית הגורם לפזור הזכוכיות חן חן לך, ובודאי צריך אתה לחיות ק"ך שנה בעד שכר מעשיך הטובים!!

והרי — סיים העגלון הזקן — רואים אתם שאני חי כבר מאה ושמונה עשרה שנה והוא דבר ברור שדברי והבטחת הצדיק הזקן יתקיימו במלואם, ואחיה עד המספר העגול של מאה ועשרים שנה. (קודש הלולים)

יהודי זקן אחד וספר להם את המעשה ששמע מהעגלון הנכרי שזכה לברכתו של הצדיק, וכך היה הדבר.

עגלון נכרי אחד היה נוסע תמיד מלעלוב לשטעקטשין הלך ושוב, הלך ושוב. אם יהודי רצה לנסוע אתו ללעלוב אזי היה מבטל כל מיני עסקים וטרדות שהיו לו, והיה נוסע, כי מה לא יעשה בעד הזקן "צדיקאוו דודקע".

ובאמצע הנסיעה אתו שאלנו את הערל הזקן: בן כמה שנים אתה?

אני אחיה עוד שנתים — היתה תשובת העגלון — כי אני עדין רק בן מאה ושמונה עשרה שנה, והרי אני צריך לחיות מאה ועשרים שנה, וחסר לי עדין שתי שנים.

התפלאו היהודים מתוכן תשובה כזו.

— איך זה אתה בטוח לחיות ק"ך שנה? שאלו הנוסעים.

— בודאי.

— איזה ודאות הוא לך?

— הא? הוא הזקן "דודקע" בירך אותי לחיות ק"ך שנה, ובודאי מבלי שום תפונה יתקיימו דבריו.

הנוסעים היהודים התפלאו עוד יותר, ופנו אליו שישפר להם מה היה המעשה שכל כך זכה לזה שהרבי ר' דוד יברך את הנכרי באריכות ימים של 120 שנה, וזאת אשר ספר להם הנכרי.

נער שובב הייתי. בית אבא בעיר לעלוב היתה סמוכה אל הנהר,

היה סמוך מאד מאד.

ראיתי מדי לילה ולילה בשעות המאוחרות, איך שאיש אחד הולך עם פמוט בידו וניגש אל הנהר וטובל שם. כשנשנה הדבר כמה פעמים, הייתי מעונין לדעת מי הוא האיש הטובל שם. ראינו כי הוא ראביין

כשנוכחתי לדעת כי זה הר"ד השוכב שם ללא הכרה וכמעט שיצאה נשמתו מהכפור והצינה. הסתבר לי שהוא טבל בנהר ע"י ששבר הקרח ובצאתו מהמים נפל מתעלף מחמת הקור. אני שהייתי לבוש במעיל עבה "פעלץ" מהרתי לפשוט אותו מעלי והלבשתיו להר"ד. העמסתי אותו על כתיפי והולכתי לביתו, שם הרחצתי גופו במים חמים ואח"כ השכבתיו במטתו עד ששבה אליו רוחו. כשנפקחו עיניו ונודע לו מה עבר אליו ואיך הצלתי את נפשו, השביעני שלא אגלה זאת עד בוא יום פקודתי והוסיף ואמר לי: עתה אם תרצה תוכל לפעול אצלי או עשירות או עולם הבא, במה הנך בוחר? כמובן שהעדפתי חיי נצח בגן עדן, אז הבטיח לי חלק לעולם הבא וגם גלה לי כי קודם שאפטר מהעולם אראה אותו בהקיץ, אם עדיין לא אראה את דמותו בזאת אדע שלא הגיעה העת. והנה בערב ש"ק סובבתי פני אל הקיר כדי לראותו כמו שהבטיח אך לא ראיתיו. כי כששלחו לקרוא להר"ד אמר שעתה שבת הוא אצלו ואינו רוצה לרדת לעולם התחתון המגושם, ע"כ אמרתי לכם שתלכו. ידעתי שעד מוצאי שבת שמורים לי חיי בזה העולם. כעת קיים הצדיק את הבטחתו הנאמנה, לפני זמן קצר ראיתיו בהקיץ בדמותו וצלמו ומכאן שנשמתי עומדת לפרוח מגופי ע"כ

תגידו עמי וידוי. כך עשו והפך א"ע אל הקיר ומיד נפטר.

כמובן שכל תהלוכותיו בקודש של רבה"ק היו זרות ומוזרות לאנשים פשוטים שלא הורגלו בכגון דא וחותרו של הר"ד נד בלבו לחתנו הבטלן שאינו יוצא לעבוד להרויח למחייתו ומעדיף תחת זאת למרק את גופו הכחוש. אך בעקבות מאורע מרעיש אשר גולה לאזניו שינה את כל יחסו לחתנו הנסתר והחל נוהג בו כבוד ודרך ארץ.

רבה"ק נהג ליסוע תמיד לעיר הקרובה שם ישב בבית המדרש ולמד כל הימים. פ"א היה מהלך בדרך לשוב אל הכפר לבית חותנו, כסף לא היה בכיסו, לפיכך לא שכר עגלה שתביאנו מהרה למחוז חפצו והוכרח ללכת רגלי, אחרי כמה שעות של הליכה נתעייף ועמד לפוש. נשא עיניו וראה יהודי ממכריו הדר באותו הכפר נוסע בעגלה, אותת לו בידיו שיעצור ובקש הימנו אולי יואיל לקחתו עמו חינום, יען כי תם הכסף, הסכים הלה בחפץ לב. אחרי מרחק לא רב עצר פתאום הסוס מלכת ללא סיבה ניכרת לעין, בעל העגלה הצליף על גבו בשוט ולא הועיל, הצליף עוד הפעם והסוס הנפחד התחיל לפסוע בדרך עקלתון, משך את רסנו כדי לישרו — נעמד הסוס ולא זו ממקומו. שוב התרגז הכפרי

והכה את הבהמה האומללה מכות נמרצות, רבנו — שהיה ידוע כבעל רחמנות מופלג ודבק במידתו של הקב"ה "ורחמיו על כל מעשיו" גם על בעלי-חיים — נתעורר משרעפיו העמוקים למשמע הצליפות וגער בעגלון על אכזריותו.

— ובכן מה אעשה? התנצל בעל העגלה, הלא אי אפשר לעמוד כך על אם הדרך?

הציע לו רבה"ק, איעצך ויהי אלקים עמדי, אתה תכנס בפנים העגלה תשב כאן מולי ותביט רק אלי. הנח לו לסוס ללכת לאן שירצה או בדרך הישרה או לאו, בזאת נשים בטחונו בהקב"ה. הכפרי התמים ציית באמונת תום לדברי הנוסע ונכנס פנימה. ישב כשעיניו מביטות על עיניו היוקדות כגחלת של אורחו הצעיר, וראה זה פלא, לא עברו אלא דקה דקותיים והם כבר עומדים אצל פתח בית המרוח של חותן הר"ד. בעל העגלה סר אל "הקרעטשמע" לשותות שם כוסית יי"ש ושאל כבדרך אגב את המוזג האם ידוע לו היכן חתנו שרוי עתה.

— כלום לא מצאת לך ממי לדבר רק מן התמהוני הזה? התנפל עליו הלה בשצף קצף, אני אגיד לך איפה הוא נמצא, לך אל הנהר ותראה איך שהוא טובל שם או שמגלגל עצמו מההר ככדור שלג...

דוד בן שלומה

רכינו הקדוש בשבתו פעם בשולחנו של מורו ורבו החוזה מלובלין זי"ע נענה ואמר "אני דוד בן ישי", כשחקר הרבי מלובלין מי אמר את הדברים האלה, השתמט ואמר "מיינ טאטע הייסט שלמה", וכתב בספר מגדל דוד שראה ספר נדפס ובו חתימתו של רבה"ק: דוד בן שלומה, בוא"ו דייקא.

אחרי היסוס קצר החליט לשבור את תאוותו והמשיך בדרכו מבלי לשתות אף טיפה. במרחק גדול מהמעין החלה מתעוררת בו שמחה – שניסה לדכאה מקודם – על שהצליח להתגבר ולעמוד בנסיון.

גאוה? היה לא תהיה! לעג ליצור שניסה לפתותו ולהפילו בפה, מיד שב על עקביו, חזר את הדרך הארוכה שנית ושתה מן המים הזכים. כך שבר באחת את תעניתו ואת יצרו...

הגרוע בבני לעלוב...

מגיל צעיר נמשך אל מורי ומאורי החסידות כשלהבת אל הגחלת. ספרנו למעלה איך הכירו האחים הקדושים בעל "נועם אלימלך" ואחיו הרבי ר' זושע בעודו ילד קטן כי נשמה גבוהה במיוחד שוכנת בו ורוח ה' מפעמת בו בכל עוז.

לפי אחת המסורות נסע עוד בימי בחרותו לליז'ענסק אל הרבי ר' אלימלך זי"ע ונעדר מבית הוריו זמן רב למורת רוחו של האב אשר לפי דעתו לא נכון הדבר שבחורים יהיו לחסידים, בגודל כעסו רצה להכותו במקל, חפשו ולא מצאו במקום הרגיל. יצא בנו הבחור אל החצר מצא אותו שם והושיטו לאביו באמרו: אבא, אל תצער עצמך, הא לך המקל והכה אותי!

למרות כל תעניותיו וסיגופיו הרגיש שלא יקנה שלמות עד שידרוך על מפתנם של מורי ומאורי החסידות. כשבא לראשונה אצל הרבי ר' אלימלך היו מאחוריו שלש מאות סדרים של תשובת הקנה שהשתרעו על פני תקופה בת שש שנים אותם עשה אחר לימוד ספר הקנה ש' פעמים וכמו כן הטיף מעצמו דם ברית 300 פעמים! ואח"כ כשבא להרה"ק הנ"ל שאל אותו

העליונים מי צריך את האוכל הגשמי? על כן תעניות הפסקה משבת לשבת היו אצלו כדבר של מה בכך. אך אם המקום והשעה דרשו את שלהם היה בו כח נפשי לשבור את תעניתו לקראת הסוף "ולקלקל" את כל ההישג מתחילת השבוע. כמו אותו בקר יום ששי בפניא דמעלי שבתא, עוד שעות מעטות תושלם תעניתו השבועית והצום של מאה ארבעים וארבע שעות עומד להגיע אל קיצו, לעת אשר כזאת פקד אותו אורח שהביא פריסת שלום מאת הרה"ק רבי אלעזר בנו של קוה"ק מורו ורבו הרבי ר' אלימלך זי"ע. כבד אותו רבינו ביי"ש ועוגות דובשן. האורח סירב להנות מן הכיבוד עד שיבצע המארח באמרו כי כך קיבל מרבותיו ז"ל שלא לשתות ולטעום כלום עד שיטעם בעל הבית תחילה, מנהג יפה שעמד בסתירה עם עמלו הקשה של הרי"ד. אך לא הראה כל אותות התפעלות ובשובה ונחת מזג כוס לעצמו וישת וגם טעם מהדובשנים. כך שבר את תעניתו של כל השבוע לכבודו של עובר אורח ובלבד שלא ירגישו אחרים במעשיו.

כשם שעמד בנסיונות שבאו מבחוץ כך ידע לעמוד יפה במלחמות הפנימיות והדף את יצרו הקם עליו באיצטלא מתחסדת, בנסיון לגרות בו נימין דקין שכנפש.

היה זה באמצעו של קיץ חם, רבינו היה מהלך בדרך והוא חלש ומותש עקב צום ממושך שהתחיל בו כבר במוצאי שבת, עתה עומד הוא בסופו של שבוע וצמאונו כבד מנשוא, והנה באמצע הדרך שומעות אוזניו צלילים ערבים של מים מפכים בעוז מתוך האדמה, כשהתקרב יותר ראה בבירור מעין זונק מים חיים וצחים, המראה הנפלא הזה גירה שבעתיים את צמאונו הגדול בלאו הכי והוא כמעט גחן ושתה לרויה,

— מאופן דיבורך ניכר שאין אתה יודע מאומה בטיבו של חתך היקר, הפסיק העגלון שראשו עוד הסתחרר כגלגל את המוזג הנרגז באמצע דבריו. חושב אתה לבטח כי איש כערכך הוא, אדם המוני מן השוק, ולא היא. אגלה לך מה שארע לנו בנסיעתנו זה עתה ומיד תוכח לדעת שבעל מדריגה וצדיק נסתר הוא. ובזאת גולל בפני בעל הבית הנדהם את הנס הגלוי שהתרחש לפני שעה קלה.

לבו של המוזג זע בקרבו, דבריו של רעהו התמים טלטלו את כל ישותו, אכן יש אלוקים במקום הזה ואנכי לא ידעתי! ולא עוד אלא שבייתי אותו בכל הזדמנות נקרית, ווי לי על טעותי הגסה. תשוקה עזה הציפה אותו פתאום לראות את פניו הטהורות של חתנו והוא פרץ החוצה כסופה משתוללת כשפניו מועדות אל עבר הנהר והעגלון רץ אחריו. בהגיעם ראו את האברך הצעיר כשהוא טובל ומתגלגל כפי שאכן צייר מראש, אלא שעתה הביט כבר בהערצה אחר תנועותיו של לוקח בתו.

מאותו יום והלאה נהג החותן בדרך ארץ עם חתנו הנסתר וחלק לו כבוד מלכים, הוא כבר ידע את סודו.

אימתי שוברים תענית?...

כל אוכל תעבה נפשו הטהורה השרויה תמיד באור צח ומצוחצח. כבר אמרו צדיקים (כהצמח צדק) שאם היה כח מסור בידיהם היו מבטלים כל התעניות חוץ מתשעה באב ויום הכפורים. בתשעה באב ווער קען עסין. כשהנפש אבלה ומקוננת על חורבן בית חיינו, וביום הכפורים ווער דארף עסין ביום קדוש כזה. במדרגה גבוהה כזאת שרוי היה רבינו בכל עת ושעה, כשמרחפים בעולמות

בוה"ל: אזוי קיקט מען אויס, אזוי קיקט מען אויס? (מ"ד).

לא פחות מחמישה גירסאות קיימות אודות התקרבותו של רבינו אל הרבי ר' אלימלך זי"ע (כולם כתובות בספר הגדול והמקיף לתולדות רבינו: "קודש הילולים" שחבר הגה"צ המקובל רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל, הנוסח הראשון שנמסר שם הוא כפי שהיה מספר כ"ק זקני הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידערמן זיע"א מירושלים וגם אנו נציגנו כאן)

כשבא הר"ד לזינענסקה לראשונה, וכבר כלו כוחותיו בהליכה רגלית שנמשכה שבועות, זכה סוף סוף להכנס אל היכל הקדש.

— מאיזה עיר אתה? שאלו הר"א, וענה ששם עירו "לעלוב".

ומי הוא האיש — נסו הר"א — הגרוע ביותר בלעלוב?

השיבו הר"ד לפי תומו ורמזו לו על איזה מוכס שגר בעיר והיה מפורסם כאיש רע לשמים ורע לבריות.

הר"א שמע את התשובה ומיד הסב את פניו ממנו ואף לא נתן לו שלום.

בפחי נפש הלך הר"ד אל האכסניה שלו, לבו נשבר בקרבו וכל הלילה היה מהפך ברעיוניו מה חטא מצא בו הר"א שכה ריחקו עד שלא רצה להביט בפניו.

שחזר בזכרונו שוב ושוב את שאלתו של הר"א ומה ענה עליה,

שמה ימצא בחילופי הדברים את העילה והסיבה להרחקה המופרזת. לבסוף עלה בדעתו כי אכן שגה בתשובתו, איך מלאו לבו לומר על אדם אחר שהוא הפחות שבכל בני העיר בזמן שהוא מכיר בעצמו ויודע שאין גרוע ושפל כמוהו בכל אנשי לעלוב, הרי אפילו המוכס טוב ממנו! למחרת בבוקר חזר אל הר"א והתנצל לפניו על דיבוריו מאתמול ואשמתו הנוראה שהטיח במוכס העיר בזמן שהוא הוא הנבזה והפחות ביותר בעיר לעלוב.

פניו של הרבי ר' אלימלך זי"ע אורו בשמוע דברים אלו, הוא פנה אל הר"ד בסבר פנים יפות והושיט לו יד לשלום כשהוא מטעים:

— כל זמן שיהודי עוד חושב שיש בעירו מישהו גרוע יותר ממנו, אין לו מקום אצלי, עתה שהכרת בעצמך שאתה הגרוע מכולם, ברוך בואך לשלום! (בספר מגדל דוד מוסר את הספור הזה בדיוק כאילו ארע כשבא לראשונה אצל הרבי מלובלין זיע"א).

לפי הנוסחה השניה, לאחר שריחקו הר"א, נכנס רבינו בזמן סעודה שלישית כשחושך כבר כסה את הארץ אל בית המדרש ששררה בו אפלולית, כעת — היה בטוח — לא ירחקו אותו, הן לא יראנו איש.

באמצע הסעודה פתח הר"א את דברי קדשו: במדינת פולין יש עיר הנקראת לעלוב, בעיר זו ישנו

אברך אחד הנקרא דוד, דוד זה מתענה הפסקות טובל בכל חצות הלילה במים קרים, ואשר לפי המושכל ראשון היה צריך להיות איש טוב ואינו כן...

אז הבין הר"ד שאמנם מכירו הרבי, ויודע את נגעי לבבו, ובכן צריך להכניע עצמו לפניו ויהי מה.

כנשכנס אליו לסעודת מלוה-מלכה קירב אותו מאד.

גם הגירסאות האחרות מספרות בערך כדברים האלה. איך ריחקו הר"א מקודם ואח"כ כשהבין שכל מה שעבד מקודם איננו שוה כלום כל זמן שלא יגיה עליו אור דרך הבעש"ט, הוריד כנחל דמעה בתפילה ותחנונים עד כי כמעט לא נותרה בו נשמה מרוב צערי ויסורים ודכדוכי הנפש, אז רץ הר"א לקראתו ויחבקו ונתן לו שלום בשמחה רבה, ואמר לו ברוך הבא ר' דוד לעבען, והושיבו אצלו סביב השולחן "בחיבה עצומה ובאהבה רבה עד להפליא".

מיום שקרב רבינו זי"ע אצל הרבי ר' אלימלך ונכנס לחסות תחת כנפי הנשר שלו, החלה אצלו תקופה חדשה, זרעים שזרע באדמת חייו כל השנים, החלו עתה נובטים ופורחים, עמלו המפרך היה הכנה רבתי בפרוודור לקראת השנים הבאות שנכחו לו בטרקלינה של החסידות, תחילה אצל הר"א ואח"כ אצל הרבי החוזה מלובלין זיע"א עד שהפך מתלמיד לרבי, רבן של כל ישראל, ושמו ינון לעד.

על רבה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע

העיד רבו החוזה הק' מלובלין זי"ע שהוא היסוד של הרבי"ס

מגדל דוד

אדמו"ר הרב הקדוש והטהור צי"ע רבינו אלעזר מנחם מענדל בידערמאן זיע"א מלעלוב-ירושלים

נסתלק בפורים המשולש — ט"ז אדר תרמ"ג

דומה היה הרבי הקדוש ר' אלעזר מענדל לאבותיו הקדושים כשתי טיפות מים, בכל הליכותיו ובגינותיו הקדושה שלו, כמוהו כמלאך עליון. אוהב ישראל לאין קץ, ותן מופלג בכבודו גופו וממונו ונכנע אפילו בפני כל ילד, ענוותן ושפל ברך, לבו תמיד שבור בקרבו, קרוע ומורתח, ורואה את עצמו כפחות שבבני ירושלים. כל מעלותיהם המסולאות של ראשוני שלשלת הזהב שקשטו את דמויותיהם בגוונים נהירין, כמו עברו אליו בירושה וממנו הלאה אל ממשיכי דרכו הנושאים ברמה את דגלה של הנהגת החסידות המפוארת.

ברם, טעות היא בידו של זה הסבור שאכן בירושה באו לו לרבינו הקדוש כל סגולותיו וחמודותיו וזכה בהם מן ההפקר. יגיעת אין קץ ועבודה ממושכת משחר נעורים עד עצימת עין אחרונה היו מנת חלקו כל הימים, ואם כל אדמור"י השושלת הסתירו את מדרגותיהם הרבות באהבת ישראל המסמלת אותם ובה טמנו כל גדולתם מעין צופיה, הרי שרבה"ק השכיל בטוב טעם ודעת להחביא מידעתם של חסידיו כמו משאר בני ירושלים את קומתו המעניקה זיו חמה ולצמצם את הגלוי בעבודתו הסוערת ויקירתו כלבת אש, בה התיחד לעצמו ובזאת שונה היה משאר אדמור"י לעלוב. התפילות בקולי קולות משך שעות ארוכות, היחודים והכוונות בכל

מעשה על פי קבלה ותורת האר"י הקדוש, ייחדו את "מסכת הרבי ר' אלעזר מענדל" בקיום בהירים התוחמים את רשות היחיד שלו הרחק ממאפייני גזע הקודש שעל ברכיו גדל וחונך.

בערוב ימיו קרא רבינו הרא"מ אל החסיד הותיק רבי דוד נחמן מלובלין ז"ל והראה לו על תכריך כתבי יד המונח בגנזיו, היו אלה חידושי תורה, פרי הגיגיו של שנים רבות, כולם על פי תורת הסוד ומובנים רק ליודעי ח"ן. בנוכחותו של ר' דוד נחמן השליך הרא"מ את כל הכתבים למדורת אש שכלתה אותם ברעבתנות והפכה אותם לערמת אפר כהרף עין!

בהפלגה שבעבודת השי"ת הגיע רבה"ק אל מחוזות בלתי ידועים ומושגים, הברכה על נטילת ידים הנאמרת לרוב בחטף וחפזון ארכה לו שעה תמימה! יושב היה על כסאו ומיחד יחודים בסילודין בשעת הברכה כשהוא מופשט כליל מן הסביבה הקרובה, מרחף בעולמות גבוהים וטמירים ואינו בנמצא בעלמא הדין כלל.

כך גם בסעודת "מלוה מלכה" של מוצש"ק פורים המשולש שנת תרמ"ג. נטל ידיו, המגבת מופשלת על כתפו ושקע ביחודים כדרכו תמיד, אלא שהפעם לא חזר לעולם החומר... נשמתו נשארה בשמי מרומים ונסתלק בחטף.

וכך כתב אז בדמע הרב הגה"צ רבי עקיבא יוסף שלעזינגר זצ"ל: (בספר דבר בעתו — עניני פורים המשולש שיצא לאור מכי"ק ע"י נכדו הגאון רבי הלל שלעזינגר שליט"א) "... אמנם כעין מן השמים הסכימו לנו כי ראיתי השגחה פרטית כי בש"ק קיים הקב"ה מתנות לאביונים, כביכול מקיים התורה וכו' באו גשמי ברכה להניע הארץ להצמיחה ב"ה, ובמוצש"ק מיד נתבטל שמחת פורים שנעדר פתאום אצל הסעודה מלוה מלכה הרב הרא"ם זצ"ל (הוא הרב הקדוש רבי אלעזר מנחם מענדל בידערמאן) אשר כמוהו לא הניח כעת בעבודתו זיע"א ונתערב השמחה מן גשמים בבכי ומספד ר"ל, ובש"ק היה הכל בשלימות".

בנתיבים נעלמים

בשעה שהרבנית רבקה רחל אשת הרבי ר' משה מלעלוב ובתו של היהודי הקדוש כרעה ללדת את בנה השלישי (בשנת תקפ"ה) נתארכו עליה ציריה ביותר והיתה מקשה בלדתה. בעלה הרבי הקדוש רבי משה הרבה בתפילה עבודה שיגיח הולד במהרה לאויר העולם, באמצע הלילה נתנמנם לשעה קלה ומיד נתעורר ואמר למקורביו: זה עתה נתגלה לי שזה יהיה בן. בשעה שתקפה אותי שינה באו אלי שלשה צדיקים מגדולי עולם ובקשו אותי שאת הבן הנולד לי אקרא על שמם, לשנים מהם הבטחתי ולכן אגלה

מי היו, ראשון היה הרבי הקדוש ר' אלעזר בנו של הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ואחריו בא הרבי הקדוש רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע. לבקשתם ניאיתי והסכמתי אך לבקשתו של הצדיק השלישי סרבתי ולכן לא אגלה מי הוא.

לא עברה אלא שעה קלה ואל חדרו של הרבי פרצו בני משפחתו הצוהלים ובשרו אותו בבשורת מזל – טוב כי בן נולד לו. בן שלישי אחרי בנו הבכור הרה"ק רבי שלמה יחיאל (נולד תקע"ג ונפטר בשחרית ימיו בן כ"ב שנה, יום הכפורים תקצ"ה) ובנו השני הרה"ק רבי יצחק דוד (נולד תקע"ד ונפטר בצום גדליה תרמ"ז) ויקרא שמו בישראל אלעזר מנחם מענדל.

מיום שנולד רבינו הוכנס בתוך אוריה של קדושה וטהרה, אביו הגדול לא גרע ממנו את עינו וחנכו בד' אמות של תורה וחסידות. רק עמד על דעתו ומיד נכרו בו גיונוי קדושה ושאיפה גדולה ללמוד תורה. בדומה לאביו היה שקדן גדול ולא פעם טובב את מחוגי השעון שבחדרו לאחר כדי שהמלמד יאריך את השיעור. תדיר צריכים היו להפציר בו שינוח קמעא או שישעך לבו לתת מרגוע לגופו המאומץ שלא פונק על ידו ברוב שינה ומאכל.

אביו הרבי עמד על טיבו מיד בלידתו, הן לא על חנם הטריחו עצמם שלשה צדיקים מצוקי ארץ לבוא אליו מגזי מרומים ולבקשו שיקרא לילד בשמם, בעודנו רק בשנים כבן תשע או עשר הועידו לגדולות וחשף טפח מצפונות מחשבתו אודות עתידו של זה הנער. פעם לאחר שאת חדרו פקדו מאות אנשים שהשאירו על שולחנו קויטלאך יצא לשעה קלה מהחדר, בינתיים לקח הילד במעשה שובבות את מאות פתקאות הבקשה טמנם

בכובעו, חזר ולבש אותו ומיד המשיך להסתובב בבית בארשת פנים תמימה, כשחזר הרבי הר"מ אל שולחנו ראה שכל הקויטלאך נעלמו לפתע, בפקחותו הרבה תפס כהרף עין מי עולל זאת והוא הפטיר בבת שחוק אל בנו הרא"מ: אתה יכול לשאת כבר מאות יהודים על ראשך... (לפי גירסה אחרת נמסר ספור זה בשנים קלים כי כאשר שב הרבי הר"מ אל החדר וראה שהפתקאות נעלמו חפשם נמרצות אך לא מצאם עד ששאל את בנו הרא"מ והוא חלץ את כובעו ונער את כל הפתקאות על השולחן, או אז שחק אביו ויאמר: אלעזר מענדל שלי יכול כבר לשאת על ראשו מאות יהודים...)

בשבילי מסתורין צעד רבה"ק מצעירותו. נתיבו – לא ידעו עיט. בזמן קצר העפיל לגבהי מדריגות המצויות רק אצל צדיקים רמי מעלה. כאשר בנו הרבי ר' דוד צבי שלמה זי"ע היה ילד כבר שית שנין בקשו פעם אביו להביא לו כוס תה. הילד התמהמה לשוב שעה ארוכה וכאשר נשאל ע"י האבא מה זאת ארע לו, ענהו לתומו שהאמא קנתה מספר כוסות חדשים שלא נטבלו עדיין במקוה והם נתערבו בין יתר הכוסות שבבית, לפיכך עומד הוא ותר אחר כוס טבולה ואינו מוצא, מבקש לשאול לאמא שתבחין בהבדל שבין הכוסות. לשמע דבריו סטר לו אביו על לחיו ונוף בו קשות: עורך צריך לשאול על כלי אם נטבל או לאו, אני כשהייתי בגילך כבר הייתי מכיר בעצמי על כלי אם נטבל אם לא!

שמו הולך לפניו

בצעדי ענק דלג העלם בדרך המובילה אל בית ה', מנסה להצטנע בקרן זוית ואינו מבליט את מעלותיו המרובות. סמל

העדינות והאדיבות היה, מידותיו התרומיות, כשרונותיו הכבירים, חילו הרב בתורה ובעבודה ודחן המיוחד שהיה נסוך על פניו הטהורות הם שדברו בעדו ללא מלים והסגירו את פנימיותו. הוא הצטיין בין בני גילו ואף עלה עליהם בכל, ועם כל זה שפל רוח בעיני עצמו ונוח לכל, מוכן לעזור לכל דורש ולהיות אסקופה הנדרסת ברבים. מלא ענוה כרימון ועם כל זאת אינו מצליח להסתיר מעיני הבריות את חין ערכו, גם זרים שלא הכירו אותו ולא ידעו את טיבו נעצרו עומדים בעברו על פניהם ושאלו על זהותו בפליאה. כל כמה שלא טרח ויגע שלא "יתפסוהו בקלקלתו" – עבודתו הקדושה, לימודו, מידותיו או מעשיו, לא הועיל ויצאו מוניטין שלו ברבים כצדיק ועובד ה' מופלג. שעה שנגש לחלות פני קונו וצורו לא היה בכוחו להצפין את האש הבורעת בחובו כהר געש מתפרץ, והריהו מתפלל בהתלהבות עצומה בקולות וברקים ואגלי זיעה נגרים הימנו מרוב התאמצות ומראהו כעובד ה' בא בימים שזה שנים אין לו שיג ושיח עם הבלי העולם.

רבים וטובים ידעו על המרגלית היקרה המפארת את ביתו של הרבי ר' משה מלעלוב וקסם להם הרעיון להכניס את הברכה אל ביתם. שדכנים ושליחים למיניהם החלו פוקדים את בית הרבי ר"מ ובפיהם הצעות שידוכין מן המעלה הראשונה, אחת מהן עולה על רעותה. שועים ונגידי ארץ, אדמוריים לאלפי חסידים, רבנים ודיינים נאבקו על עלם החמודות ורצו בו כחתנם. מכולם גבר כוחו של הרה"ק רבי צבי בן הרבי החוזה מלובלין וחתנו של הרה"ק רבי נתן נטע מחעלם. הוא נשתדך לבסוף עם רבה"ק וקשר את גורלו עם בתו המשכלת על דבר ה' מרת מאטיל

פייגא שנודעה מימי צעירותה בצדקותה הרבה כמו בשנינותה וחכמתה המפורסמות. הבריות סחו בהתפעלות וספרו מעשה המעיד על מדרגותיה הגבוהות: אביה הקדוש לקחה עמו, עודנה ילדה פעוטה אל ציון אביו החוזה בלובלין, בשערי בית החיים בקש ממנה שתמתין לו שם, לא רצה להכניסה פנימה. נשארה איפוא וחכתה לו זמן רב עד שכילה מעשהו, עינה צופיה אל עבר קבר סבה הניצב לא הרחק משם, עם שוב אביה לקחתה הפתיעה אותו בשאלתה, "מי היה האיש הזקן שדברת אתו כל הזמן?" נדהם ונרעש השיב לה כי היה זה אביו הקדוש שנגלה אליו מעולם האמת!

ועם צדקנית זו עמד רבינו מתחת לחופה טרם התחיל שער זקנו לפרוח, בן שבע עשרה שנה בערך. לאחר בואו בברית הנישואין המשיך להתגורר במחיצת אביו האדמו"ר בלעלוב וגם לאחר מכן כשעקרו אל העיר פשעבורז' בואכה ארץ ישראל.

בשנת תר"י החל הרבי ר' משה מלעלוב בהכנות קדחתניות לקראת העליה לארץ חמדת אבות. במסע ארוך על פני פולין וגליציה פקד את גדולי הצדיקים שבאותו דור ונפרד מהם לשלום, אחת התחנות החשובות ביותר היתה העיירה סדיגורה בה שכן הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע. שנאנח בשעת פרידתו אנחה כבדה: "גרויס פוילישע נאראנים, זיי האבן ביי זיך אזא לעכט און לאזען איהם אוועק פאהרן, אין פולין לאור הנר" (בתרגום ללשה"ק: אנשי פולין הגדולה הטפשים, מאור כזה נמצא בתוכם והם מניחים לו ליסוע, אין פולין ראוייה לאור הנר)

בניו הגדולים של הס"ק מרוז'ין האדמו"רים הקדושים רבי שלום

יוסף ואחיו רבי אברהם יעקב מסדיגורה לא היו בבית בשעת הפרידה והגיעו זמן קצר אחרי כן.

חבל, חבל, אמר להם אביהם בצער כשדרכו על מפתן הבית, חבל שלא הייתם בבית, לפני זמן קצר היה פה הרבי ר' משה'ל'ע מלעלוב, אלמלי הייתם כאן וראיתם את אור פניו.

אמרו לו בניו שלא יצטער כל-כך כי פגשו על אם הדרך את מרכבתו של הצדיק ונטלו הימנו ברכה.

— ואת בניו של ר' משה'ל'ע גם ראיתם? הוסיף והקשה.

— אכן, גם את הבנים ראינו.

— אני מתכוון אל הבן הצעיר, הטעים הס"ק מרוז'ין, "איך מיין דעם יונגערין!"

יום לשנה...

המסע אל ארץ ישראל עבר דרך עיר הנמל איסטנבול שבתורכיה משם יצאו למחוז חפצם אך גם הוצרכו להתעכב בה ימים מספר עד הפלגת האונייה. באחד הבקרים יצא רבה"ק אל רחוב העיר נשא עיניו וראה איש עברי מכה אשה יהודיה מכות אכזריות, לבו הרחום כמעט ונתפלץ בקרבו, רץ אליו ושאלו "מדוע תכה אותה?"

— יודע אתה איזו קלת דעת היא זו? השיבו האיש המגושם, "בעלה של עבריינית זו מתגורר בעיר פלונית והיא עזבה אותו ונמצאת במחיצת איש זר בעיר אחרת, ואין מי שיבשל בשביל בעלה אפילו ספל חמין!..."

אך יצאו הדברים מפיו ורבינו נשא רגליו ונמלט מן המקום כמפני שריפה, נס כחץ מקשת אל ביתו ולא רצה לדבר עמו מלה נוספת, כדי כך התדרדרו הבריות בעיר זו. העוול הנורא במעשיה של האשה הוא

לא איסור א"א החמור אלא שלא אכפת לה שבעלה נמוק בצמא ואין מי שיחמם עבורו מאכל ומשתה... (ספור זה היה מורגל תמיד על לשונו של בנו רבינו הרדצ"ש כמשל לקנאות פושרת, הרואה את הצד השלילי בענין פעוט ערך בו בזמן שעיקרי היהדות נזנחים לחלוטין)

ביום ערב ראש חדש חשון שנת תר"א עגנה הספינה שהביאה את הרבי הר"מ ובניו רבי יצחק דוד ורבה"ק בחופי עכו. כמפורסם וידוע לא עלתה יפה תכניתו של הרבי הר"מ להגיע אל הכותל המערבי כדי להחיש ביאת גואל ובמלאת שבעים וארבע ימים לשהותו בארץ ישראל כמנין שנות חייו — יום לשנה, יום לשנה, נתבקש בישיבה של מעלה והשאיר אחריו אבלים והמומים את בניו ואנשי ירושלים ששמחו על הארי שעלה אליהם מבבל ועתה ערבה מהם כל שמחה.

סמוך למיטת אביהם ישבו בניו הצדיקים על הרצפה ומררו בבכי על השריפה אשר שרף ה', הרבי הרא"מ הרכין את ראשו לארץ ולפתע פנה אל אחיו הגדול רבי יצחק דוד:

— עכשיו גילה לי אבא שרצונו להטמן ליד קבר זכריה הנביא.

עוד הם מדברים ואל הבית נכנס "חכם" ספרדי שספר להם בהתרגשות כי זה זמן רב שהקבר הפנוי שבד' אמותיו של קבר זכריה הנביא קנוי לו בקנין מלא, אלא שלפני שעה קלה נרדם בביתו ובחלומו נתגלה אליו הרבי ר' משה'ל'ע ובקש ממנו לוותר למענו על המקום, והוא החכם הספרדי מוכן ומזומן לעשות רצון קדשו של הצדיק.

בני הרבי ראו בכך אות ומופת מן השמים ועוד באותו יום הובא הרבי הר"מ למנוחות בד' אמותיו

בעה"י כ"א טבת תרל"ט פניה"ק ירושלים תובב"א
השוכן בציון והבוחר בירושלים יופיע שפעת ברכאין קדישין ורחמים לכבוד מחו' ידידנו אוה"נ
מאז ה"ה הרב החסיד המפורסם לשם ולתהלה המופלג בתורה ויראת ה' טהורה חו"פ רודף
צדקה לחיים כש"ת מוהר"ר אלימלך שליט"א
אחדשה"י נבשריהו אשר ת"ל בא לפה לשלום כבוד חתני וח"א הרב הג' החסיד האבד"ק יוזפאף
שליט"א לשכון כבוד באה"ק ת"ו הוא וכב"ב שיחי' יברכם ה' ויזכו לשבת במנוחה על אדמת
הקודש טועמיה חיים זכו בעבודת ה' בשמחה וששון אכ"י
ומה מאד שמחנו אשר הודיענו משלום כת"ר באה"י וכי דרש דרש בשלומינו בקול דופק
בלבבו מזכרת אהבתינו בעריבות נעימות חביבות ידידות תשוקת אהבת אמת מארץ תצמח
ואחר כוונת הלב הן הן הדברים הנקנין בקנין תורה וארץ ישראל קנין אחד אשר זרעו
ונטעו בתוכה באור זרוע לצדיק, הצדיקים הקדושים נ"ע אשר הסתופף בצל קדושתם אשר
הן המה קדשו וטהרו נפשות ישראל לערוך הנירות בהכנת שמחת נפשם לטעום טעם כעיקר
דאורייתא בחיות קדושת הארץ הק' והדרים עליה ברחמים להגיע ולכוון לבבם באור נקודת
חיות פנימיות נפשם אל מקום הראשית שואף זורח שם, כן נתבשרנו מחתנינו הנ"ל, אשר מעכ"ת
הקדיש את נפשו ביקר תפארת מצוה זו לעמוד לעזרתו בכל כוחו ולבבו לשמים לחזק ישיבתם
קודש, למען יוכלו לשבת בארצות החיים היא למחזיקים בה, כן עתה באנו בזה לברכה ברב
תשואות חן אשרי חלקו בחיים אשר ארש לו רבת המצוה הק' הזאת להשכיל למטרת הצדק
אשר א"א לבאר לפניו איך ומה באו לפה בלי שום משען ומשענה ובחוסר כל ותקצר היריעה
מהכיל לבאר את הרפתקאות דעזו עליהו מיסורי א"י וגם פה השיגו עת מצוקה נוראה כזאת
אשר א"א לבאר לכם נורא ואיום כי מחמת עצירת גשמי ברכה הארבה החל לפרוץ עפ"י
הארץ מאד, הנה נתגבר היוקר לעתות האילו בכפלי כפליים אשר קשה כח הסבל והגיע עת פיקו"נ
ממש יוכל כת"ר להתבונן סדר מעמדם ומצבם אשר באו לפה בידים ריקניות באין שום משען
ומשעניה, ואנן בידן הנה עלינו גברה המצוקה מצד צדדים, ומכל המקומות נסתמו מאתנו צינורי
הברכה מכל וכל, ומאז באנו אל הק' לא הרגשנו במצוקה נוראה כזאת, ויוכל כת"ר להתבונן
כי אין ביכולתנו לעמוד לעזרתם, ובכל זאת הנה המה ששים ושמחים וחיבה הק' המכשירתם
לקבל הכל באהבה ושמחה כדת, כן הנה אהוב נפשינו יגל וישמח בזה אשר יזכה ד' להיות צינור
שפע קודש, לעזרת אחיו בקודש ויתאזר חיל ויתגבר כארי לקראת מצוה הק' הזאת, ויראה נא
במוקדם האפשרי לדרוש להם סמוכין בארץ ולנסוע בסדר נסיעות מצוה לעורר לבב המשפחה
בכלל באוסטרובצע ובשאר מקומות לאנשי שלומיכם הידידים אשר יקומו ויתעודדו לעזרה
איש איש כברכתו במידה טובה מרובה והכל יתאסף אצל כת"ר וידיו תביאנה אליהם אל
הקודש פנימה והעיקר להוי ידוע לכת"ר כי כל התחלות קשות וסופן שלווה ויתענג כת"ר אחרי
זה. וחפץ ה' בידו יצליח, ומראשית כזאת יראה ליסד יסוד מוסד ע"ז אשר כאו"א ממשפחותיכם
ינדב לזה בכל כוחו לפי ערכו איש ואיש כברכתו לחזק ידי שאירם אחד ממשפחתם היושב
בקודש ויעלה זכרונם לטובה בכל עת ויתנו וימסרו מפה הברכה בכל רבע שנה ליד נאמן אשר
יעשה אותו כת"ר ומידו יומסר ליד כת"ר, ונקוה כי בכל עת תהי' חוזר וניעור מצוה זו בלבבם
ביתר שאת ויתר עוז, וגם מכל הידידים, אנשי שלומכם המכירים אותו באהבה, כאו"א ינדב
ברכתו כראוי, ותהי' נגבית בהשגחת כת"ר בכל פעם, ועתה בהתחלה בקשתנו נא כאשר יגיע
לידו מכתבינו זה אז תומ"י ימחול כת"ר להתעטף בחמלתו בעיטופי מצוה זו ויקח לזה עת
מוכשר בחיבת הק' ביפה שעה קודם, לדלג שור באהבתם ולעורר לבבות משפחתכם איש איש
כברכתו ולכל הידידים לעוררם כראוי, למען תוכלו במוקדם לשלוח להם ברכה ראוי' להחיות
נפש בקרב הארץ ובוזה תהיו נאחדים ונאגדים באגודתכם על ארץ יסדה והיו לכם לזיכרון
עולם בחצרות ד' בתוככי ירושלים, וזכותא דארעא קדישא, יגן עליכם באלף המגן הולך אור
בכל משאלותכם ויהי' נועם ה' עליכם וכמ"ש כן הבטיח כבוד אאמו"ר מרן הקדוש ר' משה
זצוקלה"ה טרם קדשוהו שמים אשר כל מי שיתעודד לעזרת זרעו וזרעו בקודש לברכה, כן
נצח לא ישכחהו בעולם העליון לטובה ולברכה, וגדולים צדיקים וכי' ילכו מחיל אל חיל לעורר
שפע רחמים וחסדים מגולים בכללות ישראל לטובה ולברכה, יעזור ה' ונזכה ב"ב להתראות פא"פ
אתכם בכללות ישראל בנחמת ציון וירושלים אכ"י, כנפשכם ונפשות האחים מחו' הדושי"ת
מזכירים אותו לטובה ולברכה חותמי בשים שלום רב.

ונאום אליעזר מנחם

נאום יצחק דוד בהרב מהר"מ זללה"ה

צילום מכתב האחים הק' המפורסמים הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן זצוק"ל ואחיו כ"ק רבה"ק הרבי ר' אליעזר מנדל זי"ע למחוי' הוא ניהו אחי אביו של חתן הרי"ד הגאון הגדול רבי אברהם אליעזר מינצברג זצ"ל הרב דיועפאף פולין, בו מיוחד הדיבור אודות השתקעותו של הגאון ר' אברהם ציי"ע בארה"ק.

של קבר זכריה הנביא אשר בשיפולי
הר הזיתים. (פק"ה)

וכה מסופר בספר "מסעות ירושלים"
הכולל זכרונות מביקורו של
האדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא
ממונקאטש באה"ק בשנת תר"ץ:

"...ושמעתי מפה קדוש אדמו"ר
שליט"א ממונקאטש, כי הרה"ק ר"א
מנדיל ז"ל בנו של הרה"ק הר"מ
מלעלוב זיע"א בהליכתו בירושלים
להר הזיתים להשתטח על קבר אביו
עמד ג"כ מפני הכבוד אצל קבר זכריה
הנביא, אבל לא השתתח שם רק זמן
מועט וקצר, וטעמו ונימוקו הגיד:
שחושש שלא יתעורר ח"ו קטרוג
למעלה ע"י שהרגו בעוה"ר את
זכריה הנביא וכמו"ש אם תאכלנה
כו' משמיעים, אם יהרג במקדש ה'
כהן ונביא לא משמיעים, עכדה"ק..."
(תב"ד)

רבי ומחנך

אותו יום שנסתלק אביו הגיע תורו
של צעיר בניו הרבי ר' אלעזר
מענדיל, הוא הצנוע והנחבא אל
הכלים נתבקש למלא מקום אביו.
מקורבי בית אביו ועשרת תלמידיו
שבאו יחד אתו מפולין וידעו את
טיבו שמו כתר לראשו, אף אחיו
הגדול הרה"ק רבי יצחק דוד נמנה
על יחידי הסגולה שהיטיבו להכירו
וידעו נכונה כי לגדולות נועד קדוש
מרחם זה, לעלות על כסא אביו
ולענוד על ראשו את נזר המלכות.

בה בשעה התחיל פרק חדש בהנהגת
אדמו"רות לעלוב, פרק שנמשך
ל"ב שנה וקורותיו רשומות על לוח
לבם של מאות חסידיו ונאמני ביתו
שעקבו בעינים מעריצות בכל הנהגה
והילוך שלו ולמדו לקח כל יתואר
מהנהגתו המופתית בחיי היום יום
כבימי השבת והחג, הגביהו בטפח
ואף יותר את הליכותיהם וסגלו
לעצמם מעט מזער ממה שראו
ושמעו בהיכלו של המלך.

מחנך בחדר עליון היה הרבי
הרא"מ, את נתיבם של
צאצאיו וחסידיו פלס במעגלי חינוך
עילאי, משגיח בשבע עינים על כל
צעד ושעל שלהם ומכוונם אל הדרך
הנכונה,

באחת השנים הגיע השר משה
מונטיפיורי לבקור באר"י. כל בני
העיר ירושלים חרדו לקראתו ונסעו
לקבל את פניו בנמלה של יפו, בנו
של רבה"ק ה"ה הרבי ר' אלטר שהיה
ברבות הימים לאדמו"ר מסוסנובצה
בפולין הביע אף הוא את רצונו
בפני אביו, לתדהמתו נתקל בסירוב
מוחלט, "אינך צריך לראות אותו!"
התפעל הילד ואמר לאביו "והלא
מונטיפיורי הציל כ"כ הרבה נפשות
מישראל (בעלילת הדם ברמשק)
ופעל רבות עבורם?"

— אם כך, הרי שיהיה לו חלק גדול
בגן עדן, אבל אין זה נוגע אליך, אתה
אינך צריך לראות אותו! ענה לו
האבא והוסיף כממתיק סוד, ראה
נא, לו יבוא לכאן הרב הקדוש רבי
חיים מצאנז הייתי נוסע אף אני עד
יפו לקבל פניו...

בקר בנו הרדצ"ש בעיר חברון, טרם
יצא לדרכו חזרה ירושלימה סר
אל מעונו של הרה"ק רבי שלומקע
מפרימישלאן וצ"ל להפרד מעליו,
סח לו רבי שלומקע כדברים האלה:
— דוד'ל, רצונך להיות יהודי נאמן?
אן עהרליכער איד, כשתבוא חזרה
לירושלים, הכנס נא אצל אביך הרבי
והגד לו ששלומקע רואה בשמים
באותיות של אש כתב לבונאי. אש
שחורה על גבי אש לבנה בזה הלשון:
למי כל חמדת ישראל הלא לך ולבית
אביך!...

כשחזר רבי דוד לירושלים
התפלא ביותר, תמיד בחזרתו
מחברון — נסיעה המתמשכת ימים
ושבועות, ממתין לו אביו המצפה
לראותו בכליון עינים וניצב במרפסת

לראות, אימתי כבר יגיע הבן האהוב,
והנה הפעם לא נראתה דמות האבא
במקום הקבוע. נכנס אל החצר, נגש
אל דלת חדרו של רבה"ק והנה היא
נעולה.

חכך רבי דוד בדעתו מה יעשה
ולבסוף קרא במר לבו: אבא
אתה אינך רוצה לשמוע אבל אני
רוצה להיות אן עהרליכער איד!

פתח רבה"ק את הדלת כמלא
סדק והאיץ בבנו נו, אמור כבר, זאג
שוין!

הרדצ"ש התקרב אל הפתח
וחזר מלה במלה על דברי הרבי ר'
שלומקע, אך טובה לעצמו כבר לא
החזיק, השעור שקבל היה די והותר
עבורו.

מחמיר בחינוכו היה רבה"ק, מעולם
לא הראה סימני חיבה
יתירה לבניו, אך בכל זאת נתגלתה
לעתים אהבתו אותם. בבית המדרש
שלו התפלל חסיד זקן ר' שיימא
שמו, קצר רוח מרוב זקנותו וכשהיה
נדמה לו פעם על הרדצ"ש (שהיה
ילד קטן) שהוא משתובב בביהכ"נ
קרא לו "שייגעץ", מיד פסק הרא"מ
לדבר עמו משך כמה חודשים עד
ששלח אליו כמה שתדלנים ונתפייס
לו.

וכשבא אליו בנו רבי דוד ונטל הימנו
הורמנא לנסוע לחפש לו רבי
בחוץ לארץ, הקפיד עליו אמאי לא
התיעץ עמו בענין חשוב שכזה. אך
כשראה את נחישות דעתו לא רצה
לאסור עליו את הנסיעה. אדרבה,
הדריכו כיצד ימצא לעצמו רבי
צדיק אמת. ספר לו מעשה בתלמידי
הבעש"ט שראו בשעותיו האחרונות
כיצד מתכונן רבם להפרד מהם,
אזרו עוז ושאלו אותו מה יעשו אחר
אריכות ימיו ושנותיו, אנה ילכו,
אצל איזה צדיק ידבקו להבא?

ויאמר להם הבעש"ט: האיש
אשר יתן לכם תחבולה כיצד

להתגבר על מדת הגאווה אותו לא תקחו לרבי! עצה נגד גאות אין בנמצא.

אחר הסתלקותו נדרו תלמידיו הבעש"ט אל עמיתיהם המבוגרים מהם, נסעו מצדיק אחד למשנהו, זה ענה להם בכה וזה בכה, כל אחד נסה את כוחו. עד שהגיעו אל הרה"ק רבי פנחס מקאריץ.

— תחבולה נגד הגאווה? תמה רבי פנחס תמיהה גדולה, האי גברא בהאי פחדא קא יתיב, איך וויס אויך נישט קיין עצה קעגין גאות...

שמעו התלמידים את דבריו ורווח להם, מכאן ואילך כפפו את ראשם תחת שבט מנהיגותו.

פעמיים נדד בנו רבי דוד לחו"ל בדרכו אל מורו ורבו בעל הבית-אהרן, בשלישית נטל עמו את בנו הרה"צ רבי יעקב יוסף שהיה אז עלם בן יגיד שנה. בידעו שיקפיד עליו אביו לא נפרד ממנו ושם פעמיו היישר לנמל עכו. המתין שם כמה ימים לספינה הנוסעת לכיוון רוסיה, לפני תפילת שחרית ירד אל ימה של עכו לטבול והנה נחש ענק שגבהו בקומת איש עומד מולו ומאיים לבלעו חיים. הרה"צ היה ידוע כאמין לב בגבורים, לא אבד עשתונותו והרעים עליו בקול: דרך ארץ בפני אבותי הקדושים! עזב הנחש את המקום והניחו לטבול בשלוה. בצאתו מן המים נגש על ערמת בגדיו ושוב חזר המחזה, נחש מגודל כרוך סביבם ומסרב לזוז ממקומו.

כעת פקעה סבלנותו של הרה"צ, תפס את המזיק בכח גדול וביד חזקה, פתח את קישוריו והשליכו ממנו והלאה. את הרמז היטיב להבין, מיד סב על עקביו ושוב עם בנו לירושלים לביתו של אבא...

יום ב' פ' שלח שנת תרל"ג לפ"ק פעה"ק ירושלים ת"ו

שלום וברכה וחיים לבני היקר האברך המופלג החסיד מו"ה דוד צבי שלמה נ"י עכיו"ח שיחי.

הנה באתי להודיעך שת"ל אתנו ב"ה קו החוה"ש אני וז' היא אמך מאטיל פייגא תחי' ובתי שיינא אלקע ובני אלטר יחי' ובני ירחמיאל יוסף, חדשות אין לי להגיד רק אני מזהיר אותך שתקיים כל מה שהזהרתך במכתבי הקודם, גם תראה להזהר לזרז את מרדכי בעשיית הטלית גם תראה אודות הזייגעריל והלעפיל ששמים אותם ותשווה אותם שתתן לו יותר מכדי שוין כפי שתוכל להשוות אתו, ומעות תוכל ליקח אצל ידידנו ר' שבתי נ"י.

אביך המצפה לשמוע מכם כט"ס, נאום אליעזר מנחם.

גם אני פ"ש לבני היקר מו"ה דוד צבי שלמה נ"י וזו' היא כלתי הצנועה מ' מרים תחי'.... פ"ש לבנכם יעקב יוסף ובתכם רבקה רחל תחי' ובנכם שמעון נתן נטע, ובנכם אברהם אהרן נ"י מאד אבקשך שתכתוב לי בכל עת מבראותכם ומבראות הילדים יחי' להחיותינו, ובודאי למצוה גדולה יחשב

א"ד אמך המצפה לשמוע מכם בשו"ט מאטיל פייגא

מכתב קו' ששלח רבה"ק הרא"ם זי"ע לבנו רבה"ק הרה"צ זי"ע בתקופת מגוריו בעיה"ק צפת' בסמוך למעון חותנו הרה"צ ר' פנחס ממאגרוכ זצ"ל ובשולי המכתב מצטרפת בד"ש אמו הרבנית הצדקנית המפורסמת ברב חכמתה מרת מאטיל ע"ה בת בנו של החוה"ש הק' מלובלין זי"ע.

גם אני פ"ש ידידי האברך המופלג החסיד המפורסם בנשי"ק חו"י כ"ש מו"ה דוד צבי שלמה נ"י עכיו"ח שיחי

ראשית מכתבי באתי לבשרך בשורה טובה שבי"ה לאביך הוטב לו על הבטן ובי"ה שהוא הקל עליכון וד"ל, ויהא רעוא שיהי' לו רפואה שלימה במהרה על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.... גם תראה אם יש בנמצא משניות קטנים עם פ"י קב ונקי, ובלבד שיהי' באותיות גדולות, גם ספר ע' פנים לתורה עבור כבוד אביך שליט"א, יותר אין לחדש רק החוה"ש

מנאי ידידך לנצח המצפה לשמוע מכם בשו"ט

נאום צבי בהר"ר יצחק חיים ז"ל

(הוא המשב"ק שהי' מסור בלו"נ למען רבה"ק הרא"ם זי"ע)

ה"ה הרב החסיד המפורסם רבי צבי הירש גליקזאהן גריש ז"ל.

ובשולי המכתב מוסיפה הרבנית מאטיל עה"ש כמה דברים, ובין השאר כותבת לבנה, פ"ש להרבני החסיד המפורסם וכו' שבתי נ"י, הנה כ"ק אדמו"ר שליט"א בקש לשלוח לו הדסים תקבל אצל המוכ"ז הדעקליך ששכחתי לשלוח לך בשו"ה שעברה הנה תקח הרעשט מהמע"י שלי מקרלן כ"ח קערבליך...

דברי אמך מאטיל פייגא

לשוננו: א שיין פנים וואלט מען געהאט ווען מען איז אין עולם האצילות אין דערווייל זאהל מען נישט וויסן וואס טוט זיך אין עולם העשיה...

מעשה דומה ומאלף מאד נשמע גם מפיו של בנו הרה"ק רבי אלטער האדמו"ר מסוסנובצה. וכה ספר, הרב מבריסק מהרי"ל דיסקין שלח אל רבה"ק לקרוא לו לאסיפה בעניני העיר שהתקיימה בביתו, נכחו בה ראשי וטובי העיר ובראשם רבה של ירושלים הגה"צ רבי שמואל סלנט שדעתו לא היתה מסכמת עם הרב מבריסק. ויכוחים סוערים התנהלו בבית, כל צד חיזה את דעתו, עסקנים משכו לכאן ולכאן ולא הגיעו לעמק השווה. רק רבה"ק לא פצה את פיו להתערב בויכוח ולו במלה אחת, מתבודד ברעיוניו ונראה כאילו אינו מבין כלל את הנושא הנדון, אחר שעה ארוכה פנה אל בנו רבי אלטער שהתלווה אליו: נו, הרי צריכים להתכונן לתפילת מנחה. כצאתם את הבית, הרחק מאזן שומעת פנה רבה"ק אל בנו ואמר לו: כמדומה שבהחלטות שנתקבלו באסיפה מוסרים את העיר כולה לידי של הזקן (רבי שמואל סלנט).

החומרות הנוהגות בבית רבינו בחג
הפסח אין לתאר כלל,

חרף העניות והדלות שאפפו את ביתו היה מקפיד לבל יחסרו לקראת החג מלבושים חדשים הנקיים לחלוטין מחשש חמץ. גם האורחים שהסבו עמו בליל הסדר קבלו מלבוש קפטאן חדש בשעת הסעודה ואמירת ההגדה, שנה אחת הסבו עמו שני עניים ששמחו ביותר בקפטאן החדש והנוצץ, עם סיום עריכת הסדר קרא הרבי את שיר השירים ברשפי אש קודש, האורחים שמו לבם לעובדה כי אינו מבחין כלל בנעשה סביבו וחמקו בלאט מן הבית בהשאירם

נזכר בתפלתו של ר' אלעזר מענדיל כל עצמותי תחינה, מיוצר אור עד אחר קריאת שמע שמעתי אותו פעם מתפלל כמה שעות רצופות, וכשעמד בתפלה רעד המקום סביבו. גדולי גדולים קראו עליו את הפסוק: "נפשו גחלים תלהט ולהב מפיו יצא." (תב"ד)

תפילות מנחה ומעריב היה מתפלל מדי יום ביומו ליד הכותל המערבי, כל תפילת שמונה עשרה אורכת שעה ויותר, הריחו עומד שקוע בשרעפיו, כולו דביקות עליונה ושופך צקון לחשו בין חגוי נדבכי האבנים. מקיים הנאמר "ציגתם יחף יחפים". נעליו מוטלות בצד כי המקום אשר עמד עליו אדמת קודש הוא, ברגלים יחפות נצב על משמרתו כל ימות השנה. קור, רוח, גשם, שלג, או שמש שרבית מלהיטה שהרתיחה את כל הסביבה ומרצפות הרחבה כל אלה לא הרתיעוהו. שלש שעות (לכל הפחות) היו חולפות בתפילות מנחה מעריב. לפעמים האריך יותר מהרגלו והמשמש הנאמן הרה"ח רבי צבי גריש שסבלנותו כמעט פקעה שאל אותו מה יום מיומיום? ענה לו הרבי: אתה חושב שיכולים לסיים את התפילה מתי שרוצים ללא נטילת רשות מן הכותל...? (שם)

ופעם כשעמד שקוע בתפלתו ויחודיו עבר מאחוריו ערבי שחמד את נעליו ורצה לקנות במשיכה, החל הרבי נוקש בקול באבני הכותל ועורר את שימת לבו של ר' הערשל גריש הממתין בצד ואינו מרגיש בנסיון הגניבה, מיד דלק בעקבותיו ושחרר מידיו את המנעלים. כשחזרו לבית הרה"ח רבי צבי בפליאה, היתכן? הוא שלא התפלל לא הרגיש ואילו הרבי המופשט מן העולם שם לב? רבה"ק הרגיש במחשבתו והסביר לו במתק

רבה"ק המתין לו ליד הפתח והוכיחו נמרצות: אלא מה, אם לא בטובות אזי בשבט חובלים. וואס דען, אז נישט מיט גוטענס איז מיט בייזענס, (הגרש"א שזורי ז"ל בשם הרה"ק הרשנ"ן זי"ע)

הקפדתו היתירה על מעשי בנו לא גרעה מאומה מהערצתו את הרבי הגדול בעל הבית-אהרן מקרלין, כשנסתלק הרבי הזקן מן העולם בטו"ב סיון תרל"ב נענה ואמר בצער גדול: מען האט צו גענומען דעם סידור'ל פון די וועלט!

הגאון החסיד רבי משה רוזנטל ז"ל הנודע בכנוי "רבי משה ווארשעווער" היה מבאי ביתו של רבה"ק שנים רבות. נולד בעקבות ברכה שהעניק הרבי לאמו שכל ילדיה הקודמים לא התקיימו אצלה ל"ע, וגם צוה עליה אשר תקרא שמו ע"ש אביו רבי משה מלעלוב ורבי ישראל מרוזין זי"ע. כשהיה בן תשע שנים לערך בא פעם בחג השבועות לביתו של רבה"ק, הוא עמד מן הצד והתבונן בעריכת השלחן, הבחין בו הרבי וקרא לו להתקרב אליו, נטל כף מרק ותחב אותה בתוך פיו של הילד, מן אותו יום החלה לבעור ב' משה חשקת התורה עד שבהגיעו לשנתו הט"ו למד בשקידה שמונה עשרה שעות מעת לעת.

לעבדו בכל לבבכם

בקולות וברקים, בסערת קודש התפלל רבה"ק יום יום, עובר בעצמו לפני התיבה, ותפילותיו מרעידות כל לב, תפילתו נמשכת תמיד שעות מרובות, אבריו רועדים ומתנענעים, ולבו ובשרו מרננים לאל חי, שואג בקול ארי מקירות לבו, כליש פצוע, אגלי זיעה נוטפים ממנו בלי הרף וכל עצמותיו תאמרנה שיר ושבח לה'. הו! הו! — ספר זקן אחד מיקירי ירושלים — כשהגני

מאחוריהם את הקאפטן הבלוי שלבשו קודם לכן... הרבנית מרת מאטיל הרגישה במעשיהם ופנתה אל בעלה, הבט נא, הרי האורחים גנבו את המלבושים!

— מהיכני תיתי, ענה רבה"ק. עוד מתחילה כשנתתי להם את הקאפטנים היתה דעתי שזו מתנה גמורה שלא על מנת להחזיר.

עבודתו בסער ולהב בשעת עריכת סדר ליל פסח נגנה בצלצלי שמע בכל העולמות ובעלי אוזן יכלו להקשיב לצליליה הענוגים שעלו מעלה מעלה. בצאנו הרחוקה אלפי מילין הכריז הגה"ק בעל דברי חיים: מיר זענען דאך אין הימעל — האבין מיר גיזעהן: אז דעם שענסטען "סדר" האט אפגירעכט רבי אלעזר מנדיל פון ירושלים! (ראינו בשמים כי הסדר היפה ביותר ערך רבי אלעזר מענדל מירושלים)

עינא פקיאח

רבינו הגדול מוהרמ"מ זי"ע הזכיר פעמים רבות בשם הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע שאמר בזה"ל:

אויב סיא רופט זיך אהן אויגן, ווי אזוי קען א שטיקעל ליים אפהאלטן פאר איהר (ובתרגום ללשה"ק: אם אכן קרויות עינים, איך יכול גוש טיט וחרס להסתיר להם מלראות הכל. אור הגנוז ה' בתוך מאמרו של הרש"פ)

עיניו הטהורות של הרא"מ שלא ראו מימיהם דבר שאינו צריך אכן צפו למרחקים, לא חומר עכור ולא מרחקי זמן טשטשו והסתירו בעדן, האור חנה עמו במדור בכל שעה ושעה.

כשנדברו רבה"ק ומחותנו הגה"צ רבי פנחס הלוי הורביץ מבראד לסכם ביניהם פרטי הקישורין של בניהם הרדצ"ש ומרת

מרים נ"ע, היו דעותיהם חלוקות היכן יתגוררו בני הזוג בשנים הראשונות אחר הנישואין, רבה"ק רצה שבנו יגור בירושלים והר"פ משך לצד הנגדי. לבסוף הסכים רבינו לדעת רבי פנחס, שבכל ימות השנה ידורו בצפת בבית הורי הכלה, אך בתנאי אחד שעליו לא הסכים לוותר בשום אופן, כי בחג הסוכות יבואו לירושלים, חג הסוכות דייקא. איש לא ירד לעומק דעתו. כמה שנים התנהלו העניינים בסדר זה, הרדצ"ש שהה בצפת כמה וכמה שנים והתגורר בחדר בדירת חותנו חוץ מימי החגים של חודש תשרי. שנה אחת בעיצומו של חג הסוכות התמוטט קיר בביתו של רבי פנחס וקבר תחתיו חלק מהסוכה שנסמכה עליו בו במקום המיועד למטתו של הרדצ"ש אם יאות להפצרות חותנו להשאר גם בסוכות... או אז יצאה לאור תעלומה בת כמה שנים והובנה כוונתו העמוקה של הצופה למרחקים (מפי הגה"ח רבי משה אבלעס שליט"א ששמעה מדודו הרה"צ רבי מיכאל הערמאן זצ"ל מנאמני בית הרבי הרה"ק ר' דוד)

לחברון עיר האבות נסע רבה"ק בחודש אלול של כל שנה. אליו היו מצטרפים תלמידיו וחסידיו וגם חסידי קארלין. בליל שבת נהגו כולם לבוא לאכסניה של הרבי ולהסתופף בצילו בעת עריכת ה"שולחן", כרגיל היה הרבי מכבד את הרה"ח רבי מיכל בוכוולד לשיר זמירות. פעם, באמצע השירה, צוה הרבי שיפסיק מלזמר והורה לאיש אחר להמשיך לנגן, נעלב ר' מיכל מאד ויצא החוצה לשאוף אויר, לפתע קלטו אזניו שיחה שהתפתחה בין הנשים שישבו בחדר סמוך ורטנו על שירתו של המשורר הנוכחי הצורמת את האזנים, בעוד שקודמו הנעים בזמרתו העריבה ובצליליו היפים...

כששמע ר' מיכל את שיחת הנשים הבין מיד מדוע הורה לו הרבי להפסיק שירתו. חזר ונכנס אל השולחן ובחשאי התיישב על מקומו, חשב שאיש לא הרגיש בו, אבל בו ברגע פתח הרבי ואמר:

— שנינו "קול באשה ערוה", ומדוע לא אמרו "קול אשה ערוה"? והפירוש: קול של איש המעורר הרהורים רעים באשה — ערוה הוא! (תב"ד)

(מקור מענין לד"ק אלו מצא הגה"צ רבי משה יאיר וינשטוק זצ"ל בספר חסידים, נאמר בתורה לא תחמד כתיב חסר ולא מלא: לא תחמוד, לומר שאסור לאדם לעשות מעשים המעוררים חמדה אליו).

[עובדות כאלו ודומות להן התגלגלו למאותיהן בירושלים של מעלה ובשל קוצר היריעה בחרנו רק בשתיים שהן הרבה כפרט המעיד על הכלל]

צדיק גוזר

שלא על מנת לקבל פרס היה הרה"ח רבי צבי גריש משרת במסירות ובנאמנות — אין על עפר משלה — את רבינו, כיהושע בן נון בשעתו לא מש מתוך האהל, יומם ולילה שקד של משמרתו.

ולא גבור בגוברין היה, רזה ומצומק כל כולו "כזית" בשר עטוף עור ועצמות וחלש מטבעו, כאשר פצה את פיו היו צריכים להטות און לשמוע את דבריו, והנה כל אימת שהיו מהלכים ברחוב היה הרא"מ נסמך על כתפי משמשו, הדבר חרה מאד לאמו האלמנה שבנה יחידה הערשיל היה כל עולמה. מדוע ישען הרבי שהוא בעל בשר ואדם מלא על בנה הצמוק כגרוגרת, באה אליו ושטחה בפניו את קובלנתה, הלמאי נסמך הוא על בנה כשהם מהלכים

ברחוב, אנא להבא יזהר יותר הן כה רזה הוא וחלש.

— ככה? נענע רבה"ק בראשו, "לא אוסיף לעשות כן".

לא עבר אלא שבוע ימים ורבי צבי חלה בקדחת, כל גופו להט מחום והוא נראה כנוטה למות, אמו המבוהלת באה במרוצה אל הרבי הקדוש והתחננה לפניו שימחול נא לה על דבריה כי מחמת קושי רוחה יצאו ממנה.

— מה חשבת? שאני נשען עליו —
— שאלה הארמו"ר — בנך הוא אשר נשען עליו!

כעבור ימים ספורים חזר ר' הערשיל לאיתנו, מאותו יום והלאה לא נשמעה מפי אמו כל טרוניה על הקרבתו מעל ומעבר למען הרבי.

אשתו של הרה"ח רבי ישעיה קירשנבוים ז"ל היתה יולדת בקושי רב, כל אימת שעמדה ללדת נסתכנה בחייה. כדי כך שפעם נצרכו להשתמש בסגולה לשעת הדחק, קשרו חבל ארוך אל מטתה ואת קצהו השני הובילו עד לארון הקדש בבית הכנסת ושם קשרו אותו.

בחג הפורים של אחת השנים נכנס ר' ישעיה אל בית הרבי שקיים כבר את מצוות היום ונתבסס מאד ביינו, כשהושיט ר' ישעיה את ידו לרבי לברכת "לחיים", משך את זרועו אל פיו וכבדה בנשיכה קלה, "בזאת הצלתי אותך מנשיכת נחש הקדמוני!" קרא לעבר חסידו הנרעש. מני אז ילדה זוגתו בנקל את ילדיה.

מקפיד היה הרבי להדליק בביתו לכבוד שבת רק נרות שמן ולא הרשה להשתמש במנורות נפט, פעם בשבת הגדול כשחדרי ביתו הפנימיים הוכשרו כבר לפסח ואת סעודת השבת אכלו בחדר החיצון — שכחו בני הבית מרוב טרדה והדליקו מנורת נפט (לאמפ). כשחזר הרבי בליל שבת מבית המדרש לאחר התפילה וראה את מנורת הנפט שדלקה בחדר, נשתנו פניו והחליפו גוונים, הוא ישב על מקומו ליד השלחן ולא הביט כלל לעבר המנורה, הגביה את ברכיו והשעינם על השלחן, את ראשו הרכין וטמן בינותם, וכך ישב כרבע שעה.

מיכל המנורה היה מלא נפט, אך תוך זמן קצר החלה הפתילה

לדעוך וכעבור רגעים ספורים כבה האור.

הרה"ח רבי ישראל נח זלץ מטבריה התפלל פעם בליל שבת עם הרבי בכותל המערבי, קבלו שבת והתפללו ערבית ובינתים השתוללו ילדי הערבים השכאב, הציתו מדורה גדולה במעבר המקומר שליד סמטת הכותל, האש התמרה עד לתקרה וחסמה את כל הדרך מצד לצד, נראה היה כי בדרך הטבע יארכו שעות רבות עד שיוכלו החסידים עם רבם להגיע לביתם. דקות מספר עמד רבה"ק ליד הלהבה ללא נוע, אחר פתח בתחנונים כבן המתחטא לפני אביו: רבונו של עולם, דיינע קינדער ווילען דאך גיין מאכען קידוש פאר דיין ליעבען נאמען וועגן.

אך סיים את תחינתו — ספר הרה"ח ר' ישראל נח — מיד החלה האש שוקעת עד שכבתה לחלוטין והחסידים שבו לביתם בשמחה גדולה.

זכותו יגן עלינו ועכ"א

אדמו"ר רבה"ק הרבי ר' אלעזר מענדיל זיע"א אמר:

ארץ ישראל נקראת ארץ כנען על שם ההכנעה, רק השפל בעיניו והעניו מתאים לארץ זו.

הוא היה אומר:

בהיכל המלך מסתופפים שרי המלוכה ומפקדים מבלי שיעוררו תשומת לב והתחשבות, וכך הדבר בארץ ישראל מסתובבים צדיקים עליונים מבלי שיתאספו סביבם קהל מעריצים והמונים מכבדים, כי על כן היכל המלך הוא.

כ"ק הרב הקדוש רבי משה מלאדמיר וצוקללה"ה זי"ע בן אדמו"ר הקדוש והנורא רבינו שלמה הלוי מקארלין וצוקללה"ה זי"ע

נסתלק ביום ח"י שבט תקפ"ט

זאלט אנדערש קיין פיוס נישט נעמען
(על הסתלקות אביו הקי) ביו וואנען
איהר וועט זיין א הערליכער יוד"י (כוונתו
במעלות והשגות קוי לפום דרגתם).

תלמידי אביו רבינו הרש"ק זי"ע
הוקירוהו והעריצוהו עד למאד ואף תמכו
בו במידי דתמכין מעידן לעידן, ובספר
ברכת אהרן הביא ממה שהעתיק מכ"י
זקני החסידים אשר רבינו הרש"ק הרא"ש
מסטאלין זי"ע ערך מכתב בו מבקש מאת
החסיד המפורסם רבי יוסף מלהישין ז"ל
לקיים פקודת קדשו להעמיד מעמד קבוע
עבור הרה"ק רבי משה'לי זי"ע, ובלשון
הכ"י: וכתב לו שיראה להחזיק ולסייע
לקבץ כסף מעמד עבור הרה"ק ר' משה'לי
בן מלכי וקדושי וכו', ונתגלגל המכתב
קודש זה ליד הרה"ח ר' יוס'ל יונה'סי
מסטאלין מבין האברכים החסידים של
רבינו האדמו"ר הזקן זי"ע, ובהיות רבינו
הזקן בסטאלין נכנס אליו ר' יוס'ל יונה'סי
עם קויטיל, ולא הי' לו כסף מזומן
עבור פדיון, ותמורת פדיון מסר ונתן
את המכתב קודש של הרא"ש מסטאלין
ששלחו לר' יוסף מלהישין (כנז) רבינו
הזקן התחיל לקרוא בהמכתב וכשהגיע
לתיבות "בן מלכי וקדושי" הגביה את
קולו מתוך התרגשות עצומה עד שנזדעק
בקול רם: בן מלכי וקדושי! וכל הנוכחים
באי הבית נבעתו מקול זעקתו, אח"כ כתב
לו קבלה על המכתב, להיות לראי' ביד
המוכ"ז (ר' יוס'ל יונה'סי) שאני הח"מ
קיבלתי ממנו המכתב, מאדוני אבי מורי

הוא אותו בה? בגמר שתייתו פנה רבינו
הרש"ק לבנוהק' ומסר לו החתיכה לטעום
ממנה, ואכן לא הי' מורגש בה שום טעם
מתיקות.

בכתבי זקני החסידים מצאתי
שהרה"ק רבי משה'לי בעצמו סיפר אשר
פ"א הי' במצב כספי דחוק והי' בע"ח
על קיין רוביל, ונסע ללאדמיר על צין
קדשו של אביו רבינו הרש"ק נ"ע להזכיר
לפניו את מצבו, לאחר מכן שמע את אביו
הק' משיבו בזה"ל: "דוא ווייסט דאך
מיין קינד אז קיין געלט איז דא נישט
דא (בעולם העליון) איך וועל דיר געבין
א יונגאלע וועסטו פארקויפן אין דוא
וועסט האבין געלט צו באצאהלין דיינע
חובות", ושם בלאדמיר לא הי' אז נצרך
לענין זה ונסע לעיר אלויסק אשר שם
עלה בידו לפרוע חובותיו ובה קבע משכן
קדשו עד לסוף ימיו ושם מנוחתו כבוד.

לאחר הסתלקות אביו רבינו הרש"ק
הגיע פעם לעיר לאדמיר הרב הקדוש
בעל ה"אוהב ישראל" זי"ע מאפטה,
ובקשוהו אנשי העיר לשבות שם את
שבתו כשהשיב בשלילה, פנו להרה"ק רבי
משה'לי שביקשו הוא להשאר על ש"ק,
כשאכן בקשו הרה"ק ר' משה'לי זי"ע,
השיבו האפטיר שאין לו מה לעשות בפה
(לתיקון ענינים) ולכן מסרב הוא לשהות
בכאן בש"ק, לאחר מכן נענה הרה"ק
האפטיר זי"ע להרבי ר' משה'לי ואמר אליו
בלש"ק: "וואס כביכול האט גיטאן אין
אייער טאטין, האט נאר כביכול גיקענט
טאהן, אין אייער טאטע האט גיקענט צו
נעמען, וסיים אייך זאג איך אז איהר

כ"ק הרב הקדוש רבי משה'לי זי"ע נמנה
כראשון צאצאי אביו אדמו"ר הקדוש
הרש"ק זי"ע, וחתנו של הרב הקדוש
רבי יהודא לייב הכהן מהאניפאלי זי"ע
בעל "אור הגנוז", מתלמידי האשל הגדול
רבינו המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע,
ובזיוו"ש הי' חתנו של הרב הקדוש רבי
דוד הלוי זי"ע המגיד מסטעפין אף הוא
מתלמידי הרב המגיד נ"ע, וחתן הרב
הקדוש הרבי ר' מיכל'י מזלטשוב זי"ע,
עלה ונתגדל על ברכי אביו רבינו הרש"ק
נ"ע אשר ממנו קנה שלימותו רוממותו
וצדקת קדושתו המופלגת, ובספר ברכת
אהרן (מדור ברכת שלמה עמוד י') הביא
מה שהעתיק מכ"י זקני החסידים בהאי
לישנא: פעם הלך (רבינו הרש"ק נ"ע)
עם בנו הרה"ק בלילה, ואמר אליו באם
הוא רוצה יוכל ללמדו שישמע מה שבני
אדם מדברים בבתייהם, והעביר על פניו
את מטפחתו ושמע הכל, אחר כך שאל
את אביו אם כדאי לדעת כל זה לעבודת
הבורא, וענה שאין זה כדאי, ואמר לו בנו
הרה"ק אם כן אין חפצי בזה ע"כ.

בספר שמע שלמה כתב ששמע מפי
הרה"ק ר' נח חיים מקאברין זצ"ל שסיפר
מה ששמע בעצמו מפי"ק חותנו זקינו
הרה"ק מוהר"מ מקאברין זי"ע, אשר
דרכו של רבינו הרש"ק נ"ע הי' שכאשר
שתה משקה טייל או קאוה הי' נוטל
חתיכת סוכר בכף ידו הקי' ואוחזה משך
זמן שתייתו, פ"א בעשותו כן שאלו בנו
הרה"ק רבי משה'לי זי"ע אודות ענין זה
באמרו, כי ממ"נ אם הוא צריך להסוכר
למה אינו לוקחו לפיו, ואם לאו על מה

זללה"ה, ששלח להר"ר יוסף מלהישין, אודות הרה"צ ר' משה'לי בן רבינו מהר"ש מקארלין זצוק"ל.

וכן נמצא בכתובים שהרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע הי' שולח להרב ר' משה'לי סכומי כסף גדולים מידי שנה,

כתלמידי אביו ביקר אף הוא בהיכלי הקו' של צדיקי דורו ובספר דברי דוד להרה"ק רבי דוד משה מטשרטקוב זי"ע הביא מה שסי' הטשרטקובר בעצמו אשר פ"א בא הרה"ק ר' משה'לי עם בנו להרה"ק הרבי ר' ברוך זי"ע ממעזיבוז בהגיע לביתו שמעו את הרבי ר' ברוך מתקוטט בריב דברים עם זוגתו הרבנית הצדקנית מ' סימא חיסיא ע"ה ולא פנה אליהם כלל, בנו של הרה"ק ר' משה'לי בראותו זאת הרהר בלבו והי' קשה עליו לסבול על שהרבי ר' ברוך נ"ע מזלזל כל כך בכבוד אביו הרבי ואינו מפסיק שיחתו ומקבלו בכבוד הראוי אזי נענה אליו אביו הק' ר' משה'לי ואמר: תדע בני שענין הפלא הזה מהרבי ר' ברוך הוא ויכוח קובי"ה ושכינתי והוא תיקון חצות שלו הר"י מבריסק ז"ל כתב שבעת החתונה המפורסמת באוסטילה אשר בה נטלו חלק רבים מצדיקי הדור בתור קרובי משפחה וכדו', השתתף גם הרבי ר' משה'לי זי"ע וכשנקרא לכיבוד תואר בשמו הק' רבי משה הגדול וכי', ענה לעומתם כמלגלג ואמר: הגדול הגדול... כשמוע זאת זקן הצדיקים הרב הקדוש מאפטה זי"ע נענה ואמר לר' משה'לי ר' משה מה איכפת לכם שאומר הגדול, הלא אמרו רז"ל אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, והמובן מזה שאילו היו הולכים בדרך האמת היו

אכן צריכים לקרוא כהיום ה"ה החמור פלוני ופלוני... אלא מכיון שהאמת נעדרת מיא טרעט האף פין דעם אמת למאי נפקא מינא אם קוראים אכן הגדול".

עוד הביא שם כי כשעבר פעם הרב ר' משה'לי דרך כפר א' במחוז ליטא בלויית קבוצה מאנשי שלומו, נענה אליהם הכפרי בעל האכסניה ואמר בתוך דברו בהזכירו את הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע, והרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע, אני רואה שכולכם חבורה אחת, למשמע אותם דברים למרות שיצאו מפי כפרי פשוט שמח הרבי ר' משה'לי כל אותו היום וכן לאחר מכן משך זמן נסיעתו ואמר בהסבירו את פשר דבר שמחתו "הן אמרו עלי שאני, הרבי ר' ברוך והלעכוויטשער הננו חבורה אחת".

כן היה מפורסם מאד לבעל מופת גדול, וסי' נכד אחותו הרה"צ ר' בצלאל בן הרה"ק ר'מרדכי'לע מלעכוויטש זי"ע (השני, שהיה חתנו של הרה"ק ר'נח מלעכוויטש זי"ע בן הרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע, ובנו של הרה"ק ר' משה בער זצוק"ל חתן רבינו הרש"ק זי"ע ובנו חורגו של רבינו הס"ק הרא"ש מסטאלין זי"ע, הרב ר'מרדכי'לע ז"ל הי' נוסע לעיתים תכופות יחד עם אנשי שלומו להסתופף בצ"ק רבינו הזקן אדמו"ר הק' בעל הייבית אהרן"י זי"ע שהי' מוקירו ומכבדו מאד) שבענין חולי הקדחת ר"ל היו רואים בחוש אשר מי שהי' בא אליו להתאונן על מחלה זו הי' מתרפא תיכף אך הרב ר' משה'לי היה מזהיר להתרפאים שבמשך זמן מסוים לא ישתו מים קרים, פ"א נחלה במחלה זו אחד מאנשי עירו

שהי' מפורסם למתנגד גדול ולא רצה בשום אופן ללכת להרב, אולם לאחר מכן כשגברה עליו מחלתו והציקתה עד למאד הלך בעל כרחו להרב והזכיר עצמו לפניו, ואכן מיד לאחר ברכת קדשו של הרב ר' משה'לי זי"ע הרגיש בעצמו שהחולי סר מאתו והוא שב לאיתנו בהיותו מתנגד חריף הציק לו הדבר ולא הי' יכול להשלים עם זה שהרבי ר' משה'לי יתפרסם לבעל מופת על ידו, ובהיותו שהרב הזהירו כדרכו בקו' שלא ישתה מים קרים, לכן ניגש תיכף בצאתו מחדרו של הרה"ק ושתה מים מכלי שעמד בחדר החיצון, הרב ר' משה'לי בהבחינו זאת מרחוק יצא אליו ואמר לו בלש"ק: בא דיר אז דוא וועסט טרינקען וויפיל דוא וועסט ועלין וועסטו קיין קדחת נישט האבין.

כאביו רבינו הרש"ק התנהג אף הוא בחריפות ושניות בדרכי עבודת קדשו והר"י מבריסק הביא בשם זקני חסידי לעכוויטש שהי' פ"א אצל הרה"ק ר' נח זי"ע והתנהג בשם בדרך מופלא וטמיר שהי' מושלל מהבנת בני אדם ובתוך שיחתו עם הרב הר"ן ז"ל השיבו בענין השפעת טובה לישראל ע"י לקיחת מעות בדברים חריפים ונשגבים למאד.

בהיותו פעם בעיר אחת והי' שם גביר אחד ששמו הלך לפניו כנכבד ושוע, יחסן חסיד בעל צדקה, חפץ הרבי ר' משה'לי להוכיחו על פניו בפתיחתו של דברים ואמר לו כהאי לישראל: אני רוצה להוכיח אתכם כי מי זולתי יכול להוכיח גביר גדול ונכבד כמוך ובעל הוצאה של חמישים אדומים לשבוע, אולם אני שאף אצלי ישנם אכן הוצאות כגון אלו (כי התנהג

בספר דברי שלום להגאון הצדיק רבי שלום פערלאו זצוק"ל אב"ד דק"ק ברה"ק רבי ברוך מרדכי מקוידנוב זי"ע בפרשת ויקהל דף ל"ט הביא וז"ל.

וכן שמעתי בבירור על דוד"ז הה"ק מו"ה משה מלאדמיר נ"ע שדרכו היה שלא לומר תורה ברבים, ופ"א ביקשו והפצירו אותו לומר תורה, ואמר אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל ופי' רש"י לא פחות ולא יותר, כלומר לכל אחד ואחד לפי בחינתו ומדרגתו, ומי שיכול זה הוא יכול לומר תורה ואי לא לא יאמר, ומרוב ענותנותו אמר אני אין יכול זה, ודפח"ח ושי".

בהרחבה גדולה), אם תרצו לבזות אותי בענין כבוד על זה נאמר "בכל נפשך", ואם על ידי זה לא תרצו לתת לי מעות על זה נאמר ו"בכל מאוּדך ופי' רז"ל במשנה בכל מאוּדך היינו "בכל ממונך" אם כן אין אני מתיירא ממך והתחיל להוכיחו על פניו כהבנתו בקו.

הרה"ח רי"ל לוי ז"ל שהי' מסתמך על מקורות קדומים הביא בספרו חסידים מספרים משמו של הרבי ר' משה'לי זי"ע שפי"א בא אליו איש אחד והתאונן לפניו בבכי מר כי בני ביתו רעבים ללחם ובידו אין פרוטה לפורטה, ובכן בקשתו הוא שהרבי יתפלל עבורו, שאלו הרב מלאדמיר ומדוע אינך מתפלל בעצמך, השיבו האיש שמסיבת התמרמרותו אינו יכול להתפלל בעצמו, שאלו שוב הרבי ולדאוג הנך יכול (למרות ההתמרמרות), השיבו האיש כי לדאוג לפרנסה הינו מחויב ואין לו ברירה להימלט מכך, אזי נענה אליו הרב ואמר גם להתפלל הינך מחויב.

שוב פעם כשנפגש עם מתנגד עשיר שהי' צדיק בעיני עצמו נענה אליו הרב והסביר לפניו שלטובתו ינקוט בדרכי החסידים, למנות את חטאיו ועונותיו במקום למנות את מצוותיו, לשאלת בן שיחו וכי עבירות הן מצות שעלי להתהדר בהן, השיב הרב חס ושלום, אולם טיבן של דברים כך הם: כי לעתיד לבוא כשיעלה לבי"ד של מעלה ישאלוהו מה בידך עבירות או מצוות, ובעולם העליון נאמן הוא היהודי בדבריו וכשיענה שאת המצוות הוא יודע אולם את העבירות אינו זוכר מכיון שלא מנה אותם ישיבו לו אם כן תמנה אתה את המצוות

ותפרטם לפנינו ואת העבירות הנח לנו, ואכן מידת השכחה עושה את שלה וחלק ממצוותיו שק"ים בעוה"ז לא ימנה מחמת שכחה, או מס'ה שלפעמים עושה אדם ענינים ומעשים יוברים אף מבלי דעתו אותם, ומשום כך לא ימנה אותם מחוסר ידיעה ולענין העבירות שבידו ירדו מלאכי החבלה לעולם הזה יחפשו עבירות בנרות וכשמחפשים חזקה עליהם שימצאו, ויוסיפו עוד חטאים שחטא מבלי דעתו אותם ואכן יעלו לבי"ד של מעלה כשעמם משא ערימות של חטאים ועונות נודעים ובלתי נודעים, מעשיו הטובים יתמעטו לעומת ערימות העונות וכמובן שהדבר לא יהי' לטובתו.

לעומתו כשיעלה לעולם העליון איש המתנהג בדרכי החסידים כאמור וישאלוהו מה בידו, ישיב כי את חטאיו הוא יודע ומכיר אולם את מצוותיו לא מנה, ומכיון שמאמינים ליהודי בעולם העליון יענו לעברו שאכן ימנה בפניהם את העבירות, ואת המצוות יניח עבורם, ומתוך שיתחיל למנות אגב מידת השכחה יחסיר ממינינם, ואף מחוסר ידיעה לא ימנה קצתם, והמלאכים ירדו למטה בעוה"ז יחפשו את מצוותיו בנרות ואכן יסייעו בידו לטובה, וסיים הרבי ר' משה'לי לפיכך מוטב שינקוט מר במידתם של חסידים למנות את חטאיו ולשכוח ממצוותיו לתועלתו העצמית.

בהיותו פעם בעיר אלוסק שבליטא (טרם נתישב בה כנ"ל) נתבקש ע"י בני העיר להיות נוכח בעת קידוש קרקע חדש למטרת בית קברות, בבואו לשם ציין על מקום אחד במקלו צורת ריבוע מארבע

זויות ונתעסק בכך זמן רב לפליאתם של הנוכחים, לאחר מכן ראו בעבודתו זו עין פקוחא כי לא נפטר בעת ההיא שום איש, לימים כשעבר בעיר אחת ביום ה' בשבוע ביקשוהו אנשי העיר להישאר אתם על שייק, נענה אליהם ואמר שהוא צריך להיות בשי"ק באלווסק ואכן הגיע לשם וביום השי"ק ח"י לחודש שבט נסתלק לשמי רום ונטמן באותו מקום הציון שעשה במקלו בעת קידוש הבית החיים.

בנו הרה"ק רבי שלמה'לי זי"ע היה חתנו של הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זי"ע וחתונתו נערכה בלאדמיר בחיי חיותו של חו"ז הרה"ק ר'מרדכי זי"ע המגיד מטשרנאביל שהגיע אכן להשתתף בהחתונה.

הרב ר' שלמה'לי המשיך את שרשרת הידידות עם רבוה"ק והי' קשור בעבודות אהבה עזה עם רבינו הזקן אדמו"ר הקי בעל ה"בית אהרן" זי"ע, ובעת חתונת א' מנכדי רבינו הזקן מצאצאי חתנו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע נכח רבינו בשם והגיע בנו של הרה"ק ר'שלמה'לי נ"ע ה"ה הרה"ק ר' יהושע'לי זצוק"ל, רבינו בראותו את ר' יהושע'לי אספו אל בית אכסניתו בחיבה יתירה והשגיח על עניני הצטרותו וכשבתו הרבנית הצדקנית מרת מרים עה"ש מסאדיגורא הגישה כיבוד לפני הרב רבי יהושע'לי נענה אדמו"ר הזקן אליה ואמר בלשי"ק: וייסטו ווער עהר איז דעם הייליקין קארלינער'ס א אייניקל (רבינו הרשי"ק זי"ע) דוא ווייסט ווער זיין טאטע איז "אונזער שפיץ הארץ". זכותו יגן עליו ועכ"ל.

שאלו לרבי משה מלאדמיר, שנינו מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, ומה איכפת לו לעובר עבירה שיחטא עוד הפעם, כלום אין הוא נהנה מחטאו? השיב הרבי ר' משה: את העבירה השניה כבר לא יעשה מרצונו, אלא מחמת העבירה הראשונה, נמצא שאינו נהנה עוד...

הרי"ל לוי (חסידים מספרים)

הרה"צ מוה"ר רבי מרדכי (מאטע) סופר זללה"ה

בתקופה שמלאו לו י"ג שנה נסתלק הרבי הקדוש מזידיטשוב לשמי רום ולמרות זאת הספיק הר"מ להתאבק בעפר רגליו כעדותו העצמית בצוואתו אשר כתב בין השאר: וזכות רבה"ק מזידיטשוב יגן עלי ועל זרעי... שהרבה פעמים הלכתי רגלי לזידיטשוב להצדיק הנ"ל ואח"כ לבניו הק', וברבות השנים היה חוזר רבות על דברים מאלפים מתזות עיניו ושמעו שמעו אצל הצה"ק ובניו אחריו זי"ע.

כמו"כ ביקר בהיכלות הקו' של שאר צדיקי מחוזות גאליציא כהרה"ק מוהר"י זי"ע מבעלזא, גיסו הרה"ק מוהר"ח"ה זי"ע בעל "לב שמח" מאלעסק, וכן אצל הרה"ק רבי מרדכי"לע הרבי מנאדבורנא זי"ע.

משהגיע עת עמידתו לשירות הצבא לא ראה שום מוצא להיפטר מחובתו על היותו בעל גוף חסון ובריא עד שעלה בדעתו להמציא לרופא שלמונים בכדי לעשות לו ביוזעין כמה מומים בגופו, אמר ועשה ובא להציע לפני פרופ' ידוע לבצע העיסקא היפה הלוו, הרופא נבהל למשמע אזניו וחמל מאד על הריסת מבנה גוף כזה אך הר"מ לא חש לכל זה לרבות היסורים הנוראים שנגרמו לו כתוצאה מעקימת כתיפו וביצוע שני שברים במעיו (באמצעות דקירה ישירה בהם), וקילקול הקיבה אשר ממנה סבל רבות כל ימיו כידוע למקורביו, אולם נתמזל מזלו שהלשינו עליו אצל השלטונות שהקפידו בקשיחות יתר בעניינים אלו ולמרות כל האמור הוכשר על ידם לשירות צבאי, כשלא רצה ליהנות ממאכלות אסורות עמד בנסיונות קשים ועינה את עצמו כשכל זה מעלים הוא מידיעת שלטונות הצבא ושוכר את אחד החיילים (הגויים) לאכול בקביעות את מנתו במקומו, כשנודע הדבר הלקוהו ממוניו מכות נמרצות בקנה הרובה אולם כוחות נפשו הכבירים עמדו לו לעמוד בכל אלה עד שהמפקד הצורך התחיל לנגוש בו ובחזקה השכיבו על

(כבן שש) והיה זה ביום הקדוש והנורא בעת אמירת סדר עבודת הכהן גדול אשר בתפילת המוספין נעמד ע"ג חלון בבית מדרשו של האדמו"ר הקדוש מזידיטשוב מול מקום עמדו והע"ף מבטו אל עבר פני הרב, בהגיע הרבי מזידיטשוב להמילים "והכהנים והעם" נפל על הר"מ חרדה גדולה כ"כ עד שסמרו שערות ראשו ונזדקרו כמדקרות ממש בהגביהם את כובעו מתקוף הרעד אשר אחזו.

בוצין בוצין מקטפי ידיע ובהיותו עדיין יניק כבר שבע שנים היתה אמו הצדקנית מעירתו מדי לילה בשעת חצות ומוליכתו לטבילה במי מעיין שהייה עמוק למאד עד שהוצרכו לרדת אליו מדריגות רבות אשר בתחילתן כבר הורגש הקור העז עד כדי קפיאה וכך היתה מעלה אותו לאחר מכן ומעטפתו במגבת עבה כשכל עצמותיו רועדות מקור והיתה מושיבתו ליד התנור בכדי לחמם את גופו הקטן כשלאחר מכן היה עורך תיקון חצות, וכשהגדיל יותר התחיל להלך בעצמו להמעיין ופעמים רבות היה תובר גזיזא דברא ע"מ לירד לטבול ולהמשיך בעריכת סדרי עבודתו.

אין זה מן ההוגן שלא לצאת ידי חובת האמת ולהימנע מלחזור ולהביע את המחשבה הישרה והברורה המנקרת במוחינו ומפעמת בלבבינו עד כדי נסיגה ורתיעה אחורנית עת אשר נגשים אנו למשימה נשגבה זו של העלאה ע"ג הכתב והמכתב מעט מזעיר, טיפין טיפין מאנפין נהירין דאותם דמויות הוד והדר ה"ה הני חסידי עליון סבא קמאי אשר חרפו נפשם בעז ומנגד השליכו רצונם ומאוויים הטבעי משך עשרות שנות חלדם עלי אדמות מתוך יראה חדורה ואהבה וחדוה עילאית למען קיום חפצו ית"ש בעלמא הדין, ואכן כנות הדברים הם שלא באנו היום לתאר כפשוטו את רמות אשיותו דהאי גברא רבה דמארי סיעא הדגול מרובות עם קודש ומשכמו ומעלה גבוה הרה"צ כש"ת מו"ה רבי מרדכי (מאטע) סופר זצ"ל, מ"מ למרות שאין בנו כוח המלל לבטא נכונה את גודל אונם דהני טמירי הקומה גיבורי כוח עושי דברו, זיוותני ואיתני כאריות וכפירים ומעולפים כספירים כגון אלו, שומה עלינו לגלות לעין כל את הידוע לנו מזיו אורחות חייהם ומשנתם הצרופה למען ידעו דור אחרון אף מקצת מחין ערכם ושגב מעלתם ועי"ז יבואו ויגידו צדקתם לחקוק בפיתוחי חותם עלי לוח לבם ולהידבק בקיום מעשי הראשונים אשר צצו ועלו בפריחה ושגשוג ממקור טוהר חסידותם וגודל יראתם שקדמה לרב חכמתם.

הר"מ ז"ל נולד בשנת כת"ר בעיירה המזרח גליצאית ראזלי אשר במחוז זידיטשוב לאביו הרב החסיד ר' יצחק יהודא ז"ל שהסתופף בצל הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק זי"ע מזידיטשוב (בעל ליקוטי מהר"י"א), משחר ילדותו ספג הר"מ את טוהר חינוכו בסביבת קודש זו כאשר השראת צל אוירת היראה והפחד מהדר גאון שכינת תפארה אשר הומחשה היטיב במחיצת המורה הגדול קדוש העליון אפפו את נפש הילד הרך והטביעו את חותמם בדמו, כפי שבעצמו היה מספר פעמים רבות כי בעודו עולל

הארץ התיישב עליו ולא נתקררה דעתו עד שתחב את המאכל לתוך פיו, בראות הר"מ את המצב החדש אליו נקלע החליט לברוח מהצבא לעזוב את גבולות המדינה ולעלות לארצה"ק.

בתקופת שירותו בצבא האוסטרי היה עורך מדי לילה תיקון חצות כמנהגו אף בעמדו על משמר הלילות ואת דמעות עיניו היה מזיל אל תוך קנה הרובה, ובהגיע זמנו לאותת לחבירו שבמשמרתו שאף הוא היה יהודי יר"ש, היה מחליף הסיסמה המקובלת שם בהצבא כשנדברו ביניהם מראש על סימנם בלשון זה: שכינתא בגלותא, וויי...

הגר"י גרוסמן שליט"א סיפר בשם אביו החסיד המפורסם מוהר"ש זלמן גרוסמן ז"ל שהי' ממקורביו הגדולים של הר"מ (ואף בעיניו ביתו הפרטיים לא רצה להחליט טרם קיבל את הסכמת הר"מ ע"ז) ושמע בעצמו מפי רבי מאטע ז"ל בערוב ימיו, כי בעת בריחתו מהצבא כאשר נדד ממקום למקום איקלע לפח יוקשים, והיה זה לעת ערב כשביקש לפוש קמעא מעמל דרכו וראה אור בוקע מבית מגורים נכנס לתוכו ולתדהמתו הבחין שתעה במבוקשו ונפל באתר שאינו הגון מקום משכנם של נשי דלא מעלי אשר תיכף בראותם את קרבנם שהיה רצוי לפניהם בהיותו יפה תואר עד למאד ומדי הצבא שנענדו לבגדיו אף הם היו טאים במיוחד והוסיפו נועם למראהו הכללי, סגרו הדלת אחריהם והתחילו לענותו בפיתויים וגירויים שונים ומשונים שרבו כמו רבו קשיים, ולמרות היותן רבות במספר נאבק עמהן בעוז ועצמה משך כארבע עשרה שעות שלימות כאורך ליל תקופת טבת בגלילות ומחוזות הללו, וגודש סאת יסוריו המרים שעברו עליו בעת ההיא אין לתאר ממש עד אשר ריחמו עליו מן השמים בהתגלות טוהר לבו וגודל כוחו וכאור הבוקר מצא את דרכו לעקור רגליו ממקום הדחי לנשום לרוחה ולהודות ליוצרו בתהילה רבה על עזרתו ע"י לעמוד בשלימות נסיונו, רבי מאטי הוסיף להדגיש לפני ר' זלמן גרוסמן שלא גילה זאת לשום אדם במשך שנות חייו, ובקש ממנו שלא לספר אף הוא את הענין בתקופת חיי חיותו, ואכן בעת הלוויתו גילה ר' זלמן לפני הקהל את גודל כוחו של האי גברא דמארי סיעא עוד בשנות צעירותו.

לאחר הרפתקאות ותלאות שונות הגיע עם זוגתו לחופי ארה"ק בשנת תר"מ בגיל העשרים לימי חייו והתיישב בעיה"ק ירושלים ת"ו בין החומות, גם כאן עלו ביזו חבלי הקליטה בסבל ויסורים רבים כאו"ל אר"י נקנית ביסורים כשפרנסתו מצויה לו בדוחק רב ובנוסף לזה נצטרפו יסורי נפשו כאירועי ביתו (בתו היחידה הילדה נפטרה על פניו וכדו'), אולם בהיותו ספוג וחדור באמונת אומן מחושלת עמד בכולם, עד שעבר בשלים את גלי הנסיונות שפקדוהו והתעלה במעלות הקו' כפי שאכן הוכר ברבות השנים בין מוקיריו ומעריציו הרבים.

בראשית שנות התישבותו בירושלים התפלל בבית מדרשו של הרה"ק הרבי ר' אלעזר מענדיל בידערמאן זי"ע, לאחר מכן כשהיה קיים בית מדרש חסידי לכולל גאליציא קבע שם את מקום תפילתו ועבודתו, על אף צעירות שנותיו הוכרו מעלותיו בעיני הקהל וזכה להערצה רבה ע"י, ובשנת תרמ"ו בעת שנולד לו בנו יחידו הרה"ח ר' יהודא צבי רכטשפר ז"ל והיה זה בליל ש"ק בעת השלום זכר הגיעו קבוצה מאנ"ש חסידי קארלין (כהרה"ח ר' מנחם מענדיל מצאנו ז"ל ועוד) שגרו עמו בשכונת לברכו בברכת מזל טוב ובתוך כך התחילו לומר הזמר "כל מקדש" בהתלהבות ובנועם כמקובל מנוסחם של רבותינו הק' נ"ע וזה אשר משך את תשומת לבו והתפעלותו הרבה עד אשר נתחבר לעדת חסידי קארלין בירושלים וקבע את משכן תורתו תפילתו ועבודתו בין כותלי בית המדרש "בית אהרן" שבעיר העתיקה ולא הועילו רוב ההפצרות מצד חסידי כולל גאליציא שישאר עמהם בעזבו את כל הכבוד שנחל שם ע"מ להצטרף בכל לב להחבורה העילית של אנ"ש דמאז בשנים.

לפרנסתו התעסק במלאכת הקו' של כתיבת סת"ם אשר מוניטין יצאו לעבודתו זו בין נקיי הדעת שבירושלים בעיקר על היותו ספוג וחדור ביראה טהורה ושמו הטוב הלך לפניו כמדקדק נפלא וזריז נמרץ בקדושת הכתיבה בכלל וביחוד בהכנותיו המרוממות טרם כתיבת שמות הקודש, ורבים היו הצובאים על פתחו להשיג עבורם פרשיות תפילין, מזוזות וכדו' שיצאו מת"י ומכאן נתהווה כינוי שמו המפורסם רבי מאטע סופר.

בשנת תרנ"ז יצא למסעו המאלף להסתופף בצל קדושת רבינו מוהר"י זי"ע (שמו"כ בפד"מ) ובדרכו עבר את העיר ווינה בירת אוסטריה בה שהה אז רבינו נ"ע לצרכי ריפוי, וכשנקבצו ובאו למעון אכסניתו חסידים רבים שנמנו על עדות שונות והנחילוהו כבוד רב לא נחה דעתו הק' מכל זה ועשה פעולות שונות להבריחם מאתו, ניגש אל הראי (שפיגל) הגדול שהיה תלוי בקיר החדר והתעסק בהידור בגדיו (החליק את אבנטו שבמתניו וכדו') עד שעייז השיג את מטרתו בהתרחקות קהל ההמונים עד לכדי התרוקנות כליל, אולם רבי מאטע בהיותו מחונן בחוש בריא של ה"והריחו ביראת ה"י הבחין היטיב באוצר הקדושה הטמירה ונעלמה מעין בשר שזכה להיקלע במחיצתה, ולא שת לבו לכל מעשי החיצוניות שהראה רבינו לפניו בהבינו את דרכו הנועזת וכוחו הגדול בעבודה של ה"יבלתי לה' לבדו" על אף שאדמו"ר בעצמו השתדל בתחילה להעלים את דרכו אף ממנו כפי שסיפר שבעת התקרבותו לראשונה למעון חדר אכסניתו של רבינו חזה דרך הראי את מעשי רבינו בעסקו בתלמודו בעומק כדרכו בקו', אך כשאדמו"ר ז"ל הבחין בפסיעות המתקרבות לעברו הזדרז להוריד את ספרי הקודש מעל שולחנו ולהצניעם מעין רואים, ובמקומם חטף תיכף לידו איזה עיתון חדשות שהצטייד עמו בכדי להטעות את זולתו, אולם כאמור כאן היה הדבר ללא הועיל ור' מאטי נמשך אחריו בהתקשרות של עוז ועצמה והתדבק בו בדיבוקין של ממש בכל להטי רוח נשמתו, בילה אתו בעת עריכת שולחנות הש"ק ועקב אחר מעשהו ומשם כתב לאנ"ש שבירושלים מכתבו המפורסם בהגדרותיו המאליפות שנבעו מפרי רוחו עת אשר נתרשם עד לאין ערוך על שזכה לחזות במו עיניו במראות הקודש שנאצלו משמי קדם עלי ארץ החומרית, ומגודל התפעלותו ממידת השמחה שהבחין ברבו אשר זה עתה כפף קומתו אליו וקיבל עליו מרותו כתב שם בלשונו: "אפילו דיא קנעפץ פין דעם ראק (חלוקו העליון) טאנצן פין שמחה".

לאחר מכן המשיך אחריו במסעו לביתו נאוה קו' אשר בסטאלין ואת חג המצות בילה ברום מחיצתו, זכה להסב לשולחנו של רבינו בעת עריכת הסדר בליל

התקדש חג ועלה בידו לספר אח"כ דברים נפלאים מחזות עיניו בדרכי הקו' אפופי המיסתורין של אדמו"ר נ"ע.

רבינו מצידו חיבבו מאד בראותו לפניו כלי מפואר מלא וגדוש באוצרו של הקב"ה שהיא היראה, כשאתה עמה השתלבו יחד שלל מגוון של מידות טוהר ותוס, והערכתו גדלה כ"כ בעיני אדמו"ר עד שכאשר התייעץ ר' מאטי עמו בענין מלאכת הכתיבה שכה חפץ היה שרבינו יסכים על ידו להפסיק את עיסוקו בה (מסיבת פחדו, יראתו, וחששותיו) ענה אדמו"ר לעומתו תשובה פלאית שנשמעה כתמוהה ממש ובלש"ק: "ווען מיר האבין נאהך היינט ר' משה פשעווארסקער עהר זאהל שרייבן הייתי מסכים עמך".

הרה"ח ר' יהושע שמעון וינגרטין ז"ל סיפר כי בהגיע עת פרידתו של ר' מאטי ז"ל מרבינו ראה במו עיניו את נדירות האהבה העמוקה והחיבה היתירה של אדמו"ר נ"ע אליו עד אשר ממש לא היה יכול לפוטרו לשלום, וכך נעמד רבינו למול פניו ופתח בצעדי נסיגה אחורנית בהמשיכו כל הזמן להעיף מבט קדשו עליו ולמלמל בפיו ביטויי געגועין עזין בלש"ק: "מאטע איך קען דיר נישט גיזעניגען" כמה פעמים עד שפרש כפות ידיו הקי למול עברו בעמדו כבר בריחוק מקום והפטיר לעומתו בלש"ק: פאהר לחיים ולשלום.

רבה"ק מקארלין זי"ע נענה פעם באחד מביקוריו בארה"ק בדברו אודות קדושתו של אביו רבינו מהר"י נ"ע ואמר: דא זעהט מעהן דיא גרויסקייט פון טאטן כי ר' מאטע לאחר ראותו עבודת שלהבת שבזידיטשוב, ובלש"ק נאהך אזא פייער פון זידיטשוב האט עהר גיקענט זיין אזוי צוא גיקאכט צום טאטן (למרות הסתרת דרכיו כאמור) ור' מאטיע עצמו ענה לעומת זאת כי כשחזר מסטאלין נמנעה מאתו השינה משך שלש שנים רצופות בלילות שבת קו' (מעריבות האור וחיות הקו' שספג ואגר אל תוכו במחיצת אדמו"ר נ"ע).

על אף היותו צעיר לימים הוכרו מעלותיו הנשגבות בין ראשי וחשובי קהל אנ"ש דאז ותפס מקום נכבד בעיניהם כ"כ עד שהוטלו עליו תפקידי השפעה רוחנית בדיבוק חבירים מקשיבים, אליהם התמסר בכל לב והאציל מהודו

על האברכים הצמאים וכמהים לדבר ד', בעיקר לאחר היעדרם של זקני עדת הקו' שזכו עוד להסתופף בצילא דמהימנותא של רבינו הסי"ק הרא"ש מסטאלין זי"ע ובהיותו ניחן בסגולות ומדות זוהר כ"נקי כפים ובר לבב" ואפוף ביראה קדומה לחכמתו זכה ונתקיים בו מארז"ל כל שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, ואכן כוח השפעתו היה גדול למאד אשר ממש כל מילה של הדרכה שהוציא מפיו נקבה וירדה בחדירה רוויית נופך עד לעומק השיתין של נימי נפשות השומעים ופעלה את פעולתה בעשיית פרי תנובת ברכה ובנטיעה פורחת בגן רוה של התעלות צרופה ואושר גדול שבקיום חפץ ורצון קונם, בצפיה והשתוקקות וביראה ושמחה של מצוה, דרוש דרש לפנייהם בקביעות שבת אחים תמידין כסדרן בספרי יראים כ"החובות הלבבות, הראשית חכמה, והאור החיים הקי' על התורה" בהדגישו להם באופן מיוחד לקלוט אל תוכם להבת דברי קדשו בפרשיות שבספר דברים המלאים נופת צופים ויסודות איתנים בדרכי החסידות והשלימות.

להמחשת מהותן של דברים נציין גרגיר אחד מבין האמרות הרבות שנקלחו מפיו המפיק מרגליות אחר שיצאו מטוהר לבו, היה זה בעידן שבת אחים במירון עת שהתכנסו אנ"ש להתוועד בצוותא בסמוך לציון קדשו של התנ"א הרשב"י זי"ע למלל מילין לצד עילאה, ובתוך כך אף שתו ביניהם לחיים כנהוג בין חסידים, ניגש אליו אחד האברכים (הוא החסיד המפורסם רבי ישראל דוב הלוי שיפמן ז"ל) להתברך מפיו בשעת שתיית לחיים, ר' מאטי ז"ל אחזו בידו והפטיר לעומתו בחום לב ובנימה נוקבת כהאלישנא דער אויבערשטער זאהל העלפין זאלסט זיין מקושר מיט דיא הארץ אין מיטן מוח צים באשעפער, הדברים הנשגבים חדרו בעומק ונגעו בו בהרי"ד עד כדי זעזוע והעיד על עצמו כי במשך זמן ארוך שאב חיות מהם בעבודת ה', כך הדריד וניהל בפרטות את חבר האברכים בכל עניניהם הגשמיים והרוחניים כאחד ודעתו נתקבלה ביניהם כמכרעת מתוך הערכה גדולה וחיבה יתירה.

פרק מיוחד בין שלל סגולותיו היווה כוח תפילתו הכביר ועוצם השפעתו דרכו על לבבות שומעיו, משנות נעוריו זכה להוקרה רבה והומטרו עליו הפצרות רבות

לזכות את קהל הקו' ולשמש לפניהם כשי"ץ הגון בהתפילות המרוממות שבימים הנוראים ושאר הי"ט, באשר אף חונן בקול רועם אדיר וחזק ושאגתו היתה כשאגת הארי כשבתוכו השתלבו גווני נעימות ומתיקות טוב טעם וחן מיוחד נדיר ובלתי שכיה, כל תיבה שיצאה מפיו היתה כמפורשת ומבוארת וכאילו ראו במוחש את הנשמע איך יצאה ממקור לבו הטהור כשבכוחה להבריק ולהאיר את טשטוש המוחות והלבבות, אנחותיו ואנקותיו העריבות שהיו אפופות יראה ורעד חדרו ונקבו עד עומק השיתין והמיסו לבבות אטומות כאבן ומחושלות כברזל שנתקפו בהתלהבות והתעוררות אשר לא ידעה גבולות, בעבודתו זו היה בבחינת כהן העומד ומשמש לפני ולפנים אשר שמעו יצא לתהילה למרחקים, וכפי ששמעתי מפ"ק מרן אדמו"ר מוהרמ"מ זי"ע שאמר על עצמו שלא היה יכול לוותר מלבוא ולהתבשם מנועם תפילותיו וגודל ההתעוררות שע"י, ולא בכדי הטריח עליו ידיו הנאמן הגה"ק המקובל הרב מפידהייץ זצוק"ל וכתת רגליו על מקום קברות הקי' בריבוי תחינה ותפילה עבורו עת שחלה ושכב במדויו על ערשו לפני תקופת הימים הנוראים בהדגישו את משימתו העיקרית שישב לאיתנו ע"מ לזכות את הרבים בתפילות המרוממות, וכאשר ביקש הר"מ להשתחרר לפחות ממשרתו כבעל תוקע ברי"ה הפצירו בו עד בוש בכל שנה מחדש כי יואיל נא אך הפעם להוסיף בזיכוי הכלל עד שנאלץ היה לעלות לפני הקהל ולהכריז את נדרו על דעת רבים שמעתה לא ימשיך בתקיעותיו.

על ידידותו וקירבת דעתו עם אדמו"ר הקדוש הרבי ר' דוד'ל בידערמאן זי"ע מסופר שביום הבר מצוה של בנו יחידו הרה"ח ר"הודא צבי ז"ל שחל באחד מערבי שבתות שבימות החורף ערך סעודת מצוה אשר בה נטלו חלק רבים מאנ"ש בראשות הרבי ר' דוד'ל זי"ע ושוחחו בנועם ובאורך רוח מתוך אהבה ושמחה רבה משך שעות שלימות למרות קוצר הזמן שביום ערבו של ש"ק, וכן ידוע לי על השתתפויות נוספות של הרבי ר' דוד'ל זי"ע בשמחותיו.

בעלות רבה"ק מוהרא"א מקארלין זי"ע לארה"ק לביקורו הראשון בשנת תרפ"ה כבר היה ר' מאטע נחשב לבא בשנים ומעמודי התווך של העדה הקי',

בראותו את רבינו נכח לדעת את עוצם קדושתו וכפף עצמו לפניו בקבלת מרות והכנעה יתירה ואף התדבק אליו באהבה ורחימתא עזיזא, את גודל התקשרותו לרבינו זה שהיתה כדוגמת פלאים (לסיבת שחרו והכירו את גדולי צדיקי הדור הקודם) הביע מדי פעם בין זקני העדה בשיחות רבות בעתות שבת אחים וכדו', וביחוד החדיר מטרות עוז לפקירות עין בוחנת ע"מ להתעורר בפתיחות הלב ובמועצות תבונה איך לגשת ולהתקרב אל הקו' ולטעום מעץ החיים, בקרב חבר האברכים היקרים שהודרכו ע"י בעבודת שמים.

מעט מזער מדביקותו הגדולה ברבינו זה ניתן לראות מתשובותיו של אדמו"ר ז"ל על מכתביו רצופי האהבה שערך מדי פעם לרבינו בהם הביע את צקון רחשי לבו הטהור בהרחבה מופלגת וגילה לו את כל צפונותיו ע"מ להוסיף ולהתעלות ע"י, עד שלא נרתע מלפנותו אליו ברורות ולהגדירו כצדיק הדור אשר ע"ז השיבו רבינו ברוב ענותנותו (במכתב הדור שכולו אומר כבוד ויקר והערכת יתר ונדפס בסי' ד"א ע' קע"ז-ז) בין השאר בלש"ק: ואשר כותב כי צדיק הדור אנכי לא צדיק אנכי אך בן צדיק בודאי אך מה יועיל זה"כ.

רבינו מצידו החשיבו עד למאד ביתר שאת והתיחס אליו בהערצה נדירה, ובמכתבים שונים שערך אליו מפעם לפעם כתב בין השאר כהאי לישנא: מה מאד נעמו דבריו הנעימים בטוב טעם ודעת עלי, וממש הפיחו בי רוח חיים, ומי יתן ואזכה שהחסידים הנאמנים אשר זכרו עוד בימי אבותינו הק' זי"ע והיו מקושרים אליו כו' אז אולי אזכה גם אנכי לבער השאור שבעיסה אשר בלבי כו'... ואשר כותב ידידי ענין הפרטי שלו בדבר ההכנות להחג הק' הבעל"ט, הן ידוע מכל ספרי הצדיקים הק' כי עיקר החמץ הוא הגיאות המתועב, ממילא לידידי שיש כל כך שפלות כו'... (ידוע היה בשפלותו ובענותנותו הרבה), ובסיום מכתבו כותב רבינו: יאריך השי"ת את ימיו ושנותיו של ידיד החביב בטוב, ויתקשר יחד עם האברכים שלנו כו'... במכתב אחר כותב אליו זי"ל: אחדשה"ט מכתבו קבלתי ותקותי כי בטח קיבל תורתנו הק' בתוך כלל ישראל כו' ירחם השי"ת שנוכה עוד להתראות בארץ הק' בשמחה וטוב לב,

מודה אנכי לו שמזכיר אותי במקומו הק' כו'... קבלתי כל פעם מכתביו בדברים היוצאים מן הלב אהבה טהורה וחסידות מסורה, וע"ז נאמר כמים הפנים וכו', והיי' לי למשיב נפש ובי"ה עבור חסדו שעוד השאיר שארית חסידים מושרשים ומדובקים בדרכי אבותינו הק' והטהורים ידיו דושי"ת ומברכו ומבקש להזכירנו כו', כן הנני מזכירו בכ"ע לטובה ומזכיר הימים הטובים שהיינו יחד (ברכת אהרן ע' קצ"ט - ר')

על היותו ש"ץ בימים הק' כנו' כותב אליו רבינו בלש"ק: אבוא בזה להתכלל עמו יחד בעת תפילתו כשליח ציבור מציבור יקר במקום עליית תפילת ישראל שאזכה גם אנכי להיות ש"ץ הגון וכדאי ונפעול ישועה שלימה כו' ומתענג אנכי תמיד על מכתביו... ויש הרבה והרבה לכתוב לידיד נאמן כמוהו כו' והנני מחזיק לו טובה עבור תפלתם עבורינו כו' וכן יזכור אותי ואת כל אשר לי לטובה... והשי"ת ישלם לו עבור זה ויאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים ויזכה להמשיך עבודתו ועבודת הק' יחד עם כל הקאמפאניע החביבה והיקרה לי מאד, כן נא גם לימים יבואו להתאחד יחד כאחד עם האברכים היקרים היושבים בתוונאי דלבאי לזרזם בעשיית מעשה הטוב ודרך החסידות של אבוה"ק זי"ע כו'... למשיב נפש הי' כל אשר כתב ידידי אודות האברכים היקרים ש"י... ומסיים דבריו בלש"ק: ידיו דושי"ת ומברכו ומבקשו להתקשר לאהובי האברכים היקרים שלנו כדי לקרב לבם לדרך ה' וחסידות בטח יעמוד על המשמר כפי האחריות שהטלתי עליו.

ובמכתב אחר שערך רבינו אליו בפרוס הימים הנוראים כתב זי"ק: מה מאד נהניתי בקראי מכתבו שתוכו רצון אהבה בדברים היוצאים מהלב כו', כבוד ידידי כשליח ציבור הגון בעמדו בתפילה במקום קודש הקדשים מקום עליית תפילת ישראל בטח יזכור גם אותי לטובה שהשי"ת יעזור לי שאהיה ציר נאמן לשולחיו ועל ידידי בא"ק קסמיכנא שאע"פ שאיני כדאי כו'... כעת בהגיע הימים הק' אברכהו בעת התפללו כו' שיפעול שם ישועה בעד כלל ישראל... והנני מחזיק לו מאד טובה שאי אפשר לתאר עלי גליון עבור התפילין ששלח עבור בני דוד"ל שיחיי... ואבקשו להזכירנו בכל

מקומות הק' ובשבת אחים יחד שנה"י כלנו יחד מקושרים ע"י ארץ הק' לנקודת האמת, (דברי אהרן ע' קע"ז - ח')

ר' מאטע כשקיבל מכתב זה בכה בדמעות שליש מאין הפוגות ולא היה יכול להרגיע את עצמו על שרבינו כותב אליו דברים רמים ונשגבים כגון אלו.

כ"ק רבה"ק מוהר"י זי"ע (שמנו"כ בטבריה) הכיר את הר"מ מעת ביקורו הראשון בארצנו הק' בשנת תרח"ץ והתפעל מאד ממנו עד שהתבטא פעם בלש"ק: אונוערע עלטערין האבין גיהאט חסידים וואס האבין גיקענט איבער קערין א וועלט אזא בערקא (הוא החסיד המפורסם ר' בערקא שויב ז"ל אשר נמנה בין חבורתא קדישתא דרבינו הס"ק הרא"ש מסטאלין זי"ע ולבסוף ימיו תקע אהלו בעיה"ק טבריה ת"ו) און אזא ר' מאטע, בהזדמנות אחרת בעת שדיבר אודותיו נענה ואמר בלש"ק עהר איז גיווען א ערליכער יוד באמת.

כ"ק האדמו"ר הרה"ק רבי אברהם מסלאנים זי"ע בעל "בית אברהם" שהיה ידוע בחריפותו העריץ אף הוא את הר"מ באופן נדיר, ובעת ביקורו בארה"ק כשנכנס אליו ר' מאטע לבקרו ליטף האדמו"ר בידו את שיער זקנו של הר"מ והתבטא בנימה של חביבות בלש"ק אה ר' מאטע...

אהבה שאינה תלויה בדבר כאהבת דוד ויהונתן היתה קיימת בינו לבין עמיתו ורעו אשר כנפשו הגה"ק המקובל רבי מאיר שווארץ זצוק"ל הרב מפידהייץ (שאף הוא עזב את כבודו הרם בין מקורביו והתדבק לעדת הק' של אני"ש דאז) והערצה הדדית שלא ידעה גבולות שררה בינותם, משך תקופה ארוכה שהשתרעה ע"פ עשרות שנים המתיקו יחד סודם ביניהם מדי פעם בהסתגרות מוחלטת שנמשכה שעות ארוכות של שיחות קו' בדברים העומדים ברומו של עולם ובהתעמקות מתמדת בספר הזוה"ק ושאר ספרי מעיינות אמת אשר בתורת החי"ן, יקרתו בעיני הפידהייצער רב גדלה עד כדי כך שקנה לו אחוזת קבר ליד המקום שהועיד רבי מאטע ז"ל עבורו אחר אריכות ימיו, ור' מאטי ברוב ענותנותו העיר על כך להרב מפידהייץ שאין דעתו נוחה מזה על כי אינו מרגיש בנפשו ראוי להיות שכנו במנוחת עלמין, אולם הרב

מפידהייץ לא הרפה ממחשבתו זו וקנה המקום עבור עצמו.

כמו"כ היה בידידות עצומה והתקרבות יתר עם אישי המעלה גדולי העיר מופלגי התורה ועובדי ה' כהגאון המפורסם ר' ליפמאן דוד שובאקס זצ"ל הראב"ד לעדת החסידים בעיה"ק, הרה"צ ר' אורי'לע (מלמד) מסטעליסק זצ"ל מבני היכלו של הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלז זי"ע, שאף העניק לו גביע כסף שהי מוצק ממטבעות שמירה של רבו הקי מבעלז זי"ע, הגאון הצדיק ר' בן ציון שפירא זצוק"ל (בהגה"ק ר' הערש מיכל זי"ע) עמו המתיק סודו בשיחות ארוכות בעבודת הקו', וכן עם דגולי וראשי אנ"ש בארה"ק כהגאון החסיד רבי חיים מענדיל קוסטרומצקי זצ"ל שאף עמו בילה ארוכות תחת כנפי מחיצת החסידות, הרה"צ רבי אלטר חיים הלוי שוי"ב שיפמן זצ"ל מטבריה ועוד, ובאחרית ימיו חי בקירוב יתר עם הצדיק המפוי האדמו"ר ר' אהרן'לע ראטה זצוק"ל בעל שומר אמונים וביניהם שררה אהבה והערכה גדולה, כשר' אהרלה"י ראה את עצמו כתלמיד חבר לר' מאטע'ל אשר קיבל ממנו דברים נשגבים בעבודת ה' ובחסידות הצרופה ולאחר פטירתו קיבל ר' אהרלה"י על עצמו אבילות וישב עליו שבעה כשעה מועטת.

בחיינו הפרטים התנהג בפרישות והזדככות, בחל ומאס בעניני הבלי

העוה"ז, ויתר על משרות ציבוריות וכיבודים שונים למרות רוב ההפצרות אליו מצד אישי ציבור שונים וחי חיי צער ודחק, זהירותו הרבה והקפדותו בכל נדנדו של שאלה היו למופת ואף התנזר ככל האפשר מלקבל שירות של אשה אף מנכדותיו, רבות בשנים התכוון לעידן השבת נשמתו לבוראו כפי הידוע בין אנ"ש וכנראה מצוואתו הנעלית שנתפרסמה בין אנ"ש לאחר פטירתו כאשר ראה את עצמו כ"כ דבוק ומקושר עם חברי סגל החבורה עד שערך לפנייהם צוואה מיוחדת בו מייחד אליהם דברים רמים ונשגבים ומבקש מאתם בקשות שונות בתור ידיד אמת שהיה מסור אליהם בכל לב, וכהגדרתו המפורסמת בעת ביקורו בערוב ימיו בבית המדרש של אנ"ש בעיר העתיקה בהביעו כיסופין עזין לבהימ"ד זה בו עבד עבודת קדשו שנים רבות במספר, ונענה בהתרגשות כשדמעות זולגות מעיניו "הלא כותלי בית המדרש דבוקים באהבת חברים".

רבים מבני העיר היו שוחרים פניו להתברך מברכותיו וליהנות ממנו עצה ותושיה וכל מר נפש שהיה נכנס אליו לשוח את מעיקותיו היה יוצא אח"כ בלב מלא תקוה וחדוה בהרעיו עליו צחות אמרותיו בנועם חן ובטוב טעם ודעת, נערץ ומקובל היה על כל החוגים והעדות ונחשב לחד מבני העליה המועטים שבדורו שכל עבודתו עשה בהצנע לכת ובפשטות

יתירה, זכה לאריכות ימים ושנים ונפטר בשם טוב מתוך הזדככות ביסורים רבים בשנת הפ"ב לחייו ביום ט' לחודש שבט שנת תש"ב, ואחרי מטתו צעדו קהל גדול מכל החוגים והגוונים בראשות גאוני וגדולי ירושלים כשאחד מהם התבטא שאינו מסוגל בשום פנים לבלום מפיו מלהספידו (למרות הנוהג בין החסידים שלא להספיד) ופתח בדברי קינה נרגשים במשך מהלך ההלויה, נטמן בכבוד רב במעלה הר הזיתים אשר בעיה"ק ת"ו.

בימי השבעה ערך הגאון החסיד ר' ישראל ארי' גולדהבער זצ"ל הדיין ומר"צ לעדת החסידים בעיה"ק טבריה ת"ו ומגדולי ראשי אנ"ש, מכתב תנחומין לבנו הרה"ח ר' יהודא צבי ז"ל ולכל אנ"ש, בו כינה את רבי מאטי בין השאר "הארי שבחבורה"

זכרו ושמו הטוב לא מש מקרב כל יודעיו ומכיריו רבות בשנים ועד היום נזכר לברכה בהערצה ויראת כבוד מופלגת בקרב כל אלו שהתבשמו מזיו הדרתו, ורבינו מוהרמ"מ זי"ע שהכירו מקרוב היה מחשיבו רבות כחד מטובי ודגולי חסידי קמאי בציינו בין השאר את יראתו הגדולה שהיתה נסוכה על פניו תמיד.

מנועים אנו מחמת קוצר המצע מלהאריך במקום הראוי להאריך בהרחבת יתר אודות אשיות אציליות ורב גוונית כגון זו ואי"ה עוד חזון למועד.

לצ"ל

הרה"ח ר' אליעזר ז"ל בהרה"צ רבי משה יוסף זצ"ל

נו"נ לרבותינו המאוה"ג אדמו"ר הקי מוה"ר רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע ובנו אדמו"ר הקי מוה"ר רבי אשר הזקן מסטאלין זי"ע

נלב"ע כי אדר תשמ"ב

זוגי הצוה"ח מרת צפורה ע"ה בת הרב החסיד רבי מאיר זצ"ל נלב"ע י' שבט תשמ"ח

בנם הב' היקר מ' שלמה חיים ז"ל

נלב"ע ג' אדר ראשון תשי"א

הונצחו ע"י בנם יבלחטי"א ידידינו היקר הרה"ח ר' יעקב הלטובסקי שליט"א אשר נדב סכום חשוב להוצאת הקובץ הנוכחי

הרב החסיד מוה"ר רבי יחיאל צבי מרגלית זצ"ל מקריניק

נ' י' ניסן תרצ"ד

מספר העובדא הנוכחית שחזה במו עיניו, בהתרגשות עצומה כשריסי עיניו זולגות דמעות רבות.

כמו"כ היה מספר ענינים רבים בעבודת ה', דיבורים נפלאים, שיחות רמות ורוח קוי גלויה שהוא עצמו היה עד להם במשך השנה ההיא אצל אדמו"ר זי"ע ואחדים מהם שמעתי מפי הרה"ק החסיד רבי משה (ברח"ד) הויזמן ז"ל שהיה מקורב אליו וקיבלם מפיו והמה היו בבחי' "צריך לימוד וגדול" שמביא לידי מעשה (ומפני קוצר המצע אין כאן המקום להאריך בהם) וגרגיר אחד מהם הבאנו (בגליון אור הגנוז חוברת ד' ע' 28) במדור רבינו מוהר"א זי"ע משמו של ר' הערש.

כן סיפר כי בעת ביקורו בהיכלו של הרה"ק רבי יעקב יצחק ממקארוב זי"ע בנו של הרה"ק רבי נחום ממקארוב זי"ע בהרה"ק רבי מרדכי מטשרנאביל זי"ע, וגיסו חביבו של רבינו מוהר"א זי"ע (הדרוהוביטשער), כאשר עמד בחדרו הגיעו אליו זוג הורים שבורים והגישו קוויטל כנהוג כשבתוך כך התחילו לשפוך לפניו את צרת לבבם מתוך ילל ובכי מר, על כי בתם היחידה סרה מדרך הישר והתקרבה לגוי ר"ל במטרה ברורה להינשא לו, בשמעו דבריהם הביט המקארובער בהקוויטל נאנח תכופות ולאחר מכן השיב להם בלש"ק: זיא איז שוין צווישן יידן... זיא איז שוין צווישן יידן... בשמעם מילים ברורים כגון אלו יוצאים מפורש מפ"ק גברה עליהם רגשי החדוה עד כדי התעלפות ונפילה לארץ, כששב אליהם רוחם חזרו לשאול את הרה"ק ממקארוב להיכן יסעו עתה לחפש אחריה, אזי חזר המקארובער להביט בתוך הקוויטל והמשיך להשיבם בלש"ק: פארט קיין מיקאלייב, פארט קיין מיקאלייב... בהגיעם לשם מצאו את בתם שאכן חזרה בתשובה ושובה עמהם לביתם, כשר' הערש היה מספר המעשה הנוכחית למרות עבור שנים רבות מעת ההתרחשות שזכה לראותו במו עיניו היה נתקף ברגש עמוק עד כדי דמעות על היוכחותו בגודל כוח הצדיקים זי"ע.

בשמעו זאת שיבח מאד את משמעות הדברים.

עוד סיפר מחזות עיניו כי ברי"ה דשנת תרל"ג היא השנה היחידה לנשיאותו של רבינו מהר"א ז"ל התאספו לחצרו קהל עצום שנאמד באלפים עד שמחוסר מקום הוכרחו להתקין חבלים עבים, ולקשרם ע"פ גובה האולם בכדי לשמש כמקום מעמד לאנשים, בליל רי"ה כשהכין אדמו"ר ז"ל את עצמו לקדש על היין וכבר נטל את הכוס לידיו חזר להורידו על מקומו, הרים את עפעפי עינו הקי והעיף מרטו על אתר הסליפעס (החבלים העבים)

כשרומו באצבעו לאחד מהנוכחים שעמד שם לרדת ולגשת אליו, הלה נזדרז תיכף לקיים פקודתו כשמראות פניו החליפו גווני אודם ולובן חיוורות כסיד מרוב פחד, כשנתקרב לרבינו נענה אליו אדמו"ר ואמר בלש"ק: פון דעם אליין קענסטו וויסן אז סאיז דא א גאט אויף דער וועלט אז מיר ווייסן וואס דו טראכטסט, בגמר דבריו חזר ליטול את הכוס על ידיו והתחיל לקדש על היין, האברך הנז' גילה אח"כ אשר ממש באותו רגע עברה אצלו מח"ז ומיד הרגיש רבינו בזה, קראו לפניו ופתר לו את ספיקתו, ר' הערש היה

הרב החסיד מו"ה רבי יחיאל צבי זי"ל המכונה ר' הערש קריניקער היה בנו של הרב החסיד מוהר"ר בצלאל זי"ל בן הרב הגאון החסיד רבי יחיאל צבי זי"ל אב"ד דק"ק טאבאלא, בימי חורפו זכה להכיר ולשחר פני רבינו הזקן אדמו"ר הקי בעל הי"בית-אהרן זי"ע, ולאחר מכן הסתופף בצל בנו אדמו"ר הקי מוהר"א זי"ע (שמו"כ בדרוהוביטש), פ"א בעת היכנסו לפני ולפנים במחיצת רבינו ני"ע (הדרוהוביטשער) נענה אליו אדמו"ר בלש"ק: מיר האבין דיר יעצט גירעדט א שידוך... ולא הוסיף לפרש את דבריו, ר' הערש לא הבין על אחר משמעות הדברים, ולאחר מכן נשא אשה בעיר קריניק ואף הוליד ממנה צאצאים, ברבות הימים בתקופת מגוריו בעיה"ק ירושלים ת"ו נשא בזיווי"ש את זוגתו בת הרב החסיד ר' יוסף מאיר מהאראדנע זי"ל שאף הוא היה נמנה על חוסי צל רבוה"ק אדמו"ר בעל הבית אהרן ובנו רבינו מוהר"א ני"ע ורק אז גילה ר' הערש לתדהמתו את פשר דבריו הסתומים של רבינו מוהר"א זי"ל אליו שנים רבות לפני כן, בהיזכרו כי נכנס אז לחדרו של רבינו תיכף לאחר יציאת חותנו הנוכחי ה"ה הרב ר' יוסף מאיר זי"ל שעמו לא דיבר רבינו בעידן זה מאומה מענין השידוך, אולם בראותו את שניהם בזה אח"ז נענה אכן בהדברים האמורים אשר משמעותם הובנו אך עתה כי רבינו התקין מראש את הענין שהיה נצרך שנים רבות לאחר מכן...

בעת ביקורו של אדמו"ר הקי מקארלין זי"ע בארה"ק סיפר לפניו ר' הערש את אשר שמע בעצמו מפ"ק רבינו מוהר"א (מדרוהוביטש) בשנה שנהג לנשיאותו (תרל"ג) ביום שמחת תורה עת אמרו לפני הילדים את הי"ג עיקרים כמנהגו של אביו רבה"ק בעל הי"בית אהרן זי"ע, ופי' להם את המילים ולא ישיגוהו משיגי הגוף בלש"ק: ווער עהס וויל משיג זיין א גוף קען עהם ניט משיג זיין, עוד הדגיש את המילים בגירסא ואע"פ "שהתמהמה" "ענהר האט זיך ביז ערשט פאר-זאמט, ורבינו מקארלין

לאחר הסתלקות רבינו מוהר"א נייע כשהשאיר אחריו את בנו יחידו רבה"ק מוהר"י זייע (שמנו"כ בפפד"מ) שהיה עדיין יניק כבר חמש שנים נענה פעם הילד לר' הערש ואמר: יהודי כמוך צריך לעלות ולהתישב בארץ ישראל, פקודת הינוקא הק' שמרה רוחו בקיום רצון צדיק ועלה לארה"ק בשנת תרל"ד והתישב בעיר הק' ירושלים ת"ו.

בשנת תרנ"ז נשאו לבו לנסוע לסטאלין וליהנות מזיו קדשו של רבינו מהר"י נייע ויצא לדרכו יחד עם הרה"ח ר' חיים בר' אברהם דוד ז"ל (המכונה ר' חיים שישל) בעברם בגלילות בסרביה העלילו עליהם אנשי זדון עלילת שוא והושיבו אותם במאסר, הרפתקאות רבות עברו עליהם משך תקופת מאסרם שהיה נחשב לחמור עד כדי סכנת נפשות ר"ל, ובקשיים עצומים תחת תנאי מאסר רצינים טרחו רבות בקיום מצוות התורה, הדבר עורר אז רעש גדול בקרב קהילות ישראל ועסקנים רבים השתדלו לטובתם במקומות שונים עד שבחסדי השי"ת ניצולו לחיים ושוחררו לנפשם ביום י" לחו' כסליו תרנ"ח ובכל שנה קיימו סעודת הודאה ביום זה, ר' הערש בגודל צמאונו לעבודת שמים לא חש לכל התלאות שעברו עליו והמשיך משם בנסיעתו

לסטאלין לחצר קדשו של אדמו"ר נייע, והן משמעות הדברים אשר כתב רבינו הק' מקארלין זייע במכתב שערך לאני"ש בעיה"ק ירושלים ת"ו לאחר פטירת ר' הערש ז"ל (שיובא להלן בשלימות) וז"ל"ק בתוך דבריו: ועלינו עוד יותר להיתאחד וליקח ממנו דרך כמה מסר נפשו וגופו על חסידות בנסעו לכ"ק אבי מורי ז"ל כידוע מהעלילה שהיתה עליו ר"ל וכן על ענין הכירו את צדיקי הדור הקודם וסיפוריו הרבים מהליכות קדשם ומעשיהם הגדולים כאמור, רמז שם רבינו במכתבו בין היתר בלש"ק: עד כמה שהיו יקרים וחביבים לאבותינו הק' הסיידים שהכירו עוד את הצדיקים הזקנים זצ"ל

בהגיעו לגיל העמידה נחשב כבר בין אני"ש לאיש נכבד ובהיותו בעל תכונות מיוחדות של הנהגה והטלת מרות הוכר בינותם כראוי לאיצטלא זו ועלה למלאות מקום החסיד המפורסם ר' גאדיל מקארלין זצ"ל (שזכה להכיר בשנות ילדותו את רבינו הס"ק הרא"ש מסטאלין זייע) להיות בין ראשי קברניטי עדת הק' בירושלים ת"ו ובמשך שנות חייו פעל רבות ויגע בעמל ללא ליאות לטובת אני"ש בכל הענינים מלבד היותו נחשב בין עסקני הכלל ומעושי ומעשי הטוב בצו"ח וכדו'. רבינו מקארלין זייע החשיב מאד את

מדותיו התרומיות כפי הנראה ממכתביו שערך אליו בפרטות אשר במיוחד מודגש בהם רבות ענין שיפלותו וענות רוחו (למרות היותו בעל מעמד רם ואיש ציבור) וכה כתב אליו בין היתר: "ראיתי האמור במכתבו וכל הכתוב שם הוא כך מפני שיפלות רוחו אשר באמת מתאים וראויים לאותם בני דעה שזכו להכיר אבותינו הק' זייע, גם על ימים הבאים לקראתנו לחייו"ש אבקש להיות בצותא חדא עם אני"ש "היונגע לייט" לחנכם בדרך החסידות"... דברים אלו משקפים את חשיבות ערכו בעיני רבינו ואת רצון קדשו כי ישפיע מאוצרותיו על האברכים החשובים חברי חבורתא קדישתא דאז, ובמכתב שני שערך אליו אדמו"ר ז"ל כתב בתוך דבריו בזה"ל: "אך עתה אמרתי לא עת לחשות בלחקי עוד הפעם מכתבו ראיתי שכתוב בו דברים יוצאים מהלב ונאמרים בטוב טעם ודעת מוכרח אנכי להשיב לו ובודאי כ"א צריך לידע מיעוט ערכו אך אעפ"כ כי ידידי שזכה להכיר ולשאוב רוח חיים ממקור החיים הם אבותינו הק' נייע זייע יכול בעצמו לגלול האבן המונח על הלב"... ומוסיף רבינו לברכו בידידות רבה ומילות נועם המראים את הערכתו אליו כאיש נבון ונלבב, וחסיד מדור הקודם שאכן זכה לדעת ולשאוב רוח חיים מרבוה"ק נייע.

נפטר בשם טוב בשנת השמונים לחייו ביום י' לחו' ניסן תרצ"ד ודבר פטירתו גרם לרבינו צער וכאב רב כנראה מדבריו בהמכתב הנוכחי.

צאצאיו היו בנו האברך הרה"ח ר' אשר ז"ל שנקרא ע"ש של רבינו מדרוהוביטש זייע ונפטר בימי עלומיו בחיי אביו, ובנו הוא יבלחט"א ידידו החשוב והנכבד ששיענו רבות בהוצאת החבורות הנוכחים ה"ה הרה"ח ר' משה מרגלית שליט"א שוי"ב בעיר רחובות ת"ו עשרות בשנים, אשר גודל על ברכי זקינו הרב רבי הערש זצ"ל, הרה"ג ר' יוסף מאיר מרגלית ז"ל שכיהן ברבנות שנים רבות בארה"ב ולאחר מכן היה קשור בעוז לכ"ק רבינו מוהרמ"מ זייע וימים ספורים לפני פטירתו הסתגר עמו לשיחה ארוכה שרבינו צוה אח"כ להדגיש זאת לפני מיטתו, חתנו הרה"ח ר' יעקב יצחק אליאז ז"ל בן בתו של רבה"ק והטהור רבי דוד צבי שלמה בידערמאן זצוקללה"ה זייע"א.

ב"ה
לאהובי ידידי היושבים לפני ה' בארץ הק'
ועיר עז לנו עי"ק ירושלים תו"ב ה' עליהם יחיו
אוחדשה"ט באהבה.

הבשורה הנוראה מפטירת ידידנו היקר החסיד ר' יחיאל צבי ז"ל עשתה עלי רועם כביר ונגע עד לבי ואבן עד כמה נגע אל לבכם עליו נאמר **אבד חסיד א"י מן הארץ** עד כמה שהי יקרים וחביבים לאבותינו הק' החסידים שהכירו עוד את הצדיקים הזקנים זצ"ל אשר לעת כזאת שלא נשאר לנו עוד מי שזכה להכירם אין מילין בפי לאבידה גדולה שאבדה לנו אך עלינו לזכור דברי קודש כ"ק אדמו"ר זצ"ל שאמר אחרי פטירת אחד מזקני החסידים שהצטער מאד ע"ז לכל החסידים אמר אל ליפול ברוח מאבידה הגדולה הזאת כי במלחמה אנחנו נמצאים ודרך המלחמה שנופל השר אז יוצא אפילו איש צבא פשוט וקורא בקול התאחדו והתלכדו עוד יותר כדי שלא יכול השונא לכם בידעו אבידה שאבדה, דברי קודש, גם עתה אומר לכם ולנו **"שר צבא נפל לנו"** עלינו להיתאחד עוד ביותר לבל יהא מקום להשונא ח"ו וח"ו לשלוט ועלינו עוד יותר להיתאחד וליקח ממנו דרך כמה מסר נפשו וגופו על חסידות בנסעו לכ"ק אבי מורי ז"ל כידוע מהעלילה שהי' עליו ר"ל והשי"ת ירחם ויגדור פרצות עמו ויסור מאיתכם ומכלנו גזירות קשות ורעות ולא ישמע עוד שוד ושבר בביתנו ובבתיכם ונוכח כלנו יחד לראות בנחמת ציון ובבנין ירושלים בקרוב ונושע בתשועת עולמים ידים אוהבם דושי"ת ומברכם בכל טוב

אברהם אלימלך בה"צ זצ"ל.

הרב החסיד מוה"ר רבי אפרים סופר זצ"ל

נ' ביום ז' ניסן תרפ"ה

הרב החסיד מוה"ר רבי אפרים וללה"ה נולד בשנת תרכ"ט (בתקופת הולדתו של כ"ק רבינו קוה"ק מוהר"י וי"ע שמנו"כ בפפד"מ, והיה נחשב לבן גילו) בעיר סטאלין אשר במחוז ליטא, לאביו הרב החסיד המפורסם מוה"ר רבי אלעזר סופר ז"ל מסטאלין שזכה להסתופף בצילא דמהימנותא של רבינו הזקן אדמו"ר הקדוש בעל ה"בית אהרן" זי"ע (ובעודו אברך עול ימים נחלה פעם במחלה רצינית עד למאד, ועל אף זאת השליך נפשו מנגד בכדי להגיע לקארלין מקום משכן קדשו של אדמו"ר נ"ע בתקופה ההיא ולשהות במחיצתו בחג השבועות, בעיצומו של החג לאחר התפילה בעת הקידוש עבר רבינו בין קהל הקו' שהי' נאמד באלפים ונענה אליהם בלש"ק: קינדעלאך עסט מיין ברויט כו' ווער עס דארף האבין א רפואה וועט האבין א רפואה... בהגיע הדברים למשמע אזנו של הר"א ז"ל ששכב על ערש דווי דחק את עצמו והתאמץ בכל כוחו בכדי שיגיע למאכל פיו אף טעימה מפירורי לחם חוק קדשי גבוה, ואכן עד מהרה נתרפא ממחלתו ושב לאיתנו ובתקופה קצרה לאחר מכן כבר עשה את דרכו רגלי מעיר קארלין עד למקום מגוריו שבסטאלין, מרחק של כמה שעות נסיעה ברכבת)

הרב רבי אפרים ז"ל זכה עוד מעת שנותיו הפעוטות להכיר ולזכור את צורת קדשו של רבינו הזקן נ"ע ובנו אדמו"ר הקדוש מוהר"א זי"ע (שמנו"כ בדוהוביטש) והתרועע בילדותו עם כ"ק רבה"ק מוהר"י נ"ע מפפד"מ, גודל וחונך על ברכי ומבועי אביו הדגול בצילם ובקירבתם של זקני ופארי החבורה העילית ה"ה "הגווארדיא הידועה לתפארה" אנשי השם אשר השאירו אחריהם ברכה רבותינו המאורות הגדולים אדמו"ר הזקן ובנו רבה"ק מוהר"א זי"ע, ממקור צח ומצוחצח יקר ומפז ומפנינים

כגון זה דלה ושאב את השראתו הטהורה להכשרה עצמית של הווית כלי קיבול לקליטת ענינים דקים מרוממים ומנושאים אשר ברוח ונפש, כפי שצורפו וזוקקו במשנת אור התורה והחסידות במסילות הקודש שעוצבו והוארו ע"י רבותינו הקוה"ט נ"ע לדורותיהם.

לאחר מכן עלה ונתעלה ברום המעלה בהיותו דבוק ונאחז באור בהיר וקשור בעוז ותעצומות בעץ החיים ה"ה רבינו הקוה"ט מוהר"י (מפפד"מ) נ"ע אשר זכה לרכוש את חיבתו דרב והערכתו העמוקה אליו עוד משנות צעירותו כפי שהעידו זקני אנ"ש שבאותו דור כי בתקופה ההיא בנו עבור אדמו"ר בית חדש למשכנו הק' ונבחרו להיות ככותבי מזוזות הפתחים אותם בני משפחת סופרים המפורסמים לתהילה, הרב מו"ה אלעזר ובניו האברכים רבי משה ורבי אפרים ז"ל סופר (פעדערמאן) אשר למרות גילם הצעיר זכו להימנות בין העוסקים במלאכת קודש זו, ומסופר שבעבור תקופה קצרה מעת שנקבעו המזוזות פקד רבינו במפתיע לבדוק את כל המזוזות שבפתחיו, ואכן לתדהמת הבודקים נמצאו בהם אותיות שונות שהיו מנוקבים ומחורחרים מצד לצד ממש, ולרוב ההשתוממות שם הכיצד יתכן כזאת במזוזות חדשות שאך עתה נכתבו, ראו בפשר הדבר הבחנה וראיית עין רוח קודש גלוי של רבינו, אדמו"ר נ"ע בשמעו זאת נענה אליהם בנימה של ביטול ובבת צחוק, כי אין ענין של מופת כלל, אך הבין כי מצד רוב הידידות והאהבה המסורה של הסופרים אכן שמו מיני חומר חריפים במידה מרובה בתוך הדיו בכדי להשביחו וליפותו בצחצוח והברקה נאה, וזוהי סיבת הגרם לנקיבת הקלף.

מנסיבות הכורח לשירות הצבא נאלץ לנטוש את מקומו וסביבתו ובהסכמת רבינו עלה לארה"ק בשנת תרנ"ב והתיישב בירושלים עיה"ק,

כאן נתקבל בזרועות פתוחות בין ראשי וזקני חבורת אנ"ש שתיכף ראו והכירו בשלל סגולותיו ומעלותיו הססגוניות שהתגלמו באשיותו הכבירה, חונן בפיקחות ושנינות מזהירה ובכושר הבחנה דקה ומעמיקה, בעל חוש הומור נדיר עד להפליא וירד לתוך נבכי תכונותיו והילוך מחשבתו של הזולת ומאז בשנים נחשב כקנקן חדש מלא ישן בטעם זקנים, וגדוש בחכמה ותבונה ובמועצות דעת. בעל שיעור קומה של מידות נאצלות כעדינות נפש מופלגת ומזג רך וטוב שהשרה על סביבתו אוירה נינוחה ושלות נפש ורוח, זכה להתאהב על הבריות בהיותו נוח להם ונוח לשמים והיה ספוג כולו באהבת ישראל שלא משה הימנו, ואף את ילדי ישראל חיבב באהבה שאינה תלויה בדבר למרות היותו בעצמו חשוך בנים ל"ע וקירבם בקירוב יתר ופרס מלחמו למענם בצניעות מופלגת וענות חן, מכל אלה צצה ועלתה תכונתו המיוחדת בהנהגת הציבור במידה מצוינת דגולה ובלתי שכיחה, אשר מעטים מאד יכולים היו להידמות אליה, והן הן אשר הכשירוהו לרומם קרן עדת הקו' של אנ"ש בארה"ק בענינים ושטחים רבים, במיוחד ראה חובה לעצמו לפקוח עין בוחנת בצורה מתמדת ומסורה על צעירי הצאן פרחי החסידים להעמידם על רגליהם ולהפיח בהם רוח חיים של עצה ותבונה, לגשת אל הקו' בהצצה הבטה והבנה חדורה ישרה ונכוחה זעירא מן זעירא למטרת השלמת קומתו, בכיתות רגליהם למרחקים ע"מ לשמוע ולהאזין לדבר מה בהיכל קדשו של רבה"ק מהר"י נ"ע שבעיירה סטאלין, אשר איזה לו את דרכו המיוחדת אפופת המיסתורין, הידועה כנשגבה ורחוקה מהבנת והשגת עיני בשר כולל אנשי מעלה שבהם, והוא אשר טפח בהם במדה ראויה ובעין יפה מכל האמור לטובת שלימותם.

בעצמו יצא כמה פעמים מארה"ק

לסטאלין להסתופף בצל אדמו"ר ז"ל (למרות פחדו בבריתו מהצבא כנז') וכאמור הי' חביב מאד על רבינו, ובביקורו האחרון בסטאלין בשנת תער"ב השתתף בחתונתו של רבה"ק מקארלין זי"ע שנערכה בזלאטיפאלי ובנסיעתו חזרה זכה ורבינו מהר"י נ"ע ליה אותו בדרכו.

כמו"כ ניחן ונתברך בחושי הרגשים לבבים דקים ומופשטים אשר יקרת משמעותם מובעת ומתבטאת ע"י צלילי תנועות כוח הנגינה הידועים במעלתם הק' ושגב ערכם, ומעטים מאד מבינים המה בהבחנת מושגים רמים אלו (וכמאמר הצדיקים שהיכל הנגינה למעלה הוא ליד היכל התשובה), בכושרו זה השקיע כוחות רבות להחדרת והעמקת התודעה הרחבה במסילות לבב אנ"ש אשר מעלת הנגינה טומנת בחובה את כוח הגבהת והרמת האדם ממהותו החמרית עד לנתיבי, ושבילי הרוח בהתיחדות של כיסופין געגועין והשתפכות נפש בינו לבין קונו וצורו.

הוא הגבר הוקם על אשר יסד איזן חיקר ותיקן והעלה לרום הפיסגה את כל עניני נוסחאות התפילה והנגינה ובשמשו בהם כשר האלף השגיח על פרטי דייקנותם ודקות הבחנתם כפי שהונחלו לנו כמורשת קודש מאת רבוה"ק נ"ע אשר אף דרכם הפיחו רוח חיים בעם ה' בעבודה שבלב זו תפילה, ואתה עמה כמחוברת ושלובת זרוע עבודת הנגינה אשר הכוח הטמיר והנעלם שבתוכה הוגדר ע"י נבוני מדע כ"שפת הלב", וכאמור היה זה רבי אפרים האיש אשר רוח בו להציב יד שם ושארית לנתיב עבודה פנימי זה שרבותינו שמו עליו הדגשה וחשיבות מיוחדת, ולו שמור הזכות הגדול שנתגלגל על ידו בהיותו זכאי לעורר לבבות בני ישראל רבות במספר בדורו ובדורות הבאים אחריו לתשובה ומחשבה זכה וטהורה לכבוד יוצרם ובוראם.

דרכו היה להופיע בקביעות מדי ש"ק לשולחנו הטהור של כ"ק אדמו"ר הקוה"ט הרבי ר' דוד'ל בידערמאן זי"ע ונתכבד ע"י בנגינת הזמר יה אכסוף

לרבה"ק מוהר"א הגדול מקארלין זי"ע, כשחלפה פעם תקופה מסוימת שנפקד מקומו בין מסיבי השולחן הק' הוכיחו הרבי ר' דוד'ל על פניו וכיבדו בסטירת לחי לאות חיבה כשבכך תבע מאתו לחזור ולנגן אצלו בקביעות את הזמר הק'.

ידוע היה בזהירותו הרבה ודייקנותו היתירה בכל ענין, באופן מסודר עד להפליא וכל דבר איך שהוא לא מנע בעדו את התנהגותו וסדר יומו הקבוע במנוחת הדעת ושלות נפש מופתית וכפי שהועד עליו שרשם לעצמו את סדרי עסקי ביתו בימים של ערבי פסחים ע"מ לבצע את כל הנחוץ בצורה שלווה שלא הפריעה מאום מעבודתו וסדריו הקבועים.

כמו"כ התפרסם כאמן מלאכת הקו' של כתיבת סת"ם, מומחה ונדיר באופיו ביופי הכתיבה וכדו', וסיפר הרה"ח ר' ישראל שמעון קסטילניץ שליט"א שדרכו היה לקשור את עצמו בעת הכתיבה בכדי שלא לחרוג אף במידה זעירא מחובתו בעבודת הקו' ובכתיבה התמה, מרוב יראתו שקדמה לחכמתו עלה בדעתו באחרית ימיו להשתדל ולקנות בחזרה את פרשיות התפילין שכתב במשך שנות חייו ולגונזם, ע"כ ראה את עצמו כאינו ראוי לאיצטלא קדושה זו, ואכן טרח רבות להוציא מחשבתו זו לפועל כשבכך הצטרף לדעתו למעשיו של עמיתו ורעו הרה"צ רבי מאטע סופר זצ"ל.

לאחר הסתלקותו של רבה"ק מוהר"י נ"ע בעת שהוכתר לממלא מקומו בנו הק' רבינו מארלין זי"ע השתדל בעמל רב בעריכת מכתבים רויי נופך ונופת צופים למען עלייתו של אדמו"ר לביקור בארה"ק לחיזוק וחישול חבורת הקו', וסי' אנשי בית

אדמו"ר נ"ע שהרבנית הצדקנית מרת חוה עה"ש (אשת רבינו מקארלין נ"ע) התענינה רבות אודותיו ושאלה תוך כדי הבעת הערכה עמוקה מי הוא זה ר' אפרים עורך המכתבים הנפלאים ורבי הגוונים כגון אלו.

בהיותו בן י"ו שנה נפטר לאחר מחלה קצרה ביום ז' ניסן תרפ"ה למגינת לבם של יודעיו ומכריו הרבים שלא פסקו מלהביע את שבחיו הרבים וממש לא גמרו עליו ההלל ומשך רבות בשנים עד לדורינו אנו לא מש זכרו הנערץ מקרב זקני החסידים ובכל עת דיבורם אודותיו ניכר היה היטיב רגשי כיסופיהם וגעגועיהם אל רמות אישיותו. בהגיע רבה"ק מקארלין נ"ע לשערי ירושלים בכ"ב לחו' תמוז תרפ"ה שאל תיכף אודות ר' אפרים וכשנתודע

והסתגר בחדרו בינו לבין עצמו, זקני העדה בראותם את גודל שברון רוחו החליטו ביניהם לשגר את הרה"צ ר' מאטע סופר זצ"ל אל הקו' פנימה לדובבו ולהפיג מעט מיגונו, הר"מ פתח במענה לרבינו שישנה אימרה עולמית (א וועלט'ס ווארט) אז קיינער פעלט נישט אויס אויף דער וועלט און קיינער איז נישט איבעריג. השיבו רבינו בנימת אנחה בלש"ק: א גענעראל פעלט...

לאחר מכן המליץ עליו רבינו כסימן ליום פטירתו את מאה"כ "ביום השביעי נשיא לבני אפרים"

רבה"ק מוהר"מ זי"ע היה מזכירו רבות בשולחנותיו הטהורים בהערכה עמוקה וחיבה יתירה והיה מפליא את אישיותו הסגולית ורוחב בינתו, את תפילותיו הזכות וכוחו הרב בנגינה וכו', היה מציין מתוך תהילות של כיסופין, ואת נעימות קולו הגדיר כקלא דכינרא

יהי זכרו ברוך ויגון לעד.

הרה"צ המופלא החסיד רבי מיכאל הערמאן זצ"ל

נפטר י"ב שבט תשכ"ב

הרה"צ רבי מיכאל הרמן ז"ל נולד (בשנת תרכ"ט) לאביו הרה"ח דוד דב הרמן ז"ל בעיר בודאפעסט שבהונגריה.

רבי דוד דב הערמאן ממשפחת אפרתים היה, מפורסם בסביבתו כנכבד ושווע, תלמיד חכם ומבקש אמת, תכונה שהנחיל לבנו ר' מיכאל.

על גדלותו מעידה העובדה כי בהיות הר"מ עלם כבן י"ג שנה נסע לעיר פאקש ללמוד בישיבתו של הגה"צ רבי אליעזר זוסמן סופר זצ"ל. כשהתייצב בפניו שאלו מי הוא, וכשאמר לו שאביו הוא הרב דוד דב הרמן התרגש ראש הישיבה ונשקו על מצחו, ומחמת חביבות כבדו לאכול אצלו בכל שבתות השנה.

פרט נוסף המלמד רבות על גבורת נפשו של האבא ספר בנו. בימי החופשות של "בין הזמנים" אסר עליו אביו שלא ראה את בנו מחמדו זמן רב, לחזור לביתו הנמצא בכרך גדול ומודרני באמרו כי בודפעסט איז פארב (פעשט בהונגריה משמעה מצביע) ואין רצונו שיבוא ויסתכן בצבעי העיר ההומה, לכן ציוה עליו שיסע תחת זאת לבית אחותו הנמצא בכפר שלו.

תקופה מסוימת עשה בפאקש, אחרי כן נדד בכמה ישיבות וקנה תורה מגדולי תורה בעלי שם כמו הרב הגה"ק רבי יהודא גרינוולד זצ"ל מצעהלם ועוד.

בגיל שיתסר-שיבסר לערך למד אצל הגה"ק רבי משה בן עמרם (גרינוולד) זצ"ל בעל "ערוגות הבושם" בישיבתו אשר בקליין וורדיין. בזמן ההוא טרם התקרב בעל "ערוגות הבושם" לחסידות וחבש כובע "צילינדר", וסיפר לימים ר"מ כי אמנם חבש צילינדר אך בשעה שלמד בספרי מוסר ויראים עם תלמידיו נתזו גיצי אש ממצחו מרוב התלהבותו! ויש כאן בנותן ענין לציין שרבינו הקדוש מוהרמ"מ זי"ע מדי דברו בו התלהב מאד והפליא את קדושתו הנשגבת.

היא מזה "אחד" ומזה "אחד" שתמכו בידיו של משה רבינו ע"ה.

נאים הדברים למי שאמרם, אכן כך התהלך רבי מיכאל בעולמו של הקב"ה: מזה אחד ומזה אחד. בכל פניות שהיה פונה ראה רק את "האחד" והיחיד הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. כפי שהעמיק להשריש בו מורו ורבו הרדצ"ש זי"ע, ולפיכך לא החזיק טיבולתא לנפשיה, מה הוא כבר פעל ועשה אם איננו אדון

לעצמו והקב"ה הוא הנותן לו כח לעשות חיל?

מן הראוי להציב יד ושם לאישיות נעלה זו, בפרט עבור צעירי הצאן שלא זכו להכיר חסיד מחסידי קדמאי. אך דא עקא, קורות חייו לוטים בערפל השכחה, גם בחייו הצניע עצמו במידת האפשר ומיעט לשוחח על עצמו. סרנו איפוא לביתו של נכד אחותו ה"ה הרב הגה"ח רבי משה אבלעס שליט"א שהיה בן ביתו שנים הרבה והתקרב אליו בקרבה נפשית אמיצה. הוא האיר לנו את תעלומות חייו של דודו זקינו ועל כך תודתינו נתונה לו.

אין זה מן הדברים הקלים לבוא בכתובים אודות דמותו של חסיד מהדורות הקדומים, (א פאר צייטישער חסיד) בן עליה מובהק שזכה ונמנה על בחירי סגל האברכים המופלגים שסבבו את האדמו"ר מלעלוב-ירושלים הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידערמאן זי"ע ככוכבי לכת הסובבים את החמה.

אותה קבוצה מופלאה של מבקשי ה' שטפח וריבה הרבי הקדוש הר"ד — כקוטן כמותה כך משופעת היתה באיכות נדירה. כל אחד מבני החבורה המסתופפת בצל קדשו היה טבוע בחותמו: צניעות וענוה באופן קיצוני שהכלל "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך" הוא נר לרגליו, בקשת ורדיפת האמת ושנאת השקר כאויב מר, אהבת ישראל ללא גבול ומיצר, ומעל לכל שמחה וצהלה תמידית, עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ברוחניות, אפילו אם בגשמיות אין כלום. חוץ משאר מעלות ומידות שמנו חכמים, ואשר היו אצלם כטבע שני ומושכל ראשון ובלעדיהם אין נקראים יהודי כלל.

בין דמויותיהם של בני עליה אלו מתגבהת ובולטת במיוחד קומתו של הרה"צ רבי מיכאל הערמאן זצ"ל כחסיד אמת ועובד ה' מופלג הראוי לתפוס מקום בכותל המזרח של היכל החסידות גם לפני שלשה וארבעה דורות, ובנקל אפשר לגלוף ממחצב סנפיריון שלו כמה וכמה אדמוריים לתפארה.

רבי מיכאל, רגל על לשונו דבר תורה שנתחדש לו: ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד (שמות יז"ב) מהו "מזה אחד ומזה אחד", היה לו לומר: ואהרן וחור תמכו בידיו מזה ומזה? והפליא להסביר על פי דברי רש"י עה"פ שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה (דברים כ"ג) אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם. וקרי"ש זו שקראו אהרן וחור, היא

אחרי שעלה מעלות רמות בתורה המשיך במסעיו לקהלת בוניאד להשתלם בהוראה אצל הגה"צ רבי משה פולק זצ"ל בעל "יודבר משה", שם למד בצוותא חדא עם הרב הגה"ק רבי יוסף צבי דושינסקי זצוק"ל שעמו שמר על יחסי ידידות וקרבה כל השנים.

אהבת ארץ ישראל התלקחה בלבו, מגיל צעיר מאד כבר רצה לעלות אל ארץ הקודש ולחונן את עפרה אלא שאביו התנגד לכך בכל תוקף, משנפטר האב גמלה ההחלטה בלבו של הבחור הצעיר והוא יצא בגפו לאה"ק ובאמתחתו הדלה שק מלא ספרי קודש וכמה בגדים. היה זה בשנת תרנ"א (וסימנך: אעברה נ"א) בתוך השנה לפטירת אביו. על הספינה תמו אחד עשרה חודש של האבלות ופסק לומר קדיש.

כשירד בחופה של עכו שם פעמיו אל העיר היהודית הקרובה ביותר והגיע לעיבורה של צפת עיה"ק ביום רביעי בשבוע. בשבת הראשונה, יומיים לאחר בואו העירה כבר לבש שטריימל וקאפטאן כמנהג הבחורים בערי הקדש ומקץ שמונה חודשים לשהותו בצפת נשתדך עם בתו של הרה"ח רבי משה שוחט (כהן) היא זוגרי הרבנית הצדקת מרת דבורה ע"ה.

— רצונך לדעת כיצד למדו בימים ההם — שח פעם ר"מ לאחינו הנ"ל — הבה ואספר לך, רכוש גדול לא היה לנו, רהיטים כמנהג הימים האלה! מאן דכר שמיה, זולתי שולחן עם כסא אחד וספסל בסמוך לו, מטה אחת בשביל זוגתי, לי — שימש אדן החלון הרחב כמצע נוח, בגדינו המעטים שכונו כבוד בתוך מזוודות עשויות פח (שלא תאכלם האש) וכשבאו לבקש עבור הכנסת כלה הפרשנו גם מן המעט הזה בלב קל. אך ברוחניות לא חסרנו מאומה, אשנב קטן היה בחדרי שהיה פתוח לחדר של חמי (שגרנו בביתו) מדי לילה בחצות היה חותני קורא לי מהאשנב ע"מ להעירני לעבודת הבורא. הוא טעה לחשוב שאני ישן, אני לא נתתי לעפעפי תנומה גם קודם לכן, מרוב חרדה שמא יעבור חצות ולא נתעורר, נגשתי כמה פעמים אל החלון לראות האם עוד לא הגיע הזמן...

ומה אומר — סיים רבי מיכאל — לי אף פעם לא היה חסר כלום, סאיז האכ

מיר קיין מאהל גארנישט געהפעלט אובער איך האב קיין מאהל גארנישט געהאט...

כך נתרומם ר"מ והעפיל בשבילי תורה וחסידות צרופה, מחצות לילה עד זמן תפילה כותיקין למד עם חמיו בחברותא, וגם במשך היום כשיצא חותנו לעבודת יומו בשחיתת בקר ועוף, לא הכיר אלא את הגמרא וספרי הלכה וחסידות, העולם הזה עם כל הבלי זר ומנוכר לו.

בימים ההם היה פוקד את העיר צפת מפעם לפעם, רבינו רדצ"ש זי"ע אשר מאז נישואיו עם בת הרה"צ רבי פנחס הורביץ מצפת ומגוריו בה כמה שנים לא נטש אותה לגמרי והתאכסן בה פרקי זמן ממושכים. באחת מנסיעותיו אלו בא בצל קורתו גם ר"מ, הציץ ונפגע. בזמן קצר הפך להיות חסיד נלהב לרבי דוד, רבו ומורו גם הוא לא זו מלחבב את "האברך החסיד המופלא ומופלג בתורה ויראה לב טהור" (כדברי התארים שקשר לו במכתבו המפורסם אליו בנוגע לקניית חצר בחברון יצ"ו).

מהגרש"א שזורי ז"ל שמענו ספור שונה על התקרבותו של ר' מיכאל לרבי דוד: ר' מיכאל התפלל על יד הכותל המערבי, כדרכו תמיד לא התבלט בין קהל המתפללים אלא עמד בשקט, עיניו נעוצות בסידור. למתבונן מן הצד לא ניתן היה להבחין בהר הגעש הרוחת בו מבפנים, רבי דוד ניתן בעינים אחרות — הוא נעצר באחת ליד האברך השופך שיח ובחן אותו במבט מעמיק, ר"מ לא הרגיש בכך והמשיך בתפילתו. לאחר דקה של התבוננות אמר רבי דוד: **דעם אינגרישין דארץ איך ביי מיר!** מלים אלו שנאמרו בלחישה אל אזנו של מלווהו פעלו ברבדים שונים לחלוטין, כעבוד ימים מספר החל לבו של ר"מ מושכו כבחבלי קסם לבית מדרשו של רבינו רדצ"ש והוא הרבה לפקוד אותו בשכיחות גדלה והולכת עד שהפך לחסיד נלהב.

עין טובה היתה לו לר"מ ולא סבל צמצום המוחין, אל כל צדיק ורבי שהגיע לצפת היה הולך לראות טיב עבודתו בקודש, והיו כאלה שבא במחיצתם יותר מאשר ביקור נימוסין גרידא, אדרבא, נראה כלומד דרכים חדשות בעבודת הבורא. ברבות הימים כשעבר לגור בירושלים עיה"ק אף הסתופף זמן ארוך בצילו של אדמו"ר מפורסם,

אלא שבעקבות מעשה שהיה בא לידי מסקנה נחרצת כי אי אפשר להיות חסיד של שני אדמו"רים, ומני אז קשר את גורלו עד זיבולא בתרייתא רק בחצירו של הרדצ"ש ולא הסיח דעתו ממנו אף יום.

בתחילת דרכו אצל ר"ד והוא עוד אברך כמעט אלמוני, היה מנהגו של ר"ד לערוך במוצ"ש סעודת מלווה מלכה מדי שבוע אצל אברך אחר מיקירי צפת, פעם אצל זה ופעם אצל זה. רבי מיכאל נדחק מעט הצידה, לביקורים אלו זכו רק חשובי החסידים, שבת אחת בזמן סעודת שלישית הרהר בלבו: הלואי יבוא אצלי הרבי ויזכה אותי ולו פעם אחת לערוך בביתי סעודת מלווה מלכה.

באותו רגע הכריז ר"ד: הלילה במוצ"ש נלך כולנו אל ביתו של ר' מיכאל ובביתו נסעד בסעודת מלווה מלכה. לגדל תמיהתם של כל החסידים שלא הבינו מה טעם בחר ר"ד באחד שאינו מ"פני" העדה...

העולם הזה לא פינק אותו במעצנים. נהפוך הוא, צרות ומרורים לרוב שבעה נפשו אם בעניות ודחקות בל יתוארו ואם בצער גידול בנים במידה גדושה. עשרה ילדים ילדה לו אשתו, מתוכם התקיימו רק שלש בנות, השאר נספו במגיפות ורעב האופייניים לירושלים של לפני שבעים שמונים שנה.

באחת הפעמים כשקרבו ימיה של זוגתו ללדת קרא לו הרדצ"ש בסעודה שלישית ונתן לו את שתי עיניו של הדג שנאכל באותה סעודה. בשעת מעשה אמר לו, הא לך עינים אלה לשמירה הזהר והשמר מאד לבל יאבדו. ר"מ צרר אותם בתוך מטפחת והחביא אותם במקום מסויים בביתו אך לרוע מזלו אבדו העינים. בתוך הזמן ההוא ילדה אשתו בת וכשהיתה הפעוטה בת שנה וחצי ארע לה מאורע טראגי שנפלה ממקום גבוה ואבדה תיכף את מאור עיניה, מיד רץ ר"מ אל רבי דוד ובכה לפניו על גודל הצרה. "האם יש לך את העינים שנתתי לך בשעתו?" שאל הר"ד ומשנענה בשלילה הגיב: אם כך אינני יכול לעזור לך!

רבי מיכאל לא אמר נואש, הפליג עם אשתו ובתו למדינת הים ודרשו ברופאים הגדולים והמומחים ביותר בעיר המלוכה וינה בירת אוסטריה. אפס, רק העלו

חרס בידם, משראו שלא יועילו במאומה הפסיקו לטפל במום, בתו זאת נשארה לייע עזורת בשתי עיניה עד יומה האחרון ולא זכתה להנשא ולהעמיד שם ושארית.

רבי מיכאל חזר לאר"י ומקץ תקופה קצרה, בזמן "רעוא דרעוין" שוב קרא לו הר"ד והעניק לו עין של דג כשהוא מתרה בו: על זו כבר תדע לשמור, **דאס איז פאר דיר!**

למוד לקח מר נזהר הפעם ר"מ בכל מיני שמירה ועלתה בידו, העין נשתמרה ועמה גם מאור עיניו, עד ליומו האחרון בגיל תשעים ושלוש לא נזקק למשקפיים!

ושוב מעשה ובליל שבת אחד תקפו את ר"מ כאבי שיניים עזים ביותר, כל הלילה התהפך והתגלגל על יצועו ביסורים גדולים, בבוקר — רוח אחרת היתה עמו, הלך לבית המדרש בעיר העתיקה לתפילת שחרית כשהוא מחפה ומבליג על כאבי התופת בארשת פנים שלוה. בבואו לבית המדרש לא נגש אל הר"ד להזכיר עצמו לפניו לרפואה מאחר וכלל היה נקוט בידיו, אין צורך להגיד לרבי כלום, הוא ממילא יודע הכל בעצמו. וכך הוה, לפני קריאת התורה נגש אליו הרבי ושאל אותו בתביבות: אהה, ר' מיכאל, סאיז טוט דיר ווי די ציינער! והוכרח להודות לו שכך הוה.

אחרי ההבדלה נטל ר"ד כמה עלי הדק שנתרו מהבשמים, כתשם הדק היטב וערבבם עם מעט מתבשיל החמין ציולנט והורה לו למרוח על השיניים. בו בלילה עזבו אותו כאבי השיניים לצמיתות והוא לעס כל ימיו את אוכלו בשניו שנשתמרו בפיו עד לזקנה ושיבה.

תקופה קצרה אחר שהסתתף לחבורתו של הרבי, כבר היה בן ביתו כזקן ורגיל. הרבי רחש לו אמון בלתי מוגבל ואהבו כאילו היה בנו יחידו, לכל מקום שהלך נתלווה אליו חסידו הנאמן. בחודש אלול תרנ"ה פקדו בצוותא את מערת התנא האלוקי רשב"י במירון, על אם הדרך לעיר טבריה קדרו לפתע פניו של הר"ד ונאנח בכאב: סאיז געווארן טינקעל, א צדיק איז נסתלק געווארן. ר"מ לא נצטרך לאמונת חכמים זמן רב כדי לדעת שאין אלו דיבורים ריקים, בהגיעם לטבריה כעבור זמן קצר קדמתם השמועה הלא טובה (שהגיעה ע"י מברק)

על הסתלקותו של צדיק מצדיקי הדור הרה"ק רבי יצחק פרידמן זי"ע מבוהוש.

הרושם הכביר שעשה עליו המאורע הזה נחרת בזכרונו עד יומו האחרון והוא ספרו לידידיו החסידים פעמים רבות. שנים עברו ולא רץ ישראל הגיעו כ"ק האדמו"ר הקה"ט צי"ע רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע וחתנו כ"ק האדמו"ר רבי יעקב מהוסיאטין — בנו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש, הגרשי"א שזורי זי"ל ששמע גם הוא את דבר המעשה לא אחת, סח את הדברים לרבי יעקב, הלה נפעם והביע את רצונו לשמוע על כך מבעל המעשה — עד ראייה ושמיעה — רבי מיכאל גופא. ברם, כיצד יגיע ר"מ הישיש אליו! הגה רבי שמואל אהרן רעיון מקורי איך יפגיש את שני האישים. ביום ג' חשון הוא יומא דהילולא של הס"ק מריזין זי"ע היו מתכנסים כל צאצאיו האדמו"ריים לבית ריזין בבית המדרש "תפארת ישראל" — ניסן בק בעיר העתיקה ומנהלים יחדיו "שולחן" לכבודו של צדיק. בקש איפוא הגרשי"א מר"מ שיבוא עמו ביום המיועד ושם במעמד הנשגב יספר את כל אשר קרהו וברוב עם הדרת מלך. אולם את כברת הדרך מביתו בשכונת בתי-ההונגרים עד לירושלים שבין החומות צריך היה לעשות באוטובוס, ר"מ איסטניס היה, עתרת העשן שפלט האוטובוס הקשתה עליו את השימוש באמצעי זה, עקב זאת נייבטלה כל התכנית ולא יצאה אל הפועל.

ופעם בליל שבת קודם הסעודה ארע בביתו מקרה מצער שהסב לו עגמת נפש מרובה. הפסוק: לולא תורתך שעשועי, אז אבדתי בעניי, היה לחם חוקו כל ימיו. גם עתה שקע באמצעה של הסעודה בלימוד, מדרש נאה על פרשת השבוע נזדמן לו בספר הזוהר והוא הגה בו בשקיקה והנאה גדולה שעה ארוכה, מתבשם מיינה של חכמת הנסתר ששט בה כדג במים. בגלל כך הגיע אל השולחן בבית הרבי הר"ד באיחור, שלא כהרגלו. טרם הספיק להתיישב על מקומו הקבוע הציץ בו הרבי והפטיר בבת שחוק: ר' מיכאל האט היינט געהאט זייערס ביי זיין טיש... איש מהנוכחים לא הבין מלה וחצי מילה, אך רבי מיכאל הבין גם הבין את משחק המלים "לשון נופל על לשון" בו הדחיק והסתיר הרבי בחכמת שלמה את רור קדשו בקרן זוית.

המצע קצר מלהאריך ביחסי הגומלין שבין הרב לתלמידו הותיק והנאמן והכבוד הגדול שרחש לו הרה"ק רבי דוד. הגרשי"א וועבר זי"ל ספר לא אחת כי כשנכנס ר"מ לבית הרבי היה הר"ד **קם מכסאו לכבודו!** כבוד שחלק רק ליחיד סגולה.

כשחיתן את אחת מבנותיו אמר לו רבי דוד, זאלסט האבין שכל, א בעל שמחה קען אסאך אן קויפען. וכששאל אותו לאחר החתונה מה קנה, וענה שקנה ש"ס וילנא הצטחק רבי דוד ואמר:

— א ש"ס! א הויז וואלסטו אויך גקענט קויפען!

באחרית ימיו זכה רבי מיכאל ונשתדך עם צאצאי מורו ורבו ושתה אז "לחיים" ברוב שמחה כי נתקיימה נבואתו של רבי דוד שטרם ביאת המשיח ישתדכו ביניהם, ואכמ"ל.

כל ימיו אשר חיה לא הסיח ר"מ דעתו מרבו, תמיד היה משוחח על הצדיק, פעולותיו, מעשיו, והנהגותיו הקדושות ונשאר דבוק ומקושר בו בקשר אמיץ, ובממשיכי דרכו הרה"ק רבינו הרש"ן ואחריו הרה"ק רבינו מוהרמ"מ זי"ע, אדמו"ר מוהרמ"מ החשיבו ביותר והתבטא עליו לאמור: **ר' מיכאל איז א חשובער מענטש** (תואר מופלג אצלו, כנודע בקרב מכירי סגנונותיו השקולים והמזוקקים, ומיוסד על אדני פז: "אדם חשוב" כתואר שבח מופלג בעשרות מקומות בש"ס) לנכד אחותו הרה"ח ר' משה אבלעס אמר פעם בעקבות מאורע מסוים, כשהיה צריך את חוות דעתו, שנאמן הוא אצלו שאינו משנה בדיבורו, וכל כך למה? כיון שהוא ממשפחתו של ר' מיכאל איש האמת!

הגרשי"א שזורי כשהיה מספר מעשה בשם ר' מיכאל היה מקדים ואומר: רבי מיכאל, כל מי שהכיר אותו ידע שאפילו אם היו נותנים לו כל חללי דעלמא לא היה משנה בדיבורו.

למרות הצטנעותו הרבה והשתדלותו לא להתבלט בשום תכונה יצא שמו הטוב והלך לפניו כריח טוב של מיני בשמים וגדולי הדור — שהרגישו בחוש חד שלהם באיש בגדול הנחבא באיצטלה של פשטות, העריצו אותו וכבדוהו באופן בלתי שכיח.

הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים חבבו מאד ובא לבקר

—אכן אני מתבייש, ענה ר' מיכאל בענווה. כדאי להתבייש, יש בכך תועלת למחילת עוונות... (ברכות יב: כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עוונותיו).

שבנפש, כאשר שפך שיח לפני אביו שבשמים ראו עליו הכל כי הוא ידע לפני מי הוא עומד, היה מדקדק בתיבות התפילה ומוציאן מפיו במתינות כמרגליות חביבות. לפני כל חג ומועד קנה לעצמו סידור חדש, שאלו בן משפחתו מה טעם, והרי הסידורים הקודמים עדיין לא בלו ולא נקרעו?

—אגלה לך הסוד, ענה לו הדוד, טבע הוא באנוש כשקונים סידור חדש אזי בתקופה הראשונה כשהוא עוד מבריק ונוצץ התפילה נאמרת בחשק והתלהבות, וכי לא כדאי שזמן קצר אתפלל יותר טוב!... ואכן מעידים עליו קרוביו שהיה מתפלל רק מהסידור, אפילו את הברכה הקצרה "בורא נפשות" לא אמר בעל פה. הגיעה אליו הודעה שיש עבורו חבילה בבית הדואר הראשי בירושלים, קם ויצא לכוון המקום. עד מהרה הוברר לו שאינו מתמצא כלל ברחובות העיר ותועה בדרכו, בקש מאחד העוברים והשבים שיראה לו היכן המקום, הלה הסתכל בו כלא מאמין ושאלו כמה שנים כבר גר בירושלים, לשמע תשובתו של ר"מ "חמישים שנה", קצף עליו והוכיחו איך יתכן שעדיין לא ידע ויכיר בשבילי העיר. לא נצטננה רוחו עד שגער בו "בוש והכלם"!

אצלו בימי חול המועד סוכות ופסח שנים רבות. פעם אחת בהכנסו הבחין ברהיט חדש ומודרני במושגים של הימים ההם: ארון אשר בחזיתו קבועה מראה גדולה. רבי חיים חלף על פני המראה, חייד והפטיר מיניה וביה: "מראה" בגימטריא "גבריאל" (246) וואס זיכט דאס ביי מיכאל!... אמנם ר"מ עצמו מימיו לא נזקק לאבזר זה, ורק בתו הכניסה חפץ זה כאשר נישאה וגרה עם בעלה בביתו.

בני משפחתו שאלו אותו מה טעם הראה לו הגר"ח זוננפלד אותות כבוד ויקר אלו, והוא את נפשו לא ידע, הצטדק והסביר שהיה ממונה בכולל "שומרי החומות" של בני אונגריה כמה שנים, מן הסתם בגלל עובדה זו...

היתה תקנה בכולל "שומרי החומות" כי מי שלוח כסף מהכולל נצרך להחתים את הממונה על ערבות, ידוע בירושלים כי ר' מיכאל חתם ערבות הרבה פעמים וגם שילם מכספו פעמים רבות במקום הלווים.

בעבודתו שבלב זו היא תפילה הורגש עליו ביתר שאת תלמידו של איזה רבי הוא. חינוך שהעניק הרדצ"ש לחסידיו כיצד מתפללין לחלל בו עד לעומק השיתין

וכך חי לו רבי מיכאל בקרן זוית, פעמוני הפרסומת לא צלצלו להודיע למרחקים על עבודת ה' בעוז ותעצומות או על היגיעה בתורה וחסידות כמעט כל שעות היממה ללא הרף. עד שנתו הצי"א לא כהתה עינו ולא נס ליחו, גם למקומות המרוחקים ביותר הלך רגלי ולא רצה להזדקק לאמצעי התחבורה החדשים, פרי תהפוכות הזמן. בשנותיו האחרונות כלו כוחותיו והיה מסוגר בביתו אך סדריו ושיעוריו לא הופרעו. זיו נגוהות מאספקלריה המאירה באור חיי נצח נגה עליו ובשבת האחרונה לימי חייו עלי אדמות לחש לאחיינו מלים סתומות: "מיטוואך גיי איך". בשעת מעשה לא הבינו אל מה ירמזון מילותיו, ביום רביעי י"ב שבט תשכ"ב נתבררה כוונתו, בדעה צלולה וביחודין וסילודין השיב את נשמתו לבוראה ונסתלק מן העולם בשם טוב זקן ושבע מעשים טובים.

ת. נ. צ. ב. ה.

ברכות מאליפות מקרב לב עמוק נשגר בזה קדם ידידינו הדגולים אשר סייעו נאמנות להוצאת הקובץ הנוכחי ה"ה:

הרה"ח רבי אהרן הויזמן שליט"א	הר"ר זלמן גרוסמן הי"ו
הרה"ח ר' אברהם קוריץ שליט"א	הר"ר אברהם שמואל זלצמן הי"ו
לעיי"נ אביו הרה"ח ר' שלמה זלמן	לעיי"נ זקיני הרב החסיד
בהרה"ח ר' אברהם פנחס ז"ל	רבי דוד זעליג
ר' אשר הלטובסקי שיחי	בהרה"ח ר' פנחס ז"ל
לעיי"נ אביו הגה"ח	ר' יוסף פרענקיל שיחי
רבי אהרן בהרה"צ	לעיי"נ אביו הרה"ח
רבי משה יוסף זצ"ל	ר' שמריהו ב"ר הרה"ח ר' אליעזר ז"ל

זכות רבוה"ק יגן עליהם להתברך במילוי כל משאלות לבבם לטובה ולברכה כה"י המערכת.

בכל ביתי נאמן הוא

לזכרו של החסיד המרומם רבי דוד זליג זלצמן זצ"ל

קדוש זה, ושפתותיו היו מדובבות שירות ותשבחות לא-ל חי, מתוך התלהבות פנימית כשדמעות טהורות נשרו מעיניו אשר נהפכו למעין טהור שבו טבל טיהר, צירף וזיקק את נשמתו שתאיר במלוא תפארתה.

עבודה קדו' תמה ומופלאה זו היתה מיוחדת במינה, עד שרבו הקדושים מן אדמו"ר מוהרמ"מ זי"ע התבטאו פעם עליו והיה זה בתקופה שר' דוד זליג ז"ל היה חולה ולא היה יכול להמשיך בסדר יומו הרגיל, אמר "ר' דוד זליג דארף זיין גיזנד, אין הימל ווארט מעהן אויף זיין שערי ציון".

תפילותיו היו בהתלהבות פנימית ובהשתפכות הנפש, בדביקות עילאה ונפלאה, ממש עד כלות הנפש, בדחילו ורחימו בבחינת "כל עצמותי תאמרנה", על אף חולשתו הרבה היה ניצב על משמרתו לפני קונו כעבד נאמן ועמד להתפלל בקול אדיר וחזק, בקול הבוקע מקירות הלב, בקול המעורר את הכוונה בנוסח חסידי קרלין, תפילה זכה וטהורה זו היתה חוזרת מעמקי לב, כל כולו היה תפילה - ואני תפילה, כל כוחו וישותו השקיע בעת עמדו להתפלל ולשבח לבוראו, בתפילתו המחיש את ה"וכל קרב וכליות יזמרו לשמך" כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו אמרו "שבח יקר, גדולה וכבוד למלך יוצר כל".

תפילתו היתה מתוך ערגה וכיסופים ובהשתוקקות הנפש, כעבד המתרצה ומתחנן לפני אדוניו כל כולו יקר ביקוד אש להבה של תפילה ועבודת ה', נחלי דמעות היו נושרים מבין ריסי עיניו בעת התפילה, דמעות אלו היו מלחלים את הסיידור והמקום ששם עמד בעת תפלתו, אצלו היה אפשר ללמוד פרק בהלכות "עבודה שבלב - זו תפילה".

"אין התורה נקנית אלא במי שממית

ודובר אמת בלבבו. לא רגל על לשונו, לא עשה לרעהו רעה, וחרפה לא נשא על קרבו. נבזה בעיניו נמאס, ואת יראי ה' יכבד, נשבע להרע ולא ימיר. כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח, עושה אלה לא ימוט לעולם... מעלות גדולות ונשגבות אלו תואמות בהחלט את מסכת דרכי חייו של ר' דוד זליג ז"ל אשר כל אחת ואחת מהמעלות האמורות. משתזרת יפה כפנינת

חן בשרשרת חייו המפוארה של אותו חסיד אמת שיראתו היתה קודמת לחכמתו.

סדר יומו בעבודת ה' החל בשעות הקטנות של הלילה, שעה שבני אדם עדיין נמים את שנתם, היה מתגבר כארי ומשרך את רגליו לבית מדרשו ומתיישב לו ליד ה"שערי ציון" ובוכה ומתייפח במשך שעה ארוכה על גלות השכינה, ומתפלל ומתחנן מתוך ערגה וכיסופין לאוקמי שכינתא מעפרא בבנין בית הבחירה, והיה ממשיך באמירת כל הסדר המובא בספר

ביום א' פר' תרומה עלה ונסתלק לשמי רום אחד המיוחדים מדמויות ההוד והפאר שבחבורתנו הק' החסיד המרומם והמופלג במעשיו הגדולים האי גברא רבא ויקירא הרב מו"ה רבי דוד זליג זלצמן זצ"ל, ארבעה ימים אחר מלאות שמונים שנות חייו עלי אדמות.

אנסה בשורות אלו לשרטט קווים לדמותו ופרשת חייו המופלאה אשר היתה רצופה עבודת ה' תמה, תורה ותפילה, קדושה וטהרה, הצנע לכת והסתפקות במועט ואשר לא היה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד.

המנוח ז"ל נולד בין חומותיה של ירושלים העתיקה בחודש שבט תרס"ח לאביו הרה"ח רבי פנחס זלצמן ז"ל מנאמני וחשובי חסידי קארלין, נין ונכד להרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע.

משחר נעוריו חונן בכמיהות נפש וצמאון עד לדבר ה' והטה אזנו כאפרכסת על מנת לקלוט ולשמוע דברי חכמים, גדולי וחשובי חבורת הקודש דחסידי קארלין אשר זנחו מאחריהם את כל הבלי ותענוגות העולם, וכל רצונם ומאוויים היה לעשות רצון קונם וצורם, אותה חבורה מפוארת אשר בכח תפילתם היוקדת ואור תורתם הזורחת והמאירה הגביהו את חומר גופם הגשמי למעלה לעולם רוחני עילאי, בצילם חסה ולאורם התחמם וספג לתוכו רבות מאורח חייהם והתנהגותם הנפלאה אשר כולה אמרה הוד והדר.

נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה מונה בספר התהילים (מזמור ט"ו) את המעלות והמדות הטובות שצריכים להיות מנת חלקו של האדם כדי שיזכה "ל-מי יגור באהלך ומי ישכן בהר קדשך" מי הוא הזוכה להתגורר באהליו של הקב"ה ולשכון בהר קדשו, - הולך תמים ופועל צדק,

עצמו עליה" בכל ימי חייו לן באהלה של תורה, יגע בה מתוך הדחק אף בזמנים שהפרטה לא היתה מצויה בכיסו, תמיד מצא לו פנאי ללמוד, הגמרא, המדרש, המשניות וספר התהילים היו מנת חלקו, תמיד מצאוהו כשהוא רכון על הספר ולומד תורה מתוך יראה ואהבה עילאית.

אהבת התורה פעמה בו ולא נתנה לו מנוח, יגע להבין כל דבר וכל ענין שלמד, כשלא היה בהיר לו מאמר גמ' או ענין בתוס' לא חס על כבודו כלל והיה יכול לגשת אפילו לאברך צעיר ממנו עשרות בשנים ולבקש להבהיר לו את הענין, כל ישותו ומהותו היתה יגיעה בתורה, את כל מעיינו שם בתורת ה'.

גולת הכותרת מבין שלל מעלותיו הנשגבות היתה מידת הפשטות והענוה הנדירה שפיעמה בו, יעידון ויגידון כל אשר אך בא עמו במגע, שממש לא נתן לזולתו להרגיש בהימצאו ברח כמטחויו קשת מכל שמץ של כבוד ויוהרה, כל פעליו ומעשיו הטובים עשה מתוך הצנע לכת מבלי להתרברב ולהתייחר כלל, במעשיו הגדולים.

ענוותנותו היתה למופת כאשר אף לא מוכן היה להשלים בשום פנים בקורטוב של שימוש וטירחה מצד אחרים אף מבני משפחתו הקרובים בהעריכו את עצמו כשפל ואינו ראוי לכך, ואפילו בערוב ימיו בהיותו ידוע חולי ומכאוב מנע עצמו ככל האפשר מלהטריח ולהיעזר באחרים אפי' בדבר הקל ביותר, ובנפלו למשכב והיה חסר אונים בהכרחיו להשתמש בזולתו היתה זאת עבורו מנת הסבל הרצינית ביותר.

דבוק היה ברבותיו הקדושים בכל נימי נפשו ונשמתו, קשור היה אליהם בעבותות אהבה וחיבה, שותה בצמא את דבריהם הק' אשר היו קילוחין לנפשו שהשתוקקה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, חסיד אמת היה העומד לפני רבותיו באימה וביראה, בביטול והכנעה. התאבק בעפר רגליהם והסתופף בצל קדשם והכל כדי ללמוד מהם דעת ויראת ה'.

חדור היה בכל שנותיו באמונת צדיקים טהורה אשר היתה טבועה ומושרשת בכל איבריו וגידיו, דבק בכל עוז ברבותיו הצדיקים ה"ה האדמו"ר הרה"ק מרן רבי אברהם אלימלך זי"ע מקארלין, אשר כל תנועה שיח ושיג שספג מהליכות קדשו היו לפניו כבחנינת נר לרגליו ואור לנתיבותיו בשבילי

עבודתו התמה את בוראו, וכמו שאר חבריו הנעלים חוסי צל סגל חבורת הקו' המפורסמת לתהילה של הרה"ק מקארלין זי"ע לא מש רבו זה והשפעותיו הק' מזכרו עד אחרית ימיו עלי אדמות.

לאחר הסתלקותו כאשר עלה על מוקד קידוש השם בשואה האיומה התקשר בכל נימי נפשו ולבבו באחיו כבוד קדושת אדמו"ר הקדוש והטהור מרן רבי יוחנן זי"ע וכיתת רגליו למשכן קדשו שבחיפה להסתופף בצל קדשו ללמוד ממנו אורחות חיים בתורה ויראה ועבודת ה' צרופה.

במיוחד בלט בכל עוז בנאמנותו והתקשרותו לרבותיו הק' כאשר בעת שרבה"ק מוהר"י זי"ע עלה בסערה השמימה ועדת הקודש דחסידי קארלין סטאלין נשארה כצאן אשר אין להם רועה, היה הוא מבין המצטרפים ומתבטלים בחדוה נפשית והשתוקקות רבה לדעת זקני החסידים - זקנים שקנו חכמה להעניד את כתר מלכות ההנהגה לבית קרלין סטאלין בראש צדיק ה"ה כ"ק רבנו הקדוש רבי משה מרדכי זי"ע להנהיג את עדת הקודש ברמה בדרך רבותינו ומאורינו.

לאחר מכן דבק ברבנו הקוה"ט מוהרמ"מ זי"ע בחום וברחימא עזיזא, היה קשור אליו בקשר אמיץ במסירו עצומה שאין לתאר, ביטל את עצמו ואת כל ישותו למען קיום פקודת קדשו, פחד ומורא אפפוהו בעת עמדו לפניו, ומוראו היה עליו כמורא שמים טרח רבות לשמור על קשריו ההדוקים עם רבה"ק זי"ע בעניני עבודה והתעלות, זכורני שפעם אחת בליל שבת שובה עמד במשך שעה ארוכה ליד מפתן דלת חדר הקו' וחכה שרבנו הק' יצא לשולחנו הטהור, מיד כשמרן זי"ע פתח את הדלת נגש אליו ר' דוד זליג ז"ל כשארכובותיו דא לדא נקשן ודמעות נושרות מעיניו ואמר מתוך בכי עצור "רבי, סיא איז דאך שוין שבת שובה, ווען וועל איך תשובה טאהן, (רבי, הרי כבר שבת תשובה, מתי אעשה תשובה), כך עמד והתייפח בבכי שיזכה לשוב בתשובה שלימה.

ר' דוד זליג ז"ל היה נחון בחוש בריא וחזק להבחין להכיר ולהוקיר את יראי ה' וחושבי שמו, להסתפח בנחלתם ולהתדבק בצדיקי אמת, ובכל הזדמנות היה מביע שבח והודאה להשי"ת על חן חסדו הגדול עמנו בשלוח לנו את רבה"ק מוהרמ"מ זי"ע - משה עבדו נאמן ביתו להמשיך חבל הנחלה

לבית קארלין סטאלין הסלולה ולהנחותנו במסילה העולה בית א - ל באמת באהבה וביראה. תכופות שמעוהו כשהוא מודה ומהלל לה' על שזכה להיות מחובר לטהור, ולקיים במלוא מובן המילה את הצו האלוקי "ולדבקה בו" להתדבק בתלמידי חכמים, להיות דבוק בצדיק אמת, כאוות נפשו הטהורה.

קשר אמיץ זה לרבה"ק נמשך גם כאשר בשנתו האחרונה לימי חייו עלה ונתבקש מרן אדמו"ר מוהרמ"מ זי"ע לשיבה של מעלה, התאמץ בכל כוחו על אף חולשתו הרבה בהיותו רתוק למיטתו ובקש להובילו לבית המדרש בהתכנסות המיוחדת שהתקיימה עם כלות ימי השבעה, והיה הוא מגדולי וראשי המכתירים שענדו את כתר ההנהגה לבנו מ"מ כ"ק עט"ר מרן אדמו"ר שליט"א, ובשארית כוחותיו חתם על כתב הנשיאות.

על אף מצבו הבריאותי הקשה עשה מאמצים על אנושיים להשתתף בשולחנותיו הטהורים של מרן שליט"א לא שת לבו לתחנוני בני משפחתו כי מצב בריאותו רופף למדי וסכנה היא עבורו התאמצות זו, בשום פנים ואופן לא וויתר על כך, באמרו כי זה החיות היחידי שיש לו כאשר זוכה להיות בשולחן הטהור, וכי זהו חדוות לבו לראות כי שרשרת הקודש נמשכת בכל עוזה ותפארתה.

חבל על דאבדין ולא משתכחין, חבל מאד על אותו דור ישן אשר בחייהם היו מופרשים ומובדלים מהבלי העולם הזה והילוכותיהם היו בבחי' קודש לה' ולתורתו, וכפי שהגדירו בעת שקונן עליו מרה ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן שליט"א שהי' בבחי' אדם כשר שפירושו הוא שלא ניקבו בו ליבו ומוחו והיו שלימים וצלולים לעבודה צרופה, עם פטירתו נעקר מנופה של חבורתו הק' אילן רב פארות, שרבות נשתבחה בו, נעלמה מאתנו דמות מופלאה ואצילה שנדירות כמותה, אשר כל הוויות העידה על צור מחצבתו בהתגלמות שלימה במיזוג נפלא של תורה וחסידות מתוך הצנע לכת.

נתבונן בדרכיו ונשנן לעצמנו נתיבותיו באורח חייו, ודמותו הגדולה תעמוד ותשמש לנו כעד חי לסמל ולדוגמה, ותהיה לנגד עינינו תמיד לבל נשכח אותה לעד.

יהי זכרו ברוך.

קהל המונים במעמד הכנסת ס"ת לזכר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ביום ההילולא

קהל המונים השתתף במעמד המפואר של חגיגת הכנסת ספר תורה שנכתב לשמו ולזכרו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט זי"ע שהתקיימה בליל יומא דהילולא הראשון אור לכ"ד טבת תשמ"ח בבית מדרשו שבשיכון ה' בכני ברק.

ספר התורה שכתובתו הוחל עם כלות ימי השבעה להסתלקותו של מרן זי"ע נכתב ע"י קהל אנשי דחסידי קארלין לעלוב והושלם ע"י הנהיג הגדול הר"ר שמשון הלפרין ש"י ממנוני ניו יורק.

תכונה רבה למעמד הגדול הורגשה במקום החל משעות אחר הצהריים המקודמות כאשר קהל נכבד הגיע לקחת חבל בסיום כתיבת האותיות שהתקיימה בבית הרה"ח ר' אברהם ישעי' הלפרין ש"י בראשות כל רבני ואדמו"רי בני ברק שבאו להתייחד עם זכרו הטהור מרן אדמו"ר הרה"ק זי"ע. עם סיום כתיבת האותיות יצאה התהלוכה בהשתתפות המון חוגג חסידים ואוהדים שהגיעו למעמד מכל קצווי הארץ כשבמרכוז קהל אנשי דחסידי קארלין לעלוב שחגגו בשמחה רבה מתוך רגשות קודש את שמחת הכנסת הס"ת, לעבר בית המדרש "תפילה למשה" שנתייסד ע"י מרן אדמו"ר זצוק"ל.

בראש התהלוכה צעדו פאר מאות תלמידי התלמוד תורה "אהל אברהם אלימלך" דחסידי קארלין לעלוב בירושלים ת"ו, כשלפידים בידיהם לכבודה של תורה, מחזה מרהיב זה העיר רגשות הומים בקרב המוני חסידי ואוהדי קהל אנשי לראות בפריחתה ושגשוגה של הת"ת הק' שנתייסדה בדי עמל ע"י מרן אדמו"ר זי"ע ע"ש הקדוש של רבו ה"ה מרן אדמו"ר רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע לנחת רוחו הטהור בגנוי מרומים.

בהגיע ספר התורה לביהמ"ד עלתה השמחה על גדותיה כשבני

רבנו זצ"ל כ"ק האדמו"ריים שליט"א וקדו עם הס"ת בחדוותא דקדושה כשמסביבם מעגלי רוקדים של חסידים ואנשי מעשה, עד שספר התורה הוכנס להיכל הקודש כשכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מקארלין לעלוב אמר לפני התיבה בהתעוררות עצומה פסוקי "מזמור לדוד".

לאחר הכנסת הס"ת להיכל התקיימה סעודת מצוה לכבודה של תורה באוהל הענקי שהוקם במיוחד לכבוד המאורע בסמוך לבית המדרש, שבה התכנסו קהל אלפים בראשית כ"ק האדמו"ריים שליט"א ורבנים גדולי תורה וראשי עם קודש,

במהלך הסעודה הושמעו דברים על גודל חשיבות כתיבת ספר תורה ובמיוחד שהוא לשמו ולזכרו של בעל ההילולא, הנאמרים עמדו בדבריהם על קדושתו של מרן אדמו"ר זי"ע ועבודתו הק' שאפפה את כל ישותו בכל ימי חייו עלי אדמות,

המעמד החל בסיום הששה סדרי משנה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מקארלין לעלוב, ואמירת קדיש ע"י בני מרן אדמו"ר זי"ע כ"ק האדמו"ריים והרבנים שליט"א,

את המעמד פתח והנחה המשכ"ק הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שיח"י שבדבריו גולל בפני קהל הנוכחים מסירות נפשו של אדמו"ר זצ"ל לטובת עם ישראל בהיותו דורש טוב לעמו אף במצבי בריאות הקשים ביותר כאשר כוחותיו אזלוהו המשיך בעבודתו הק' לעורר זכות ורחמים על ישראל.

מרא דאתרא דבני ברק הגאון רבי משה לנדא שליט"א שנשא דברים לכבוד המאורע, עמד בדבריו על גודל הזכות להיות מקושר לצדיק אמת אשר דרכו מתקבלים כל השפעות הקודש מלמעלה וציטט מדבריהם של אדירי התורה והחסידות זי"ע שהפליגו מאד בערך יקר ענין נשגב זה, בדבריו שילב גם את ענין כתיבת ספר תורה שהכל הוא מכח הצדיק וזכותו הגדולה שנוכל להתחזק בשמירת התורה וקיום המצוות, ובכחינה של ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

אב"ד זכרון מאיר בבני ברק הגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א תיאר בדבריו את פרשת גדולת וקדושת בעל ההילולא זי"ע אשר לא נהנה

מהעולם הזה באצבע קטנה, וכל ימי חייו היוו שרשרת ארוכה ורצופה של עבודת ה' מתוך יגיעה עצומה בקדושה וטהרה, באמרו כי היה "איש אלוקים וקדוש עליון" והנהגתו בחיים היתה למעלה מבינת השגתו, בסיום דבריו עמד על גודל זכותם של חסידי קארלין לעלוב להיות מקושרים לאילנא דחיי דרבנו הקדוש זצ"ל להנות מזיו אור קדושתו, ומה כאן עומד ומשמש אף שם בגנוי מרומים עומד ומשמש להמליץ טוב על ישראל.

רגש קודש עבר על קהל ההמונים עת הגיעו ונכנסו לאולם כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א ועמו חברי הבר"צ שליט"א שהטריחו ובאו במיוחד מירושלים להשתתף בסעודת המצוה לכבודו של בעל ההילולא קדישא והמסתופפים בצל קדשו חסידי קארלין לעלוב.

כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א שנתכבד לשאת את המשא המרכזי עמד בדבריו על הענין שגדולים צדיקים כמיתתם יותר מבחייתם אשר בעלמא דקישוט הם בבחינת בן איש חי המשפיעים לאנשי שלומם ותלמידיהם הרבה טובה וברכה במיוחד ביומא דהילולא

המשך בעמוד ה'

משא הנעילה של כבוד ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן שליט"א בליל ההילולא אור לכ"ד טבת.

הענין אצלנו דכנטילתה כך נתינתה, ובמה היינו יכולים להשלים את גודל החסרון דאשתקד, בזה עשינו אמנם את שבאפשרותנו להכניס ס"ת חדשה להיכל לזכרו הק' ולמלאות בכך את חסרון הקדושה שנתהוותה.

רציתי להביע איזה שהוא הרגש שהיה עם לבבי הגם כשאני לעצמי מה הנני שייך לדבר בכלל מגדולתו של רבינו אך מ"מ אתנה בזה את ההרגש אשר בלבבי, ידוע שבהלכות הגעלה הסדר הוא שצריך להיות המים ורותים כ"כ עד שמעלים רתיחת אבעבועות ועולים על גדות הכלי באופן שנשפך לחוץ, היינו שהיורה צריך להיות רותח כ"כ עד שישפך ממנו אבעבועות מים לחוץ. ההגדרה הזאת רציתי אכן לומר כי כל כמה שרבינו זי"ע יגע במסי"נ להסתייר את גדולתו ולהצניע עצמו מעין רואים מ"מ הרי היורה שבקרבו, אש הקודש רתח בו כ"כ עד שנשפך ממנו ולחוץ כידוע למי שזוכר עדיין את השולחנות הטהורים, אשר יבין עד היכן הדברים מגיעים... ומאלו האבעבועות נהנינו אנו חוסי צל קדשו וזי"ע נתרבנו בו והוא צל עלינו כוח קדושה ורוח טהרה.

רציתי לזכיר ענין נשגב אשר לדעתי חובה עלינו להדגיש זאת ואכן בלי שום מחשבה חיצונית ח"ו, איתא בזה"ק פ' ויחי שהצדיקים בעולם העליון מקבלים פניו של הצדיק שהפין תורתם בעוה"ז, בעת עלותו למרום והענין הוא באורך שם, והנה כאשר נשמת הרבי ז"ל עלתה לרקיע בשנה דאשתקד הלא יצאו לקבל פניו כתות צדיקים וכו' ואיתא בתרגום יונתן בן עוזיאל שמ"ב ריבוא מלאכי השרת יוצאים לקבל פני הצדיק בעלותו לרום הרקיע, והלא בוודאי קידמו את פני רבינו אבותיו הק' האדמו"רים לבית לעלוב למן הרבי ר' דוד מלעלוב, הרבי ר' משה מלעלוב והרבי ר' אלעזר מענדיל, הרבי ר' דודיל (מידושלים) ואביו הק' ר' שמעון זי"ע, אולם הדבר ברור הוא אשר רבו הוא רבינו הקדוש מקארלין זי"ע היה נוכח בין מקבלי הפנים והביע אליו אהדתו על אשר הטריח את עצמו כ"כ הרבה במסירות נפש ממש לחזק את שארית ערת חסידי קארלין ולא התחשב בשום דבר למרות שכל מסכת חייו היוו שרשרת שלימה ומפוארה של השראת צל מנוחת שלום ושלווה, ואדיר חפצו בזה היתה מטרתו האחת והיחידה שישאר אמנם שם ושארית של מידות ונקודות הק' עבודת השי"ת, בחי' האמת, אהבת חבירים, יראת שמים, קדושה וטהרה שעליהם כה מסר נפשו רבינו הק' מקארלין משך שנות חייו, ואדמו"ר מוהרמ"מ זי"ע חפץ היה בכל עוז רצונו להמשיך דרך קודש זו עד כדי מסירות נפש ממש ללא כל התחשבות עצמית כידוע ליודעים שהיו מקורבים אליו והכירו היטיב את מהלך דעתו ורוחו הטהור במיוחד בענין נשגב זה, והדבר ברור שאכן רבינו הק' מקארלין בעת קבלו פניו הביע אליו א"ה ארציגין יישר כוח על זה, איה האיש אמן ההגדרות המאליפות שיכול אמנם לתאר בדברים את אהבתו היוקדת של רבינו מוהרמ"מ ז"ל לרבו הק' מקארלין...

איך אפשר להביע דבר זה במילים... אהבה שהיתה עזה יותר מאהבת אב לבן... ואף לבן יחיד... איזו מידת אהבה היתה לרבינו לכל החסידים חוסי צל קדשו, ואהבה מיוחדת לעדת חסידי קארלין... כי הלא זקיני כבר מסר נפשו עליהם בטורח רב כ"כ עוד בשנות קדם, ה"ה הקדוש ר' דודיל זי"ע אשר הקים עול משכן חסידי קארלין בעיה"ק ירושלים ת"ו, מסייע להקמת המקדש מעט וכדו' לחסידי קארלין בשנים שלפנים מי שידוע משמעותן של דברים לגודל העניות

זה עתה חוגגים אנו את שמחת הכנסת ספר התורה אשר נכתב לזכרו הקדוש של רבינו והוכנס בליל זה לארון הקודש שבבית מדרשו. בשנה העברה בליל זה היתה הבחינה של אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדוש ומפרש רש"י במסכת כתובות דף ק"ד, אראלים מלאכים אחזו בארון הקדוש היינו שרצו שרבינו הקדוש יעלה עמהם למעלה כדאיתא שם בגמ' א"ר יוסי בן שאול בשעה שהצדיק נפטר מן העולם אומרים מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע צדיק פלוני בא, אומר להם יבואו צדיקים ויצאו לקראתו כו', אמר ר"א בשעה שהצדיק נפטר מן העולם ג' כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו כו', וזהו אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדוש אלו מלאכי השרת החפיצים לקבלו למעלה וכפי דאיתא בגמ' רוכב ערבות שש ושמה בבוא אליו נפש נקי וצדיק, שש הוא בחי' העבר ושמה הוא בחי' העתיד כמ"ש בצבא השמים ששים ושמים לעשות רצון קונם, שמחים בצאתם וששים בבואם, שמחים בצאתם דהיינו על העתיד וששים בבואם הוא כשחזרו כבר מעבודת קונם, רוכב ערבות שש הקב"ה שש במעשיהם של צדיקים כי כל תכלית עבודתו של הצדיק בעוה"ז הוא לעשות נחת רוח לפניו ית' ובהגיע זמן הסתלקותו נתהווה שמחה בכל העולמות כמ"ש רוכב ערבות שש ושמה בבוא אליו נפש נקי וצדיק וכפי שהזכרנו שאראלים ומצוקים אחזו בארון הקדוש אראלים אלו מלאכי השרת ומצוקים אלו צדיקים שבעוה"ז מצוקי ארץ, היינו החסידים ואנשי מעשה אלו שהיו מקורבים ומקושרים לכבוד קדושת מרן אדמו"ר זכר צדיק לברכה אף הם אחזו בארון הקדוש בעת שעוררו רחמים עליו ושפכו דמעות כמים בתחינה ובקשה לפני הבורא ית"ש שיחוס עליהם ולא יוריד העטרה מעל ראשם, הם היו דבוקים ברכיניו הק' שהיה דבוק בחי' העולמים כמאה"כ ואתם הדבקים בה' אלוהיכם ואיתא במס' סנהדרין "דבקים ממש" כמו שראינו כמו עינינו אצל כ"ק מרן אדמו"ר ז"ל, אולם בליל זה היתה הבחינה של נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקדוש, וכעת בליל זה הכניסו ס"ת בהיכל ארון הקדוש ואיתא במס' כתובות אר"י כנתינתה כך נטילתה מה נתינתה בס' ריבוא אף נטילתה בס' ריבוא, ומפרש רש"י כי כשמת ותלמודו בטל היינו נטילת התורה מן העולם, ובגלל זה מוטלת על הכלל החובה הגדולה לכבדו, ובליל זה אשתקד שהיתה הנטילה נטילת התורה, מי שזוכר עדיין את מעמד פרידת ארון הקדוש מאתנו אשר ראו במוחש את האחיזה בארון הק' מב' להעברים דהיינו האראלים ומצוקים, ואח"כ נצחו האראלים את המצוקים ונשבה ארון הק' נטל הס"ת מאתנו כדאיתא בגמ' למה זה דומה לס"ת שנשרף, והעומדים עליו חייבים בקריעה, ועתה בלילה הזה קיימו אכן את החלק הב' "כנטילתה כך נתינתה" והכניסו ס"ת להיכל לזכרו הק' כי כתיבת הס"ת משרה קדושה גדולה בעולם כמ"ש ואתם כתבו לכם את השירה הזאת והיא המשרה אור בכל העולם, ואיתא במס' פסחים ישראל שאכל תרומה איכא מ"ד לפי מידה משלם, פ"י תרומה שאינה ראויה אלא לכהן כדכתיב וקידשתו וגו' וכשישראל אכלה הרי חילל את התרומה והחסיר את בחי' הקדושה שבה בעולם, ולכך לפי מידה משלם כמירת אכלו בשגגה כך ישלם כדכתיב ונתן לכהן את הקודש ונחלקו בירושלמי אם הפרשתו מקדשתו או נתינתו, מ"מ ע"י כך נשרית קדושה עליה כמ"ש ונתן לכהן את הקודש דהיינו חולין הראוי להיות קודש, ע"י שהזר באכילתו החסיר הקדושה הזאת בעולם לכך חייב להשלימה כי תשלומי תרומה תרומה, וחלה עליה הקדושה הקודמת, וזהו עתה

הגר"י גרוסמן שליט"א נתמנה לראשות הישיבה עוד בימי חורפו ע"י כבוד קדושת מרן אדמו"ר מוהר"י זי"ע (שמנו"כ בטבריה) אשר למרות רצונו הטיל עליו רבינו את משימת הק' בחקופה שלפני ל"ה שנה בערך. (בתמונה ראש הישיבה שליט"א מוסר שיעורו לפני הבחורים)

ולא נהניתי אפי' באצבע קטנה" איך אפשר לתנות זאת... היכן המילים בכאן לבטא ולתאר כזאת... אולם כמו שהזכירו מקודם וכדאיטא באור החיים הק' על מאה"כ וימת שם משה עבד ה', בעוה"ז היה הענין דוימת אבל בעולם העליון לא שייך כלל ענין זה, והרי משאת נפשו בחיי חיותו היתה להמליץ טוב על ישראל וכוודאי שבעולם העליון יהיה למליץ יושר עבורינו להמשיך בקיום חפצו ורצונו ית"ש בעולם להתחזקות בתורה, ביראת שמים ובחסידות שהיא עבודה תמה כמ"ש ועבדתם את ה' אלוהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם דהיינו מסי"נ למען קיום נקורת האמת ובכל מאורו ללקיים בכל עוז את החזקת המוסדות הק', והשי"ת יעזור שיהא במרומים למליץ יושר עבור המשפחה הרוממה, כל המושפעים והמקושרים ועבור כל קהל ישראל שיקויים בקרוב היעוד של ובה לציון גואל במהרה בימינו אמן.

לב וילאמסבורג, הגאון רבי יחזקאל ראטה שליט"א דומ"צ קהל יטב לב בארא פארק, הגה"צ רבי לייבוש לייזער שליט"א מפשעווארסק וויליאמסבורג יו"ר "קרן ההצלה" ועוד.

דברי הרבנים עשו רושם כביר על המוני המשתתפים אשר נענו בחום לב להושטת עזרה וסיוע להמוסדות ואף נחלצו לפעול ולהפעיל עבורם.

המשך מעמוד 78

הגאון רבי זלמן לייב טייטלבוים שליט"א אשר בא בשליחות אביו כקש"ת האדמו"ר מסטמאר שליט"א שבגלל מצב בריאותו נבצר ממנו להשתתף אישית בהמסיבה, מסר לפני הקהל משאלתו הנאמנה להענות בעין יפה וברוח נדיבה לטובת המוסדות.

כן כבדו את המעמד בהשתתפותם, הגאון רבי מנשה פרידמן שליט"א דומ"צ קהל יטב

ששרה אז ר"ל... רבינו הק' הפריינקפורטר זי"ע כותב אליו במכתבו המפורסם "מוזמור שיר חנוכת הבית לדוד"... אביו הרבי ר' שמעון זי"ע כמה היה קשור בעוז לרבו הוא רבינו מפפד"מ זי"ע, וכידוע טרחותיו הגדולות בנסיעותיו הרבות למשכן קדשו שבסטאלין... אני בעצמי זוכר עדיין מתקופת שחר שנתי את נסיעתו של רבינו מוהרמ"מ זי"ע יחד עם יכלחט"א הרה"ח ר' זלמן בריזל שליט"א להשתתף ולקחת חבל בשמחתו של רבינו מקארלין זי"ע בעת נישואי בתו היחידה, ויצאו לקארלין בשם עדת קהל הק' שבארה"ק בכדי לשוב אתו משוב בשמחתו הראשונה בכלולת ואהבת דודים, כמה טרחות טרח רבינו מוהרמ"מ להקים שם ושארית לרבו הק' מקארלין בהתייסדות הת"ת ע"ש וזכרו, מי הוא זה אשר יכול לשכוח את המאורע הגדול במקום הזה בעת המגבית המפואר למען הת"ת, הופעתו של רבינו בערוב ימיו בהיותו רתוק למיטת חליו בהתאמצות גדולה שהגיעה עד כדי מסי"נ, על אף היותו נתקף בתחלואי יסורים קשים ר"ל, בשארית כוחותיו אשר עזבוהו וחולשתו הרבה שאפפה את כל איברי גופו, ישב כל אותו זמן, איפה רואים כיום מידת מסי"נ כה גדולה... איה המקום לראות מידת מסירות גמורה וחלוטה כגון זו, ובהתאריך זמן ישיבתו אז במשך שעת ההתחייבויות מצד המשתתפים הכריז בקול לפני הקהל שלא יכנס לחדרו כל זמן שישנו עוד אחד שלא שיתף עצמו בהחובה הגדולה והזכות שע"י בנטילת חלק למען ענין נשגב זה...

איחא בגמ' שרבינו הק' טרם פטירתו מן העולם זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר רבוש"ע גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה, רבינו ז"ל למגינת הלב לא היה יכול לזקוף את עשר אצבעותיו (לרגל מחלתו הידועה) אולם באיזה מצב שהיה, יכול היה לקום ולהכריז "הרבה יגיעות יגעתי

מסע הקודש על ציוני קברות הצדיקים בגולת אירופה

פתיחת השערים של הגבולות במדינות פולין העלתה מחדש את הרעיון לעלות ולהשתטח על קברי הצדיקים הספונים וטמונים בעיירות אלו ובמיוחד לקראת יומא דהילולא קדישא של רבה"ק הרבי ר' דוד מלעלוב זי"ע שחל ביום ז' לחודש שבט.

כידוע מקום מנוחתו אשר בעיירה הפולנית לעלוב הפך עוד בשנות קדם לאתר ששאב אליו המונים רבים ובמיוחד מידי שנה ביום ההילולא היו נוהרים לשם חסידים ואנשי מעשה מכל ערי ורחבי פולין, ורבים היו מספרים על סיפורי מופת, ניסים ונפלאות שהתחוללו ליד הציון הקדוש, כאשר אל אהל הקודש הובאו חולים במצבים אנושיים, משותקים ר"ל וכדו' שנתרפאו בכח תפילתם במקום.

ספורי קודש אלו הביאו לכך שהמקום נעשה לתל תלפיות והנהירה לציון היתה מעין הנסיעה למירון כל"ג בעומר ואליה הגיעו החסידים על אף הקור העז והשלגים הכבדים ששררו ע"פ המדינה ושם פרקו את מועקת לבם, טרדתם תחלואיהם ומכאוביהם וזכו לישועה ולברכה, עליה היסטורית זו לציון הקודש נפסקה בשנות הזעם כשנתן משמים חרון אף והגרמנים האורזים ימ"ש כבשו את אירופה המזרחית והכחידו לדאבון כל לב את מרבית יהודיה, ומנהג מפואר זה של המסע לעיירה לעלוב ביום ההילולא אכן נסתים.

במשך כל השנים השתוקקו רבים וטובים לחונן את אתר הקודש ולהמשיך במסורת עתיקת היום יום אולם בשל הסגירה ההרמטית של שערי המדינה לא יצא הדבר לפועל, כעת עם השינוי שחל במדיניותה של ממשלת פולין במתן האפשרות ליהודים לבקר בארצם הביאה לכך שהרעיון העלה עור וגידים, ובפרט יום ההילולא יצא כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בראש קבוצה של למעלה משישים איש מקרב קהל אנ"ש רחסידי קארלין לעלוב ומעריצים

שונים לפולין, ע"מ להשתטח על הציון הק' בלעלוב וכן לשאר קברי וציוני הצדיקים אשר מקום מנוחתם במדינת פולין, גאליצא וכו'. ביום ראשון ה' שבט יצאה הקבוצה מארצו הק' לוינה כשידיהם עמוסות לעייפה בפתקאות בקשה (קויטלאך) שנמסרו להם ע"י קהל החסידים שנבצר מאתם ההשתתפות במסע הנשגב, במטרה להזכיר את שמם לטובה ליד קברות הצדיקים אשר שם יבקרו. עם הגעת הקבוצה לוינה המשמשת כתחנת ביניים בדרך לפולין, נפגשו עם הקבוצה מקהל אנ"ש שהגיעו מארה"ב בהצטרפם למסע הקודש, זמן ההמתנה

רחובותיה שהיו הומים ברכבות חסידים שוממים כיום מכל חזות יהודים ובית המדרש הגדול של חסידי גור משמש עתה כנגריה, לבנו נחמץ בקרבנו בראותנו את בזיון וחילול הקודש, מחוץ חפצם הראשון היה בבית הקברות של העיירה שם השתטחו על הציונים ואמרו של האדמו"רים הק' בעל החידושי הרי"ם והשפת אמת זצוק"ל ואמרו את מזמורי התהילים הנוהגים ביארצייט (הביקור שם היה למחרת יום ההילולא של בעל השפת אמת) מגור המשיכו לקונוץ מקום ציונו של המגיד הק' מקונוץ זי"ע, ולאחר שעתים וחצי של נסיעה הגיעו ללובלין לציונו

לשעת הטיסה מוינה לוורשא אינה מכובדת לריק ת"ו וכל אנשי הקבוצה יצאו לבית החיים דשם לשפוף שיח ותחינה ליד קברי האדמו"ר הק' מטשורטקוב זצוק"ל והאדמו"ר הק' ה"פחד יצחק" מבויאן זצוק"ל ולאחר עריכת "סעודת חומש" לבנו של אחד מאנ"ש המתגורר במקום המריאה הקבוצה לוורשא להמשך המסע, ביום שני לאחר תפילת שחרית הגיעו לעיירה גור אשר הרגשת מועקה של "גלה כבוד מישאל" ליוותה אותם בדרכם בעיירה כאשר

הק' של החוזה מלובלין זי"ע, סערה התחוללה בנפשם של אנשי הקבוצה אשר רבים מהם אף נתנו ביטוי חיצוני לרגשותיהם העזים ושפכו את צקון לבם ליד המצבה בבית החיים של לובלין ובערמת השלג שנערמה במקום טמנו פתקאות בקשה לישועת הכלל והפרט,

תפילת המנחה שהתקיימה בבנינה המפואר של ישיבת חכמי לובלין היתה רוויה בכאב ויגון ולכם נעקרה בהכנסת לשערי הישיבה, אנתה פלחה כמאליה

כבידה "אלוקים באו גויים נחלתך, טמאו את היכל קדשך" כאשר המקום הק' ששם הגו מאוח ואלפים בתורת ה' חולל ומשמש דאבונינו כאקדמיה לפואה.

אל העיירה ליוזנסק הגענו בשעת לילה כשהחושך כבר כסה ארץ, ליד הציון הק' של הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע אמרו החסידים בהתעוררות ובהתלהבות עצומה לאורם של פנסים ונרות את "התפלה קודם התפלה של הרבי ר' אלימלך, ומקרב לבם זעקו... וחטע אהבתך ויראתך בלבנו תמיו בלי הפסק בכל עת ובכל זמן... ותחזק התקשרותנו באהבה אליך... התחושות נאמרת בליזענסק ליד ציונו הק' ואתה נהדף כאחת אל דורות אחרים אל עולם אחר.

לאחר קריאת הקויטלאך ע"י מרן אדמו"ר שליט"א במשך שעה ארוכה ליד הציון, המשיכו בדרכם לציונו של האדמו"ר הק' רבי יחזקאל משינובה זצוק"ל ובאהלו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע שמנוחתו כבוד בעיירה לאנצוט.

בשעת לילה מאוחרת לאחר מסע מפרך במשך כל היום הגיעו לקראקא לאולם הכינוסים של המלון שם ערך מרן אדמו"ר שליט"א את שולחנו הטהור לכבוד ההילולא קדישא של רבה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שהתקיימה באוירה עילאית ומתוך רגשות הומים לקראת תקות ההשתטחות על הציון.

ביום שלישי לאחר תפילה שחרית בבית הכנסת של הרמ"א זי"ע והשתטחות על הציונים דשם, המשיכו לעיירה לעלוב הלב הלם וההתרגשות עלתה על למכסימום האפשרי עוד מעט ולעלוב האגדתית תלבש דמות של מציאות ממשית, סיפורי חסידים אודות הצדיק הקדוש הספון וטמון בה צפים בזכרון, לאורך כל הדור שחיים על דמותו הפלאית.

ליד מקום הציון הקדוש היתה אמירת התהילים בהתעוררות

כבירה מתוך כביה עצומה, מאות קויטלאך נקראו במקום ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר הזכיר לישועה וברכה את קהל המוני חסידיי המסתופפים בצלו ומעריציו הרבים, במשך שעה ארוכה המשיך הקהל באמירת תפילות ותחנונים קשה היה להם להפרד מהמקום, הנרות הרבים שהודלקו שם נהפכו חיש מהר לאבוקה גדולה שהאירה את הלבבות.

השמחה על חידוש המסורת העתיקה שנקטעה באכזריות ע"י גזון הכורת לפני כחמישים שנה, עלה על גדותיה, וקהל המשתטחים יצא בריקוד חסידי נלהב וסוער שנמשך זמן רב.

משם המשיכו לציוני הקודש של הרה"ק רבי חיים מצאנז וצאצאיו הק' זי"ע, ברימנוב באהליהם של הרה"ק רבי מגדל מרימנוב ותלמידיו הרה"ק ר' הירש מרימנוב זי"ע, אצל ציון הק' של רבי ישכר בער מראדשיץ. וציון הק' של בעל תפארת שלמה מראדומסק זי"ע.

חתימת מסע הקודש והאווירה העילאית אשר אפפה את כל המשתתפים משך אורך זמן הנסיעה המרוממת שהתקיימה בצוותא כאמור, היתה ההגירה המיוחדת ביום ה' לעיר פרינקפורט שבגרמניה המערבית מקום משכן מנוחת כבודו של רבינו הק' מהר"י זי"ע מסטאלין, הלבבות פעמו עד כדי הלם וההתרגשות החסידית הפנימית הגיעה לשיא כאשר דרכו כפות רגלי הקבוצה הגדולה בראשות כ"ק עט"ר מרן אדמו"ר שליט"א ליד הציון הק' של כ"ק אדמו"ר נ"ע אשר אודות קדושתו וחכמתו שמעו כה רבות מפי זקני החסידים שעוד זכו להסתופף בצל קדשו, וביחוד מפ"ק כ"ק רבינו קוה"ק מרן מוהרמ"מ זי"ע אשר בהודמוניות רבות מני ספרו ובעיקר

בעת שולחנותיו הטהורים דיבר בהשתפכות געגועין עזין וכיסופי קודש שא"א בשום פנים לתארם מע"ג הכתב אודות ענקיות גדולתו ושגב אורחותיו כשמעל כל אלו השתקפה ההרגשה המיוחדת לגודל מידת האמת שביצבצה מכל מהלכי שביליו עלי אדמות ובכל עת שהזכיר שמו הק' אפף את כל מהותו סילודין וחרדת קודש.

כמפורסם בין החסידים על עידינים כגון אלו הומחש בקרב כל הנוכחים ליד הציון הק' התעוררות עצומה כשמעיני כל הקהל הוזלו דמעות כמים ונימי לבבם נפתחו כפתחו של אולם, התחושות המרוממות שעלו בקרב המשתטחים אין לתארם ממש, התפילות והבקשות כשאתם עמם משתזזת השמחה החסידית רווית החדרה העילאית, עלתה לרום פיסגת המעלה והחוויה הק' נמשכה זמן ארוך כשבמרכזה היתה מסירת הפתקאות "קויטלאך" לירי כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א שקראם תיכף ליד הציון הק' יחד עם פתקאות רבות שהורעפו עליו בטרם הנסיעה כאמור, בנוסף לכל אלה נחשב היה המעמד הלו בבחינת נעילת מסע הקודש בו הובעו השתפכות נפש והתעוררות רחמים רבים לטובת הכלל והפרט ובקשות תחינה עמוקות לפני אדון כל לעורר רחמי הגדולים לרווחתן וישועתן של ישראל ע"י ביאת הגואל הקרוב במהרה דידן אמן.

לאחר מכן חזרה הקבוצה לעיר ווינה בירת אוסטריה שם בילו את יום השבת קודש פ' בשלח — שירה יחד עם קהל היראים אשר בווינה במחיצת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, התפילות והשולחנות אפפו אוירת פאר והדר בקרב הקהל הנכבד והשאירו רושם עז על יהודי הקהילות החרדיות דשם אשר הביעו את סיפוקם האדיר ותחושתם הנעלית על אשר זכו למתנה מיוחדת של השראת צל אוירה של קדושה והתרוממות נפש נשגבה כגון זו.

המשך מעמוד 77

דילי שאז כידוע יש לצדיק כח מיוחד להשפעות טובות להחונים על דגלו הטהור.

מרן הגאב"ד שליט"א האריך בדברים על גודל עבודתו וקדושתו של רבנו הקוה"ט זי"ע אשר התנהגותו היתה כשל חד משרפי מעלה בהשליכו מאחורי גוו את העולם הזה ומלואו ועבד את בוראו אף מתוך יסורים קשים בדביקות עילאה ונפלאה בחי העולמים בכל ימי חייו ועמד בתפילה ובתחנונים לאוקמי שכינתא מעפרא בבנין בית המקדש על תלו שעל זה מסר נפשו.

את משא הנעילה נשא ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן שליט"א, שבו עמד בנאום ארוך מתוכל במאמרי חז"ל וספרי החסידות בענין יסודות תורת חסידות קארלין עלולב במשנתו של בעל ההילולא זי"ע.

בשעה מאוחרת נסתיימה סעודת המצווה ברגשות קודש אשר כל מהלכו לכו השאיר את רישומו העז על המוני קהל הנוכחים שנטלו חלק במעמד הגדול בו השתתפו גדולי האדמו"רים והרבנים שליט"א ה"ה האדמו"ר מבוהוש, האדמו"ר מוויזניץ, האדמו"ר מלובלין, האדמו"ר מפיסצנא, הגר"כ פוכרסקי ראש ישיבת פונוביץ, הגרי"מ אהרנסון מרבני פתח תקוה, הגר"ש

אונסדורפר רב חסידי צאנז פתח תקוה, הגה"ח ר' יעקב ארי' אלתר בן כקש"ת האדמו"ר מגור שליט"א, האדמו"ר מביאלא ב"ב, האדמו"ר מאשלג, הגר"א כץ רב קרית סטמאר, האדמו"ר מסלאנים ב"ב. האדמו"ר מאזורוב, האדמו"ר ממכנובאק, הגר"נ לנדמן רבה של חולון, הגאב"ד דמקאווא, האדמו"ר מסוכוטשוב, הגר"י הניג ראש ישיבת נדבורנא, הגרי"ד ניינור ראש ישיבת אור שלום ועוד. למחרת היום עלו קהל המונים לציונו הקדוש של מרן אדמו"ר זי"ע אשר במרומי הר הזיתים לשפוך שיח ותחינה לישועת הכלל והפרט ובמשך כל שעות היום המה אתר הק' מהקהל הגדול שהגיע למקום.

לאחר העליה לציון התפלל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ביחד עם קהל אנ"ש בבית מדרשו המרכזי "בית ישראל — דחסידי קארלין" ולאחר מכן התקיים שלחן לחיים מיוחד כשקהל ההמונים עבר בסך לקבל ברכתו הק' של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

לפנות ערב עם גמר ההילולא התקיימה סעודת מצוה רבתית בראשות כ"ק האדמו"רים שליט"א באולמי בנות ירושלים ששולב עם סיום המשניות, בה נטלו חלק גם קהל גדול מבני ירושלים שזכו להנות ממנו עצה ותושיה ולהתענג על זיוו, אור קדושתו ותפארתו,

כ"ק האדמו"ר שליט"א בבית המדרש דחסידי קארלין

בקורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בארה"ב מסיבת מלוה מלכה רבתי לטובת המוסדות נערכה בוילאמסבורג

המוני היהדות מכל שכבות הצבור החרדית קבלו בהערצה וברגשי קודש את פני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בבקורו הקצר בארצות הברית שנמשך כשלושה שבועות.

לכ"ק מרן שליט"א נלוו בבקורו ראשי ומנהלי המוסדות הק' חסידי "קארלין לעלוב" בארה"ק שיצאו לפעול ולהפעיל לטובת המוסדות בהחדרת תודעת חשיבות ונחיצות קיום היכלי תורה אלו המהווים מבצרי עז לחנוכם של מאות תלמידים על טהרת הקודש בדרך ישראל סבא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע לניו יורק ביום ג' פר' יתרו מוינה לאחר ששהה במקום עם סיום בקורו ליד קבר הצדיקים שבפולין, כנמל התעופה המתוון מאות מקהלות אנ"ש ומעריצים ואוהדים, לבואו של רבנו אשר קבלוהו בהתלהבות וחרוה רבה.

התפילות ושולחנות השבת קודש שהיו בהתרוממות הרוח ובאווירה עילאית התקיימו בבית מדרשו של רבנו "קהל בית דוד" שבבארא פארק, ובהם השתתפו קהל גדול של חסידים ביניהם רבנים וגדולי תורה, שהגיעו ממרחקים להיות בצוותא עם כ"ק אדמו"ר שליט"א להנות ולהתבשר מזיו אורו ותפארתו.

ביתו של מרן שליט"א המה במשך שעות היממה מהמונים רבים אשר בקשו להכנס אל הקודש פנימה להתברך מברכותיו ולהנות ממנו עצה ותושיה.

לביתו של רבנו הגיעו לבקורי נימוסין הדריים גדולי האדמו"רים והרבנים בניו יורק המקיימים קשרי ידידות נאמנה לכ"ק מרן שליט"א עוד מתקופת שהותו בארה"ב במשך שנים.

כ"ק מרן שליט"א נפגש בביקורו עם כקש"ת האדמו"רים מסטמאר, באבוב, וזיניץ מאנסי, רחמיסטריווקא, שינווא, סקוליא, וכן עם גדולי וחשובי הרבנים,

בפגישות אלו שוחחו בדברי תורה וחסידות ובענינים העולים על הפרק בחיי היהדות בארה"ק.

בשבת קודש פר' שקלים שבת מרן אדמו"ר שליט"א בעיירה מאנסי והתאכסן בביתו של ידידו החשוב והנכבד הרה"ח ר' נפתלי געשטטנר שיחי' והשלחנות נערכו בבית המדרש "יוצר אור" בהשתתפות קהל נכבד מטובי וחשובי קהל הקודש שבעיר מאנסי יצ"ו בראשית רבני המקום, ביום ראשון בערב התקיימה בהצלחה רבה מסיבה מיוחדת לטובת המוסדות בביתו של הרה"ח הנגיד המפואר ר' אהרן יוסף בערגער שליט"א בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

את המסיבה שהיתה מרשימה ביותר בהשתתפות קהל גדול של מאות איש כבדו בנוכחותם כ"ק האדמו"ר משינווא שליט"א, הגר"י גולד שליט"א רב קהל יטב לב דסטמאר מאנסי, הגר"י רוטנברג שליט"א רב קהילת יוצר אור מאנסי.

את דבר המוסדות הביא המשב"ק הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שיחי' הפועל לטובת המוסדות בכיסוסם והרחבתם, שעורר בדברים נרגשים את קהל המשתתפים בדבר הצורך והחשיבות לעמוד לימין המוסדות שהוקמו במסירות נפש ע"י מרן אדמו"ר זיע"א, אשר ליווה את התפתחותם אז במצביו הקשים כהיות דבר גדול זה משאת נפש עבדו להקים יד ושם לזכר רבו הקדוש מרן אדמו"ר מוהר"א מקארלין זי"ע הצלחנו אמר, שמוסדותינו הק' מהווים פנינת חן בכתרה המפואר של ירושלים עיה"ק ושם הטוב הולך לפנייהם בחנוך התלמידים לתורה ויראה בדרך החסידות הצרופה, בהצלחה רבה ביותר.

בד בבד עם התפתחות מרשימה זו, רובץ על שכמם של מנהלי המוסדות עול כבד של ההוצאות הכרחיות במיוחד כעת

כאשר עומדים בעיצומו של הקמת בנין התלמוד תורה המכביד מאד בנשיאת הנטל, וקרא למתכנסים הרבים להטות שכס ולהחליץ חושים להקלת המעמסה.

ביום רביעי ער"ח אדר יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א להשתטח על ציון קרשו של כקש"ת האדמו"ר הקוה"ט מסטמאר זי"ע בקרית יואל שבמאנארא, ולאחר תפילת מעריב התקיים שלחן מיוחד שנערך לכבוד ראש חודש בביתו של ידידו הרה"ח הנגיד המפואר ר' שמואל קרויס שיחי' בהשתתפות קהל נכבד של חשובי וטובי תושבי הקריה, בכל מקום בואו של כ"ק אדמו"ר שליט"א קדמו את פניו בגילויי הערצה ואהדה, ורבים צבאו על פתחו לקבל ברכתו הק' ולחזות בנועם זיו תפארתו והדרת קדשו.

להערצה והערכה מיוחדת זכו שליחי המוסדות בראשות המנכ"ל הרה"ח ר' יעקב הניג שיחי' אשר בכל מקום בואם נתקבלו בזרועות פתוחות וכאהדה עצומה - בד בבד עם הגשת עזרה וסיוע מתוך מסירות נאמנה להצלחת המשימה החשובה להצלת מוסדותינו הק' העומדים תחת נשיאותו והדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בעזרתם הכבירה של קבוצת עסקנים מטובי וחשובי האברכים בקהילת סטמאר המעטירה שנרתמו להצלחת המגבית, אורגנה מסיבת "מלוה מלכה" מפוארת לטובת המוסדות שהתקיימה כאולם בית המדרש המפואר דחסידי סטמאר (קליימר סט), בוילאמסבורג בהשתתפות קהל גדול בראשות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

את מסיבת המלוה מלכה פתח והנחה הרה"ח ר' שלמה יעקב גלבמן שליט"א הפועל בכל עת מצוא לטובת המוסדות, שקדם בכרכה את המוני הנאספים שהתכנסו לדבר מצוה להצלת הנדבך התורני המפואר בארה"ק המקדש שם שמים רבים כהתנהגות על טהרת הקודש בדרך

רבנותנו הק' גאוני ומצוקי ארץ. את דבר כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א למסיבת המלוה מלכה הביא שליחו המיוחד הרה"ג בנש"ק ר' שלמה מינצבערג שליט"א שהביע את שמחת לבו בהוספת נדבך קודש זה של מוסדות חסידי קארלין לעלוב לגיונו של מלך בקיימס את מוסדותיהם על טהרת הקודש בדרך שהותוה לנו ע"י רבותנו הקוה"ט זי"ע.

הרה"ח רבי סענדער דייטש שליט"א מראשי וטובי קהל יטב לב דסטמאר עורר בדברים חוצבי להבות את קהל הגדול, שעליהם לצאת לעזרת ה' בגבורים ולהתייצב לימין המנהלים החשובים דמוסדות קארלין לעלוב העומדים בנסיון לא להנות חלילה מכל המקורות שנאסרו ע"י גדולי ישראל מקדמת דנא וממשיכי דרכם כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א ובית דינו שליט"א.

עלינו להזכר קרא בהתרגשות, איך שכקש"ת האדמו"ר הקוה"ט מוהר"י מסטמאר זצוק"ל מסר את נפשו על כך שמוסדות הק' יתנזרו מקבלת תמיכה ממקורות השלטון וכמה תבע ופעל שיעמדו לימין מוסדות קודש אלו המקדשים שם שמים רבים.

כן נשאו דברים הרה"ג ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין שליט"א רב אב"ד ק"ק גאלאנטא, והרה"ג ר' בערל כץ שליט"א רב ואב"ד ק"ק בית יוסף צבי בוילאמסבורג, אשר עוררו בדברים נרגשים את קהל הנאספים על החובה הקדושה המוטלת עליהם להצלת המוסדות בהושטת יד אחים נאמנה להעומדים בראשם הנאבקים קשות לקיומם היום יומי.

בדבריהם ציטטו מדברי קדשו של כקש"ת האדמו"ר מסטמאר זצוק"ל על החובה להתנזר מקבלת תמיכה ממקורות האסורים, הנסיון הוא גדול ועלינו לעשות ככל שביכולתנו, לעזור להם כראוי וכיאות לנאמנים לדבר ה' ונושאי דגל התורה.

המשך בעמוד 75

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל חדוה וחרדת קודש נשגר בזה ברכותינו המאליפות מקרב לב ל"מזלא
טבא וגדא יאה" קדם פני אלופינו ומאורינו חמדת לבבינו נזר ראשינו ועטרת
תפארתינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לשמחת אירוסי הבן יקיר המו"מ בתורה ויראה טהורה כליל תפארה
בר אבהן קדישין מו"ה **יצחק יעקב** שליט"א עב"ג תחי

בת הרה"ח ר' **יעקב אורי** שליט"א בנו של הרב החסיד המפואר מדגולי ויקירי
קרתא דשופריא ומנקיי הדעת שבה כשי"ת מוהר"ר **סענדער אורי** שליט"א

יה"ר מן קדמך "בורא עולם בקנין, השלם זה הבנין" לקשר של קיימא ולבנין עדי
עד לתפארת בית אבוה"ק ני"ע, ויזכה כ"ק מרן שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה
ממנו ומכל יו"ח החשובים שליט"א כשאיפתו הטהורה באורח צדיקים ההולך
ונוגה לאור תורת רבותינו הק' ני"ע כפי שנמסרו והתוו לנו ע"י רבינו הגדול כ"ק
אדמו"ר הק' מוהרמ"מ זי"ע.

ברכה בכפליים מקרב לב לרגל הולדת הנכד היקר

מרדכי אלעזר מנחם מנדל שי

בן לחתנא דבי נשיאה האברך החשוב בנש"ק

כשי"ת מוה"ר **אברהם משה גרוס** שליט"א

יזכה מרן שליט"א יחד עם ההורים וכל המשפחה שיחי לראותו
בגידולין של נחת לאורך ימים ושנים טובים לתפארת בית אבות.

המערכת